
SOCRATES
DÜŞÜNEN SPOR DERGİSİ
6.YIL
ÖZEL
5
EDDY MERCKX
ANNA VAN DER BREGGEN
DAMIAN LILLARD
CHRIS EVERT
UTAH JAZZ
VALENTINO ROSSI
SAYILAR
PORTLAND
SAYI: 73
NİSAN 2021
FİYAT: 24 TL
can

SIFIR

"Daha önce bir araya getirilmemiş iki şeyi bir araya getirirsiniz ve dünya değişir. İnsanlar bunu o zamanlar fark etmeyebilir ama bu önemli değildir. Dünya yine de değişmiştir."
Julian Barnes, Hayat Düzeyleri

Son dönemde haberlerde yankılanan sayıların ardında saklı acılara karşı tanık olunan umursamazlığa bakınca, aklıma her şey gibi sayıların da masumiyetini yitirmemiş olduğu çocukluğum geliyor. Mesela Boston Celtics'ten Robert Parish ve Portland Trail Blazers'tan Kevin Duckworth'ün 'oo' yazan formalar giymesi ilgimi çekerdi. Diğer sporlarda rastlamadığım sıfır numaralı formanın ardında bir gizem var mıydı? Daha sonraki yıllarda lige gelen Gilbert Arenas, çaylak sezonunda sıfır dakika alıp başarısız olacağı konuşmalarına karşı vereceği savaşın sembolü olarak sıfırı seçmişti. İşin garibi sıfır da kendini rakam olarak kabul ettirmek adına mücadele etmişti. Sümer ve Maya medeniyetlerinde mevsimlerin akışıyla ilintili şekilde zamanı hesaplamak için kullanıldığı bilinse de sıfırın normal bir sayı olarak kabul edilmesi için iki bin yıl geçmesi gerekmişti. Hintli bir matematikçi hiçliğin sembolünden yola çıkarak sıfırı sayı olarak kabul ettirmişti.

Bugünlerde sıfır numara denince akla ilk Damian Lillard geliyor. Onun tercihiyse hiçlikten ziyade varoluşla alakalı. Zira Lillard'ın sıfırı aslında bir harf. Doğup büyüdüğü işçi mahallesi Brookfield'ın bulunduğu Oakland kentini, olgunlaştığı Weber State Üniversitesi'nin bulunduğu Utah eyaletindeki Ogden şehrini ve NBA kariyerini geçirdiği, çocuklarının dünyaya geldiği Portland'ın bulunduğu Oregon eyaletini simgeliyor. Gary Payton, Jason Kidd, Brian Shaw gibi oyuncuların çıkmasıyla meşhur olan Oakland aynı zamanda ABD'de suç oranının da en yüksek olduğu yerlerden biri. Brookfield'a yakın Fruitvale İstasyonu'nda, aynı adı taşıyan filmde de anlatıldığı üzere, Oscar Grant sarf siyah olduğu için polis şiddetinin kurbanı olmuştu.

Lillard, *ESPN*'e verdiği bir röportajda, büyürken babasının "Bir odaya girdiğinde her zaman kendine güvenmelisin. Kimseden korkun olmamalı" sözlerini kendine şiar edindiğini söylüyordu. Bu gözüpekliği ve özgüveni, NBA'de 'Yılın Çaylağı' seçildiği ilk sezondan itibaren hissettirmeye başlamıştı. Aldığı o ödülü diğer çaylaklardan yaş anlamında büyük olmasına, kolejde dört yıl okuyup lige katılmasına yoranlar vardı. Liseden beri olduğu gibi yine kendini ispat etmesi gerekiyordu. Hak ettiği saygıyı gördüğünü düşünmüyordu. Ancak tüm bu algıyı kendi değiştirecekti.

Portland gibi sakatlıklardan, şanssızlıklardan yakası sıyrılmayan bir takımı yıllardır hep iddialı ve izlenir kıldı Lillard. Steph Curry ile beraber üçlük devriminin simgelerinden birine dönüştü. Daha ilk sezonunda başladığı, sonradan menzili sınır tanımayan çılgın şutlarıyla ünlenen maç sonlarına ithafen, 'Dame Time' fenomeni ortaya çıktı. Herkesi şaşkına çeviren basketlerini bileğinde saat varmış gibi gösterip kutlaması ikonikleşti. Baskının zihinleri kitlediği, zamanın sıfıra yaklaştığı bu bölümleri herkesten daha iyi oynadı. İşin enteresanı, 2019 NBA play-off'unda Paul George'un üzerinden attığı, George tarafından "Kötü atıştı" diye değerlendirilen o akılalmaz şutu bir noktadan sonra sıradan gösterecekti.

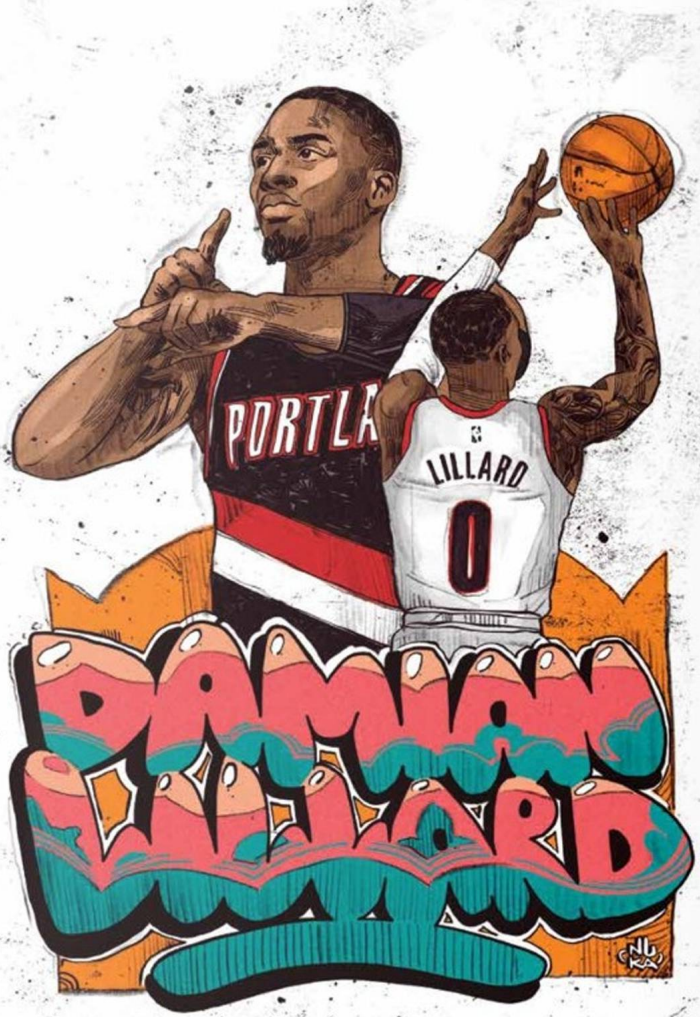
Meritokrasiye dayanan ve kimin daha iyi, kimin daha kötü olduğunu somut sayılar üzerinden değerlendirmeyi seven Amerikan spor kültürüne karşı âdeta matematiği kırıyor Dame. Bunu bir de mekândan ve zamandan münezzeh oynuyormuş hissi yaratarak yapıyor. NBA'de son beş dakikasına beş veya daha az sayı farkıyla girilen maçlara 'clutch time' deniyor ve Lillard bu sezon o bölümlerde şu ana kadar toplam 128 sayı üretti. Üstelik Jusuf Nurkic ve CJ McCollum gibi iki önemli isim yokken Portland'ı Batı Konferansı sıralamasında ilk beşte tutmayı başardı. Geçen ay New Orleans Pelicans'a karşı sadece yirmi şut ile attığı 50 sayıyla birlikte kariyerinde 12. kez bir maçta 50 ve üstü sayı üretti, bu istatistikte tüm zamanlarda LeBron James ile eşitlendi.

Kişisel olarak tarihteki yerini her geçen büyüten Lillard, takım arkadaşlarının verimini artırmayı da sürdürdü. Klasik, burnu havada süper yıldız imajından uzak bir profil çizmeye devam etti. Ve bu yükselişi, çok sayıda yakınını kaybettiği son 18 ayda, hayatının zor bir döneminde yaptı. New Orleans maçının sonundaki konuşması da zaten farkını ortaya koyuyordu: "Bu sayılara sıkı çalışmadan ulaşamazdım. Bildiğiniz gibi, ortaokulda, lisede ya da kolejde çok da 'Geliyorum' diye bağıran biri değildim. Ne yapmam gerekiyorsa perde arkasında yapmalıydım, kendi yolumu çizmeliydim. Ve hiçbir zaman bunun için övüleceğimi ya da bunun sonuçlarını elde edeceğimi düşünmüyordum. Dolayısıyla bir 'bilinmeyen' olmanın, ışıkların sizin üzerinizde olmamasının, büyük bir okuldan burs talep etmenin, görülmek istemenin ne olduğunu biliyorum. Ne yaptıysam perde arkasında yaptım, bu yüzden buraya gelirken attığım adımları unutmuyorum. Bir aileye, tüm bu sponsorluklara sahip olmama rağmen bunları mümkün kılan çalışmayı, disiplini, alçakgönüllülüğü, sevgiyi, şefkati unutmuyorum. Beni buraya getiren şeyi yapmaktan kaçınırsam, ailemi ve çevremdekileri incitmiş olurum. Bu yüzden bu ilkelere sadık kaldığımdan emin oluyorum. Yani, otuz yaşında, aldığım sonuçları görüyorken neden bundan uzaklaşayım ki? Sonuç olarak, daha güçlendim: Daha çok, daha akıllıca çalışıyorum... Çevremdeki insanları seviyorum. Tüm bunları daha yüksek seviyede yapıyorum. Ve bu ilkeler benim için her şeyi geliştirmeye devam ediyor."

Çok sevdiğim Damian Lillard'ı ve sırtındaki numarayı her gördüğümde aklıma Robert Kaplan'ın "Sıfıra ilk baktığınızda hiçbir şey göremezsiniz ama içine doğru bakın, işte o zaman dünyayı göreceksiniz." cümlesi gelecek.

Bu sayı; tüm zorluklara rağmen kötülüğe, zorbalığa, nefrete karşı her zaman sevgiyi, şefkati ve insanlığı savunanlar için...

CANER ELER

PORTLA
LILLARD
0
DAMIAN
LILLARD

SOCRATES

NİSAN 2021

İMTİYAZ SAHİBİ SOCRATES DERGİ VE DİJİTAL YAYINCILIK SANAYİ VE DIŞ TİCARET A. Ş.'Yİ TEMSİLEN *Can Öz*

GENEL YAYIN YÖNETMENİ *Caner Eler*

SOCRATES STÜDYO YAYIN YÖNETMENİ *Onur Erdem*

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ (SORUMLU) *İnan Özdemir*

YAZI İŞLERİ *Atahan Altınordu, İlhan Özgen, Buğra Balaban, Aras Yetiş, Kaan Demirel*

KURUMSAL KİMLİK *TBWA\İSTANBUL*

KREATİF DİREKTÖR *Hüseyin Sandık*

GÖRSEL YÖNETMEN *Cemre Özdemir*

GRAFİK TASARIM *Kupür Creative*

REKLAM KOORDİNATÖRÜ *Arda Çölgezen*

PAZARLAMA *Gökberk Sarıgül*

MALİ VE İDARİ İŞLER *Nazan Ay, Esra Dönmez, Berivan Bazu, Gençağa Menteşe, Gülhan Masal*

CRM VE SATIŞ EKİBİ *Duygu Kamacı, Selena Lockyer, Tuba Doğrubak*

YAZARLAR *Ruhat Akkuş, Ata Atay, Başak Can, Ali Çolak, Mustafa Kavgacı, Kaan Kural, Emre Özcan, Cem Pekdoğru, Arhan Ata Pilavoğlu, Uğur Ozan Sulak, Ozan Can Sülüm, Mustafa Taha, Emre Yazıcıol*

KATKIDA BULUNANLAR *Eray Açıkgöz, Barış Adalı, Semih Berke Ağır, Kerem Akbaş, İsmail Akkalıcıgil, Volkan Akkalıcıgil, Can Akıncı, Burak Utku Aktan, Defne Alpaslan, Batuhan Altınordu, Mehmetcan Arısoy, Mustafa Atakaş, Volkan Ayaşlı, Serhat Bayram, Pınar Bekbölet, Ethem Onur Bilgiç, Gülseren Budanur, Hüdai Budanur, Göksu Bulut, Bülent Burgaç, Sabri Can, Mark Carey, Rosie Casals, Osman Bahadır Cemoğlu, Duygu Coşkunseda, Ryan Cracknell, Enis Çakar, Cihan Çakır, Mehmet Çelebi, Oya Çiçi, Kadir Çivici, Zeynep Çömez, Erim Gönenç Dede, Mustafa Derin, Yağmur Engin, Timuçin Eriç, Çağatay Erküp, Kutay Ersöz, Tuğba Eryılmaz, Chris Evert, Selin Fırat, Dursun Genç, Barış Gerçeker, Kerem Gönlüm, Murat Gül, Emrah Safa Gürkan, Emre Gürkaynak, Zeynep Acar Haksal, Eren Hangün, Osman Hosan, Hakan Işık, Aydın Kanatlı, Mehmetcan Kanık, Alp Arslan Karaca, Volkan Karakaşoğlu, Furkan Karasoy, Bertan Kılıççıoğlu, Almantas Kiveris, Reşat Köstem, Elvin Mahmudov, Alper Okumuş, Alican Saygı Ortanca, İrem Ökçün, Alara Özdel, Ayşen Öztekin, Yağmur Pehlivan, Cem Pekdoğru, Cem Sezgin, İbrahim Subay, Gökhan Şen, İsmail Şenol, Mert Temizkan, Eren Teoman, Hüseyin Tok, Sevecen Tunç, Nalan Ural, Alptuğ Uslu, Sertan Ünver, Cem Üstün, Uğur Baran Yağmurlu, Okan Can Yantır, Kamuran Yavuz, Merve Yazıcıoğlu, Onur Yeğenoğlu, Uğur Yıldız, Koray Yıldız, İsmail Yasin Yılmaz, Sencer Yücel*

DANIŞMA KURULU *İbrahim Altınsay, Mert Aydın, Tanıl Bora, Aydan Çelik, Bülent Eken, Zeynepgül Ene, Suna Kafadar, Kaan Kural, Murad Sezer, Özgehan Şenyuva, Harun Tekin, Murat Toklucu, İlker Uğur, Uğur Vardan, Banu Yelkovan*

CAN YAYINLARI *Ümit Altaş, Deniz Altınay, Ali Granit, Betül İşeri, Bahar Keyik, Gülçin Münisker, Haydar Özden, Metin Özmen, Nurten Ustaoğlu, Serkan Uygun, Ayşın Yörük*

İLETİŞİM *Tel: 0 212 234 90 29, Fax: 0 212 355 37 48, e-posta: info@socratesdergi.com, twitter.com/socratesdergi, facebook.com/socratesdergi, instagram.com/socratesdergi, socratesdergi.com, dukkan.socratesdergi.com*

YÖNETİM YERİ *Socrates Dergi ve Dijital Yayıncılık Sanayi ve Dış Ticaret A. Ş. Yeşilce Mahallesi, Dalgıç Sokak, No: 3 Daire: 1, Dome İstanbul, Kağıthane - İstanbul Tel: 0 212 234 90 29*

BASIM YERİ *WPC Matbaacılık San.ve Tic. A.Ş. Osmangazi Mahallesi, No 17/1 Esenyurt/İstanbul, Tel: 0212 886 83 30, Sertifika No: 35428*

GENEL DAĞITIM *Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.*

YAYIN TÜRÜ *Yerel Süreli Yayın - ISSN 2149-2743 - Sayı: 73 - Nisan 2021*

YASAL UYARI *Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. Socrates Dergi ve Dijital Yayıncılık Sanayi ve Dış Ticaret A.Ş'nin yazılı izni olmaksızın dergide yayımlanan eserler kısmen veya tamamen kaynak gösterilerek dahi çoğaltılamaz, yayımlanamaz, işlenemez, umuma iletilemez ve temsil edilemez.*

İÇİNDEKİLER

042
CHRIS EVERT
ARAS YETİŞ

026
YUSUF YAZICI
ATAHAN ALTINORDU & CANER ELER

080
EDDY MERCKX
İNFOGRAFİK

020
EMRAH SAFA GÜRKAN
CANER ELER & İNAN ÖZDEMİR

032
MARTIN SCHILLER
UĞUR OZAN SULAK

050
UTAH JAZZ
KAAN KURAL

012 KARIŞIK KASET • ARHAN ATA PİLAVOĞLU

014 PATRICE MOTSEPE • MUSTAFA TAHA

018 SAHAF • CEM PEKDOĞRU

056 SETH PARTNOW • İNAN ÖZDEMİR

062 XG • ARHAN ATA PİLAVOĞLU

066 THOMAS TUCHEL • EMRE ÖZCAN

070 NEW YORK KNICKS • MUSTAFA KAYGACI

076 ANNA VAN DER BREGGEN • ATA ATAY

082 İZ BIRAKAN SAYILAR • ARAS YETİŞ & İNAN ÖZDEMİR

090 NBA TOP SHOT • BUĞRA BALABAN

096 SPORCU YAŞI • ARAS YETİŞ

100 TENİS REFORMU • EMRE YAZICIOL

104 YELİZ ÖZEL & YELİZ YILMAZ • OZAN CAN SÜLÜN

108 HÜDAİ BUDANUR • BUĞRA BALABAN

114 MAME DIOUF • ARHAN ATA PİLAVOĞLU

120 KAMURAN YAVUZ • İLHAN ÖZGEN

126 BİZ BU AY NEREDEYDİK? • BUHAT AKBUŞ

#CLVolleyW
HELL
Vakıf
5

Sağlam kurulmuş düzen ve istikrar... VakıfBank bu iki temel yapıtaşıyla birlikte son on yıla dört Şampiyonlar Ligi şampiyonluğu, üç dünya şampiyonluğu, Guinness Rekorlar Kitabı'na giren 73 maçlık galibiyet serisi ve çok daha fazlasını sığdırdı. Sarı-Siyahlılar, CEV Şampiyonlar Ligi'nde İstanbul'da 3-2 kaybedilen maçın rövanşında Busto Arsizio'yu deplasmanda 3-0 mağlup ederek dokuzuncu kez finale yükseldi. Tebrikler, VakıfBank. 73. sayımızın girişine sizden daha çok yakışacak bir takım bulamazdık.

İçgüdü. Erik Lamela'nın akılalmaz bu golünden sonra spor dünyası aynı noktada buluşmuştu. Arjantinli, o kadar kısa süre içinde böylesine bir vuruşu uygulamaya koyamazdı. Bu şuta kalkışmak, ancak ve ancak sporcu içgüdüsüyle mümkün olabilirdi. Fakat o gece içgüdüsünü devreye sokan tek isim Erik Lamela değildi. Kuzey Londra Derbisi'ni koltuklarında izleyen milyonlar, gördüklerinden emin olmak için birkaç saniyeliğine ayağa kalktı. Ne yapacaklarını bilememenin verdiği içgüdüyle...

DAVID LUIZ
23
AIA
3

Karışık Kaset

Biliyoruz, bu çağda kesintisiz bir şekilde dergi okumak zor. Biz de yardımcı olalım dedik, kafanızı kâğıttan kaldırabilecek altı video önerdik.

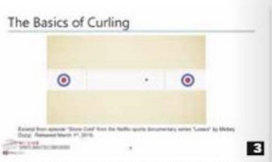
ARHAN ATA PİLAVOĞLU

Allardyce's Premier League Survival Blueprint

Why Curry might be the best offensive player...

SSAC19: The Evolution of Curling Analytics

The Story of Comaneci, Gymnastics' Perfect...

Medvedev: The Most Unorthodox Man in Tennis!

Shaq Gets OWNED By Candace Parker About...

1- CAMI KIRINIZ

Sunderland, Crystal Palace, West Ham United, Blackburn... Sam Allardyce, Premier Lig geçmişinde küme düşmesine kesin gözüyle bakılan birçok ekibi kümede tutmayı başardı. Tamam, belki bunu göze çok hoş gelen bir futbolla yapmadı. Ama hocanın geldiği takımdaki şartları, süreyi ve kadro kalitelerini düşününce ondan farklı bir yol istemek ne kadar gerçekçi bir beklenti olurdu, tartışılır. Bu video, belki de iyiden iyiye acil durum çekicine dönüşen Big Sam'in alameti farikasını ve bunu canlı tutmak için girdiği yolları inceliyor.

2- HİSSİYAT

Steph Curry tarihin en iyi şutörü mü? Muhtemelen. Peki en iyi olmasının sebebi isabet sayıları veya yüzdesi mi? Bence değil. Ve hayır, "Oyunu değiştirdi" argümanıyla da karşınızda değilim. Bana sorarsanız Curry'yi en iyi yapan esas nokta yaşattığı hissiyat. Onu sahadaki hiçbir şeyin durduramayacağının verdiği hissiyat. Herhangi bir savunmacı, gereksiz çalınan bir faul düdüğü veya havalandırmanın birkaç derece yükseğe ayarlanması... Steph için dış etkenler çok önemli değil. O, sahadaki herhangi bir oyuncu üzerinden, herhangi bir açı ile sayı bulabilir. Peki bu, onu tarihin en iyi skoreri yapabilir mi? Cevabı farenizden bir tık uzakta.

3- DEĞİŞİN

Saha içi tartışmaları. Spor tartışmasında yeni bir soluk. Artık çoğumuzun odağı, sahanın içinde olan bitenler. Japonya'dan İtalya'ya, tenisten basketbola, insanlar sahanın dışındaki hikâyelerle belki de eskisi kadar ilgilenmiyor. Şimdilerde o sporcuların taktiksel gelişimini anlamaya çalışmak, oyunu derinlemesine analiz etmek de revaçta. Ve bu analizlerde gelişmiş veriler kullanarak yorumlarımızı desteklemeyi ihmal etmiyoruz. Eğer sahanın ve sayıların o kadar da içine girmediğimizi düşünüyor ve bana katılmıyorsanız, sizleri körling analitiğinde gelinen son noktayı izlemeye davet ediyorum.

4- YETMİŞ SANİYE

"En iyi performansınızı gösterebilmek için bir dakika on saniyeniz var, bunu o gün ve o an yapmalısınız. Dün değil, dört yıl sonra değil, tam o anda bu performansı göstermelisiniz." Spor tarihinin en kusursuz anlarından birini bu sözlerle anlatmıştı Nadia Comaneci. 1976 Montreal'de 10.0 tam puanlık performansı için nefes alıp verişleri hızlandığında tam yetmiş saniyesi olduğunu biliyordu. Ve kurduğu bu cümle, yalnızca tarihi performanslar için değil, hayattaki hemen her kırılma anı için geçerliydi belki de. Dün değil, dört yıl sonra değil, tam o anda. Şimdi, tam olarak o âna uzanma zamanı...

5- HENÜZ DEĞİL

Daniil Medvedev, 2005'ten sonra ATP Dünya Sıralaması'nda Federer, Murray, Nadal veya Djokovic soyadını taşımayan ve ilk iki sıra içerisinde yer alabilen ilk oyuncu oldu. 2005, 2021'den 16 sene önceye ve Medvedev'in dokuzuncu yaş gününe tekabül ediyor. Rus raket, 25 yaşına gelene kadar bu dört devin yarattığı hegemonya girdabının içerisinde tenisi sevdi, en iyi genç oyuncularından birine dönüştü. Aynı genç yıldız önce Amerika, sonra Avustralya Açık'ta bu hâkimiyetin iki baş kahramanı ile final maçına çıkıp büyük sürprize imza atmaya yaklaştı fakat atamadı. Ama olsun, kendisi ve tenis için büyük olan o adımı aralarına girerek attı bile. Şimdilik...

6- İŞTAH

"Artık herkes üçlük atabiliyor." Günümüz basketbolunu bir cümlede özetlemek istesem, bu cümle kadar sade ama bir o kadar da etkili bir özet bulabilir miydim bilmiyorum. Belki cümlenin sahibi Candace Parker da bilmiyordur. Çünkü bu tanım, Parker'ın ikili oyun savunması üzerine Shaquille O'Neal ile girdiği hararetli bir tartışmanın sonunda çıkan içgüdüsel bir tespit. Sahada içgüdüsü ile izlettiği zekâ parıltılarını düşününce, çok da şaşırtmayan cinsten. "Sizleri, bu parıltıları izlemeye davet ediyorum" demek isterdim ama önce bu tartışmaya ve basketbolun dinamiklerine kulak vermekte fayda var.

SORU İŞARETİ

Afrika futbolunun yeni lideri Patrice Motsepe, dünyanın en zengin insanlarından biri. Ama para her şeye çare olabilecek mi?

MUSTAFA TAHA

Mart, Afrika kıtası için futbolda radikal bir değişim ayıydı. FIFA Başkanı Gianni Infantino'nun destek verdiği Güney Afrikalı işadamı Patrice Motsepe, Afrika Futbol Konfederasyonu'nun (CAF) sekizinci başkanı seçildi. Motsepe, dört adayla başlayan seçim sürecinde diğer üç adayı başkan yardımcıları olması konusunda ikna etti. CAF tarihindeki ilk Güney Afrikalı başkan olan milyarder işinsanı, kurulduğundan bu yana kıtanın Frankofon bölgelerinin egemenliğinde olan konfederasyonun Anglofon Afrika'dan çıkan ilk başkanı.

Patrice Motsepe, 3,1 milyar dolarlık servetiyle Afrika'nın en zengin on insanından biri. Kıtanın ilk siyahi milyarderi ve *Forbes*'un zenginler listesine giren ilk siyah Afrikalı. Ayrıca *Forbes*, kendisini 2017 yılında dünyanın en büyük 100 iş zekâsından biri olarak gösterdi. Peki bu servet nasıl elde edildi?

> ***Motsepe, Güney Afrika'nın en başarılı kulübü Mamelodi Sundowns'un 2004'ten beri sahibi.***

Ayrımcı politikaların egemenliğinde geçen Apartheid döneminin ardından 1990'larda maden endüstrisine giriş yapan Motsepe'nin serveti bu dönemden itibaren arttı. Zor durumdaki madenleri düşük fiyata alıp maliyetlerini kısan Motsepe; altın, nikel, demir ve kömür madenlerinin sayısını her geçen gün yükseltti. Motsepe, dünyanın en büyük altın madenciliği şirketlerinden birinin CEO'su aynı zamanda. Siyasi ilişkileri kuvvetli CAF'ın yeni başkanının eşi, ülkenin önde gelen moda girişimcilerinden Precious Moloi. En büyük ablası, Güney Afrika Devlet Başkanı Cyril Ramaphosa ile evli olan Motsepe'nin diğer kız kardeşi, ülkedeki madencilik endüstrisinin başındaki ilk kadın.

TEZ

Güney Afrika futbolunun en başarılı kulübü Mamelodi Sundowns'un 2004'ten bu yana sahibi olan Motsepe, Afrika futbolunda kendisinden daha fazla para kaybeden biri olmadığı görüşünde. Pretoria merkezli Mamelodi Sundowns ile Güney Afrika futbolunu Kaizer Chiefs ve Orlando Pirates ekseninden çıkaran zengin işadamı, son 15 yılda yedi şampiyonluk gördü. 2016'da

Afrika Şampiyonlar Ligi şampiyonu da olan Mamelodi Sundowns, son 25 yılda bunu başarabilen tek Güney Afrika kulübü. Ayrıca Mamelodi Sundows, onun tek spor yatırımı değil. Kıtanın en güçlü ragbi kulübü Blue Bulls'un 2019'dan bu yana iki çoğunluk hissedarından biri Motsepe. Yeni görevinin ardından her iki kulübün yönetimini oğluna bırakacağı tahmin ediliyor.

Yeni başkanın, iş dünyasının ilgisini Afrika futboluna çekmek konusunda başarılı olacağı düşünülüyor. Özel sektörle ortaklık ve sponsorluğun önemine vurgu yapan Motsepe'nin on maddelik seçim manifestosu, 'Afrika futbolunu dünyanın en iyisi olacak şekilde inşa etmek' başlığını taşıyordu. İyi yönetim, etik, şeffaflık, Afrika futbolunun altyapısına yatırım, turnuvalardaki para ödüllerinin artırılması ve yasal reformların hayata geçirilmesi, manifestoda dikkat çeken noktalardı.

PROBLEMATİK

Başkan Motsepe'yi çözülmesi gereken çok sayıda sorun bekliyor. Kasım ayında FIFA, eski başkan Ahmad Ahmad'ı yolsuzluk gerekçesiyle beş sene boyunca her türlü spor faaliyetinden men etti. Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Ahmad'ın başvurusunun ardından cezayı beş yıldan ikiye düşürdü. CAF, Ahmad'ın etik ihlalleri ve yolsuzluklar nedeniyle mali açıdan çöktü. Fransız merkezli Lagardere Sports ile yapılan 1 milyar dolar değerindeki televizyon ve pazarlama anlaşmasını bozan Ahmad'ın sadece 2019-20 sezonunda CAF rezervlerinde 40 milyon dolarlık zarara neden olduğu tespit edildi. Motsepe, yaşanan mali sorunlara ve turnuvaların yayın hakkıyla ilgili sıkıntılara acil bir çözüm üretmek durumunda. Yeni başkan, yıllardır Afrika futbolunu esir eden yolsuzluk sorununa ve modası geçen sorunlu yönetim tarzına çare bulması gerektiğini de biliyor.

ANTİTEZ

Güney Afrika basını, 59 yaşındaki işinsanının bu göreve uygunluğundan pek emin değil.

> ***Yeni başkanın en çok eleştirildiği konu ise FIFA'nın desteğiyle bu göreve seçilmesi. Bunu dayatma olarak görenler var.***

Motsepe'nin madencilik mesaisinin futbola odaklanması açısından engel teşkil edip etmeyeceği soru işareti. Motsepe, başta Güney Afrika olmak üzere, kıtanın bütün önemli futbol yöneticilerinin desteğini alsa da şu ana dek kulüp sahipliği dışında futbolla herhangi bir bağa sahip değildi. Yeni başkanın en çok eleştirildiği konu ise FIFA'nın desteğini alarak bu göreve seçilmesi. Tabloid gazetelerden *The Sowetan*, Avrupalıların tercih ettiği bir ismin seçimde dayatıldığını iddia ediyor ve bu durumu dolaylı olarak yeniden kolonileşmeye benzetiyor. Motsepe'nin bu başkanlığı Infantino'ya borçlu olduğu düşüncesinde olan *The Sowetan*, bir noktada bu borcu ödemekle yükümlü olacağına inanıyor. 2023 FIFA Başkanlık Seçimi'nde Afrika kıtasının 54 üyeyle birlikte Infantino'yu destekleyerek bu borcu ödeme ihtimali de iddialar arasında. Başkanın Afrika'nın çıkarlarına odaklanacak kadar bağımsız olup olamayacağı merak ediliyor.

Arkadaşlarının 'siyah kapitalist' lakabı taktığı Motsepe'ye yönelik eleştirilerden bir başkası da -seçim manifestosunda da yer alan- on maddenin yeni hiçbir şey vadetmemesi. Üstelik Motsepe'nin başkan seçildiği Rabat'taki kongrede manifestosunda yer alan etik, iyi yönetim ve şeffaflık konularında belirgin olarak sessiz kalması dikkat çekti. Yeni başkanın CAF'ın sorunlarını anlamak ve düzeltmek için tasarladığı planı dört yıllık görev süresinde tamamlamasının da zor olduğu düşünülüyor. Konfederasyona üye 54 ülkenin finansal olarak kendi kendine yetmesini hedefleyen Motsepe'nin bu hedefi takdir edilse de kısa ve orta vadede söz konusu hedefe ulaşılmasına pek ihtimal verilmiyor.

Patrice Motsepe'nin bütün bu eleştirilere göğüs gererek Afrika futboluna daha parlak bir gelecek sağlama beklentisini karşılayıp karşılayamayacağını önümüzdeki dört yıldaki icraatları gösterecek. Ancak ortada haddinden fazla soru işareti var... 5

Fotoğraf: Getty Images / Yahoo

King

THE OFFICIAL SPONSOR OF

Premier League | LaLiga Santander

PEDRI

ÇIKTIĞI MAÇ

GOL

ASİST

KİLİT PAS

PAS İSABET YÜZDESİ

DRİPLİNG DENEMESİ

KING

"Messi Barcelona'dan ayrılacak mı? Ronald Koeman'ın takımdaki geleceği nasıl şekillenecek? Kadroda yenilenmeye gidilecek mi?"

Barcelona'nın son birkaç sezonunu bu soruların oluşum süreçleri ve yanıtlarıyla ifade etmek mümkün. Harcanan yüklü bonservisler, yaşanan teknik direktör değişiklikleri, nihayetinde oyun ve başarı anlamında elde var sıfır... Gerçekten her şey bu kadar olumsuz mu Barcelona'da?

Orta sahanın merkezinde ve zaman zaman da sol kanatta oynayabilen Pedri'nin en büyük artılarından biri pasörlüğü. Bu sezon ligde çıktığı 28 maçta maç başına yüzde 87.6 pas isabet yüzdesi tutturmuş vaziyette ki 2002 doğumlu oyuncunun Barcelona'daki ilk sezonu olduğunu hatırlatmakta da fayda var. Eski Real Madrid'li Jorge Valdano'ya mikrofon uzatıldığında ise Pedri için şu sözleri sarf etmiş: "Pedri kesinlikle İspanya futbolunun geleceği. O, çok hızlı düşünebilen ve düşündüklerini hızlı şekilde uygulayabilen bir oyuncu. Sahada her şeyi çok iyi yapıyor."

Yarısı hakiki veteran, yarısı da genç yeteneklerden kurulu 2021 model Barcelona'nın bir nevi arafta olduğu çok açık. Takımın akıbeti ne olursa olsun, Pedri kendisine verilen şansı hep iyi kullanacak gibi...

AYAKLARIN İFADESİ

Sinemacı, yazar, eğitmen, aktivist, sol bek. 2014'te kaybettiğimiz Harun Farocki'yle tanışmak için güzel bir zaman olabilir. Yeni çıkan bir kitap ya da amatör bir futbol takımı vasıtasıyla...

CEM PEKDOĞRU

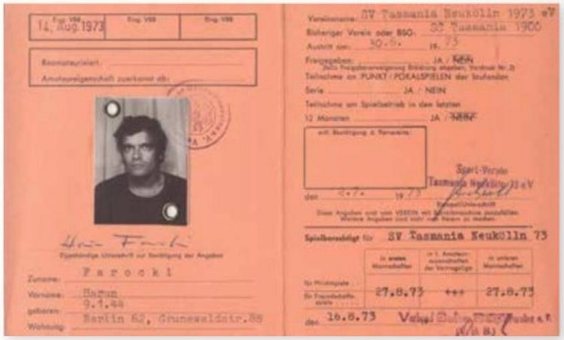
Harun Farocki ismine ilk kez 2009 yılında rastlamış olmalıyım. Christian Petzold filmlerinin, henüz keşfettiği o sinemasal hazinenin içinde, altın havuzundaki Varyemez Amca gibi oynaşıp duran yirmi yaşındaki bir genç için kurulması kaçınılmaz bir bağlantıydı. İlk bakışta sanatsal üretimlerinde kategorik bir farklılık varmış gibi görünse de Petzold'ün imajlarına Farocki'nin kılavuzluğunda yeniden baktıkça, burada sıradan bir usta-çırak ilişkisini aşan bir şeyler olduğuna ve birbirini anlayan iki sanatçıya tesadüf ettiğime kanaat getirmiştim.

Farocki'yi 2014 yazında kaybettik. Mario Götze'nin Almanya'yı bir kez daha Dünya Kupası şampiyonluğuna kavuşturan golü atmasından yaklaşık iki hafta sonra... Onun ölüm haberini nasıl deneyimlediğimi düşününce, Ulus Baker'in öldüğü güne gitmekten kendimi alamıyorum. Çevremdeki insanlar arasında onunla tanışıklık, hatta arkadaşlık kurabilecek kadar şanslı olanlara hep gıptayla bakmıştım. Ve o gün, kendi düş evrenimde onunla sinemadan, felsefeden ve en önemlisi futboldan söz ettiğimiz anların gerçeğe dönüşmeyeceği kesinleşmişti. Mayıs 2002'de *Radikal Futbol*'a yazdığı Valeri Lobanovski güzellemelerini ve futbola dair diğer metinlerini tekrar tekrar okumaktan ve çevremdekilere işaret etmekten daha fazlasını yapamazdım artık.

Geçtiğimiz aylarda Yort Kitap'ın Türkçeye kazandırdığı *İmajlarla Düşünmek*, bu köşeyi daha önce ziyaret eden kitapların aksine, bir spor kitabı değil. Ancak bu köşeyi okuyan ve Harun Farocki'yle tanışmakta gecikmiş herkese tavsiye edebileceğim bir kitap. Farocki'nin ölümünün ardından, *Altyazı* dergisi için kaleme alınmış Ahmet Gürata makalesi, bu yeni kitap için de bir sunuş vazifesi görüyor.

> **İmajlarla Düşünmek, Farocki'yle tanışmakta gecikmiş herkese tavsiye edebileceğim bir kitap.**

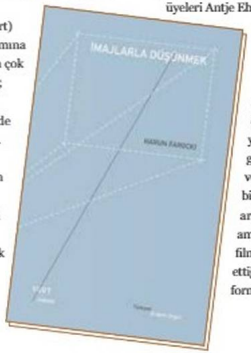
"Bu alçakgönüllü filozofu sanki yıllardır tanıyor gibiydik. Özel hayatından akademik çalışmalarına, bitmez tükenmez sorularımızı

sabırla ve bilgece yanıtlıyordu. Eskilere dayanır gibi görünen bu tanışıklığın nedenini hemen fark ettik ve Ege Berensel hepimizden önce dillendirdi: Dostumuz ve hocamız Ulus Baker'in belki de hiç karşılaşmadığı 'manevi' ağabeyiydi Farocki. Giyinişi, konuşması, sigarayı tutuşu, karşısındaki kişiden gözlerini kaçırarak konuşuşu Ulus'u o kadar andırıyordu ki..."

Bir şey daha var. Baker'le Lobanovski futbolunu methettiğimiz düş evreninde, Farocki'yle de 2006 Dünya Kupası Finali'ni konuşuyorduk. O maçı merkezine alan Deep Play adındaki video çalışması, ertesi yıl documenta 12'de yer almıştı. Spor yayıncılığına eleştirel bir gözle ama bir yeniyetmenin merakıyla yaklaşan bu video yerleştirmesinde ısı haritaları ve bugün ilkel görünebilecek bazı 'veri görselleştirmesi' denemeleri dikkat çekiyordu.

Ölümünün ardından Deep Play'den ve Farocki-futbol ilişkisinden bahseden bir şeyler yazmak istediğimde, araştırmalarım beni SV Tasmania Neukölln 1973 (başka bir deyişle, TAS Bühne & Sport) adlı bir amatör futbol takımına götürdü. Hayal ettiğimden çok daha fazlasını bulmuştum; öyle ki Farocki ile Petzold arasındaki ülfetin kökleri de Tasmania'ya dayanıyordu. Petzold için Farocki -Alman Film ve Televizyon Akademisi'ndeki (dffb) dönem arkadaşları Angela Schanelec ve Thomas Arslan için olduğu gibi- tek başına bir film kanonuna denk geliyor olabilirdi.

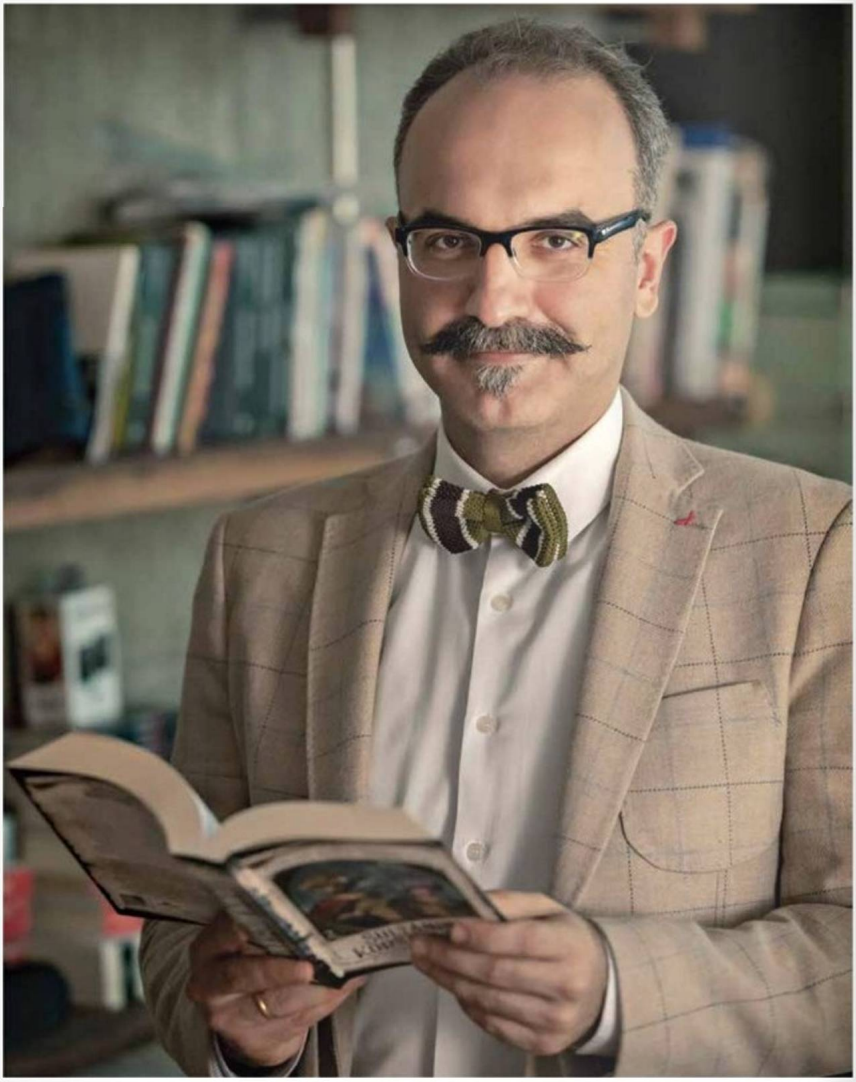
Ancak ondan da önce, her hafta Batı Berlin'in toprak sahalarında buluştuğu bir futbol arkadaşı olmuştu.

O yazı fikri daha büyük bir şeye evrildi ve 2017 yazında, *Socrates*'in Almanca edisyonu için çalışırken, Göksu Bulut'la beraber Farocki'yi anmanın güzel bir yolunu bulduğumuzu düşündük. Yaklaşık kırk yıl boyunca o toprak sahalarda buluşan arkadaşları bir araya getirip bir sözlü tarih çıkaracaktık. *İmajlarla Düşünmek*'in hazırlanmasında da önemli rol oynayan Prof. Dr. Volker Pantenburg, Melis Behlil vasıtasıyla ulaştığım Malte Hagener, Stefan Pethke, Farocki ailesinin ve Berlin'deki Harun Farocki Enstitüsü'nün (HaFI) değerli üyeleri Antje Ehmann, Anna Faroqhi ve eski takım arkadaşları Haim Peretz, Vincenzo Lenz ve Holger Wilke'nin katkılarıyla altı sayfalık özel bir Farocki dosyası oluşturduk ve daha önce *Die Tageszeitung*'da yayımlanmış futbol günlüklerinden pasajlara yer verdik. Farocki'nin futbolu bir gözlem (ve içgözlem) aracı olarak kullanırken, bu amatör futbol takımını da filmlerindeki titizliğiyle tesis ettiğini keşfettik. Tasmania'da forma giymiş herkes, takıma girmek için o kültürel çeşitliliğe katkıda bulunacak bir karakteri haiz olması gerektiğini en baştan hissettiğini söylüyordu: "Dönemin siyasi hareketlerini ve Farocki'nin angajmanını düşününce, proleter bir tavırla, sahada en çok mücadele edenlerin ya da en iyi verim sağlayanların takıma alınmasını beklemiştik. Hiç ilgisi yoktu. Gruptaki her oyuncu, belli bir şeyi temsil ettiği için oradaydı."

> ***"Harun, TAS Bühne & Sport takımının emektar sol bekiydi, dünya görüşüyle kafiyeli biçimde."***

Son olarak, Gürata'nın Farocki'nin ardından seçtiği iki sıfata uğramak yerinde olabilir: Radikal ve mesafeli. Dosyamızı hazırlarken bize çok yardımcı olan eski TAS mensubu ve hatırı sayılır derecede Farocki meftunu Stefan Pethke, yeşil sahadaki Harun'u şöyle tarif ediyor: "Harun, TAS Bühne & Sport takımının emektar sol bekiydi, dünya görüşüyle kafiyeli biçimde. Gelgelelim, demode bir oyun stili olduğunu da söylemeliyim. Onu her maçta şaşmaz bir pozisyon bilinciyle hareket ederken görürdünüz, oyun rakip yarı sahada oynanırken dahi yerini terk etmezdi. Hücum aksiyonlarına karışıp da takıma ayak bağı olmak istemiyor gibi bir hali vardı. Belki de filmlerinde olduğu gibi, futbol sahasında da bir gözlemcinin rolüne bürünmeyi uygun bulmuştu." S

Portföy: Harun Farocki Ödülü

"Başka Bir Dünya Var"

Akademi, Floransa, Marksizm, Crusader Kings ve Fenerbahçe... Ünlü tarihçi Emrah Safa Gürkan'la farklı duraklardan geçtik. Neyse ki yolumuz Utah'a düşmedi...

CANER ELER
İNAN ÖZDEMİR

"Şeytanın da avukata ihtiyacı yok mu?" Emrah Safa Gürkan, son kitabı Bunu Herkes Bilir'in başında bu soruyu soruyor. Bir pazar günü onunla Zoom'da buluştuğumuzda da aklımızda aynı soru var. Ve konuşacak çok şey...

Önce Flu TV'de, ardından Pena'da yaptığınız işler ses getirmişti. Fakat kısa süre önce YouTube yayınlarına biraz ara vermek istediğinizi söylediniz. Bu kararın gerisindeki sebepleri sorarak açalım sohbetimizi...

Pena'yla on bölümlük anlaşmıştık, devam etmek istediler. Fakat bir yerle uzun süre çalışınca özdeşleşiyorsunuz, onu bir daha yaşamak istemedim. Artık kendi mecramda yapmak istiyorum bu işleri. Bir de yoruldum. İnsanlar her gün televizyona çıkıyor ama aynı mevzulardan bahsediyor. Merkez Bankası, AKP, CHP, dolar, anayasa... Ben 15 günde bir yeni bir konu buluyordum, Bir hafta Rönesans, ertesi hafta Caz Tarihi. Her konu için çok çalışmak gerekiyor. En az bir iki kitap okuyacaksınız, çekimi var, çekimden sonra kurgusuna yardım ediyorsunuz, altyazılarını yazıyorsunuz.

Son programınızda "Ben akademiye birey olmak için girdim ama orada bunu başaramadım. Sizin sayenizde onu başardım" demiştiniz seyircilerinize. Akademide bunu neden yapamadığınızı hissettiniz ve bu süreçte kendinize dair neyi keşfettiniz?

Bu süreçte başka insanlara bir şey katmayı sevdiğimi fark ettim. Aslında kendimi bencil biri sanırdım, bu biraz sürpriz oldu. Ama bu da enteresan bir mesele, ben küstah, iddialı bilirdim kendimi ama şimdi görüyorum ki Türkiye'de herkes benden daha küstah. Açıkça bunu söylemiyorlar, ya da bazen güçleri yetmediği için bunu saklamak zorunda kalıyorlar ama herkes kendi gemisinin kaptanı.

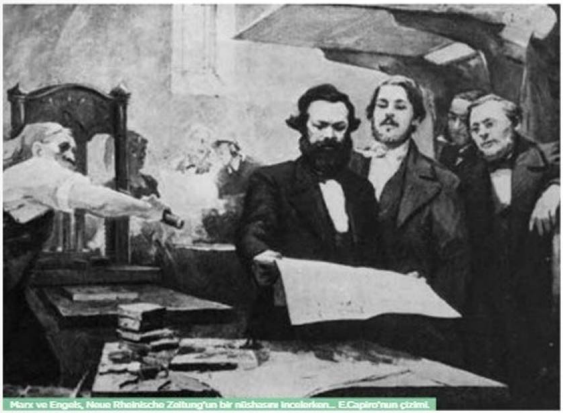
> **Toplumun geneli gibi akademinin de şeytanı kalmadı, aykırı laf söyleyeni yok. Muhafazakârlık bu.**

Ona rağmen ironik bir şekilde birey olamıyoruz. Birey olmak neden zor? Muhafazakârlık sağla ilgili değildir, gruba uymakla ilgilidir, akademi de gruba uymanın ta kendisidir. Sağ böyle fakat solda da oranın kültürel hassasiyetlerinden ayrılın bakalım, neler olacak? Akademide de aynı. Sosyal bilimler, orta-alt sınıfların işi haline geldi, inovatif tarafı kalmadı, maaşları düşük, sınıf atlamak için bir tramplene dönüştü. Toplumun geneli gibi akademinin de şeytanı kalmadı, aykırı laf söyleyeni yok. Dolayısıyla ya sağa ya sola gitmek zorundasınız. Öyle olunca da nüanslarınızı yansıtamıyorsunuz. "Bunu niye demiyorsun?" veya "Neden şu cümleyi kullandın?" ifadelerinin her köşeyi doldurduğu bir yerde kimsenin bayraktarı olmak istemedim. Şekilden, biçimden, imajdan yargılanabildiğinizi görünce şunu sorguladım: E bunu dışarıda yaşıyorduk, niye akademiye gelip doktora yaptık ki? Fikirden çok söyleyene bakılıyor bugünlerde Türkiye'de de, Batı'da da. Oradaki fark, öyle olmayanı yok etmiyorlar. Bizde yok ediyorlar, savcı yolluyorlar, linç ediyorlar.

İnsan, doğası gereği kendisi gibi olmayana tahammül göstermez. Apoleti olan herkes konformist oluyor. Dolayısıyla bağımsız, otonom bir alan geliştirmeniz şart. Tarihe etki eden insanların büyük çoğunluğu öyle kişiler, üniversiteden çıkmıyorlar. Yani Marx'a veya Rönesans'taki insanlara bakıp bunu görebilirsiniz. Akademide özerk bir alan oluşturanlar yok mu? Var ama onlar da ekol olarak hareket ediyorlar. Ben de eğer anlatacağım lafı daha çok insanla buluşturursam madden ve manen bir kişinin iki dudağının arasından kurtulurum dedim. Çünkü Türkiye'de hep bir kişinin iki dudağı arasındasınız. O bir kişi de değişiyor sürekli, onu düşünerek yaşadığınız zaman kendinizi ifade edemiyorsunuz. Ne mutlu ki arkamda birilerinin olduğunu gördüm, onlara bir şey kattığımı hissettim ve bu süreç, beni özgürleştirdi.

Bu dönemin ilginç bir özelliği de tarihin tartışma programlarının, dizilerin, gazetelerin merkezinde olması. Tarihin böylesine araçsallaştırıldığı bir ortamda kamusal entelektüel olmak nasıl bir durum?

Ben sadece tarihçi olarak öne çıkmak istemedim. Sosyal bilimler bir bütündür. Antropoloji, bugün başka bir kültüre gitmektir. Tarih, geçmişte başka bir kültüre gitmektir. Sosyoloji, psikoloji, ekonomi... Tarih çalışacaksanız bunları bilmek zorundasınız. Şuna inanıyorum: Bir şey analitik değil, ilustratif kullanılıyorsa çöptür. Eğer pul koleksiyonu yapar gibi, hava atar bir üslupta, bazı kavramları arka arkaya dizerek bir şeyler anlatıyorsanız hiçbir şey

Marx ve Engels, Neue Rheinische Zeitung'un bir nüshasını incelerken... E.Capiro'nun çizimi.

yapmıyorsunuz demektir. Tarihçi, antropolog, felsefeci, sosyolog; bunların hepsinin bugünle ilgili bir şey söyleyebilmesi lazım. Bugünle ilgili bir şey söylemek derken illa siyasi gündeme bir gönderme yapmaktan söz etmiyorum. Bir analiz yapabilmesi lazım. En nefret ettiğim şey her şeyi sayılara indirgeyen anlayıştır; şu yılda bu oldu, o zamanda bu yaşandı... İşimiz gereği biliyoruz ama 36 Osmanlı padişahını sırasıyla saymak mühim değildir. Özetle, ekranlarda konuşulanlar tarih değil. O malumatfuruşluk, kafanıza bilgi atıyorlar. Wikipedia'nın olduğu bir çağda artık bu yaklaşım değersiz.

Öte yandan kamusal entelektüel olmanın zorluğu, ortalıkta pek bir kamusal entelektüelitenin olmaması. Ekranlara bakın, herkes gündelik siyaset konuşuyor. Kahvehane sohbeti seviyesinde analizler. Benim amacım ise genç arkadaşlara "Başka bir dünya var" mesajını verebilmek. Zaten bu süreçte çok şey öğrendim onlardan. Müthiş dinamikler. Şu an yazdığım kitabın yüzde otuzunu, kırkını onlar yazmıştır. Bir tweet atıyorum, altına bir sürü okuma yolluyorlar. Bir yandan onlar var. Bir yandan da aslında müesses nizamın kartondan kaplan olduğunu görüyorsunuz. O kadar büyük laflar, apoletler ama işte bakın, bomboş çoğu. Bir filmi gündeme getiren, bir romandan bahseden, bir sergiden dem vuran çok az sosyal medyada. Hep aynı şeyleri anlatıyorlar. Biraz da Türkiye'de öne kimin çıktığıyla alakalı tabii. Yoksa insan yok değil, dünya çapında akademisyenlerimiz var ama bu linç ortamında kafalarını çıkaramıyorlar.

Linç kültüründen de sıkça dem vuruyorsunuz. Tahammülsüzlük, aykırı bir laf söyleyeni linç etmek, işimize gelmeyen her şeyi büyük bir komploya bağlamak... Bu karanlık modanın gerisinde neler var?

Linç kültürü, farklıyı garipsemek, cemaate uymaktır. Kendimiz bireyselliğimizi yerine getiremediğimiz için bireysel olan bizi rahatsız ediyor. Ben de değişik birini gördüğümde "Şunun tipine bak" diyorum. Böyle bir kültürle yetişmişiz. Ama öğrenmemiz gereken basit bir metot var: Birine dediği bir şeyden dolayı saldıramazsınız. Ahlaksız bir şey söylese bile ona karşı çıkabilirsiniz ama saldıramazsınız. 'Block'layabilirsiniz, yüzünüzü çevirebilirsiniz ama bir linç organize etmek yanlış. Çünkü belki de dediği o kadar yanlış değildir. Belki o kadar ahlaksızca da değildir. Belki siz haksızsınızdır. Belki o kızdığınız cümlelerinde yüzde onluk bir doğru vardır ve o yüzde onluk doğru, iki nesil sonra bir filozof çıkaracaktır. Dali'yi falan düşünsenize, şimdi olsa keserlermiş adamı.

Komplo teorisi de okuma kültürünün azlığıyla alakalı. Çok az bilince, bilinecek çok az şey varmış gibi geliyor. Cahillik bir durum değil, bir tutumdur. Üç-beş şey bilene bunlar hep kolay geliyor. "O öyleyse bu da böyledir" deyip kestirip atıyorlar. Determinist teorilere kanıp her şeyi tek bir akım üzerinden okuyanlar gibi. Vaktiyle hepimiz bu yollardan geçtik. En başta okurken istisnaları yazanlara sinir olurdum. "Marksizm'i ne güzel öğrendik, ne istisnası?" derdim. Ama işte hem onun tarihini bileceksin hem ATÜT'e bakacaksın hem Wallerstein okuyacaksın.

> *Çok az bilince, bilinecek çok az şey varmış gibi geliyor. Cahillik bir durum değil, bir tutumdur.*

Dergide çok sık andığımız *Çok Yönlü* isimli kitabında David Epstein, çocukluğundan itibaren farklı disiplinlere ilgi duyan insanların geç uzmanlaşmayla birlikte yaptığı etkiden söz ediyor. Kendinizi böyle mi görüyorsunuz siz de?

Aslında ben spesifik iki-üç çalışma alanı olan biriyim, onun verdiği güvenle konuşuyorum. Alanlarımdan biri 16. yüzyıl casusları, diğeri korsanlık tarihi. Onlarda kendimi ispatlayıp başka yerlere açıldım. Evet, farklı dalların harmanlanmasına inanıyorum. Ama bunun bir temeli olması gerekiyor. Leonardo Da Vinci de önce yıllar boyunca onun bunun bacağını çizdi. O çıraklık değerli. Yoksa herkes her konuda konuşur. Neoliberalizmin en büyük problemi de bu değil mi zaten? Kimin iyi, kimin kötü olduğunu bilememek. *Sultanın Korsanları* ve *Sultanın Casusları*'nı yazarken spesifik bir konuyu uzun yıllar çalışmanın keyfine vardım. İki tane monograf çıkardım ama bunlardan yedi tane yapmayı da düşünmüyorum.

Tabii, birey olarak çok yönlülüğün önemli olduğuna inanıyorum. Mesela 1936'dan kalma bir Floransa kitabı okuyorum şu ara, yazarı dört dörtlük bir entelektüel. Dili çok iyi, şiirden anlıyor, göndermelerin hepsi yerli yerinde. Şimdiki kitaplara bakıyorsunuz, adam kuru kuru yazmış çünkü sadece Floransa'yı biliyor. Bu değişimin gerisinde düzen var. Düzen sizi sistemde bir çark haline getiriyor. Ben bir çark olmak istemedim. ABD'de bir pozisyon bulup otuz sene çalışmak, mortgage'ını ödeyip ölmek ve karşılığında seksen kişinin okuyacağı dokuz kitap yazmak ilgimi çekmedi. İnsan yeni fikirlerle, yeni kesimlerle, yeni ortamlarla bir araya gelmekten hoşlanıyor.

Son kitabınızda "İyi tarih, kötü tarihi kovar ümidiyle yazıyorum, konuşuyorum" diyorsunuz ve sosyal bilimlerin insanlara belirli bir hayat kalitesi kazandırmasının öneminden bahsediyorsunuz. Nedir o kalite?

İnsanın ruhu da önemli, sadece makyajla olmaz bu iş. Her zaman söylüyorum; adam yoğurdu, ekmeği evinde yapıyor. Sonra gidiyor, önüne ilk çıkan kitabı alıyor. Ruhuna, beynine yatırım yapmayan, sadece görüntüsüne takılı kalan bir toplum olmamalıyız. Türkiye kadar az okuyan çok az toplum vardır. Ya da az bilen...

Neden peki?

Şehirli kültürümüz yok. Kasaba, Türkiye'yi devralmış. Nüfus çok hızlı artmış, kurumların bir istikrarı veya geleneği oluşmamış. Hoş, eskiden de çok okunmuyormuş. Bilgiyle ilişkimiz de görünüşte kalıyor. O kadar yayın yaptım mesela, amacım paradigmatik meselelere yoğunlaşmaktı, bir sürü "Hap bilgi alıyorum programlarınızdan" yorumu işittim. Onları almayacaksınız ki? Onlar oyunda kalmanız için.

> ***Türkiye buradan çıkar mı? Çıkar. Ama bu eğitim sistemiyle çıkamaz. Bireyler, kendisi çıkacak.***

Türkiye'nin nüfusu kısa zamanda 13 milyondan 90 milyona ulaştı. Bunun altından kalkmak zor. Türkiye buradan çıkar mı? Çıkar. Neden? Dinamik bir gençlik var. Ama o gençlik, buradan eğitim sistemiyle çıkamaz. Üniversiteyle çıkamaz. Bireyler, kendisi çıkacak. Yaşlıları dinlemeyecekler. Yaşlılar ne yazık ki gençlerden daha düşük kalitede, benim neslim de dahil. Gençlerin de garip tarafları var, kabul. Ama bütün dünya önlerinde. Bu imkânları avantaja çevirmek zorundalar. Benim istediğim zihinsel bir değişiklik. Bilginin gösteriş veya güç olarak kullanılmasına karşıyım, başkalarını küçük düşürmek, kendini iyi göstermek için kullanılmaz bilgi. Kendine yatırım yapmak lazım. Bizde insanlar yatırımı hep başkalarının kanaatlerine yapıyorlar. Halbuki yatırımı kendine yapsa her şey bambaşka olur.

Peki dijital devrim diyoruz, üniversitenin krizinden söz ediyoruz. Şu an bir genç, bilgiyle nasıl bir ilişki kurabilir?

Geçen bir sinema kanalına rastladım YouTube'da, adam bir kadrajdan yola çıkıp sinema tarihini anlatıyor. Eğer sinema hobinizse bundan iyi kaynak zor bulursunuz. İlla kitap okumak da değil bahsettiğim, böyle kaynaklara ulaşabilmek. Sizi zorlayacak şeyler yapmak isterseniz bulursunuz. İlla akademisyen olmak zorunda değilsiniz. Ama kendinizi zorlayın. Basit bir metafor: Spor yaptığınız zaman, salona gittiğinizde her gün aynı ağırlığı mı kaldırıyorsunuz? Hayır. Hollywood filmlerine mi meraklısınız? İzleyin tabii ki ama bir de Avrupa sinemasına bakın. İngilizce biliyorsanız neden her şeyi çevirisinden okuyorsunuz ki? Tarih meraklısı mısınız? Hep Osmanlı tarihi okumayın, bir gün de Çin tarihi okuyun. Biraz zorlanın. "No pain no gain." *(Önce cefa sonra sefa.)*

Basketbol altyapılarının vazgeçilmezidir o söz. Günde üç idman yaptırılırken 'No pain no gain' derdi hocalar...

İnanır mısınız, bir dönem ben de basketbol oynadım lisedeyken...

Öyle mi? Sporla pek ilgilenmediğinizi söylemiştiniz röportaj öncesi sohbetimizde...

Evet, seyirci olarak eskisi kadar spor takip edemiyorum. Vaktiyle Formula 1 seyrederdim, Real

Madrid maçlarını kaçırmazdım. Ama son birkaç yılda uzaklaştım. Basketbol oynadım dedim ya, onu da ciddiye almayın, berbattım, altı ay falan sürdü o sevdam, anca turnike atabiliyordum. Zaten bütün sporlarda çok kötüydüm çünkü bende takım sporları mantalitesi yok. Hani Atatürk "Ben sporcunun zeki, çevik ve ahlaklısını severim" diyor ya; çeviklik ve ahlak bende kesin yok, öbürünü de bilemiyorum.

Ama oyunlara, bilhassa da bilgisayar oyunlarına epey meraklısınız.

Benim yaşlarımdaki hemen herkes oyuna meraklıdır. Temelde, oyun oynamak insanda organizasyon becerisini geliştirir. Özellikle de Civilization, Crusader Kings gibi oyunlar. Half Life, refleks geliştirir. Ama strateji oyunlarının başka faydaları vardır. Ben tek çocuktum, yalnız vakit geçirmeyi çok severim. Bildiğim dillerin çoğunda da bu oyunların etkisi vardır. Dil de zaten biraz böyle öğrenilir. Ama bizde hep şıklık peşinde insanlar. Oyun oynamak şık gelmiyor bazılarına. Şıklığı feda etmeden gelişemezsiniz. 'The Stupidity Paradox' vardır ya, aptal durmayacağım diye aptallaşmak. Oyun oynardım, Kurtlar Vadisi izlerdim, içindeki bütün tuhaflıkları bile bile. Entelektüel olmak karikatür, poşet bir imajın içine girip böyle dublaj sesiyle "Merhaba" demek değil ki! Oyun, beni tanımlayan şeylerden biridir hayatta. Belli oyunlar ama...

Crusader Kings

Babam çok rasyonel bir adam, Mr. Spock gibi, ben de öyleyim. Bir tane alanda bağnazız, o da Fenerbahçe.

Mesela "Hocam Age of oynayalım" diyenleri hemen listemden siliyorum, Age of Empires ne arkadaşlar? Onu oynamak, karakterinize dair çok şey söylüyor. (Gülüyor.) Dürüst olayım, derslerde Ortaçağ ile ilgili anlatamadığım şeyleri Crusader Kings çok güzel gösteriyor. O kadar irrasyonel, anti-modern bir dünya ki o! Devlet dediğin şeyin bir kısmı kralın, bir kısmı öbürünün olmuş, bir kişinin ölmesi veya yanlış kişiyle birlikte olması bütün tarihi değiştiriyor. Nasıl anlatacaksın ki bunları? Crusader Kings anlatabilmiş...

Bu tek çocuklukta babadan geçen bir Fenerbahçe taraftarlığı var. Bazen ters teper ama sizde öyle olmamış galiba...

Bizim ailede dayım hariç herkes Fenerbahçeliydi. Babam çok rasyonel bir adam, Mr. Spock gibi, ben de öyleyim. Bir tane alanda bağnaz olacaksınız, o da futbol, bizim mantığımız bu. Ben hiçbir alanda bağnaz değilim, hiçbir şeyi çok sevmem, hiçbir şeyden çok nefret etmem. Ama bir şey olmalı ki akıl sağlığınız yerinizde kalsın. Babam için o Fenerbahçe'ydi, bana da geçti. Ters tepmedi çünkü gelip canımı sıkmazdı, Galatasaraylı olmazsanız sıkmaz zaten. Tek sorun, izliyor maçları, kızıyor, bana söylüyor şikâyetlerini. Bir gün "Baba ben mi çalıştırıyorum takımı" dedim, artık yapmıyor.

Bağnazım dediğime de bakmayın, sakinim bir yandan da... Fazıl Say'ın maç izlerken verdiği tepkilerin olduğu video gündeme gelmişti ya, ben konu futbol olunca çıldıran ne prestijli insanlar gördüm... Ama o da bir ritüel işte. Primat kısmımızla alakalı. Bundan da utanmayacağım, bunlarla kavga etmemek gerekiyor, bu da bir ihtiyaç. Modern dünyada, şehirde insanlar sürekli masada oturuyor, otururken de bir "Ne zaman ağaca tırmanacağız?" durumu oluyor. Onu da belli ritüellerle atıyorsunuz. Kimileri dans ediyor, kimileri tırmanış yapıyor. E ben ne ne yapacağım, dağa mı çıkacağım? Şurada Şükrü Saracoğlu var, gidiyorum, iki tepiniyorum, kendine geliyorum.

Taraftarlığınızın en yoğun olduğu dönem hangisiydi?

103 gollü şampiyonluğumuzu çok güzel hatırlarım. Osieck dönemi bütün maçları ezbere biliyordum. 1990'ları baştan sona takip ettim. 2006'ya kadar iyiydim, Oğuz Çetin'in hocalık yaptığı dönem hariç, ben o kadar yan pas

yapan bir takım hatırlamıyorum. Yurtdışına gidince de koptum biraz. Aragones döneminde uzaklaşmıştım. Şu son iki-üç senede de hiç zaman bulamıyorum. Bir de iyi oynamıyoruz, ne yapayım yani? Madrid'de yaşarken Real Madrid maçlarını hiç kaçırmazdım. Çocukluktan bildiğimiz takımlar bunlar zaten. Liverpool, Nottingham Forest, Real Madrid. Bir oyun vardı çocukken, Emlyn Hughes Soccer, o sayede Liverpool taraftarı olmuştum, bir de Ian Rush falan derken. Futbol da değişti gerçi, devasa bir sektöre döndü, onu sevmiyorum. Nottingham Forest diye bir takım çıkmıyor artık, çıkamıyor. Gerçi onlar da faul yapa yapa, milleti döverek geliyormuş oralara, ayrı konu.

Bak takımlardan bahsettik, NBA'de de Utah Jazz'i tutardım. Zaten bilgisayar oyunuyla vurulmuştum onlara da; Karl Malone, John Stockton, Mark Eaton gibi isimler sayesinde. Ne yapacaksın ki zaten? 1990'lı yıllarda spora meraklanan birinin ilk durağı oyunlardır. İki sene de final oynadık, kupayı alamadık. Fakat sonra Utah'a gidip görünce takımdan vazgeçtim, niye tutayım abi öyle bir yeri?

İçimizdeki primattan söz ettiniz. Son yıllarda futbola ciddi bir entelektüel eğilim de var. Futbolun, sporun sosyolojik taraflarına dair okuma yapmak hoşunuza gidiyor mu?

Yok, gitmiyor ama o eserleri küçük gördüğüm için değil. Bana çok temel sosyoloji geliyor ama "Bu nasıl iş?" de demiyorum. Karnavallara dair yazılanlara bakın, külliyat, ana teoriler aşağı yukarı belli. 'Panem et circenses' yani ekmek ve sirk dediğimiz olay. Sirk kısmı, parçası olduğum şey. Orada bir enigma, merak ettiğim bir taraf yok ama belki okusam farklı bir şey görürüm. Fakat çok spor programı izliyorum. İki ekol var, birincisi Beyaz Futbol tarzı programcılık. Onlar bir ortaoyunu sergiliyorlar, sporla falan alakaları yok. Bir de akademik, ciddi programcılık var, hem analiz yapıyor hem hayatla ilgili bir şeyler söylüyor, sosyolojiye, felsefeye giriyor.

> ***Bu kadar korkarak özgür olamazsınız. Çabuk korkuyorsan korkuturlar, çocuk gibi kontrol ederler.***

Sosyal bilimcilerin güncele dair bir şey söylemesi üzerinden açmıştık sohbeti. Pandemide bir sene geride kaldı. Ne gördük bu süreçte?

Birincisi, beyaz yakalıların ne kadar konformist olduğunu gördüm. Dünyanın genelinde de işler böyleyse kazanılmış haklar tehlikeye girer. Bu kadar korkarak özgür olamazsınız. Çabuk korkuyorsan korkuturlar, çocuk gibi kontrol ederler. İkincisi, işverenlerin eskiden herkesi 8'den 5'e ofise getirdiği verimsiz bir sistem vardı. Şimdi ise her işi eve taşıyacaklar. O da işe yaramayacak çünkü insanlar depresyona girecek. Ve yine griyi göremeyenler kaybedecek. Üçüncüsü, Türkiye'deki hâkim pozitivizmi ağzım açık izliyorum. "Birkaç sene daha böyle yaşayacağız" diyen hoca gördüm ekranda çok rahat. Pardon, böyle mi yaşayacağız? Dünya birbirine karışır birkaç sene daha böyle devam etsek. Biraz daha sağduyulu yaklaşmak gerekiyor. Hiçbir meseleyi tek bir noktadan açıklayamazsınız. Sosyoekonomik tarafı da var işin; insanlar yoksulluktan ölüyor, aileler dağılıyor, milyonlar mutsuz. Virüsü azaltalım da eve kapandığı için psikolojik tahribat yaşayan insanların sayısını nasıl azaltacağız, ona da bakmayalım mı?

Halk robotlaştırıldı. İşe git gel, 9'dan sonra dışarı çıkma, pazar günü evde otur. Ama metroya bin, yüz kişiyle işe git, bunu diyorlar. Paran varsa tatile git, uçağa bin diyor sistem sana. Para kazandırdığın her noktada önün açık, onun dışında evinde oturmak zorundasın. Zaten hatırlı yerlere iki telefon açabilecek konumdakiler iznini alıyor, peki ya diğerleri? Bir yandan da siyasetçiler için yönetmesi ne güzel bir ortam, değil mi? "Bunu ayarladılar, hastalık yok" demiyorum ama güzel düştü ellerine, politikacılar da paniği lehlerine kullanıyorlar.

"İnsanı sadece ekonomik işlevi olan bir varlığa, homo economicus'a dönüştürdü bu pandemi" demiştiniz.

Riskleri, hastalığın etkilerini, koronavirüsün önemini yadsımıyorum. Ama oluşturulan hava, başka açılardan sistemin işine geldi. Askerdeymişiz gibi yaşıyoruz. Sürekli yasaklar, kurallar altında. Ve kendi kendimize yaptık bunu. Korkularımızla. S

FİKRİ TAKİP

Yusuf Yazıcı kariyerinin baharında, yükselişine devam eden, çok yetenekli bir futbolcu. Ama yalnızca bu değil. Lille'in yıldızı ile bu sezonun ve bu dünyanın geleceğini konuştuk.

ATAHAN ALTINORDU
CANER ELER

Yusuf Yazıcı ile geçen yıl geniş bir söyleşi yapmış, hedef ve planlarını konuşmuştuk. Takip eden süreçte, bu planları bir bir hayata geçirişini izledik. Tekrar bir araya geldiğimizde; önce Ligue 1'in zirvesindeki Lille'in en golcü oyuncusu kimliğiyle aradan geçen zaman ve geleceğe dair yeni hedeflerini anlattı. Ardından ise Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'ndan aldığı 'Yoksullukla Mücadele Savunucusu' kimliğiyle dünyadaki gelir adaletsizliğiyle ilgili düşüncelerini...

Bir önceki buluşmamıza pandemi sürecini nasıl geçirdiğini konuşarak başlamıştık. O dönem futbol yoktu, uzun süren sakatlığından yeni çıkıyordun. Bugünse ligde lider olan Lille'in en skorer oyuncususun. Bugünler nasıl geçiyor? Nasıl hissediyorsun?

Galiba biraz alıştık bu düzene. Günlük testler, seyircisiz maçlar hayatımızın bir parçası oldu. Dileğim bu fotoğrafın bir an önce değişmesi ve futbolun o coşkulu dünyasına tekrar dönebilmemiz. Saha içindeki skorlara bakarsak belki çoğu insan için sürpriz gibi görünebilir ama bizim için öyle değil. Bundan üç-dört ay önce sorulduğunda "Daha net konuşabilmek için Nisan ayını görmek lazım" demiştim, galiba artık şampiyonluk yolunda güçlü bir aday olduğumuzu daha net bir şekilde söyleyebilirim.

Geride kalan aylarda *L'Equipe* gazetesinin kapağına konuk oldun. Ön sayfada "İnanılmaz Yusuf Yazıcı'nın üç golü sayesinde Lille, İbrahimovic'in Milan'ına karşı tarihi bir zafer kazandı. Lille, Fransız futbolunun onurunu kurtarıyor" yazıyordu ve iç sayfalarda "Yazıcı, İmparator" başlıklı bir yazı da yer alıyordu. Neler hissettin tüm bunlar olurken?

Gurur duydum. Başarılarınızın takdir ediliyor olması çok güzel duygu. Büyük de bir sorumluluk aynı zamanda. Çünkü başardığınız her şey, yeni başarabilecekleriniz için yol açıyor aslında. Yeni bir çıta belirliyor. Bu, benim penceremden baktığımdaki yorumum. Bir de beni örnek alan, izleyen gençlere güzel bir örnek olabilmenin hazzı var tabii. O kapaktan sonra o kadar çok mesaj aldım ki çocuklardan, gençlerden. Beni asıl mutlu eden o mesajlar oldu.

> ***"Ben golcüymüşüm, haberim yokmuş" demiştim. Şaka bir yana, gole yakın oynamayı hep sevdim.***

Ligue 1'deki ilk yılına alışma süreci diyordun. İkinciyi nasıl tanımlarsın?

'Gelişme Yılı' diye adlandırabilirim. Gelişme bölümünü de uzun tutmak gibi bir niyetim var. Giriş güzel oldu, gelişme uzun ve başarılı olursa, sonuç bölümünde daha rahat ederiz. (Gülüyor.)

Yine zor bir lige gittiğini, henüz fiziksel olarak yeterli durumda olmadığını söylüyordun. Çapraz bağ sakatlığı da yardımcı olmadı elbette. Şimdi bu gelişimin neresindesin?

Fransa Ligi'ne gelirken buradaki fiziksel gücün farkındaydım. Aslında bunu bir meydan okuma olarak da kullandım. Fiziksel açıdan gelişeceksem bunu en üst seviyede yapmalıydım. İlk sezon bunun zorluğunu yaşamam gerekiyordu; yaşadım da. Ama hem rehabilitasyon sürecinde hem de şimdi, fiziksel performans için özel antrenmanlar yapıyorum. Gayet de iyi durumdayım.

Başlarda fiziksel durumun gereği teknik direktör Christophe Galtier seni sağ kanatta değerlendiriyordu. Aradan geçen zamanda pozisyonun değişti, çoğunlukla en önde oynamaya başladın. Bu değişiklik nasıl gerçekleşti, nasıl böylesine hızlı alıştın orada oynamaya?

Başka bir röportajda "Ben aslında bayağı golcüymüşüm, haberim yokmuş" demiştim. Şaka bir yana, her zaman gole yakın oynamayı sevdim ben. İlk sene, evet, hocamın tercihiyle kanatta oynadım ama zamanla asıl katkı verdiğim pozisyona evrildi rolüm. Bu seneki istatistiklere baktığımızda da burada daha mutlu olduğumu söyleyebilirim.

Galtier, kafasında bir ideal 11 oluşturup onunla yürümekten çok bir temel oluşturup kadronun kalanını maçlara göre şekillendiren, rotasyonu seven bir teknik adam gibi duruyor. Kadroda hücum yönü ağır basanlar olarak hepiniz sahada olduğu kadar kulübede de mesai yapıyorsunuz. Buna bakışın nasıl?

Gerçekten çok geniş ve kaliteli bir kadromuz var. Rakibin durumuna, taktiğe göre bazı isimler yedek kalabiliyor. Bu ben olurum, başkası olur. Ama önemli olan şu ki kim sahaya çıkarsa çıksın, maksimumunu vermeye çalışıyor. Birlikte oynamaktan zevk alan bir takımız, o yüzden kimse bunu sorun etmiyor.

Fotoğraf: Yasa Pictures

Diğer yandan Avrupa Ligi maçlarının tamamına 11 başladın ve gol krallığının zirvesindesin. Ligde her maça 11 çıkmaya başladıktan kısa bir süre sonra 'Ayın Oyuncusu' oldun. Hal böyleyken yedek kaldığında moralin bozuluyor mu?

Her futbolcu bütün maçlarda doksan dakika forma giymek ister. Ama futbol, bir takım oyunu ve sezon sonunda takım olmayı başaran ekip kupayı kaldırıyor. Bu her zaman böyle olmuştur ve olacaktır. O nedenle kendime değil, sonuca odaklanıyorum. Daha gençken bu tip durumlarda moralim bozuluyordu, bunu da saklamıyordum ama bunun işimin bir parçası olduğunu biliyorum ve kendi içimde bu durumu yönetebiliyorum.

Zeki Çelik ve senin ardından Burak Yılmaz ile Mustafa Kapı'nın da gelişiyle kulüp iyiden iyiye bir Türk istasyonu haline geldi. Gözünüze kestirdiğiniz başka Türk oyuncular var mı?

Bunu yönetime sormak lazım. Lille'in genç oyuncuları takip eden, yatırım yapan müthiş bir sistemi var. Kimbilir belki şu anda izledikleri başka oyuncular da vardır. (Gülüyor.)

Burak Yılmaz, Türkiye futbol tarihinde iz bırakmış bir golcü. Ancak 35 yaşında, Lille gibi bir sistem takımında, üstelik genç oyuncular üzerine strateji kurmuş bir ekipte bu derece başarılı olması gerçekten beklenmeyen bir durumdu. Bu performansı nasıl yorumlarsın?

Burak Abi'nin başarılı olacağından en ufak bir şüphem yoktu ama gelmeyi kabul edeceğinden emin değildim. Beni şaşırtan, bu tercihi yapması oldu. Kariyerine Türkiye'de devam eder diye düşünüyordum fakat o çok ciddi bir meydan okuma yaptı ve cesaretinin karşılığını aldı. Büyük bir golcü ve çok tecrübeli. Bu anlamda takıma müthiş bir katkısı oldu.

Yakın zamanda senin de üzerinde büyük emeği olan Özkan Sümer'i kaybettik. "Hayallerini sınırlama oğlum. Gideceksin ve bütün dünyaya buralarda ne kadar yetenekli çocuklar olduğunu göstereceksin" cümlesinin de yer aldığı güzel bir yazı paylaştın ardından. Onunla ilgili neler söylemek istersin?

Özkan Sümer benim için dede figürüydü. Dedetorun ilişkisi vardı aramızda. Sadece Trabzon için değil, ülkemiz için çok büyük değerdi. Bir spor entelektüeliydi. Her zaman bizi cesaretlendirir, hayallerimizi sınırlamamamız gerektiğini söylerdi. Onu tanımış, ondan eğitim almış olmaktan dolayı son derece gururluyum.

> *Burak Abi'nin başarılı olacağından şüphem yoktu ama gelmeyi kabul edeceğinden emin değildim.*

Fiziksel gelişimin için Move to Cure ile çalışıyorsun, bir uyku koçun var. Dil kursu, psikolog... Futbolcu böyle yaşar mı? Üniversite sınavına hazırlanan öğrenci gibi sürekli dersine çalışıyorsun. Şaka bir yana, bu çalışmalarla ilgili biraz bilgi verebilir misin?

Hayallerimi gerçekleştirecek yolda benimle birlikte ilerleyen profesyonellerle çalışıyorum. Altı kişiden oluşan bir kariyer yönetim ekibim var. Saha dışındaki tüm konularla onlar ilgileniyor. Uyku koçu, dil eğitimi, ekstra antrenmanlar... Aynı ekipte iletişim, marka ve sosyal sorumluluk konularını yöneten ayrı ayrı kişiler var. Uzun yıllardır birlikte çalıştığım spor psikoloğum var; zihinsel anlamda

nasıl gelişebilirim diye çalışmalar yapıyoruz. Yine uzun yıllardır birlikte çalıştığım sporcu temsilcim de sportif anlamda yol haritamı çiziyor. Ben kısa dönemden çok, orta ve uzun dönemde faydaya inanıyorum. Yaptığımız tüm çalışmaların elbet bu seneki formumda etkisi var. Ama aslolan sürdürülebilirlik ve ben buna daha çok önem veriyorum.

Sadece saha içindeki başarılarınla değil, saha dışında da toplumsal konulara olan duyarlılığınla ön planda çıkan bir sporcusun. Yakın zamanda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 'Yoksullukla Mücadele Savunucusu' ilan edileceğin duyuruldu. Neden bu alanda çalışmak istedin?

Mücadele etmemiz gereken çok fazla adaletsizlik var. Bunların arasında en dehşet verici olanlarından biri, dünyaya gelen her çocuğun hayatta kalma, sağlık ve eğitime erişim adına eşit fırsatlara sahip olmadığı gerçeği. Özellikle son elli yıldır refah seviyesi sürekli artan bir gezegende, neden günlük temel ihtiyaçlarını karşılayamayan 700 milyondan fazla insan var? Bunun nedeni, mevcut kaynakların ve fırsatların adil bir şekilde dağıtılmıyor olması. Dünyadaki en zengin 42 kişinin malvarlığı, dünya nüfusunun yarısının malvarlığından fazla. Dünyanın en zengin on ülkesinin toplam geliri, en fakir on ülkenin gelirinin tam 77 katı. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, insanların hayatlarını sürdürebilmesi için gereken sağlık ve eğitim gibi hizmetlere erişimleri konusunda eşitsizliklere neden oluyor. Böyle olunca da daha düşük eğitim ve sağlık imkânlarına sahip insanlar, diğerlerine göre iş fırsatları konusunda daha az seçeneğe sahip oluyor. Bu kısır döngü de aradaki uçurumun iyice açılmasına yol açıyor. Küresel adaletsizlik beraberinde birçok sosyal problem getiriyor; din, dil, ırk, cinsiyet ayrımcılığı, çatışmalar, savaşlar...

Bugüne kadar hiçbir ülke yoksulluğu ve eşitsizliği bertaraf etmeyi başaramasa da bu durum bundan sonra da başaramayacağımız anlamına gelmiyor. Beni tanıyanlar bilir, "Düzen bu, böyle gelmiş böyle gider" inancı benim yakınımdan bile geçemez. Hele ki şu küresel salgın ve beraberindeki ekonomik kriz sürecinde, aradaki farkın daha da çok açılacağı, dezavantajlı kesimlerin daha da zor duruma düşeceği aşikâr. Yoksulluk salgınla beraber iyice görüldü, yoksul sayısı azalmaktayken yeniden artışa geçti. O yüzden bu uğurda mücadele etmek için elimden geleni yapmak istiyorum.

> ***Beni tanıyanlar bilir, "Düzen bu, böyle gelmiş böyle gider" inancı benim yakınımdan bile geçemez.***

UNDP, ilk defa ülkemizden bir sporcuyu bu unvana layık görecek. Nasıl gelişti bu ve ne gibi planlarınız var?

Ben varlıklı bir ailenin çocuğu değildim. Orta-alt gelirli bir ailede büyüdüm. Ekonomik sıkıntılar hep hayatımızın parçasıydı. Dönem dönem maddi zorluk yaşadığımızda babamın bize fark ettirmemek için kendisinden kısıp bize harcadığını bilirdim. Bu yüzden okula veya antrenmana giderken verdiği harçlıkları biriktirirdim. Dolmuşa binmezdim, yürürdüm. Hiçbir zaman talepkâr bir çocuk olmadım. Bir şey almak istediğimde söylemez, onun yerine kâğıtlara yazıp saklar, büyüdüğümde aileme her istediklerini alabilecekleri bir hayat sunacağım diye yemin ederdim. Öyle de oldu.

Çok çalışarak genç yaşta aileme her türlü imkâna sahip olabilecekleri bir hayat sundum. Yardım almak, yardım etmek nedir, küçücük bir destek ne kadar büyük hayallere giden yolun önünü açabilir, hepsini deneyimledim. Kişisel deneyimlerimi, UNDP'nin bilgisi ve imkânları ile birleştireceğim için çok heyecanlıyım.

Öncelikle sorunların boyutunu ve nedenlerini anlamak istiyorum çünkü bu gibi konularda yapılan en büyük hata, genellemelerle yola çıkmak. Bu nedenle okuyorum, araştırıyorum, yapılan çalışmaları inceliyorum. Böylesine

Fotoğraf Getty Images Turkey, Joey Petitto

büyük bir sorun söz konusu olduğunda mucizeler peşinde değiliz ama doğru adımlar atacağız. Deneyimlerimizi pratiğe dökebileceğimiz, başkalarına da ilham verecek, insanları eyleme teşvik edecek projeler yapacağız. Benim için yoksullukla mücadele bir yardımseverlik amacı değil, adaletin ve barışın sağlanabilmesi için çaba göstermek.

Çoğunlukla sahte gündemlerle oyalansak da yoksulluk dünyanın en temel sorunu ve doğrusal bir şekilde büyüyor. Hatta çoğu zaman bu yöndeki çalışmalar bile bir imaj çalışması olmanın ötesine geçemiyor. Sen bu sorunla nasıl mücadele edilmesi gerektiğini düşünüyorsun?

Yoksulluk; küresel, görünmez ve tek bir yöntem ile çözemeyeceğimiz bir konu. Şöyle düşünün; her gün 25 bin çocuk, engelleyebileceğimiz nedenler yüzünden ölüyor. Paranız var ve bu sorun hakkında bir şey yapmak istiyorsunuz. Gerçekten ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz? Neyin işe yarayacağından, neyin yaramayacağından emin misiniz? Bağış yapmak iyi bir yöntem mi? Mesela Afrika yıllardır bağış alıyor, durumu neden düzelmedi? Yoksa bu kadar bağış almasaydı bugün daha kötü durumda mı olurdu? Bağış yaparak sadece kendimizi iyi hissediyor olabilir miyiz? Sonucunun iyi olmasını umut ediyoruz lakin olup olmadığından emin değiliz.

Benim için yoksullukla mücadele, adaletin ve barışın sağlanabilmesi için çaba göstermek demek.

O nedenle bu büyük problemi; küçük, sınırları belirli, kontrol edebildiğimiz parçalara bölmemiz gerekiyor. Bu küçük parçalar üzerinde deneyler yapmamız, hangi yöntemin işe yaradığından emin olmamız ve bu yöntemi sürekli hale getirmemiz gerekiyor. Çünkü neyin işe yarayıp neyin yaramadığından emin olduğumuz an, sorunu çözmeye en yakın olduğumuz an. Örneğin yoksul ülkelerde çocuklar neden hâlâ sıtmadan ölüyor? Aşı bulundu. Uluslararası örgütler aşıyı dünyanın her köşesine ulaştırıyor. Peki bu çocukların neden aşı olamadığını anlamadan, paramızı nereye harcamamız gerektiğine nasıl karar vereceğiz? 2019 Nobel Ekonomi Ödülü, yoksullukla mücadele ederken deneyler yapmamız gerektiğini anlatan bir çalışmaya verildi. Bu çalışma en basit haliyle şunu söylüyor; yoksul bölgelere aşı götürür ve insanları bilgilendirirsen aşı olan çocuk oranı yüzde 6, bu bölgelere aşı kampları kurup çocukların toplıca aşı olmasını sağlarsan oran yüzde 17, aşı kamplarında çocuklarına aşı yaptıran ailelere bir kilo da mercimek verirsen oran yüzde 38. Demek ki aşı kampı kurarak onlara kolaylık sağlamak etkili ama daha da etkili olan çözüm, insanları hızlı aksiyon almalarını sağlayacak bir şeyle teşvik etmek. İşte büyük bir sorunun içinden küçük bir parçayı alıp deney yaparak hangi yöntemin işe yaradığını anlamak bu.

Ünlü bir futbolcu olarak saha dışındaki sorumluluğunu nasıl görüyorsun? Son dönemde sporcuların sosyal konularda daha fazla öne çıktığını görüyoruz. Sen bu konuda kimleri örnek alıyorsun, kendine sosyal sorumluluk projeleri açısından nasıl hedefler belirledin?

Herkesin çabası değerli. İnsanın sadece hayatındaki pratiklerini değiştirmesi bile yeterli. Dediğiniz gibi sporcuların sosyal konularda daha fazla ön plana çıkmasının nedeni de yeni neslin bu konuda çok duyarlı olması. Yakın çevremde güzel örnekler var, onlardan bahsedebilirim belki. UNDP Türkiye, Bahar (Toksoy) ve Giovanni (Guidetti) ile toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine gerçekten etkili çalışıyor. Nuri Şahin'in Etiyopya'ya gidip günlerce temiz su kuyusu açma çalışmalarına katılmış olması müthiş bir ilham kaynağı. Olimpik sporcularımız Ferhat (Arıcan) ve Yasemin'in (Ecem Anagöz) de toplumsal ve çevresel konularda çok duyarlı olduğunu, farkındalık yarattıklarını görüyorum. Benim hedeflerim, Birleşmiş Milletler'in rehberliğinde şekillenecek. Belki çok hayalperest biri gibi görülebilirim ama aksine sadece büyük hedefleri olan gerçekçi biriyimdir. O nedenle büyük cümleler kurmak yerine, elle tutulur gözle görülür sonuçları olan hedefler belirlemekten yanayım. Bana da çok katkı sağlayacak, uluslararası çapta farklı bir deneyim. En nihayetinde yaşam, deneyim demektir.

UNDP ile yapacaklarım bana da çok katkı sağlayacak bir deneyim. Zaten yaşam, deneyim demektir.

Önceki konuşmamızda çocukken futbol oynadığın arsalardan bugün yollar geçtiğinden, betonlaşmaya yöneldiğimiz için çocukların top oynayacak alan bulamadığından yakınmıştın. Şöyle bir durum da var; bir kimliğe sahip şehirlerin, semtlerin, sokakların sayısı azalıyor. Dünyanın her yerinde aynı mağazalar, aynı markalar, aynı şeyler var. Küçük işletmeler yerini büyük şirketlere bırakıyor, yerellik, kimlik kayboluyor. İnsanın daha fazlasına sahip olma hırsı hiç bitmiyor. Bunun önüne geçmek mümkün mü?

Çocukların top oynayacakları alanları yok etmemiz küçük resim. Büyük resim, çocukların yaşayabilecekleri tek gezegeni yok ediyor olmamız. Aslında her şey çocukluğumuzda başlıyor. Çocukluğumuzda bize iyi insan olmak değil, nasıl başkalarından daha ayrıcalıklı olabileceğimiz öğretiliyor. Sınavlar, seçmeler hep bunun üzerine kurulu. Paylaşımcı olmak yerine daha fazlasına sahip olma hırsı yükleniyor sistemlerimize. Açgözlülüğün, doyumsuzluğun, hırsın, bencilliğin; insanın doğasında olduğunu kabullenmek istemiyorum. İyi ve mutlu olabilmek için birbirimize muhtaç olduğumuzun bilincine varabileceğimize inanıyorum. Dünyanın bir ucunda başlayan, "Bize ulaşmaz" dediğimiz küresel bir salgının ortasındayız, bu bilince erişmemiz için daha ne olması gerekiyor? Gezegenin kontrolünü öyle bir ele geçirdik ki bilim insanları İnsan Çağı denilen yeni bir çağda yaşadığımızı söylüyor. İnsanlığın devam etmesinin önündeki en büyük riskin yine insanlar olduğunu, insan denilen türün varlığının devam etmesinin artık sadece ve sadece insanların elinde olduğunu söylüyorlar. Bahsettiğim bilince ulaşamazsak, ne pahasına olursa olsun daha fazlasına sahip olma hırsımızın önüne geçemezsek, insanlığın sonunu getireceğiz.

Futbolda da benzer bir uçurum var ve dönüşü olmasını beklemek artık fazla iyimser bir bakış açısı gibi. Futbol ekonomisi sence ne kadar adil bir düzene sahip? Daha adil bir futbol mümkün mü?

Futbol ekonomisi 200 milyar euro büyüklüğünde, öyle çok paydaşı ve farklı güç dengeleri olan bir kavram ki; yakın gelecekte daha adil bir düzene geçebileceğini öngörmek neredeyse imkânsız. Ama dediğim gibi bu büyük problem üzerine genel geçer sorular sormak yerine, küçük parçalara ayırıp deneyler yaparak daha adil bir düzen için yöntemler bulabiliriz. Adaletin peşindeysek, futbolda cinsiyet eşitliği için mücadele ederek başlayabiliriz.

Fotoğraf: Deniz Pektaş

AVANGART

Martin Schiller, 39 yaşında, Zalgiris'in başantrenörü. Esasen Viyanalı bir avukatın oğlu ama kendini 'kuzeyli bir Alman' olarak tanımlıyor. Birkaç yaz önce memleketinde iş bulamadığı için uzak diyarlara gitmek zorunda kaldı. Ve her şey değişti...

UĞUR OZAN SULAK

Avrupalı bir basketbol antrenörünün Kıyamet Günü, G-League'de koçluk yapmak olsa gerek. Düşünün, NBA basketbolunu "Yeterince ciddi değil. Normal sezon maçları ne amaçla oynanıyor?" diye sorgularken kendinizi bir anda şartların on kat daha kötüleştiği bir yerde buluyorsunuz. Oyuncu, antrenör, yönetici... Hemen hemen herkes bulunduğu yeri bir basamak ya da NBA'e geçiş olarak görüyor. Rotasyonlar önceden belirlenmiş. Hangi oyuncunun ne kadar oynayacağı üst kademenin kontrolünde ve bir de üzerine size diyorlar ki: "Hey, sen. Kenarda biraz sessiz ol. Çok sesin çıkıyor."

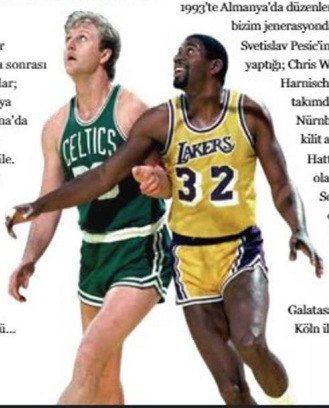
Martin Schiller'in seçim şansı yoktu. Eğer Almanya'dan teklif alabilseydi, G-League'e adımını atmayacaktı ama işte hayat, siz planlar yaparken başınıza geliyor. Avrupa'da iş bulamayan Schiller, G-League kariyeri de hayli kötü başlamasına rağmen iki sene içinde 'Yılın Koçu' seçilecek gelişimi gösterdi. Kendini de bir anda tutanın en değerli koltuklarından birinde, Zalgiris'te buldu. Ve kimbilir, belki de yıllar sonra G-League ile Avrupa arasındaki buzları kıran kişi olarak onu hatırlayacağız...

Koç, ailenizin geçmişini düşünerek; çok erken yaşlarda farklı kültürlerle iç içe olma imkânı bulmak ne gibi sonuçlar doğurdu? Babanızın avukatlık firması sebebiyle fazla yer değiştirmek psikolojik açıdan zorlu muydu yoksa bunu bir dünya vatandaşı olma yolunda ilk adım gibi mi kullandınız?

Belki benim için 'dünya vatandaşı' tabirini kullanmak biraz iddialı olabilir ama annem ile babam kesinlikle bu sınıftalar. Annem, uzun yıllar boyunca okullarda ve kütüphanelerde çalıştı; aslen Britanya vatandaşı ve çocukluğunu Tazmanya'da geçirmiş. Uzun yıllar Avustralya tarafında... Daha sonra Güney Afrika'ya yerleşiyor ve orada çalışmaya başlıyor. Babam ise uluslararası avukatlık firmasında çalışan bir Avusturyalı. Meraklı, gezgin... Daha hukuk okuduğu dönemlerde Güney Afrika'ya gidiyor ve annemle orada tanışıyorlar.

HAFTA İÇLERİ SAAT 23.30'DA NBA ACTION YAYIMLANIRDI. MAGIC VE BIRD'ÜN SON DÖNEMLERİNİ YAKALAMIŞTIM...

Babam mesleğinde ilerledikçe seyahatler artmış. Güney Afrika sonrası Viyana'ya yerleşiyorlar; ardından ben dünyaya geliyorum ama Viyana'da çok kalamıyoruz, bu kez İsveç'e geçiyor aile. Anaokuluna İsveç'te gidiyorum, yedi yaşında ise temelli olarak evim diyeceğim Hamburg'a taşınıyoruz. Yine babamın iş değişikliğinden ötürü...

Kendinizi Avusturyalı değil de bir Alman olarak tanımlıyorsunuz yani?

Evet. Viyana sadece doğduğum yer. Ben kuzeyli bir Almanım. Gençliğimi tamamen Hamburg'da geçirdim. Eşim Katja ve ailesi de buralılar. Çocuklarımız Ida, Milou, eşimin ailesi, benim ailem, arkadaşlarımız... Hep bir arada olabildiğimiz tek yer Hamburg. Daima böyleydi.

Yine de... Basketbol? Viyana ya da Hamburg'un pek de ihtisas yaptığı bir alan sayılmaz.

Bu ilginç bir nokta, evet. Ben de futbolla başladım. Almanya'da sokakta oynuyorsanız aksi çok mümkün değil ama ben 1982'liyim, o yüzden 1993'te Almanya'da düzenlenen EuroBasket'in bizim jenerasyonda önemi büyüktür. Svetislav Pesic'in koçluğunu yaptığı; Chris Welp ve Henning Harnisch liderliğindeki takımda adamım Kai Nürnberger'di. Welp'e kilit asistleri yapardı. Hatta hatırlayanlar olacaktır, NCAA'de Southern Illinois'da oynadıktan sonra ülkeye o dönem yatırımcıların değişmesiyle birlikte adı Galatasaray Köln olan BSC Köln ile dönmüştü.

Fotoğraf Getty Images Turkey. Değerli Ol, 088

Martin Schiller (on sağda) Weis'in aynı yıl içinde kazandığı U14 ve U16 şampiyonluklarını kutluyor.

Neyse çok uzatmayayım... Önce futbol vardı, sonra tenis. Thomas Muster'i çok severdim. 80'lerin ikinci yarısından itibaren başarılı olmuş, Roland Garros'u kazanmıştı. Basketbol, hayatıma yakın bir arkadaşımda gördüğüm bir beyzbol modeli Boston Celtics şapkasıyla ve hafta içleri saat 23.30'da yayımlanan NBA Action'la girdi. Yanılmıyorsam sekiz yaşındaydım; Larry Bird-Magic Johnson rekabetinin son yıllarıydı... Deli gibi NBA Action izleyerek oyuna aşina oldum, Kenny Anderson ile Rod Strickland'ı çok sevdim, bir kulübe yazıldım; gerisi tarih...

Aumühle'yi biz daha çok Otto von Bismarck'ın evi ve mozolesiyle biliyoruz ama bu topraklar aynı zamanda Martin Schiller'in de dünya basketboluna kazandırılmasını sağladı...

Bu bağlamda hayli önemsiz bir gelişme. Fakat doğru. Aumühle, Hamburg'a yaklaşık otuz dakika mesafede bir kasaba. Çevredeki kulüpler TSV Reinbek ile TSG Bergedorf'tu. Reinbek'te başladım, kısa süre sonra Bergedorf'a geçtim. 2000'de genç takımın kaptanlığına kadar yükselmiştim ve daha sonradan hakemlik yapan Boris Schmidt antrenörümüzdü. Almanya'da gençler şampiyonu olduk. Böbürlenmek istemem ama iyi bir basketbolcuydum; boyum pek uzamadı, atletizm açısından da özel yeteneklere sahip olmayınca gruptan elendim. 17 yaşındayken profesyonel olma hayallerim bitti.

Antrenörlüğe geçişi nasıl yaptınız? Köln Spor Akademisi mezunu olduğunuzu biliyorum ve biraz Christoph Daum, biraz da Türkiye'den okumaya giden teknik direktörler sebebiyle Köln'deki akademi burada hayli popüler...

JAAA! DAUM! Ne kadar çılgınca bir hikâye değil mi? Almanya'dan dışlanışı, Türkiye'ye gidip her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalması ve belki bugün bile devam eden saygınlığını geri kazanma çabası... Eşsiz. Köln'den mezun olduğunu biliyorum; zaten çok kişinin yolu buradan geçti ama yaşlarınız yakın olsa onu özellikle yakından tanımak isterdim.

Köln'deki akademi meşhur; malum, WADA'nın da kullandığı okula ait olan doping merkezi, federasyonlarla olan antrenörlük lisans anlaşmaları, üniversitenin hep gündemde olmasını sağlıyor. Benim için gidiş yolu basitti. Profesyonel olamıyor ve yine de basketbolun içinde kalmak istiyorsanız iki yol var: Antrenör veya gazeteci olmak. Köln'de okurken tezimi de bu fikirle verdim.

Neydi teziniz?

2004 yılında BBL'deki (Almanya Basketbol Ligi) tüm antrenörlerle röportaj yapmayı içeren bir çalışmaydı. Başlığı maalesef havalı değil ama yine de söyleyeceğim: "Fast break ve BBL."

Koç bir anlamda geleceği görmüşsünüz ama, lütfen öyle demeyin...

Bunu hak ettim. Devam ediyorum... Tezin çok faydası oldu çünkü o periyotta trenle tüm Almanya'yı dolaşıp ligdeki antrenörlerle tanıştım. Chuck Eidson önderliğinde play-off yarı finali yapan Giessen'in antrenörü Stefan Koch, bu isimlerden biriydi. Birkaç sene sonra telefonum çaldığında "Artland'da asistanım olur musun?" diyecek kişi de ondan başkası değildi...

Artland'a gelmeden önce antrenörlük başlangıcınızı biraz daha detaylandıralım istiyorum...

RheinEnergie Köln'ün altyapısı ve ikinci ligde mücadele eden Düsseldorf Magics'te yardımcı antrenör olarak çalışma fırsatım oldu. Ortamı gördüm, tam anlamıyla başlangıç değildi. Daha üniversitedeydim. 2005'te diplomayı alınca yetiştiğim kulüp TSG Bergedorf'un başına geçtim. 23 yaşındaydım, takım bölgesel ligdeydi ve çok profesyonel bir tecrübe sayılmazdı. 2007'de Raoul Korner'den gelen teklifle işler değişti.

MESSINA x MAJERUS

Yıllar boyunca üzerine en çok mesai harcadığım antrenör Ettore Messina'dır. En çok ondan etkilendim. Madrid'deyken antrenmanlarını izlemek için oraya gitmiştim; ki çok iyi bir dönem geçirmiyordu ama antrenmanları sadece takip etmedim, yaşadım âdeta. Rick Majerus'un *My Life on a Napkin: Pillow Mints, Playground Dreams, and Coaching the Runnin' Utes* kitabı da beni etkilemiştir. Malum, Alex Jensen de o Utah takımının kaptanıydı...

Viyana'nın yaklaşık 200 kilometre batısındaki Wels...

Gerçek başlangıcımdı. Raoul gibi disiplinli biriyle profesyonel antrenörlüğe adım atmıştım. Hayatımı bu işle kazanabileceğimi ilk kez Wels'te gördüm. Çünkü babam üniversitede kalmamı, öğretim üyesi olarak devam etmemi istiyordu ama ben sahada kalabileceğimi hissettim. Raoul'le birlikte yakaladığımız çalışma ortamı, Avusturya'da ikinci sezonumuzda gelen şampiyonluk, beni ikna etti.

MIRE CHATMAN'IN OYNADIĞI BEŞİKTAŞ'I İLK MAÇTA AVUSTURYA'DA YENMİŞTİK. BİZİM İÇİN BÜYÜK BİR ZAFERDİ.

2009'daki şampiyonluktan sonra EuroCup elemelerine katılım hakkı kazanınca kurada Beşiktaş'ı çekmişsiniz... Hatırlıyor musunuz?

Mire Chatman'lı takım. Hatırlamaz mıyım... Avusturya'da kazanmıştık ve büyük bir etki yaratmıştı o galibiyet. Rövanşı kaybettiğimiz için EuroCup elemelerinden EuroChallenge'a düşmüştük, orada da hiç favori olmadığımız grupta son sekizi averajla kaçırmıştık... Ne heyecandı ama! Wels'in tarihindeki ilk ve tek Avrupa tecrübesiydi. Raoul o sezondan sonra Hollanda'dan teklif aldı, ben de Almanya'da çalışmak istedim. Birkaç sene önce üniversite tezim için röportaj yaptığım Stefan Koch'un yanına, Artland Dragons'a gittim.

Eski adıyla QTSV yani Artland Dragons için Chris Fleming'in neredeyse sıfırdan yarattığı bir kulüp demek sanırım yanlış olmaz. Onun ayrılışı sonrası göreve gelen Thorsten Leibenath biraz hayal kırıklığı yaratmıştı ama Stefan Koch'la play-off istikrarı geri kazanıldı... Ne anlatırsınız o döneme dair?

Chris'le başlayayım. Benim için çok özel biri. Hayatımda gördüğüm empati kabiliyeti en yüksek insan. Oyuncuları, yöneticileri, taraftarları, antrenörleri, gazetecileri... Hepsini etrafına toplayabilme ve her bir paydaşa kendini değerli hisettirebilme yeteneğine sahip. Quakenbrück takımı olan Artland'ı ikinci ligden alıp BBL'de şampiyonluğun kıyısına getirmesi, Almanya Kupası'nı kazanması, ardından Brose'de 15 kupa kaldırması... Çok etkileyici bir CV bu.

Biz, evet, üst üste iki yılda da play-off'u kaçıran Thorsten'ın ardından geldik. Dürüst olmak gerekirse o da biraz Chris'ten kalan başarı baskısını hissetmişti. Kariyerinin başındaki Tyrese Rice'ı transfer ettik ilk sezonda. Staff çok iyiydi; Tyron McCoy diğer yardımcı koçtu ve Stefan'la birlikte üç yıl üst üste hep üst sıralardan play-off yaptık. Ardından aramıza Pedro Calles eklendi ama Stefan o yılın sonunda Würzburg'a gidince Tyron başantrenör oldu. Ligi dördüncü bitirdik ama sonraki sezonda maalesef kulüp finansal zorluklar sebebiyle ligden çekilme kararı aldı. Pedro, Vechta'ya geçti. Tyron ise Tübingen'e...

Kulüp ligden çekilse de 2015 yazı sanırım sizin için bir dönüm noktasıydı; Almanya Milli Takımı'nda Chris Fleming'in yanına terfi etmek bir yana, Ludwigsburg'da John Patrick'le çalışmak da epey öğretici olmalı...

John Patrick hayata farklı perspektiften bakan bir adam. Antrenörlüğü de böyle, muhabbeti de... Özgünlüğünü de kurduğu takımlardan, oynattığı basketboldan görebiliyorsunuz. Oyunu tam sahada oynamayı tercih edip topa baskıyı asla ihmal etmiyorlar ve John'la en azından iki sezon çalışmış oyuncuların bir sonraki takımlarında hep istekli birer savunmacı olarak kalmaya devam ettiklerini görürsünüz. Ludwigsburg, risk almaktan çekinmeyenlerin adresi. Çaylak mısınız? Temel oyun bilginiz zayıf mı? Sorunlu bir karakter misiniz? Problem değil. John Patrick sizin için burada. Ona güvenin, o da sizi en azından EuroCup, kuvvetle muhtemel EuroLeague oyuncusu yapsın.

Ludwigsburg yılları...

2017 yazında artık başantrenörlük zamanınızın geldiğini hissedip Ludwigsburg'dan ayrılma kararı aldığınızda, hiçbir Alman kulübünden koçluk teklifi alamamanız şaşırtıcı değil miydi? Giessen işini istemenize rağmen neden siz değil de Ingo Fryer tercih edildi, bir teoriniz var mı?

Almanya'da antrenörlerin başına gelen hiçbir şeye şaşırmıyorum. Çünkü bizim sistemimiz oyuncuları korumak üzerine, antrenörleri değil. Koçlar için hiçbir kuralımız yok. İspanya böyle değil. Türkiye böyle değil. Ergin Ataman'ı görüyorsunuz... BBL'de her şey oyuncular ve organizasyon odaklı. 6+6 yabancı kuralı var; iyi güzel, peki koçlar ne olacak? EuroLeague'de en son çalışmış Alman koç kim?

Herhalde Dirk Bauermann'dır...

Örnek yok. Çünkü bir yatırımdan söz etmek mümkün değil. 2017 yazında ben işsiz kaldıktan sonra Utah Jazz'de Quin Snyder'ın yardımcılarından Alex Jensen sayesinde G-League koçluğu için aday olabildim. Geçmişte G-League'de çalışmış olan dostum Alex, "Martin, on antrenör aday bu işe. Uzun bir mülakat süreci olacak. Ona göre hazırlan" demişti. Düşünün, ülkemde iş bulamıyorum ama NBA takımları arasında geçerliliğim var.

> **ALMANYA'DA SİSTEM ANTRENÖRLERİ KORUMUYOR. İSPANYA, TÜRKİYE GİBİ DEĞİLİZ MAALESEF.**

Utah'ın G-League takımı Salt Lake City Stars için yaptığınız mülakatları, süreci biraz anlatır mısınız?

Jazz yöneticileriyle önce telefonda görüştük, sonra görüntülü toplantılara katıldım. Üç ya da dört saflhayı bu şekilde geçtik. Sonra uçak biletimi ve kalacak yeri ayarlayıp beni Utah'a davet ettiler. Orada oyuncularla iletişimimi, antrenörlüğümü gördüler. Yüz yüze röportajlara katıldım, Quin Snyder sürece dahil oldu ve ne mutlu ki beni seçtiler. Başıma gelen en iyi şeydi.

Neden böyle dediniz?

Çünkü bir basketbol antrenörünün koçluğa başlayabileceği en iyi yer G-League. Oraya gitmeden önce bunu kesinlikle bilmiyordum. Her Avrupalı koç gibi büyük önyargılarım vardı. NBA'i küçümser, "Gerçek basketbol bu değil" derdim. G-League'le alakalı ise... Aman tanrım. Orada icra edilen sporun basketbol olmadığından emindim. Herkes kadar küstahtım; kıtamda antrenörlük yapmak istiyor ve doğrunun tek olduğuna inanıyordum. İşin aslı hiç öyle değilmiş.

Neler öğrendiniz? Yaptığınız mukayeseler, çıkarımlar neler?

Öncelikle idmanlar çok farklı. Avrupa'da bile çift idman kalmadı ama NBA kuralları gereği, bir sezon içinde en fazla iki kez çift idman koyabiliyorsunuz. Çalışma gününe göre hesaplanmış şekli tüzükte var. G-League için de aynısı geçerli. Sezon öncesi kampın on gün. Oyuncuların kilolu gelmişse yapacak bir şey yok, bununla yaşamayı öğrenmen gerekiyor çünkü G-League'de lige hazırlık diye bir kavram yok. Ligin kendisi hazırlık. Biz pandemiden önceki sezonda 51 maç yapmıştık. Takvime baktığımda 53 idman yaptığımızı gördüm. "Martin, sen de çok idman yaptırıyorsun" diyorlardı. Ayrıca... Maçların 48 dakika olması insanların tahmin ettiğinden çok daha belirleyici. Savunmadaki odak noktasını çok etkiliyor. Dirsek denilen serbest atış çizgisi civarı bölgede bir savunma eksikliği gördüğünüzde veya ikili oyunda top tarafından yardım gelmiyorsa bir durup nefes alın. Oyunun geometrisi, yoğunluğu farklı. Koçların başarı ölçütlerinden biri, Avrupa'ya oranla altı mola daha fazla kullanıldığı ve toplamda 16 molaya ulaşıldığı için ATO'lar; yani mola çıkışlarında çizilen kenar setleri. Pozisyon başına bulduğunuz sayıyla değerlendirmeye

Fotoğraf Getty Images Turkey, SeanPavone

tabi tutuluyorsunuz. Ben Salt Lake'e geldikten sonra çıktığım ilk sekiz maçı da kaybettim. İlk sezonumda elli maçın 34'ünde yenildim. Kimse de beni kaybettiğim maçlarla sorgulamadı. Oyuncu gelişimi, Utah felsefesine uygunluk, ATO'lar... Bunlar konuşuluyordu. Düşün, ilk başantrenörlük deneyimimde 150 maç üst üste kovulmadan koçluk yaptım. Kim bu lükse sahip? Avrupa'da biraz iddialı bir takımda sezona ilk on maçın dördünü kaybederek girin de ne oluyor hep birlikte görelim...

Quin Snyder'ın sürece dahil oluşundan bahsettiniz, onunla iletişiminizi biraz anlatır mısınız?

Quin çok karizmatik ve zeki bir koç. Bu iş için doğmuş. Özel bir ilişkimiz olduğunu da hissediyordum... Salt Lake'teki ilk günlerimden birinde beni sahaya götürmüş ve aramızda şöyle bir konuşma geçmişti:

— Martin, sana G-League'le alakalı bildiklerimi anlatmamı ister misin?
— Hayır Quin. Teşekkür ederim.

Buna çok gülmüştük. Quin Snyder'la basketbol konuşma fırsatını basit bir G-League sohbetiyle heba etmek istemiyordum; ve tabii ki haftalar sonra aslında Quin'in bu sohbeti neden yapmak istediğini anlayacaktım ama olsun... İkili oyun savunmasıyla alakalı uzun uzun sohbet etmiştik, bugün hâlâ orada verdiğim "Hayır" cevabının ilişkimizin pozitif başlamasında rolü olduğunu düşünürüm. Üç sene boyunca da Georges Niang, Tony Bradley, Royce O'Neale, Grayson Allen, Miye Oni, Nigel Williams-Goss, Jarrell Brantley, Juwan Morgan, Naz Mitrou-Long ve şu an hatırlayamadığım birçok oyuncu Jazz-SLC arasında mekik dokudu. Oyuncuların gelişimleriyle alakalı sayısız görüşme yaptık. Normal şartlarda fark yaratan bir oyuncunuzu kaybetmek istemezsiniz ama G-League'in dinamikleri farklı. Emir komuta zincirine saygı gösterin, meseleleri büyütmeyin, kalıcı olursunuz. Eğer isterseniz tabii...

Quin Snyder

> **G-LEAGUE'DE ÇIKTIĞIM İLK SEKİZ MAÇI KAYBETTİM. KİMSE DE BENİ YENİLDİĞİM MAÇLARLA YARGILAMADI.**

Zalgiris'e de taşıdığınız 'maç öncesinde oyuncularla birlikte ısınma' ritüeli nereden geliyor? Tamamen yardımcılarınıza bırakmamanızın özel bir sebebi var mı? G-League'deki maçlar öncesinde de ısınmaya çıkıyordunuz...

Çok zor bir şey mi bu? Yani dışarıdan büyük bir yük üstleniyormuşum gibi mi gözüküyor?

Hayır ama özgün olduğu kesin...

Birlikte çalışmak için zaman yok. 12 günde ortalama iki idman yapabiliyoruz ve sürekli maça çıkıyoruz. Bireysel idman inisiyatifi oyuncuda. G-League'de bazı düzeltmeleri maç önü ısınmalarında yapardık, burada da geniş bir teknik ekibimiz olmadığı için yine sahaya iniyorum.

"ATAMAN'I YILLARDIR TAKİP EDİYORUM"

Ergin Ataman çok iyi bir antrenör. Ben onu Carlos Arroyo, David Hawkins ve Pops Mensah-Bonsu'lu Beşiktaş takımından beri yakından takip ediyorum. Pick&roll fenomeni bir takımdı. Kusursuza yakın alan paylaşımıyla üçlük çizgisinin ilerisinden başlatırlardı ikili oyunları. Ataman'ın orada da üç farklı top yönlendiricisi vardı, şimdi Efes'te de Larkin-Micic-Simon ile aynı tablo söz konusu. Kesinlikle şampiyonluğun en büyük favorilerinden biriler.

4 numaralar benim sorumluluğunda. Hem bireysel hem grup hâlinde şut idmanı yapıyoruz. "Ne saçma, oyuncuları maç önü yarım saatlik ısınmayla mı geliştireceksiniz?" diye düşünenler olabilir ama çok maç yapıyoruz. 500 dakika oradan, 1000 dakika buradan derken bakmışsınız Malcolm Gladwell'in meşhur ettiği '10 Bin Saat Teorisi'ne gidiyor. Çıkarım yani ısınmaya, sıkıntı yok. İncilerim dökülmez.

Koçluk felsefenizi nasıl tarif edersiniz?

Savunmayı bir özsaygı meselesi olarak görüyorum. Alan savunmasına inanmıyorum, hele ki Avrupa'da... Bu şerefsizler oyunu çok iyi biliyor. Adam adama savunma takım için gurur meselesi olmalı; çünkü zaman zaman yetenek eksikliğinden kaçmak mümkün değil. Bunu da ancak savunmayla örtebilirsiniz. Hücumda sahayı olabildiğince genişletmek istiyorum. Kendi sistemimi çift uzunla oynarken ve buradan ikili oyunları kurgularken görmüyorum. Post-up'a katiyen inanmıyorum ve Avrupa-ABD arasındaki elit takımlar arasında temel farkın post'a top inme sıklığı olduğu kanaatindeyim. Anadolu Efes ve Milano, ligin en başarılı takımlarından ikisi ama hiç post-up oynamıyorlar. Barcelona lider, oynuyor. Fenerbahçe oynuyor... Ama kimlerle? Kanat oyuncularıyla. NBA'e baktığınızda uzun temelli post-up'ın tamamen öldüğünü görürsünüz. Mesela ben bir gün çok bilmişlik yapıp Utah takım toplantısında Derrick Favors'ın neden 4 numaradan post-up oynamadığını sorguladığımda analiz ekibinden birkaç istatistik geldi. NBA'de son 15 senede sahanın sol tarafı, yani sağ elli oyuncuların post-up için beklediği bölge, en düşük yüzde ile şut kullanılan bölge hâline gelmiş durumda. Açık ara... Bu yüzden artık spacing ve tempolu oyun, post-up'ı istisnalar haricinde büyük oranda yener. Neyi, nerede oynadığınız belirleyici. Mesela G-League'den örnek verirsek; orada pick&pop oynamak istiyorsan tek çaren bunu 5 numarayla yapmak. Herkes adam değişiyor çünkü. EuroLeague'de tamamen adam değişme savunması yapmak için dar bir havuzdan, çok güçlü oyuncular çıkarman gerekli. Post-up oynamasan bile post-up savunman gerekeceği için; Nikola Kalinic, Edgaras Ulanovas ya da Dyshawn Pierre gibi oyunculara ihtiyacın var. Çünkü sen oyna ya da oynama, karşı taraftaki koç oynuyor. Andrea Trinchieri oynuyor. Zeljko Obradovic oynuyor. EuroLeague'de kadronuz özellikle kanatlarda güçlü oyunculardan kurulu değilse, bir noktada faul problemine girmemesi imkânsız. Elbet tuzağa düşersiniz.

"LAUVERGNE ARTIK ÖZGÜVENLİ"

Joffrey, geçen sene o Fenerbahçe kadrosunda bulunan pek çok oyuncudan biriydi. Ama bu sezon çok daha dominant bir rolde. Ve bu rol, ona verildi. Bana sorarsanız değişimdeki en büyük etkenlerden biri bu. Şu an yüksek özgüven ve ruh hali ile oynuyor. Takımla ilişkileri iyi, ona saygı duyuyorlar ve o da arkadaşlarına saygı duyuyor. Kariyerinin iyi bir evresinde ve yeni baba oldu. Gördüğünüz gibi pek çok şey saydım.

Analitik demişken, en çok önem gösterdiğiniz istatistik hangisi?

Savunma ve hücum net reytingi. Bu sayılar kabaca takımınızın ne kadar iyi olduğunu gösterir. Toplam ribaund sayısı ise saçmalıktır. Önemli olan ribaund yüzdesidir. Kaunas'a ABD'den geldiğim için başlangıçta herkes bana 'Analizci çocuk, analitik beyin' diye hitap etti ama hiç de öyle biri değilim. Orada sahipsiniz, burada değil. Yani birinin bir yerden başlaması gerekiyor... Çünkü sayılar, herhangi bir işleyişte, duygusallığı ortadan kaldırır. Avrupa basketbolunun çok eksikliğini hissettiği temel konu, sürecin nasıl inşa edildiği... Bu kıtada basketbol uzun süredir sofistike, çok yönlü oyuncular ve basketbol dehalarının sırtına binmiş gidiyor. Her şey çok duygusal. Bu daha ne kadar devam edebilir ki?

Koç, Barcelona ve Milano deplasmanlarındaki küfürlü molalarınız

ekrana yansıdığında sanıyorum ki EuroLeague izleyicilerinin büyük bölümü, "Evet ya, bu adam Amerikalı değilmiş. Martin de bizden" diye içinden geçirmiştir. Siz nasıl hissediyorsunuz bu konuyla ilişkin?

Öncelikle yaptıklarımdan gurur duymuyorum. G-League'de bana sessiz kalmam öğretildi, kognitif açıdan baktığınızda duygularınızı kenara koymalı ve olayları daha berrak şekilde ele almalısınız. Amerikan koçluğu da büyük oranda bunun üzerinedir. Eğer durmadan takımınıza bağırmak zorunda hissediyorsanız, o zaman zaten siz iyi hazırlanamamışsınız demektir. G-League'e gittiğimde en çok bağıran antrenör bendim ve bundan rahatsız olmuşlardı. Dennis Lindsey, "Martin'in değişmesi gerek" demişti *SLC*'deki GM'im Bart Taylor'a. Bunu yapamasaydım, Yılın Koçu ödülünü asla alamazdım. Tabii bir de şu var; ABD'de Avrupalı koç muamelesi görüyordum, Almanya'da Avusturyalı... Şimdi de Kaunas'taki Amerikalı koç oldum. Ne zaman kim olacağınızı kestiremiyorsunuz. Ettore Messina'ya bakın. Obradovic'ten sonra Avrupa tarihinin en başarılı koçu, altmış yaşından sonra değişti.

Peki ya Igor Kokoskov? Yirmi yıl ABD'de kaldı, uzun yıllardır dünyada en çok saygı gören Avrupalı antrenörlerden biri. Utah'taki kısa döneminizde de yakın çalıştığınızı tahmin ediyorum. G-League'le alakalı konuşurken "Avrupa'da sezona iddialı bir takımda kötü başlarsanız muhtemelen görevinize son verilir" teoriniz sizce neden burada işlemedi?

Fenerbahçe yönetimini tebrik etmek gerek. Teknik ekibe karşı olan inançlarını kaybetmediler. Obradovic gibi bir figürden sonra görevi devralmış, zor günler geçiren Igor'un arkasında durdular. Malum, Fenerbahçe her sene oynadığı tüm kupaları kazanmak için sahaya çıkar. Bununla baş etmek hiç kolay değil... Igor'a ve yaptıklarına çok sempati duyuyorum; keza Erdem Can da çok iyi arkadaşım. Her yaz Utah'ta bizim yanımıza geldi. Onun için de çok mutluyum. Kaunas'ta farklı kazandığımız maçtan sonra, kim tahmin edebilirdi ki böyle çarpıcı şekilde işleri yoluna koyacaklarını... Öte yandan, bizim galibiyetimiz de çok abartıldı. Jan Vesely sahada yoktu, Marko Guduric henüz takıma katılmamıştı ve Fenerbahçe de ekstra kötü bir günündeydi. Igor'a hem arkadaş hem de meslektaş olarak çok inanıyorum. Oyunun hücum yönünde aynı Quin Snyder gibi o da bir deha.

Kokoskov için "Obradovic'in ardından geldi" vurgusu yapmışken aslında sizin durumunuz da...

Pek farklı değil. Kaunas'ta bunun sadece bir seviye üstü var; o da Arvydas Sabonis'in kalktığı bir koltuğa oturmak.

Peki ilk sezon performansı itibarıyla beklentileri aştığınızı düşünüyor musunuz? Marius Grigonis'in şöyle bir açıklaması vardı: "Saras'tan geçiş zor oldu ama koç Schiller bize daha fazla özgürlük veriyor. Doğaçlama yapabiliyoruz..."

Bu oyuncu grubuna en ince ayrıntısına kadar sistem, temel hareketler, kısacası basketbol öğretilmiş. Benim ahkam kesmem saçma olur. Saras, belli ki milimetrik çalışmış. Ama böyle bir sistemden çıkmak ve serbest kalmak, her zaman kötü sonuçlar doğurmaz. Bana sezon öncesi "Son beş maça 15 galibiyetle girmeyi kabul eder misiniz?" gibi bir soru sorulsa "Nereyi imzalıyorum?" derdim. Kulüpte bütçe yüzde 20'ye yakın düşmüş, en önemli destekçimiz taraftarımızdan yararlanamamışız ve yine de suyun üstünde kalıyor muyuz? Ben buna başarı derim.

Play-off yapmışız, yapamamışız orası ayrı. Rekabetçi kalıp bu kulübün simgesi olan genç oyuncularla, lokal oyuncularla bir kimlik inşa edebilmiş miyiz? Rokas Jokubaitis her maç düzenli olarak 20 dakika oynamış mı? Bunlar mühim. Yoksa ben zaten Kaunas'a kimin ardından gelmişim? The Godfather'ın. Viyana doğumlu, Alman bir koç, Amerika'dan Litvanyalılara basketbol öğretmeye geliyor.

Hadi canım sen de...

KAUNAS'TA GÖREVİ SARUNAS JASIKEVICIUS'TAN DEVRALMAKTAN DAHA KÖTÜ TEK BİR ŞEY VAR: ARVYDAS SABONIS'İN YERİNE GELMEK...

Arvydas Sabonis ile Vladimir Tkachenko...

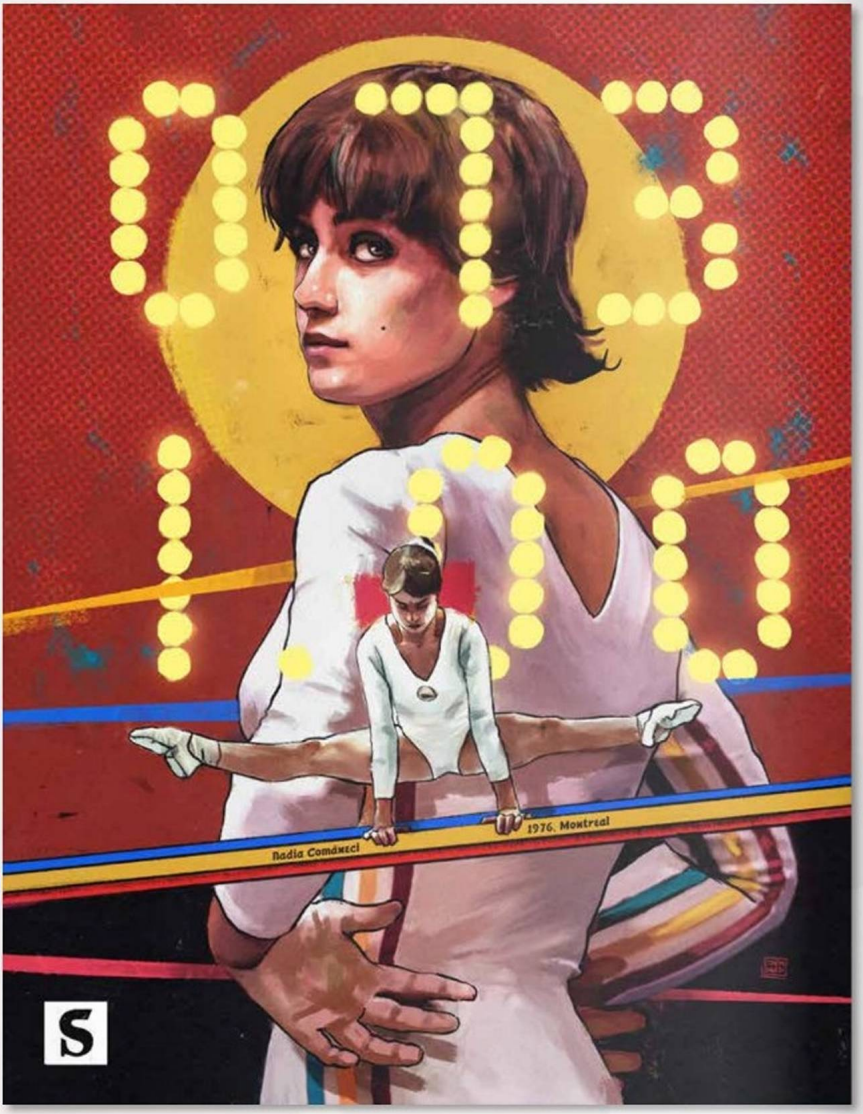
Fotoğraf: Getty Images Türkiye, Zagunis, Ak, Sbs

SAYILAR

Pandemide bir yıl geride kaldı. Koronavirüs, herkes gibi, bize de evden çalışmayı öğretti. *Socrates*'i odalarımızda hazırladık. Uykulu gözlerle geçirilen, bolca çay, kahve ve şarap tüketilen, televizyonda yakaladığımız eski bir Türk filmi karşısında sabahlanılan dergi sonlarını dijital ortama taşıdık. Aynı zamanda, insan olarak günlük koronavirüs cetvellerine sığdırıldığımız, sayılardan ibaret görüldüğümüz bir zeneydi bu. Tablolarda dünümüzü ve yarınımızı anlamlandırmaya uğraştığımız bir sene. Elinizde tuttuğunuz nüshayı hazırlarken de aklımızda bütün bunlar vardı. Matematikle gitgide daha sıkı dost olan sporu sayıların penceresinden görmek, altıncı yılımızı böyle özel bir şekilde anmak istedik. Spor tarihine iz bırakan numaraların peşine düştük, bugünü daha iyi kavramamızı, geleceği daha iyi kestirmemizi sağlayacak formüllerin izini sürdük ama bütün bunları yaparken o sayılara anlam katan insanları unutmamaya çalıştık. En nihayetinde önce insan vardı. Evert, Merckx, Frazier... Önce onlar oynadı. Biz arkadan geldik. Kelimelerimizle, sayılarımızla ve asla bitmeyecek gibi görünen dergi sonlarımızla.

Nadia Comăneci
1976, Montreal

NADIA COMANECI POSTERİ

İLLÜSTRATÖR:
ETHEM ONUR BİLGİÇ

İNDİRMEK İÇİN TIKLA

NGINA
CEL

CHRISSIE

Geri çizgideki hatasız tenisi, hemen herkesten güçlü zihni ve asla tükenmeyen kazanma arzusuyla, Chris Evert kendi döneminden fazlasına damga vurdu. Biz de efsane raketle bunu nasıl başardığını konuştuk.

ARAS YETİŞ

Kadın tenisi 1970'lerin başında Billie Jean King ve Orijinal 9'un ellerinde yükselirken kendi yepyeni süper yıldızlarını yaratmayı da ihmal etmiyordu. Florida'nın toprak kortlarından çıkan Chris Evert, 16 yaşında başlayıp emekli olduğu güne kadar hem çok konuşuldu hem de çok kazandı. Hatta öyle fazla şey kazandı ki bugün tarihin en iyi tenisçileri listeleri yapılırken kimseler Evert'ın adını anmadan geçemiyor. Fakat onun spordaki mirası istatistiklerden de sayılardan da büyük. Şimdi hazırsanız; 18 Grand Slam şampiyonluğunun ve 157 turnuva zaferinin ötesine bakma, gerçek Chrissie'yle tanışma zamanı...

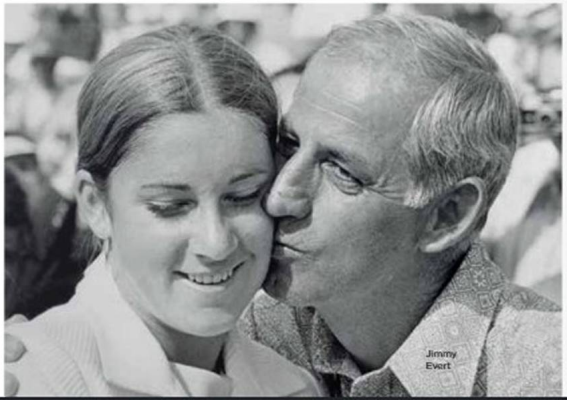
"1970'lerde tenisin Mekke'siydi" şeklinde andığınız Holiday Park, sohbetimize başlamak için ideal yer olabilir. Fort Lauderdale'deki bu devasa tenis parkında çocuk olmak nasıldı?

Beş çocuklu kalabalık bir aileydik. Anaokulu çağında dahi babamın tenis antrenörlüğü yaptığı Holiday Park'a giderdik. İlk etapta amaç güvenli zaman geçirmemizdi. Dürüst olayım, beş yaşındaydım ve diğer kız arkadaşlarımla oynamak ya da yüzmek ilgimi daha fazla çekiyordu. Bunun yerine tenise gidip babamla bir alışveriş arabası dolusu top vurmak zorunda kalırdım. Neyse ki kısa süre sonra eğlenmeye başladım çünkü daha çok yaşıtım tenis oynamaya geliyordu. Çevredeki diğer tenis kulüpleri paralıydı, Holiday Park'ta ise boş kort bulmak yeterliydi. Kısa süre içinde büyük ilgi oluştu. Yetmişlerin başında bir sene 13 oyuncumuz gidip Wimbledon'da oynadı. Ben, Brian Gottfried, Harold Solomon ve birçok diğer arkadaşım... Düşünsene, 13 kişi aynı yıl Wimbledon'da Holiday Park'ı temsil etti. Bu sıralar oraya kendi aramızda 'Tenisin Mekke'si' demeye başlamıştık.

> ***Ailemizde güzel bir denge vardı. Babam koçumdu, annemse tenis hakkında en ufak şey bilmezdi.***

Sanırım Jimmy ve Colette Evert, teniste örneklerini sık gördüğümüz aşırı baskıcı ebeveyn figürlerinden biraz ayrışıyorlarmış...

Bu anlamda ailemizde güzel bir denge vardı. Babam koçumdu, annem ise tenis hakkında en ufak şey bilmezdi. Babamlayken konsantre şekilde tenis oynamayı öğreniyordum. Annemle ise sinemaya ve plaja gitmek gibi günlük etkinliklerimiz vardı. Hiçbir zaman benim ya da kardeşlerimin üzerine kaldıramayacağımız bir baskı koymadılar. Babam nadiren de olsa kortta çabalamadığımızı gördüğünde deliye dönerdi. Bu nedenle tenis oynarken elimizden geleni ardımıza koymazdık. Çabalayıp kaybettiğimizde bize asla kızmadı. Senin de söylediğin gibi bazı sağlıksız emsaller mevcut. Öyle aileler var ki hayatlarının merkezine sadece tenisi koyuyorlar, yemek masasında dahi sadece tenis konuşuyorlar. Bana kalırsa kortta elinden geleni yapmak ve günün geri kalanında tenisi arkada bırakmak gerek.

Jimmy Evert

Fotoğraf: Getty Images Turkey

O sıralar epey nadir bir vuruş olan çift el backhand üzerinde uzmanlaşma süreciniz ne şekilde gelişti?

Babamın oyunculuk döneminde herkes tek el backhand vuruyormuş, benim başladığım zaman da durum çok farksız değildi. Aslına bakarsan ben çift el backhand vurmayı seçmedim ama tahta raketler çok büyük ve ağırdı. Eskiden çocuk raketi diye bir şey yoktu. Beş yaşında bir çocuğun o tahta raketleri sallamaya çalıştığını düşünsene... Forehand'de idare ediyordum ama backhand'i tek elle vurmaya çalıştığımda elimden fırlıyordu. Babamın önerisiyle rakete iki elle sarıldım ve topları filenin üzerinden geçirebilmeye başladım. 11 yaşındayken bir ara çift eli tek ele çevirmeye çalıştıysak da çoktan en iyi vuruşum olmuştu. Neyse ki aynı zamanlarda Björn Borg ve Jimmy Connors da backhand'lerini çift elle vurmayı öğreniyormuş ve birbirimizden habersiz o modayı başlatmışız.

> ***11 yaşındayken bir ara çift eli tek ele çevirmeye çalıştıysak da çoktan en iyi vuruşum olmuştu.***

Ve tabii geri çizgi tenisi trendinde de bu üçlünün payı büyük olmalı...

Doğru, ben tura geldiğimde aşağı yukarı herkes servis vole oynuyordu. Margaret Court, Billie Jean King, Rosie Casals, Virginia Wade, Betty Stöve... Tabii oyun stili bence büyük ölçüde hangi zeminde oynayarak büyüdüğünüzle ilintili. Mesela Billie Jean, Rosie gibi oyuncular California'nın hızlı sert kortlarında yetişip servis voleyi öğrendiler. Geride oynuyorduk çünkü Björn, İsveç'te kırmızı toprakta büyümüş, ben de aynı şekilde Florida'da toprak kortta büyüdüm.

O zaman topraktaki akıl almaz rekorunuzdan bahsedebilir miyim?

125 maçlık galibiyet serisi...

Evet.

Sana sonradan öğrendiğim daha etkileyici bir şey söyleyeyim. Tracy Austin'e yenilip seri sonlandıktan sonra toprakta 70 küsur maç daha aralıksız kazanmışım. Vaov, bilmiyordum bile... Bahsettiğin, 1973-79 arasındaki dönemde ne olursa olsun toprakta yenilmeyeceğimi hissediyordum. Günümüzdeki gibi teller ve raketler yoktu. Oyunun içinde üretilebilen güç miktarı çok daha düşüktü. Benim tenisim topları doğru yere gönderme, çeşitlilik ve bekleme üzerineydi. Hatırı sayılır bir kısa topum, iyi aşırtma vuruşlarım vardı. Genelde rakiplerimden sabırlı olurdum ve onları hataya sevk etmek için topu oyunda tutardım. Toprak, bu planı en net uygulayabileceğim zemindi. Her zaman üzerinde kendimi en rahat hissettiğim yer oldu.

Toprak zeminin tam zıttı olarak değerlendirebileceğimiz çim korttaki başarıları, mesela on Wimbledon finalini ve üç kupayı nasıl açıklarsınız?

Ne yazık ki tarihin en büyük çim kort oyuncusu Martina Navratilova'yla aynı dönemde oynadım ve çim kortta sayılarının daha etkileyici olmasını engelledi. Enteresandır, diğer birçok çim kort uzmanına, servis voleciye karşı başarı gösterdim. İyi bir return oyuncusuydum, etkili bir passing shot'um vardı. Eğer iyi servis atarlarsa karşıya yollayabiliyordum, eğer fileye gelirlerse onları geçiyordum. Yine güç mevzusuna geldik ama o günlerde 190-200 km'lik servisler görmezdik. 125-130 km civarı vuruşlar karşılıyorduk ki bu beni fazla zorlamıyordu. Kendi servisim orta

karar olsa da beni idare ediyordu. Çim kort tenisinin gereği olan kurnazlığa ve çevikliğe sahiptim. Toprakta ihtiyaç duymadığım bazı nüansları katıp doğaçlama oynama işinde fena değildim. Bak mesela, Björn için de durum benzerdi. İkimiz de safkan çim kort oyuncuları değildik fakat nasıl oynayacağımızı kendi kendimize öğrenmiştik.

1970'li yıllar ve günümüz arasındaki farklardan parça parça bahsettiniz ama biraz daha açar mısınız?

Şimdilerde tenisçiler neredeyse olimpik atletler kadar çalışıyorlar. Biz bu bilince ve fizyolojik bilgiye sahip değildik. Kort dışı antrenmanları artık çok önemli; oyuncular çok fit, ekipmanları daha teknolojik. Muhakkak daha çok para kazanıyorlar, daha çok sponsorları var, daha görünürler, televizyonda bizden çok yer buluyorlar. Her şey çok farklı, bambaşka bir dünya var. Tenisçi kalitesi de çok artmış durumda. Örneğin ben çoğu turnuvada ilk iki turu rahat kazanacağımı bilirdim, kafaca kendimi buna hazırlardım. Şimdilerde derinlik çok fazla ve ilk turda bile A oyununuza ihtiyaç duyabiliyorsunuz. Ben iki dönemi kıyaslanamaz buluyorum. Bence kıyaslanabilecek tek şey bir şampiyonun zihni, duyguları, onları yönetme biçimi ve baskıyla mücadele gücü. Bu zamansız bir şey.

> ***Bana, Martina'ya, Steffi'ye, Roger'a, Novak'a bakın... Başarıdan tatmin olmayan bir tarafımız var.***

Siz bu güce ne şekilde sahip oldunuz?

Açtım. Kazanma açlığından bahsediyorum... Belki bir süre sadece babam için oynadığımdandır. O benim ilham kaynağımdı, iyi tenis oynayarak onu mutlu edebilme gücüne sahiptim ve bu şansı kullandım. Sonra kendim için oynamaya başladım. İnan bana, kazanmayı sevdiğimden çok kaybetmekten nefret ettim. Genç yaşta bir kez başarının tadını alırsanız ondan kolayca vazgeçemiyorsunuz. Büyük bir turnuva mı kazandınız? Size yetmiyor, bir sonraki için çalışmaya başlıyorsunuz. Hep şampiyonların bir bakıma aç gözlü olduğunu söylerim. Bana, Martina'ya, Steffi Graf'a, Roger Federer'e, Novak Djokovic'e bakın... Tatmin olmayan bir tarafımız var. Başarının nasıl hissettirdiğini biliyoruz ve kendimizi sadece 'kazananlar çemberi' içinde rahat hissediyoruz.

Mesela arka arkaya 13 sene Grand Slam kazanarak, tenisin kırılması zor rekorlarından bir tanesine isminizi yazdırmışsınız...

Evet, bu bence güvende olan bir rekor. Yanlış anlaşılmasın, ben çok iyi olduğum için değil. Güvende çünkü artık standartlar çok yükseldi. Grand Slam oynamak epey zor, yedi maç boyunca en iyi seviyenizde kalmaktan bahsediyorum. Bu kadar fazla sert rakip varken sanmıyorum biri tekrar yapabilsin.

Sahip olduklarınız içinde favori rekorunuz hangisi?

Slam'lerde toplam 52, arka arkaya 34 yarı final görmeyi başarmışım ki hiç fena değil. Bunu

Getty Images Turkey

seviyorum. Ayrıca yüzde 90'lık kariyer maç kazanma oranım da gayet yüksek. O da istikrarı gösteren bir rekor, ayrıca hem erkek hem kadın tenisinde tarihin en iyi derecesi. Tabii şimdilik.

Baktım da, 18 yerine 21 tekler Grand Slam şampiyonluğunuz olabilirmiş...

Ahh, çok kötüsün... Katılmadığım Fransa Açık'ları soracaksın değil mi?

Üzgünüm ama evet. Topraktaki yenilmezlik seriniz devam ederken pas geçtiğiniz üç Roland Garros için hiç pişmanlık duydunuz mu?

Geriye bakınca biraz buruk hissetsem de haklı sebeplerim vardı. Birincisi, o dönem slam'ler bizim için şimdinin elit oyuncularına ifade ettikleri kadar şey ifade etmiyordu. O senelerde önceliğimiz Virginia Slims turunu, kendi markamızı büyütmekti. Mesela Chicago'daki Virginia Slims turnuvasını kazanmak bizim için Amerika Açık'ı kazanmak oranında mühimdi. İkincisiyse tüm üst düzey tenisçiler WTT (Dünya Takım Tenisi) organizasyonunda oynamaya giderdi. Büyük kontratlar yapmıştık ve üç ay boyunca bir takımın parçası olarak oynama şansına sahiptik. Bireysel bir sporda takım oyuncusu olma işine bayılmıştım. Bahsettiğin üç turnuvayı bu yüzden pas geçtim. Ayrıca oynayabileceğim 18 Avustralya Açık'ın sadece altı tanesine katıldım ve o altı turnuvanın hepsinde finale yükseldim. Geri kalan yıllarda Avustralya'ya seyahat etmedim çünkü tam noel dönemine denk geliyordu. Bu kafayla 18 tane kazandığım için bile şanslı sayılırım.

> ***Kadın tenisi âdeta ellerimizde büyüdü ve ben bunu dünyadaki hiçbir şeye değişmem.***

Acaba tenis kariyerinizi şimdiki bilinçle, şimdiki dönemde sürdürmeyi tercih eder miydiniz?

1970'lerde büyümeyi hep çok sevdim çünkü sık sık bahsettiğim ekosistemi biz yarattık. 15 yaşındayken gazetelerden kadın oyuncuların erkeklerin yüzde 10'u kadar şampiyonluk ödülü kazandığını okurdum. Stan Smith 10 bin dolar alırken, Billie Jean'in aynı turnuvayı kazanıp sadece 1000 dolar aldığını hatırlıyorum. Biz tam anlamıyla sıfırdan geldik. Bu gelişim hareketinin içinde yer almak, kadın-erkek eşitliği için mücadele vermek, sesimizi yükseltmek ve kadın tenisinin büyümesini sağlamak harikaydı. Spor âdeta ellerimizde büyüdü, ben bunu dünyadaki hiçbir şeye değişmem.

Seksen maç, 14'ü Grand Slam'lerde olmak üzere altmış final ve "Kadın tenisini yaratan rekabet" gibi müthiş bir paye... Ama hepsinden evvel, büyük rakibiniz Martina Navratilova'yla yaptığınız ilk maçı anımsıyor musunuz?

Martina'yla ilk olarak ben 18 o da 16 yaşındayken, Akron'da oynadık. Büyük solak servisi, forehand gücü ve vole becerisi beni çok etkilemişti. Ancak fiziksel olarak hazır değildi, hatta biraz tombuldu. Gerçi bunu sonraları ona söylediğimde, "Bence sen de pek zayıf değildin" diyor ama olsun. Eğer biraz kilo kaybedip fitleşirse işimiz var diye düşünüyordum ki sonra olanlar oldu. Kort dışındaki antrenmana özen gösterdi; spor salonuna gitmenin, ağırlık çalışmanın önemini diğer herkese öğretti. Müthiş bir atletik kapasitesi olduğu için çok üst seviyelere çıktı, zihinsel olarak bunu destekleyince de inanılmaz başarılara ulaştı.

Zıtlıkların tenis rekabetleri üzerine olan etkisinden ne zaman konu açılsa söz illaki Evert-Navratilova rekabetine gelir...

Herhalde birbirinden daha zıt iki kişi olamazdık. Geri çizgi oyuncusuna karşı servis voleci, 'Özgürlükler Ülkesi'nden bir Amerikalı'ya karşı komünist Çekoslavak, sakinliğe karşı coşku, sağ ele karşı sol el... Tabii o kendi taraftarını getirirdi, ben kendi taraftarımı getirirdim ve tribünler

normalden daha fazla ayrışırdı. Maçlarımızda soru, "O gün iyi yaptığı şeyleri kim daha iyi yapacak?" olurdu ve kazananı bu belirlerdi. Eğer iyi return yapar ve passing shot'ları çalıştırırsam ben kazanırdım. O iyi servis atar ve filede istediği topları bulursa galip gelirdi. Maçlarımız çekişmeliydi. Seksen kez oynadık ve ikimiz de makul miktarda kazandık. Birbirimizi daha iyi tenisçiler olma konusunda yukarı ittiğimizi düşünürüm hep. Eğer jenerasyonumda Martina olmasa daha erken emekli olabilirdim.

Bu ateşli rekabetin yakın bir arkadaşlığa evrilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Öncelikle kulağa ne kadar ilginç geldiğini tahmin edebiliyorum. Artık rekabet etmiyoruz ve birbirimizi sevmemek durumunda değiliz. Mücadele ettiğinizde ilişkinin üzerinde baskı oluyor. Örneğin ben kardeşime karşı oynamaktan, onu çok sevdiğim için nefret ederdim. Sevdiğiniz birine karşı hem kaybetmeyi hem kazanmayı istemiyorsunuz. Martina'yla birbirimizden daha uzaktık. Ayrı takımlarımız vardı, bazen işlerin pişleştiği dahi olurdu ama bu sık gerçekleşmezdi. Sonra emekli olduk ve birlikte vakit geçirip eğlenebileceğimizin farkına vardık. Karşılıklı birkaç kadeh şarap içip sohbetin keyfini çıkarabildik, rekabetin olmayışı ilişkimizi rahatlattı. Bunun nadir ama hakiki bir arkadaşlık olduğu kanaatindeyim.

Navratilova, Steffi Graf, siz ve diğerleri... 'Tarihin en iyisi kim?' tartışması her sporda olduğu gibi teniste de son zamanlarda fazlasıyla gündem meşgul ediyor. Acaba bu tartışmayı yapıp bir en iyi seçmeli miyiz yoksa dönemleri karşılaştırmanın lüzumu yok mu?

Ben kendimce bu tartışmayı iki kategoriye ayırarak yapmayı doğru buluyorum. Birincisi, oyuncu becerisi olarak tüm zamanların en iyisini seçmek ki bunun cevabı genelde mevcut ânın en büyük oyuncusu oluyor. Sanırım Serena Williams en iyi tenisini oynarken Martina'yı, Steffi'yi ya da beni en iyi performanslarımızla yenebilirdi. Bunu söylüyorum çünkü her yeni dönem, yeni bilgi demek. Oyuncular gittikçe daha iyi hale geliyorlar. İkinci konu ise tüm zamanların en iyi kariyerini seçmek ve burada belki başka isimler zikredilebilir. En eksiksiz kariyerden bahsediliyorsak; Steffi, Martina ve hatta ben bile tartışmaya dahil olabiliriz. Mesela Martina, eğer çiftler ve karışık çiftleri de katarsak diğer herkesten fazla slam kazandı. Üstelik 50 yaşına aylar kala karışık çiftlerde Grand Slam'i tamamlamıştı. Steffi'nin 1988'deki 'Golden Slam'i de hâlâ akıllardadır.

Sormak istediğim biri daha var çünkü sakatlıklar yolunu kesmese önceki soruda ondan bahsetmiş olabilirdik. Tracy Austin hakkında neler söylersiniz?

Tracy için çok üzgünüm. Muhteşem bir kariyeri olabilirdi ama çok fazla sakatlık ve şanssızlık yaşadı. Mesela ona arka arkaya beş maç kaybettiğim bir sekans hatırlıyorum... Eğer kendi oyunumu oynarsam yine kaybedeceğimi, daha agresif olmam gerektiğini belirtenler vardı. Sonraki maçımızda bunu yaptım, ilk seti yakın kaybettim ama sonrakileri 6-1, 6-1 kazandım. Devamında da eşleşmemizin seyri biraz değişti. 16 yaşındayken bile zihnen çelik gibiydi, toplara tertemiz vuruyordu. Kortlardaki yolculuğu ne kadar kısa sürerse sürsün o büyük bir şampiyondu. Tracy'yle olan kısa fakat yoğun rekabetim beni yeni nesil oyunculara karşı daha agresif olmam konusunda ikna etti.

> ***Martina ile maçlarımız çekişmeliydi. Seksen kez oynadık ve ikimiz de makul miktarda kazandık.***

Hatta değişen rekabet düzeyine karşı etkili kalmak için ilerleyen senelerde tahta rakete de veda ettiniz...

Herhalde tahta raketi bırakan son profesyonel oyuncuydum. Herkes grafit raketlere geçip daha kolay güç üretme şansına sahip oluyordu. Bense muhafazakârdım ve kazanan yolu değiştirmek istemedim. Birkaç deneme yaptıysam

Kişisel Satış Değil

da kendime uygun grafit raketi seçemedim. Çok canlı geliyorlardı, top hissim tamamen ortadan kaybolmuştu. Öyle bir raket bulmalıydım ki bana hem o ekstra gücü verecek hem de sahip olduğum istikrarlı top kontrolünü azaltmayacaktı. Wilson'ın grafit modelini beğendim ama ne olursa olsun kazanma konusunda ona bir süre güvenemedim. Benim oyunum sağlamlık üzerine kuruluydu ve sağlam kalmalıydım. "Eğer daha canlı bir raket kullanırsam basit hata yaparım" fikrini kafamdan tamamen silmeliydim. Sonunda sildim ve o raketle iki Fransa Açık kazandım.

Bu geç gelen şampiyonlukların yeri sizde ayrı mıdır?

30 yaşındaydım, artık herkes benim tekrar slam kazanma ihtimalimi yok sayıyordu. Martina epey dominanttı, Steffi gümbür gümbür geliyordu ve ben de açıkçası insanlarla benzer fikirdeydim. Bu nedenle Martina'yı yenerek kazandığım 1985'teki Fransa Açık, özellikle en duygusal zaferimdir.

Otuzlarınızda da hâlâ dünyanın en iyilerinden biriyken neden emekliliği tercih ettiniz?

Artık sabahları uyanıyordum ve korta çıkıp maç yapacak motivasyonu üretmekte zorlanıyordum. İki tip emeklilik çeşidi olduğuna inanıyorum. Ben fiziken değil zihnen emekli olmuştum. Aslında ertesi sene bazı gösteri maçlarına çıktım. Kondisyon bakımından fazla eksiğim yoktu sadece kafaca tükenmiştim. 34 yaşında kariyerimi sonlandırdım.

Peki oyunculuk günlerinize dair bir ukdeniz var mı?

Benim durumumdaki birinin geriye dönüp herhangi bir büyük pişmanlıktan bahsetmesi bencilce olurdu. Eldeki malzemeyle, o zamanlarda sahip olduğumuz bilinçle elimden geleni yaptım. Sadece her maçta değil, oynadığım her puanda çok profesyonel, disiplinliydim. Eğer en teknik detaylara iner, içimdeki mükemmeliyetçiyi dinlersem belki servisim ve volem üzerine daha sıkı çalışmalıydım diyebilirim. Belki zayıflıklarıma daha çok odaklanabilirdim ama günün sonunda yapabileceğimin en iyisini yaptığımı biliyorum.

> ***Bu malzemeyle elimden geleni yaptım. Sadece her maçta değil, her puanda çok profesyoneldim.***

Emeklilik kimi büyük sporcuyu mutsuz eder hatta kimisi spora geri dönmeyi dahi dener. Sizin tenisi bıraktıktan sonra nasıl bir hayatınız oldu?

Emekli olduktan sonra hayat mükemmeldi. Mutlu bir evlilik yaptım, 36 yaşında ilk çocuğumu doğurdum ve sonrasında iki kez daha anneliği tattım. Bahsettiğin o emeklilik sonrası depresyonunu pek yaşamadım. Birazı Florida'da birazı Colorado'da geçen keyifli bir hayatım vardı. Sanırım başka açılardan hayatın tadını çıkardığım için de geriye dönüp üzülecek vaktim olmadı.

Sadece kort üstündeki zaferlerinizi ve hayal kırıklıklarınızı değil, özel hayatınızdaki iniş çıkışları dahi kamuoyunun gözü önünde yaşamış olmak çok yorucu olsa gerek. Son olarak bununla zihnen nasıl baş ettiğinizi sormak istiyorum...

Sana yalan söylemeyeceğim, bu durumdan hep çok rahatsız oldum. Ama hayat bana her şeyin bir bedeli olduğunu öğretti. Anlıyorsun değil mi? Şöhret için, başarı için, zenginlik için ödenmesi gereken bir bedel var. Herkes bakıp hayatlarımızın ne kadar etkileyici, ne kadar parlak göründüğünü düşünebilir fakat çok fazla şey de kaybediyoruz. Bunların başında gerçekten 'özel' bir hayata sahip olabilmek duruyor. Ayrıca kimin sizi pohpohladığını kimin içten bir şekilde arkadaşınız olduğunu bilmek zorlaşıyor.

Ben zihnen çok fazla iniş çıkış yaşamadığım için şanslıydım. İlgi ve baskı beni hiçbir zaman spordan uzaklaşma noktasına getirmedi. "Aaa yine mi gazetelerdeyim?" der ve korta çıkıp işime bakardım. Başarılıydım, ünlüydüm ve bunların olması lazımdı. Yaşadıklarımın hiçbirine hazırlıksız yakalanmadım.

Getty Images Turkey

UTAH
27
UTAH
45

Üçlüğün yeni efendileri

Onlar, ligin en iyi takımı değil. En büyük şampiyonluk adayı da sayılmazlar. Ama gelinen noktada, idari ve teknik anlamda, Utah Jazz artık bir basketbol dersi...

KAAN KURAL

Utah Jazz, NBA'in en iyi yönetilen takımlarından biri. İçinde bulunduğu koşullarda ligin en dezavantajlı takımıyken son otuz yılda bu denli rekabetçi kalabilmesi küçük çaplı bir idari mucize. Sonuçta Salt Lake City, ne iklim ne coğrafya ne de ekonomik olarak cazibe merkezlerinden biri sayılır. Daha da önemlisi büyük çoğunluğu Mormon olan bir demografiye, ABD'nin geri kalanından farklı bir sosyal dokuya sahip. Ülkenin siyah kültüründen belki de en uzaktaki yerleşim merkezi olabilir. Öyle ki zamanında takımın yıldızı Karl Malone "Şehirdeki tüm siyahlar zaten takım arkadaşım" diye bahsetmişti Salt Lake City için.

Özetle her sene otuz takımın yüzük yarışına en geriden başlıyor Utah Jazz. Her sene önce arayı kapatması sonra mümkünse öne geçmesi gerekiyor. 100 metre yarışında 110 engelli koşu yapmaya çalışan atlet gibiler. Onlar da bu durumun farkında elbette. Şartlarını bilerek yapıyorlar planlarını. Temelde, basketbolda fark yaratan süper yıldızların çoğunluğunun siyah Amerikalı olması gibi bir problemi nasıl aşacaklarının yollarını bulmak zorundalar... Nitekim uzun bir süredir de tüm yapılanmalarını buna göre organize ediyorlar.

Utah yönetiminin en üst düzeyde bakış açısını anlatmak için son iki yılda yaptıkları iki hamleye dikkat çekmek gerek. Önce yıllardır takımın sahibi olan Miller Ailesi, Larry Miller'ın vefatından sonra aile içi miras paylaşımının karışıklığı nedeniyle takımı satmaya karar vermişti. İlk yaptıkları ise şehir meclisi ile en az 25 sene süresince takımın şehirden ayrılmasına engel olacak ortak bir protokol imzalamak oldu. Bununla birlikte takımların formalara reklam alabilmesi kararı çıktığında Jazz, beş-on milyon dolar arası bir gelir almak yerine bunu bir sosyal sorumluluk projesine dönüştürdü. Hem kanserle mücadele farkındalığını artıracak bir proje olan '5 For the Fight' yamasını aldılar formalarına, hem de buradan elde ettikleri beş milyon doları kanserle mücadele fonuna aktardılar. 5 For the Fight da kanserle mücadele için herkesi beş dolar bağışa teşvik eden bir kampanya zaten. Jazz yönetiminin en üst kademede dünyaya bakış açısının kısa vadeli veya aşırı hırslarla bezeli olmadığı bu en temel tercihlerde net görülüyor zaten. Nitekim buradan bakıp saha içi tercihlerinde de nasıl bu kadar ölçülü ve bilinçli planlama yaptıklarını anlamak mümkün.

Sportif tercihlerin en tepesine bakalım önce: Koç, yani teknik ekibin başı. Modern NBA olarak tanımladığımız son kırk yılda koçların bir takımdaki ortalama çalışma süresi iki buçuk yıl. Utah ise aynı sürede sadece dört koçla çalıştı. 1981-88 arası lig tarihinin en esprili karakterlerinden biri olan Frank Layden, 1988-2011 arası Jerry Sloan, 2011-14 arası Tyrone Corbin ve 2014'ten beri de Quin Snyder. Kısa vadeli sonuçlar elde etmeye çalışmayan, başarı-başarısızlık terazisini tartarken ani kararlar vermeyen bir organizasyon bu. Koçlarına bir yapı kurmaları için zaman tanıyan, onlarla birlikte kafalarındaki oyun vizyonunu yaratmak, keskinleştirmek için orta ve uzun vadeli planlar yapan bir yer.

> ***Utah, 100 metre yarışında 110 engelli koşu yapmaya çalışan atlet gibi. En geriden başlıyor yarışa.***

Oyuncu seçiminde de 29 rakibinden farklı bir yol izlemek zorunda olduklarının çok farkındalar. Bu nedenle ligin en güçlü scout sistemlerinden birine sahipler. ABD içinde draft edecekleri oyuncularla çok önceden görüşüp Salt Lake City'de yaşamaktan rahatsız olmayacak isimleri tercih ediyorlar. Bunu çoğu zaman ülke içinde bulmaları kolay olmadığı için özellikle son dönemde gözlerini ABD dışına dikmiş durumdalar. Bugün Utah'ın

Quin Snyder

Fotoğraf Getty Images Turkey

ana rotasyonunda yer alan Bojan Bogdanovic Hırvat, Rudy Gobert Fransız, Joe Ingles Avustralyalı. Peki ya Donovan Mitchell? Evet, o bir siyah Amerikalı ama draft öncesi yaptıkları görüşmelerde karakter olarak şehre uyum sağlayabileceğini anladıktan sonra onu seçtiler. Keza geçen sene takasla aldıkları Mike Conley de... Hakeza yedek beş numara Derrick Favors da daha önce takımda yer alan, şehir ve kulüple uyum sağlamış bir isimdi. Son derece hümanist, ılımlı, basit yaşamayı seven isimler bunlar. Rotasyonu tamamlayan Georges Niang ve Royce O'Neale ise başka takımların şans vermediği, NBA'de yer bulabildikleri için fazlasıyla minnettar olan isimler. Zaten bahsi geçen scout ekibinin en büyük başarılarından biri Gran Canaria'da oynarken Avrupa basketbolunda bile çok ses getirmeyen O'Neale'ı keşfedip bu takımın dış savunmacı ve tamamlayıcı rolünü karşılayabileceğini tespit etmesi. Nitekim son yaptıkları ekleme de biyonik bir asker gibi görev bilinci olan milli oyuncumuz Ersan İlyasova. On kişilik ana rotasyonda bu profilin dışındaki tek isim Jordan Clarkson. Onu da takım içindeki olumlu atmosfer, kendisine uygun rol ve başarı ile mutlu edebileceklerine kanaat getirdiler. Başardılar da... ABD'nin en az tercih edilen şehrinde NBA'in belki de en uyumlu ve mutlu kadrosunu yarattılar.

> **ABD'nin en az tercih edilen şehrinde NBA'in belki de en uyumlu ve mutlu kadrosunu yarattılar.**

Geçen sene koronavirüs ilk patladığında Rudy Gobert'in hastalığı ciddiye almayarak gösterdiği aşırı sorumsuzluk ve hatta muhtemelen Donovan Mitchell'a da bulaştırmış olması pek çoklarına göre "Tamiri imkânsız bir yara açmıştı." Gobert, bir anda tüm Amerika'da bir numaralı halk düşmanı olurken, o korku ve bilinmezlik içinde herkese hastalık yayan günah keçisi ilan edilmiş, direkt olarak Mitchell'a da virüsü bulaştırdığı söylenmişti. Öyle bir takım içi krizi aştı Utah. Bundan güçlü birliktelik dokusunu, kader birliği yapmış aile, okul, askeri birim gibi yerlerde bile bulmak kolay değil.

Kısacası Utah; şehre, takımın rekabetçi ama pozitif atmosferine uyum sağlayabilmek, burada mutlu olmak gibi bir şartla zaten eldeki potansiyel oyuncu havuzunu ciddi anlamda filtreleyerek yola çıkmak zorunda. O filtrelenmiş listeyle bir de mücadeleci olmaya çalışıyor. Oyuncu havuzunun böylesine daralmış olmasının her şeyden önce kaynak azalttığı ortada. Üst düzey başarının olmazsa olmazı olarak konumlanan süper yıldızların büyük çoğunluğu o filtreye takılıyor. Ama en az o kadar önemli bir sorun da sayılı oyuncu arasında olabilecek en iyi takımı kurmaya çalışırken yaşanan esneklik problemi. Diğer takımlar için bile çok zor olan stratejik oyun planı değişikliğini bir de Utah Jazz için düşünün. Kısa yaratıcılığı temelli bir yarı saha oyunundan kanat temelli bir oyuna geçmek istediğinde bunu başarmak için gereken personel değişimi akılalmaz zorlu bir süreç. Var olan kontratlar, takım içindeki hiyerarşi, oyun odağında rol dağılımı ve benzeri detayları değiştirmek ancak üç-dört senelik

planlamalarla gerçekleşebiliyor. Utah Jazz için bu zorluğu en az ikiyle çarpmak lazım.

Bu sezon Utah'ın kendisinden çok daha görkemli kadroların önünde NBA lideri olarak devam etmesi -tüm bunlar düşünüldüğünde- apayrı bir anlam kazanıyor. Bu sezonki yapıyı iyi anlamak ve başarı basamaklarını nasıl çıktıklarını görmek için aslında 2019'a geri dönmek lazım.

2019 NBA Play-off'larına Batı beşincisi olarak girmişti Utah. Ligin en iyi savunma takımlarından biriydi o sezon. Aynı, yine beşinci bitirdiği bir önceki sezon gibi. Pota altındaki iki üst düzey uzun Rudy Gobert ve Derrick Favors'ı yan yana oynatıyor, önlerinde Ricky Rubio, kanatlarda da Jae Crowder, Royce O'Neale ve Donovan Mitchell ile baştan aşağı elit savunmacılardan kurulu, boyalı alanda rakibine hareket imkânı vermeyen boğucu bir savunma inşa ediyordu. Normal sezonda rakiplerine sahayı dar eden bu kadro, hücumdaki sınırlarına rağmen korkulan bir rakip olmuştu. Öyle ya play-off zamanı geldiği zaman tempo düşecek, hakemler biraz daha temasa ve mücadeleye izin verecek, rakibe göre hazırlanan oyunda savunma her dakika hücumu daha çok boğacaktı. Uzun yıllardır basketbolun en temel öğretisi şampiyonluk yolunun savunmadan geçtiğini söylüyordu. Hoş 2010'larda bu algı bozulmaya başlasa da kimse savunmanın gücünü inkâr edemezdi. Ancak aynı 2018'de ikinci turda olduğu gibi bu defa ilk turda Houston Rockets'a yine aynı skorla 4-1 elendiler. O çok güvenilen Jazz savunması James Harden ve arkadaşları tarafından üç sayı çizgisinin dışına çekilerek etkisiz kılındı. Gobert ve Favors'ın potadan uzak etkinliğinin azaldığı senaryoda üçlükleri yağmur gibi gönderen Houston güle oynaya tur atladı.

2019 yazında önemli bir değişiklik yapmaya karar verdi kulüp. Öyle ya bu takımın bunca dezavantaja rağmen gerçekten iddialı olması için stratejik üstünlüğe sahip olması gerekiyordu. Zaten en iyi uygulayıcılara sahip olmaları imkânsızken bir de oyun planı olarak daha az etkili bir yöntemle hareket edecek lüksü olamazdı Utah'ın. Onlar gerçekten en üst hedefe yönelmek istiyorlarsa hem en verimli plana sahip olmalı hem de bunu çok iyi uygulamak zorundalar. Kalite olarak her zaman kendilerinden daha üst düzey oyuncu malzemesine sahip takımlar olacak. Aradaki farkı taktik tahtasında ve antrenmanda kapatmak dışında seçenek yok.

Jazz savunması Houston tarafından üç sayı çizgisinin dışına çekilip etkisiz kılınmıştı 2018 ve 2019'da.

Fotoğraf: Getty Images Turkey

Nitekim üst üste dört final oynayan Golden State'in öncülüğünü yaptığı üç sayı tehdidine dayalı hücum düzeninde bayrağı devralan ve daha da ileri götüren Houston, modern oyunda üç sayılık atışların önemini herkese ispatlamıştı. Savunma ne kadar iyi olursa olsun gerek takım kurgusu (Golden State) gerekse bireysel üretimle (Houston) üç sayı adedini artırmadan en verimli hücuma ulaşmak imkânsızdı artık. Üç sayıların aritmetik avantajı dışında klasik savunmaları çaresiz bırakan geometrik artılarına zaten onlarla bire bir baş edemeyerek tanık olmuştu Utah. 2019 yazında takımı iki uzunlu boğucu savunma takımından üç sayının yeni efendisine evirmeye karar verdiler. Küçük değil, bayağı kapsamlı bir değişimdi bu. Tüm prensiplerin belki de yeniden ele alınması, personel takviyesi gereken bir değişim.

> ***Utah'ın pas temposunun sıkıştığı yerlerde ilk "Tehlike ânında camı kırınız" tedbiri ise Donovan Mitchell.***

Nitekim o yaz serbest oyuncu piyasasında Bojan Bogdanovic'e yönelerek dört yıl için 73 milyon dolarlık bir kontrat verdiler. Bogdanovic gibi nokta şutör olan ama bunun dışında oyuna katkısı her alanda sınırlı kalan bir isim için biraz fazla bile görüldü bu meblağ. Ardından Memphis'ten Mike Conley'yi takasla aldılar. Amaç belliydi: Tek uzunun etrafına mutlaka ama mutlaka dört şutör koyarak sahada kalacaktı Jazz. İlk sezonunda özellikle Conley'nin uyum sorunları nedeniyle istenen evrim tam gerçekleşemedi. Ama 2021'le birlikte Utah, stratejik olarak hayaline ulaşmış görünüyor.

Jazz, bu sezon maç başına 43 denemeyle ligde en fazla üç sayı kullanan takımı. 88 atışın neredeyse yarısını üç sayı çizgisinin gerisinden deniyorlar. Ayrıca yüzde 39.5'le en yüksek yüzdeyle isabet sağlayan üçüncü takım durumundalar. Hem çok hem de yüzdeli atıyorlar. Üç sayının eski efendilerine bakarsak Golden State isabet, Houston ise yoğunluk olarak az farkla önündeydi Utah'ın. İki selefinin en iyi yönlerini birleştiren bir dengeyi bulmuş durumdalar.

Bunu nasıl sağladıkları ise sır değil. En ilkel hali 2000'lerin sonundaki Stan Van Gundy'nin Orlando Magic takımında denenen, bir dominant uzunu çevreleyen dört şutör formülünü kullanıyorlar. Şutörlerin hepsi yetenek yelpazesinde iyi ile elit seviyeler arasında. Gerek açık sahada, gerek yarı sahada sahaya yayılma disiplinleri, set tempoları çok yüksek. Golden State gibi hareket veya Houston gibi izolasyonla değil, daha çok pas temposu ve açısı üzerinden şut kalitesini artırmayı amaçlıyor ve başarıyorlar. Bu pas temposunun sıkıştığı yerlerde ise iki "Tehlike ânında camı kırınız" tedbiri var: İlki, Donovan Mitchell. Dripling üzerinden oyununu oynayabilen Mitchell, takımın yıldızı ve pas düzeni sıkışırsa bire bir oynayabiliyor. Ya da Mike Conley-Rudy Gobert ikili oyununa gidiyorlar. Çok iyi perde yapıp harika saplanan Gobert ile hem şut hem gözyaşı damlası tehdidi olan Conley harika bir ikili haline geldiler. İlk beşte bu üç oyuncuyu en iyi nokta şutör Bojan Bogdanovic ve en iyi kanat savunmacısı Royce O'Neale tamamlıyor.

Dolayısıyla 2020'li yıllar için ideal takım kurgusunu bulmuş durumdalar. Elit çember savunmacısı. İkili oyun opsiyonu, bire bir opsiyonu, dörtlü şut tehdidi ile alan paylaşımı, oyundaki en etkili alanda kanat savunmacısı. Bu roller için Gobert hariç ligdeki belki en değerli isimlere sahip değiller ama her biri üst düzey olunca toplamı en modern oyunu yaratıyor. Nitekim Gobert'in varlığı savunma kimliğinden biraz ödün veren takımı bile ortalama üstünde tutmayı başardı. En nihayetinde Fransız uzun, tek başına üzerine savunma kurgulanabilen bir isim. Onun caydırıcılığı, hükmettiği alanın büyüklüğü ile kıyaslanabilecek başka oyuncu yok. Nitekim bu yüzden 200 milyon dolarlık bir kontrat aldı. Genelde oyuncu değerleri hücum yetenekleriyle ölçülür. Hücumu kalite ile nitelik, savunmayı ise daha çok çaba ile nicelik belirler ve savunmayı tek bir oyuncu ile tanımlamak hem zor, hem de ikame etmesi daha kolay olduğu için oyunun o tarafındaki yeteneklere -hücuma göre- daha az paha biçilir. Gobert bunun istisnası. Hele ki Utah sisteminin çalışması adına diğer tüm takımlara olduğundan daha da değerli. Zaten Salt Lake City'de oynamak isteyen oyuncular arasında kime yatırım yapacaktı ki Jazz?

Rotasyonda kenardan gelen oyunculardan Joe Ingles; Conley'nin ikili oyun, Jordan Clarkson da Mitchell'ın yaratıcılık rollerini devralıyor. Koç Snyder, bazen beraber kullanabiliyor onları. Daha önce yanında oynadığı Gobert'in artık dinlendiği zamanlardaki ikamesi Favors. Niang ise Bogdanovic'in ikamesi, fizikli elit nokta şutör gibi. Dokuz kişilik ana rotasyon bu. Birbirlerini tamamlayan, rollerini tanımlamış, kenarda alternatiflerini bulunduran, rakibe göre bu alternatiflerden daha çok ihtiyacı olanları sahadaki beşte farklı şekillerde kullanabilen bir yapı bu.

Utah Jazz için asıl sınav play-off'ta yaşanacak yine. Rakipler bu düzenin zayıf taraflarını bulmaya, yetenek farkıyla üstünlük kurmaya çalıştıklarında ne olacak? Özellikle fizikli kanatlara sahip ekipler karşısında O'Neale ile Bogdanovic'in direnci yeterli kalacak mı? Pas açılarını ezberleyen rakipler, trafiği büyük oranda durdurup oyunu Mitchell ile Clarkson izolasyonlarına veya Conley ile Ingles'ın yönettiği ikili oyunlara yıkabilecek mi? Bu soruların nihai yanıtını Haziran ve Temmuz aylarında alacağız. Ancak sonuç şampiyonluk olmasa bile bu, Utah'ın dengeli, verimli düzeninin idari ve teknik anlamda bir basketbol dersi olduğu gerçeğini değiştirmeyecek. Eğer bir kulüp, 100 metre yarışında 110 engelli koşmasına rağmen hâlâ altın madalya için aday olabiliyorsa bu devasa bir başarı ve ilham hikâyesidir. Sonunda o madalyayı alamasalar bile... S

Netflat Getty Images Today Sports Photos

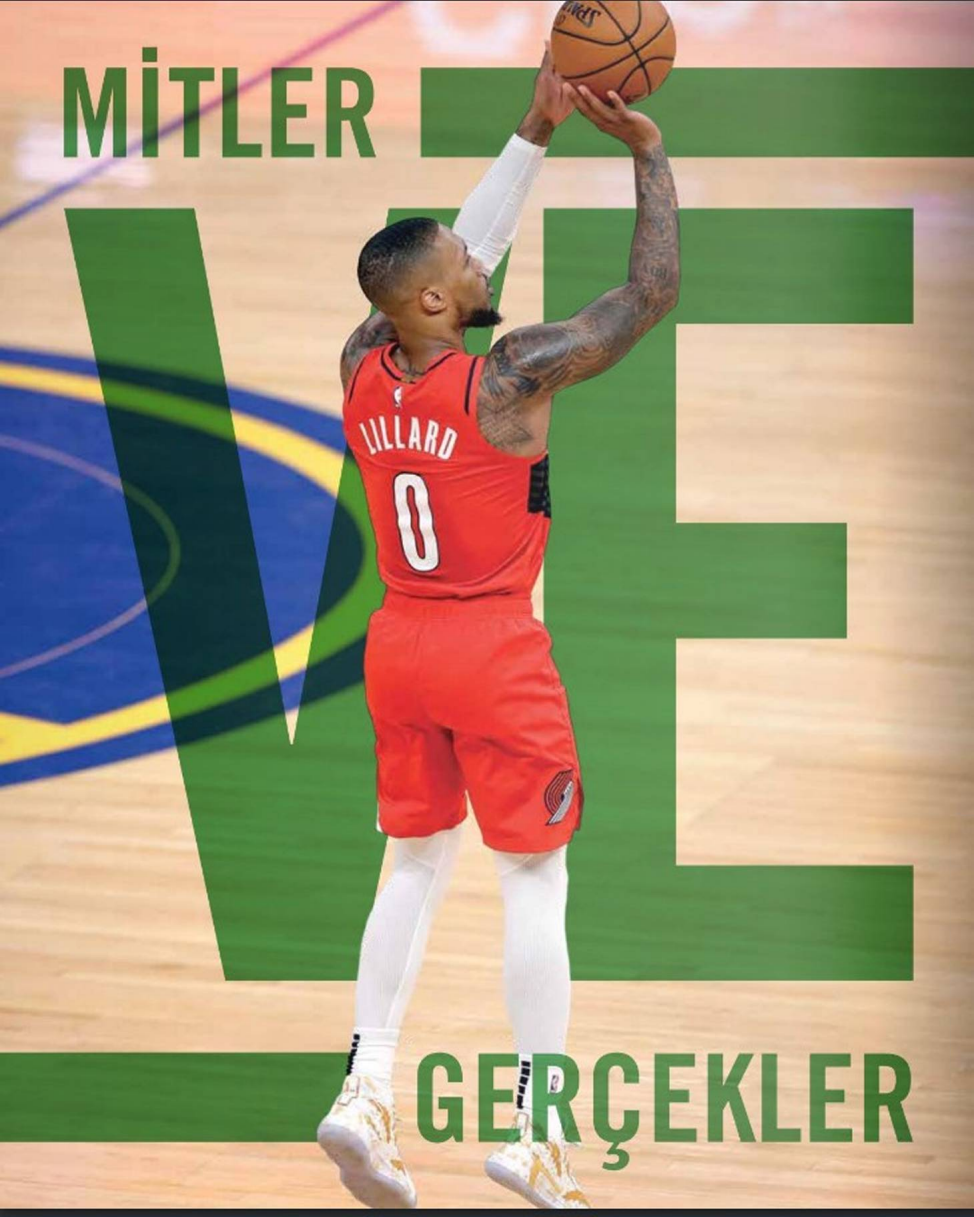
AMERİKAN MUTFAK

AMERİKAN MUTFAK'TA FANTEZİ LİGİ HEYECANI!

Tarihin en iyi NBA takımlarını ve oyuncularını draft edip, karşı karşıya getirmeye devam ediyoruz.
KAZANAN KİM OLACAK?

MİTLER VE GERÇEKLER

Basketbolun değişimindeki iyi ya da kötü her şeyin tek sorumlusu modern istatistikler mi? Eski Milwaukee Bucks yöneticilerinden, The Athletic yazarı Seth Partnow'a sorduk.

İNAN ÖZDEMİR

Seth Partnow için NBA başta bir meslek değildi, bunun hayalini bile kurmuyordu. Hukuk eğitimi alan, bir dönem poker oynayan, annesiyle birlikte kurduğu danışmanlık şirketinde yıllar boyunca dirsek çürüten biri olarak NBA, onun için bir hobiydi. 2000'lerin başında birçok 'inek' gibi, o da internet sayesinde oyunun farklı bir yönünü gördü, istatistiklerin dünyasına daldı. Ve ne tesadüf ki Moneyball devrimi, ona da bambaşka bir kapı açtı. Billy Beane'in beyzbolda gösterdiklerini başka sporlarda uygulamak isteyen, işleyişlerindeki verimsizlikleri ekonomik şekilde aşmak isteyen takımlar onun gibi isimlerin desteğini aldı. Böylece otuzlu yaşlarındayken kendini bir anda NBA çevrelerinde buldu. 2016'dan 2019'a kadar Milwaukee Bucks'ta çalışan, ekibin basketbol araştırmaları bölümünün direktörlüğünü üstlenen Partnow, şu sıralar fikirlerini The Athletic'teki popüler köşesinde paylaşıyor ve NBA'in analitik devrimi üzerine bir kitap kaleme alıyor. Ve hâlâ ayakları yere basıyor. "Kimseye nasıl oynaması gerektiğini söyleyemeyiz ama uzun vadede, insanların basketbol anlamında daha iyi kararlar almasına neden olan bilgi akışına katkıda bulunabiliriz" diyor. Ve bildiklerini anlatırken sık sık kahkaha atmayı ihmal etmiyor.

Kolay bir soruyla başlayayım: Son dönemde herkes NBA'deki analitik devrimden (analytics) yani gelişmiş istatistiklerden söz ediyor. Bu akım size ne ifade ediyor?

Bu kolay soru muydu? (Gülüyor.) Tabii, kendi tarifimi yapayım. Bana göre analitik devrimi, veriyi sistemli bir şekilde karar verme süreçlerine dahil etmek demek. Unutmayın, veri dediğimiz şey sayılardan ibaret değildir. Gözlemcilerin oyuncuları düzenli aralıklarla seyretmeleri de bir veridir, sayılardan farklı bir veridir ama benzer amaçlara hizmet eder. Yapacağınız analizin içinde hepsine yer vardır, gözlemciden aldığınız notlar, gelişmiş istatistikler, oyuncunun arka planına dair edinilen bilgiler, fiziksel durumuna dair tıbbi raporlar. Hepsi karar verme sürecinin parçasıdır. Ve bütün bu verilerin ortak amacı, daha az yanılmaktır. Takımlar daha az yanılma sanatının peşinde.

> ***Bu verilerin ortak amacı, daha az yanılmaktır. Takımlar daha az yanılma sanatının peşinde.***

Sayılar ya da veriler kadar onları yorumlayacak insanların çizdiği çerçevenin de önemli olduğunu söylersiniz hep. Eski Portland Trail Blazers ve Philadelphia 76ers yöneticilerinden Ben Falk'la konuşmuştum geçmişte, şöyle demişti: "Basketbol, bir bağlam sorudur."

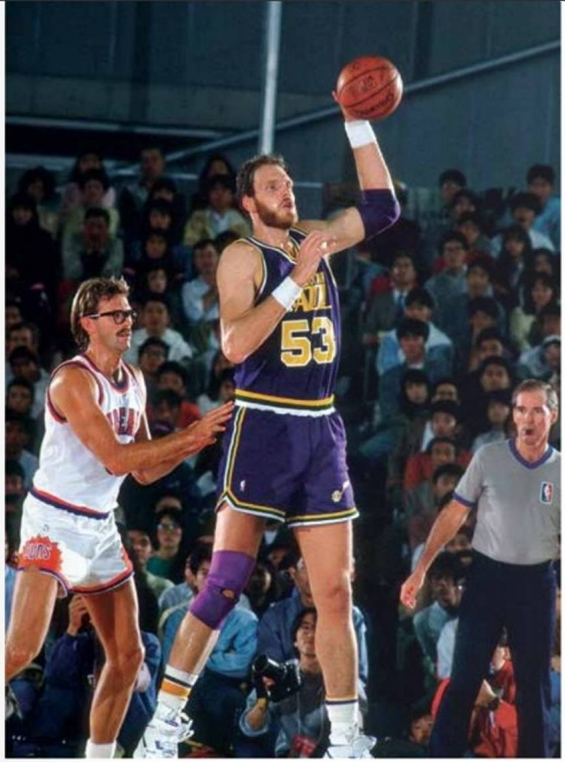
Ben de şöyle derim genelde: "Sayılar öyle demiyor, sen öyle diyorsun." Evet, sayılar sahada yaşananları betimlemenin peşindedir. Ama özlerindeki fikri onlara siz kazandırırsınız. Siz o sayıları bir bağlama koyarsınız. Ve o bağlamda sorduğunuz sorular veya çözmeye çalıştığınız problemler öne çıkar. Sonuçta veriler, kâğıdın üzerine koyulan işaretler. Siz onları oyuna bağlarsınız. Elbette istatistiksel olarak kesin cevaplar alabileceğiniz noktalar vardır. Mesela "Şu oyuncu bu sezon 17 maçta forma giydi." İstatistik kâğıdı burada yoruma açık değildir. Peki en iyi şutör kim diye sorsam? Hayır, bunun cevabı üç sayı yüzdesi değildir. O listede en üstte olan oyuncu ligin en iyi şutörü değildir. Bu sorunun cevabı yoruma açıktır ve o yorum da şu analizleri barındırır: "Bence bu oyuncu -mesela Steph Curry- ligin en iyi şutörü çünkü şu kadar sayıda, bu mesafeden, şöyle zorlukta şutları şu yüzdeyle atıyor." Yani şut kalitesine bakarsın. Kesin yanıtlar bulmak zordur ve yapacağınız araştırma, sorunun uzantısıdır.

Hızlı girdik ama bir saniyeliğine kişisel yolculuğunuza bakalım. Sporla ve istatistiklerle ne zaman ilgilenmeye başladınız? Alaska'dan Bucks'a uzanan maceranızı anlatabilir misiniz?

Birçok Amerikalı gibi istatistik sevdamın başlangıcında beyzbol vardı. Sonuçta beyzbol, bütün sporlar içinde, en büyük sayısal mirasa sahiptir. Üniversite çağında basketbol da oynuyordum, en

Meşhur Jara Basketbol Çevirisi

sevdiğim spordu. Lakin dürüst olmak gerekirse fantezi oyunları sayesinde ilgim başka bir nitelik kazandı. Çünkü fantezi oyunlarına mesai harcayanların bileceği gibi orada mesele kimin dün ya da geçen hafta iyi oynadığı değildir, kimin yarın iyi olacağıdır. Yani yarının iyi oyuncularını bulmaya çalışırsınız. Takım değiştiren oyuncular olur, çaylaklar gelir, yıldızlarınızın rolleri değişebilir. Bu ortamda takas yaparken de hep geleceği, olasılıkları anlamak istersiniz. Bu sayede NBA istatistiklerine tutkum arttı. Rastlantı eseri 2013 sonbaharında bir blog açtım ve tam o sırada NBA, kamera takip sistemi SportsVU'nun verilerinin ilk büyük özetini yayımladı. SportsVU sisteminin lig genelinde uygulandığı ilk sezondu, şimdi Second Spectrum'un yaptığı iş. Salonlara onlarca kamera kurmuşlar ve oyundaki her aksiyonu takip ederek veriye dökebilecek bir sistem inşa etmişlerdi. Tesadüfen, bu verileri inceleyen ve detaylarını kamuoyuyla paylaşan ilk insanlardandım. Akabinde çığ gibi büyüdü işler, başka yayın organları için yazılar kaleme aldım, derken NBA'den insanlarla tanıştım ve sonunda Milwaukee Bucks'ta çalışmaya başladım. Şimdi de *The Athletic* yazarıyım.

> ***Koç Dean Smith, elli yıl önce hücum verimliliğinden, pozisyon başına sayıdan bahsediyordu.***

Gelişmiş istatistiklerin internet çağındaki yükselişinin de bir parçası oldunuz böylece. Peki analitik devrimin bir özetini sorsam? Nasıl bugünlere gelindi?

Basketbol açısından bu işin öncüsü Dean Oliver'dır, *Basketball on Paper* kitabıyla. Ama daha önce de benzer bakışta isimler vardı. North Carolina Üniversitesi'nin efsane koçu Dean Smith, elli yıl önce hücum verimliliğinden, pozisyon başına atılan sayıdan bahsediyor, hücum ve savunmayı daha farklı bir açıdan ele alıyordu. Ama 2000'ler başında Dean Oliver'ın kitabıyla birlikte her şey değişti. Aynı dönemde Dan Rosenbaum, artı-eksi istatistiğinin bir versiyonunu yayımladı. Tabii bu gelişmelerin başında ne vardı? NBA'in 1996-1997 sezonundan itibaren detaylı maç istatistiklerini tutmaya, 'play-by-play' notlarla birlikte karşılaşmada yaşanan her şeyi kayda geçirmesiyle... Çünkü daha evvelden istatistik kâğıdına baktığınızda belirli noktalarda kimin sahada olduğunu bilmiyordunuz. Sadece o an sahada kimlerin olduğunu bilmek bile muazzam bir değişim yarattı. Artık "Bu oyuncu altı ribaundla oynamış" gibi basit analizlerden öteye geçebilmeye, sayılara bakarak hangi oyuncuların hangi alanlarda sorumlu olduğunu çıkarmaya başlamıştık. O dönemde artı-eksi istatistiğinin farklı şekillerini görmüştük. Ama on yıl sonunda azalan fayda teorisi devreye girmişti, aynı veri setinden alabileceğimiz katkı rutine bağlamıştı.

SportsVU ve Second Spectrum'un kamera takip sisteminden gelen veriler ise işin rengini değiştirdi. Basketbol sahasını enlemesine ve boylamasına şekilde tam çözebilmek, sadece bir maçta değil, bütün maçlarda olanlara tek seferde ulaşabilmek nefes kesiciydi. Bütün sezon boyunca yapılan ikili oyunlara tek bir tıkla bakabilmek, atılan bütün şutların zorluk seviyesini görebilmek... Bütün bunları maç maç çalışarak yapabilirdiniz eskiden. Ama takip sistemleriyle birlikte artık bütün sezonu hatta birkaç yılı birden görme imkânınız doğdu. Yani sadece bir oyuncunun yaptığı x sayıda şeye ulaşmıyorduk artık, şu soruya da cevap

Getty Images Turkey

verebiliyorduk: "Bu iyi bir rakam mı?" Buna cevap verebilmek için ihtiyacımız olan bütün sayıları kamera takip sistemleri bize verdi.

Aynı dönemde üçlük devrimi de NBA'i sarstı. 2017 Sloan Spor Konferansı'nda "Üç Sayı Devrimine Dair Mitler ve Gerçekler" başlıklı bir konuşma yaptınız. Dört yıl sonra hâlâ aynı durumda mı bahsettiğiniz mitler ve gerçekler?

O mitlerden en önemlisi, "Herkes şut atıyor, kimse artık potaya gitmiyor"du. Temelde, şutu nasıl tanımladığınıza bağlı bir mitti bu. Ama şut mesafelerinin düzgün bir şekilde tutulduğu ilk kayıtlar 1990'lar sonuna, 2000'ler başına ait. Eğer boyalı alan dışından atılan atışları şut olarak tanımlıyorsanız bir istatistik vereyim: 1997-1998'de hücumdaki denemelerin yüzde 52.6'sı şuttu, orta mesafe ya da üçlük olarak. Bu sezon aynı sayı yüzde 51.6. Atılan şut ve potaya gitme dengesi değişmedi aslında. Değişen, insanların şut attığı mesafeler.

Eskiden takım arkadaşının pasını alıp orta mefaden potaya yolluyordu oyuncular, şimdi o pası üçlük çizgisinin gerisinde alıyorlar. Burada aslında müthiş bir analitik devrim yok, bu sadece bir farkındalık. Basketbolcular eskiden potaya dört metre mesafede pozisyon alıyorlardı, artık yedi metre geride bekliyorlar çünkü böyle yaptıklarında takım arkadaşlarının hünerlerini sergileyebilmesi için daha geniş bir alan açtıklarını anladılar. O mesafeden attığınız şut, dört metreden attığınız şuttan bir sayı fazla yazıldığı için de rakip savunma daha çok size odaklanıyor ve böylece açılan alanın önemi büyüyor.

"Orta mesafeyi öldürdüler" muhabbetinin temelinde bu var ki aslında orta mesafe de ölmedi. Yıldızlar, bir enstrüman olarak orta mesafeyi hâlâ kullanıyorlar, özellikle de yüksek gerilimli play-off maçlarında, şut saati erirken... Yani Chris Paul hâlâ faul çizgisi etrafında dolaşıyor ve şutunu atıyor. O konuşmayı yaptığımdan beri değişen şu oldu: Son birkaç yılda Steph Curry, Damian Lillard gibi yıldızlar kimseden yardım almadan, kendi başlarına, dripling üzerinden yarattıkları üçlüklere gitmeye başladılar ama hâlâ onların yapabildiğini yapabilen oyuncu sayısı çok az, iki elin parmaklarını geçmez. Verimli uygulanması zor, sıradışı bir yetenek o.

> ***Atılan şut ve potaya gitme dengesi değişmedi. Değişen, insanların şut attığı mesafeler...***

Orta mesafe konusunda büyük bir nostalji var. Orta mesafeyi hayatlarında yitip giden güzelliklerin simgesi gibi gören basketbol seyircileri mevcut. Niçin insanlar orta mesafenin kayboluşuna bu kadar odaklanıyor?

Bugünkü oyunla 1990'lardaki veya 2000'lerdeki basketbol arasında stil anlamında fark olduğuna hiç şüphe yok. Second Spectrum'dan elde ettiğimiz verilerle birlikte artık şutların dağılımı üzerine daha çok çene çalabiliyoruz ama o bile manzarayı anlatmakta yetersiz kalabiliyor. Kesin olan şu: Artık basketbol daha çok ikili oyunlar üzerinden oynanıyor, eskiden ise post temelli bir oyun vardı. Fakat bunda üçlüğün artışından da önce değişen kuralların payı var. 'İllegal savunma' kuralının değişimi, alçak veya yüksek post'tan oynamayı yirmi senesine göre çok daha zorlaştırdı. O dönem uzun oyuncular için sırtı dönük pozisyon yaratmak daha kolaydı. 1980'lerdeki, 1990'lardaki Utah Jazz'ı hatırlayın, Stockton-Malone dönemleri. Muazzam bir uzunları daha vardı: Mark Eaton. Harika bir savunmacı, blok tehdidi, fizik. O dönemin kuralları sayesinde hücuma yerleştiğinizde faul çizgisinin soluna Karl Malone'u koyabilir,

Oyun nasıl değişti? *ESPN* yazarı Kirk Goldsberry, 2001-02 sezonundaki en popüler 200 şut noktasıyla 2019-20'dakileri bu şekilde kıyaslamıştı.

potanın diğer tarafına ise Mark Eaton'ı yerleştirebilirdiniz. Eaton, verimli şut atacak bir hücum yeteneğine sahip olmasa bile rakip takım onu savunmak zorundaydı. Çünkü dönemin illegal savunma kuralları diyordu ki "Ya toplu oyuncuya aktif bir şekilde ikili sıkıştırma getir ya da kendi adamını savun." O yüzden de takımlar alçak post'ta oyuncusunu topla buluşturur, topun olmadığı zayıf tarafa iki kişi yerleştirir, rahatça hücum ederdi. Şimdi bunu yapamazsınız. Rakip savunmalar Bismack Biyombo gibi bir uzunu mesafe vererek savunur ve bu da alçak post'taki diğer oyuncunuzun alanını daraltır. Bahsettiğim değişimin "3, 2'den büyüktür" anlayışıyla veya analitik devrimiyle bir ilgisi yok, bu tamamen değişen kurallara oyunun verdiği doğal yanıt.

Geçen ay modern basketbolun üçlük ağırlıklı stiline dair Kevin Arnovitz imzalı, değerli bir yazı çıktı *ESPN*'de. Yazıya "Lig, üç sayı devrimine dair bir şey yapmalı" gibi bir ton hâkimdi. Kural değişimleri, farklı reçeteler öneriliyordu. Lig yönetimi, estetik anlamda basketbolun gidişatını dikkatle takip etmeli mi?

Açıkçası bu bir ürün, bir eğlence. O yüzden insanların bir bölümü eğer estetik açıdan oyunun değişimine dair şikâyetlerde bulunuyorsa bu eleştiriler ciddiye alınmalı. Oyunun saflığı değil mesele, asıl soru şu: Halk seyrettiği şeyden hoşlanıyor mu? NBA'in stratejistlerinden Evan Wasch geçtiğimiz günlerde bir podcast programına katıldı ve orada yaptıkları araştırmalar sonucunda kamuoyunun genel olarak üründen memnun olduğunu ifade etti. Hoş, insanların sevmediği şeyi tespit etme konusunda iyi iş yapıldığını düşünmüyorum ben. Eğer "Herkes şut atıyor artık, kimse potaya gitmiyor" şikâyeti geliyorsa, ampirik açıdan bunu test edebilir ve yanılsayabilirsiniz. Az evvel dediğim gibi, atılan şutun oyundaki yüzdesi değişmedi, değişen kısım şutu atan oyuncunun durduğu lokasyon. Bence insanların üç sayı dışında da şikâyetleri var ve üç sayı tarafına odaklandığımız için bunu tanımlamakta zorlanıyoruz.

Örneğin, ben ligin başında olsam şuraya odaklanırdım: NBA'in bir süredir hücum oyuncularına aşırı özgürlük tanıdığına inanıyorum. Üçlüğün bu kadar artmasının temelinde ne var? Hücumcular savunmalar karşısında avantaj yaratmakta çok daha rahatlar artık, o yaratılan avantajlar da defansta bir boşluk açıyor ve üçlük bulmayı basitleştiriyor. Eğer uzun oyuncu hareketli perde yapmakta serbest bırakılırsa, oyun kurucunun işi kolaylaşır ve üzerine çektiği yardımları dışarı çıkardığı paslarla cezalandırır. Eğer şut atan oyuncu, üçlük atarken ayakları öne çıkarıp savunmacıya çarptırdıktan sonra bir de serbest atışla ödüllendirirse bu savunmaların agresifliğini düşürür ve bir avantaj daha doğar. Veya savunmacı perdenin üstünden geçmeye çalışırken uzun tarafından itilirse ve arkasından bu müdahale nedeniyle şutöre çarptığı için bir de faul alırsa bu da olumsuz bir avantaj yaratır. Bu tip detayları savunmalar için değiştirirsek oyunu da yükseltiriz.

> ***Oyundaki bazı değişimler "3, 2'den büyüktür" anlayışıyla değil, kuralların evrimiyle alakalı.***

Milwaukee Bucks kariyerinize gelelim: Herkesin rüya olarak gördüğü işlerden biri bu. Bir NBA takımında çalışmak nasıldı?

Bazen dışarıdan "Vay be, çok cool" diye görünen işler, içindeyken size öyle hissettirmiyor. Çünkü bu tip mesleklerde hayatla iş arasında dengeyi bulmak, sağlıklı bir yaşam kurabilmek çok zor. Benim için tuhaf tarafı şuydu: Ben lige dışarıdan geldim, başka bir dünyadan. Bu lig içinde yetişen, geçmişte basketbol oynayan veya erken yaşlardan itibaren koçluk için emek veren insanlar için o denge çok önemli olmuyor. Ama benim gibi trene yolun ortasında atlayanlara işleyiş garip gelebiliyor. Bir anda bunun yedi gün, 24 saat yapılan bir iş olduğunu fark ediyorsunuz. Sakın beni yanlış anlamayın, NBA'de çalışmanın tatminkâr, eğlenceli bir iş olmadığını iddia etmiyorum. Sadece o eğlencenin gerisinde çok ciddi bir mesai var ve o mesai bana, aileme ağır geldi.

Bu deneyimden öğrendiğiniz en büyük ders neydi sportif anlamda?

Dışarıdan bakarken bazen takımların verdiği kararlara, koçların saha içi tercihlerine,

oyuncuların hareketlerine bakıyoruz ve "Bu insanlar ne yapıyor böyle?" diyoruz. Ancak bir kulüpte çalışırken şunu görüyorsunuz: Her şeyin bir sebebi var. Evet, size saçma gelebilir ama bir sebebi var. İşin içindeyken elinizde olan bilginin derinliği, dışardakinden daha farklı. Misal sağlık ekibi, çoğu zaman "Şunun üzerinde fazla yük oluştu" gibi tıbbi bilgiler veriyor ya da koçlar tesislerde kimin çalışıp çalışmadığını, kimin ağırlık idmanı yaptığını, kimin kaytardığını görüyor. Veya kimin soyunma odasında nazik, kimin ahmakça davrandığını gözlemliyorlar. Kısacası, hiçbir karar göründüğü kadar basit değil.

Artı, bu kadar detaylı, farklı bilgilere sahip olmak sizi yanlış kararlara da götürebilir. Zaten buradaki ustalık, dengeyi bulabilmekte. Hangi bilgi önemli, hangisi değil? Hangi veri kritik, hangisi değil? Sonuçta elinizde büyük bir bilgi havuzu var. Sağlık ekibinden, mutfaktan, menajerden, ağırlık odasından, asistan koçlardan, kulüp çalışanlarından... Bir anda iki oyuncunun aslında çok da iyi geçinmediğini malzemecilerden duyabilirsiniz mesela. Bazen bunlar önemlidir, bazen de önemsizdir.

Koçlarla istatistikçiler, analitik departmanlarıyla oyuncular arasındaki köprü nasıl?

Gün geçtikçe gelişiyor ama sonuçta otuz NBA takımı var, buna otuz farklı yanıt bulunabilir. Bazı koçlar kendilerine ulaşan veri analizlerini pek dikkate almıyorlar, bazıları ise o analizleri verdikleri bütün kararlarda kullanıyorlar. Oyuncular bazında, genel olarak, işlerin yolunda olduğunu söyleyebilirim. Zaten analitik departmanından gelen insanların asistan koç olduğu üç NBA takımı bile var: Utah, Washington ve Toronto. Orada oyuncularla gelişmiş veriler, istatistikler arasındaki köprü daha direkt olabilir.

> ***Analitik bakışın sadece üçlük atmak olduğu yönündeki klişe beni sinir ediyor.***

Yine de genel anlamda oyuncuları bilgiye boğmamak önemlidir, üzerlerine veri yığamazsınız. Daniel Kahneman'ın meşhur kitabı *Hızlı ve Yavaş Düşünme*'yi bilirsiniz, orada 1. Sistem ve 2. Sistem diye ikiye ayırır zihinsel yaşamı. Veri analizi, Sistem 2'ye giriyor, her şeyin daha yavaş, düşünceli, zahmetli aktığı yeri. Ama basketbolcular Sistem 1'de kalmalıdırlar çoğu zaman; aniden, sezgisel, spontane bir şekilde karar verebilmeleri gerekir. O yüzden elinizdeki verileri sindirilebilir, küçük parçalar haline getirmeniz ve koçların filtresinden geçirerek oyunculara iletmeniz gerekir, bunda da hiçbir yanlışlık yok zaten.

Sizi en çok sinir eden klişe ne analitik devrim hakkında?

Analitik bakışın sadece üçlük atmak olduğu yönündeki klişe. En yaygın olanı bu. Diğeri ise modern veriler üzerine çalışan insanların hayatlarında basketbol oynamadığı ve izlemediği yönündeki görüş. Oyuna dair farklı fikirleri olan insanları yok saymak adına kullanılıyor bu ve beni sinir ediyor. Sanki sadece sayılara bakarak oyuna dair bir görüş belirtilebilirmiş gibi. Hayır, üzerine kalem oynattığınız, konuştuğunuz sporun stratejisini bilmeniz gerekir ve bu da bolca maç seyretmeyi gerektirir. Eğer bunları yapmadan sadece sayılara bakarak bir fikir yürütürseniz kötü metrikler meydana getirirsiniz. Bunlar geçmişte yapılmadı mı? Yapıldı. Ama onları zamanla geride bıraktık. Bıraktık çünkü basketbolun temelini anlamayan insanlar tarafından hazırlanmıştı. Elbette neyden bahsediyorsanız onu bilmelisiniz, tanımalısınız. Bu verilerin olduğu her alan için geçerli. Üzerine çalıştığınız alanı bilmelisiniz.

Yani merak etmeyin, ben çok maç izliyorum. Hatta biraz fazla izliyorum. Bana inanmıyorsanız, eşime sorabilirsiniz. (Gülüyor.)

X,Y VE ŞİMDİDEN

GOL BEKLENTİSİ, TOPA SAHİP OLMA ORANLARI, PAS DİZİLERİ... FUTBOLU VERİLER OLMADAN KONUŞAMAZ OLDUK. PEKİ BU SAYILAR NE İŞİMİZE YARIYOR? İŞİN UZMANLARINA SORDUK.

ARHAN ATA PİLAVOĞLU

Futbolla tanıştığım günden bu yana işin sayı tarafı ile ilgiliyim. 2003'te defterime oyuncuların ligde attığı gol sayılarını yazıyordum, bugünse bir Word dosyasına gol beklentilerini not ediyorum. İçimdeki heveste değişen hiçbir şey yok. Ama aynılarını oyun ve beraberinde gelen eklentileri için söylemek imkânsız. Pazarı iyiden iyiye büyüyen futbol, geçmişe nazaran hemen her departmanda artık daha karmaşık. Peki bu karmaşada gelişmiş verilerin payı var mı? Eğer varsa bu sayılar ne anlam ifade ediyor? Ve en önemlisi, neden futbolu veriler ve sayılar olmadan konuşamaz olduk? Tek bir cevabı olmayan bu soruları elbette tek bir kişiye sormak olmazdı. Bu yüzden mikrofonlarımıza önce Opta Türkiye Şefi Barış Gerçeker'e, daha sonra The Athletic yazarı ve veri analisti Mark Carey'ye ve en sonunda Gençlerbirliği'nde maç analisti olarak görev yapan Çağatay Erküp'e uzattık.

0.92, 1.49, 2.28... Nedir bu xG? Tamam, tüm konumuz gol beklentisi üzerine değil fakat bu kafa karışıklığına da bir son vererek başlasak fena olmaz.

BARIŞ GERÇEKER Gol beklentisinin en basit tanımını, OptaJoe'yu kuran Duncan Alexander'dan duymuştum ilk: "Ortalama bir oyuncunun, ortalama bir maçta attığı şutun gol olma olasılığı." Daha matematiksel tanıma gelirsek yaklaşık 300 bin tane şutun incelemesini yapan gol beklentisi modeliyle karşılaşıyoruz. 300 bin şutun bulunduğu bu havuz, veri olarak toplandıktan sonra belirli kriterlere göre sınıflandırılıyor ve doğru değer bu sınıflandırmalara göre bulunuyor. İlk ve en önemli kriter şutun nereden çekildiği. Pek tabii hangi açı ile ne kadar uzaktan çekildiği de bu

kritere ek. İkinci kriter ise şutun hangi bölge ile çekildiği. Ayakla mı kafayla mı yoksa başka bir yerle mi? Üçüncü kritere gelince de oyunun fazı devreye giriyor. Akan oyunda mı geldi bu şut yoksa duran topta mı?

> ***Uzaktan şut çekilince, "Oradan kaç golün var?" denir. Bu soruya cevap veriyor xG.*** - Gerçeker

Bu kriterleri göz önünde bulundurarak çektiğin şutu, daha önce çekilmiş 300 bin şut ile kıyaslayıp o şutlardan kaçının gol olduğuna bakıp buna yüzde üzerinden bir değer veriyor model. "Bu şutun değeri 0.03" cümlesindeki 0.03, aslında yüzdesel bir değer. Evet, biz tekil gol değeri verirken ondalıklı bir sayı veriyoruz fakat her kesir, aynı zamanda yüzde olarak ifade edilebiliyor. Bu yüzden "O şutun gol beklentisi 0.03'tü" demek, aynı zamanda oradan çekilen 100 şuttan üçünün gol olduğunu söylüyor. Hani uzaktan bir şut çekilince "Oğlum oradan kaç golün var?" denir ya. Tam da bunun cevabını veriyor xG.

Sayıların yanıltıcı tarafından ötürü veri kullanırken dikkatli olmak gerektiği söylenir hep. Son senelerde gelişen verileri düşününce bu yanılgı payı artmış olabilir. Sizce yeni istatistik kalemlerinde en kullanışlı ve yanıltıcı veri setleri neler?

BC Aksiyon dizilerini önemli buluyorum çünkü oyun anlamında bana en çok şey anlatanlar onlar. On pas üstü diziler, organize hücumlar ve direkt hücumlar diye en sevdiğim üç kalem var başlıca ama ben bunlara bir takımın ön alan baskısını ne kadar iyi yaptığını gösteren PPDA'yı da ekliyorum. Bu dört kalem, takım bazında bize en çok şeyi anlatan kalemler haline geldi. Yanıltıcı olan ise topa sahip olma oranı. Bizim ligde en azından maç kazanmayla hiç alakası yok. Diğer liglerde topa sahip olma oranın artıkça galip gelme şansın artıyor ama bizim ligde neredeyse topa yüzde 35 sahip olmakla, 65 sahip olmak arasında galibiyet oranı özelinde fark yok.

MARK CAREY Veri analizinde bağlam her şeydir çünkü sayıları bağlamdan çıkarırsanız herkesi her şeye çok rahat ikna edebilirsiniz. Bu yüzden topa sahip olma ve gol yemeden bitirilen maçlar hakkında pek olumlu düşünemiyorum. Her zaman topa sahip olma bölgeleri daha değerli. Üçüncü bölgede ne kadar topa sahip olduğunuz oyunda ne kadar hâkimiyet kurduğunuza daha net ışık tutuyor. Veya kalecileri, gol yemediği maçlara göre öven bir algı var. Peki ya kalecinin önündeki defans hattı sezon boyunca inanılmaz bir iş çıkarttıysa ne olacak? Bir takımın kendi kalesinde gördüğü gol beklentisi üzerinden kaleci kalitesini değerlendirmek bile yetersiz kalırken, gol yenilmeyen maçlar üzerinden kaleci performansı ölçmek yanıltıcı. Yanıltıcı olmayanlara gelirsek gol beklentisini yabana atmamak gerek. Çünkü o maç özelinde futbolda pek mümkün olmayacak kadar net bir imge oluşturuyor kafanızda.

Fotoğraf: Getty Images Turkey

Michael Edwards

ÇAĞATAY ERKÜP İsabetli pas sayılarına bu kadar güvenilmesi beni şaşırtıyor. "Çok pas isabetiyle oynadık, çok pas yaptık, bu yüzden iyi işler yaptık" denilebiliyor. Veya bir oyuncu gözlemlenirken pas isabet oranına bakıldığı da oluyor ama ben buna katılmıyorum. Sonuçta bu pas isabet oranlarına birinci bölgede yaptığın paslar da dahil. Onun yerine bu pasların yüzde kaçı baskı altındaydı, yüzde kaçı üçüncü bölgedeydi veya yüzde kaçı hat koparan paslardı gibi bakmak ve ona göre isabeti eşitlemek, daha sağlıklı. Bir de şöyle bir durum var Türkiye özelinde, oyunu geriden kurarken bazen iki-üç dakika geçebiliyor. Çoğu takım rakip sahaya oyunu rahat şekilde yıkamadığı ve sete oturamadığı için yarı sahasında çok pas yapabiliyor. Tabii bu da oyuncuların pas isabetlerinin olduğundan yüksek çıkmasına neden oluyor.

Birkaç haftadır Twitter'da bir tartışma var. Bir grup, istatistik kullanan kitlelerin verileri futbol dili ile en doğru şekilde sunması gerektiğini düşünüyor. Diğer taraf ise istatistik ve verilerin tanımını bilmeden ana fikrin tam olarak kavranamayacağını. Hatta Liverpool sportif direktörü Michael Edwards, "Kendimi veri analistleriyle teknik ekip arasındaki köprü, hatta bir çevirmen olarak görüyorum" demişti. Katılır mısınız bu görüşüne?

BG Bir yazarın, okura ve bir veri analistinin teknik direktöre o bilgiyi en iyi şekilde satması gerekli. Diyelim ki NBA'de analiz ekibinde çalışıyorsun ve oyuncuna rakibi nasıl savunmasıyla ilgili analizlerini aktarıyorsun. "Dört numaralı oyuncuyu sırtına aldığın zaman, bu oyuncu her zaman sağına dönüyor ve ondan sonra şuta kalkıyor. Sen gerekirse solunu riske at" diyebilirsin ve oyuncu da sana inanabilir. Ama tuttuğu oyuncu, ilk hücumda soluna dönerse bittin demektir. O saatten sonra o oyuncuyu hiçbir şekilde ikna edemezsin. Ama ilk iki topta sağına dönerse ve oyuncun ikisinde de sayıyı engellerse, oyuncu bir sonraki maçtan önce sen gitmeden yanına gelir.

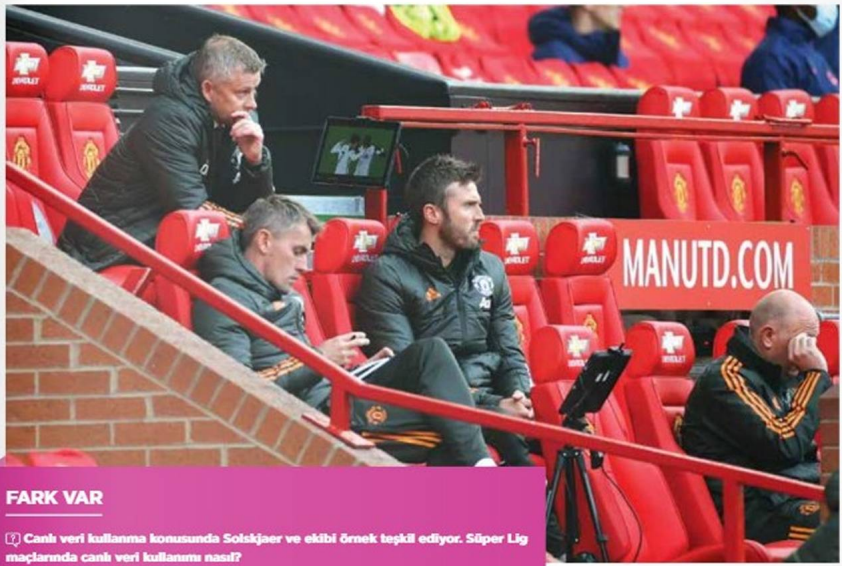
Veri analistinin neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu filtrelemesi çok önemli. - Carey

ÇE Geçmişte analizini kendisi yapan, hatta rakibi dahi kendisi izleyen bir hocamız vardı. O, zaman zaman analizi yaptığı için ben de maç öncesinde yanına dikkatini çekebilecek verilerle gidiyordum. Verilerden bahsettikten sonra benzer bir noktaya gelmişti sohbet. "Tamam, veriyi getirmişsin ama bana bunu çevirmen lazım" demişti. Çok doğru bir noktaydı çünkü hocalar genelde saf istatistiklerle ilgilenmiyorlar. Ben de bu konuşmamız sonrasında verileri çevirerek, hocaların anlayabileceği şekle sokarak paylaştım hep. Orta sahada baskı metrikleri düşük bir oyuncu için oyuncunun sayılarını anlatmak yerine "Hocam, rakip oyuncu Mehmet çok fazla geri koşu atan biri değil, eğer biz merkezde 3'e 2 kalabilirsek daha iyi olur" demeyi tercih ediyorum şimdilerde. Bu yüzden Edwards'ın verdiği örnek doğru.

MÇ Kesinlikle, mükemmel örnek. Profesyonel kulüplerde çalışan birkaç arkadaşım da aynısını söylüyor. Hatta ne oyuncular ne de analiz ekibi bu verilere esas adlarıyla hitap ediyorlarmış. Yani bırakın "Rakip takım 0.66 gol beklentisi yaratıyor" demeyi, gol beklentisini bile cümle içinde çok kullanmıyorlarmış. Bu terimler yerine "Rakip, çok kaliteli yerlerden şut pozisyonlarına giriyor" tarzı cümleler seçiyorlar. Çünkü teknik adamlar hafta içinde kafalarını verilere odaklayarak geçiremezler, bir hafta boyunca takımın getirdiği onlarca farklı sorumlulukla ilgilenmek zorundalar. Bu yüzden keskin bir filtrelemenin önemli olduğunu düşünüyorum. Neyin önemli olduğunu, neyin önemli olmadığını filtrelemek, esas mesele bu.

METİN TEKİN BİR GÜN DEDİ Kİ...

BG Koşu mesafelerinin yaygın olduğu bir dönem, istatistiğe çok fazla inanmadığını söyleyen Metin Hoca'nın (Tekin) çok güzel bir tespiti vardı. Bizim ligdeki koşu mesafelerinin az olmasını, topun oyunda kalma süresinin az olmasına bağlamıştı. "Maçın tamamı oynanıyor mu da adam diğer liglerdeki kadar koşsun, eğer top daha fazla kalsa zaten koşacaklar" demişti. Ve gerçekten oynanan süre ve koşu mesafelerini oranlayıp normalize ettikten sonra bir baktık ki bizim lig, aslında oran olarak Bundesliga'dan daha çok mesafe kat ediyor.

FARK VAR

Canlı veri kullanma konusunda Solskjaer ve ekibi örnek teşkil ediyor. Süper Lig maçlarında canlı veri kullanımı nasıl?

CE Solskjaer, en uç örnek. Bizim ülkemizdeki kimi kulübün canlı veriyi alabilecek bir parası veya tercihi yok. Veri satın almaya bile bu gözle bakılınca 'analist' kavramına da farklı bakılmıyor. Manchester United'ın analiz departmanında çalışan analist Rob Page, iletişimde olduğum biri. Analiz departmanının işleyişini merak edip sormuştum. Tam sekiz farklı analist çalışıyormuş. Deplasmandaki maçları farklı bir grup, iç saha maçlarını farklı bir grup, lig maçlarını farklı bir grup ve Şampiyonlar Ligi ile kupa maçlarını farklı bir grup analiz ediyor. Bizim ligde bulunan 14-15 takımdaki analist sayısı ise ya bir ya da sıfır. Çok farklı bakış açıları işte...

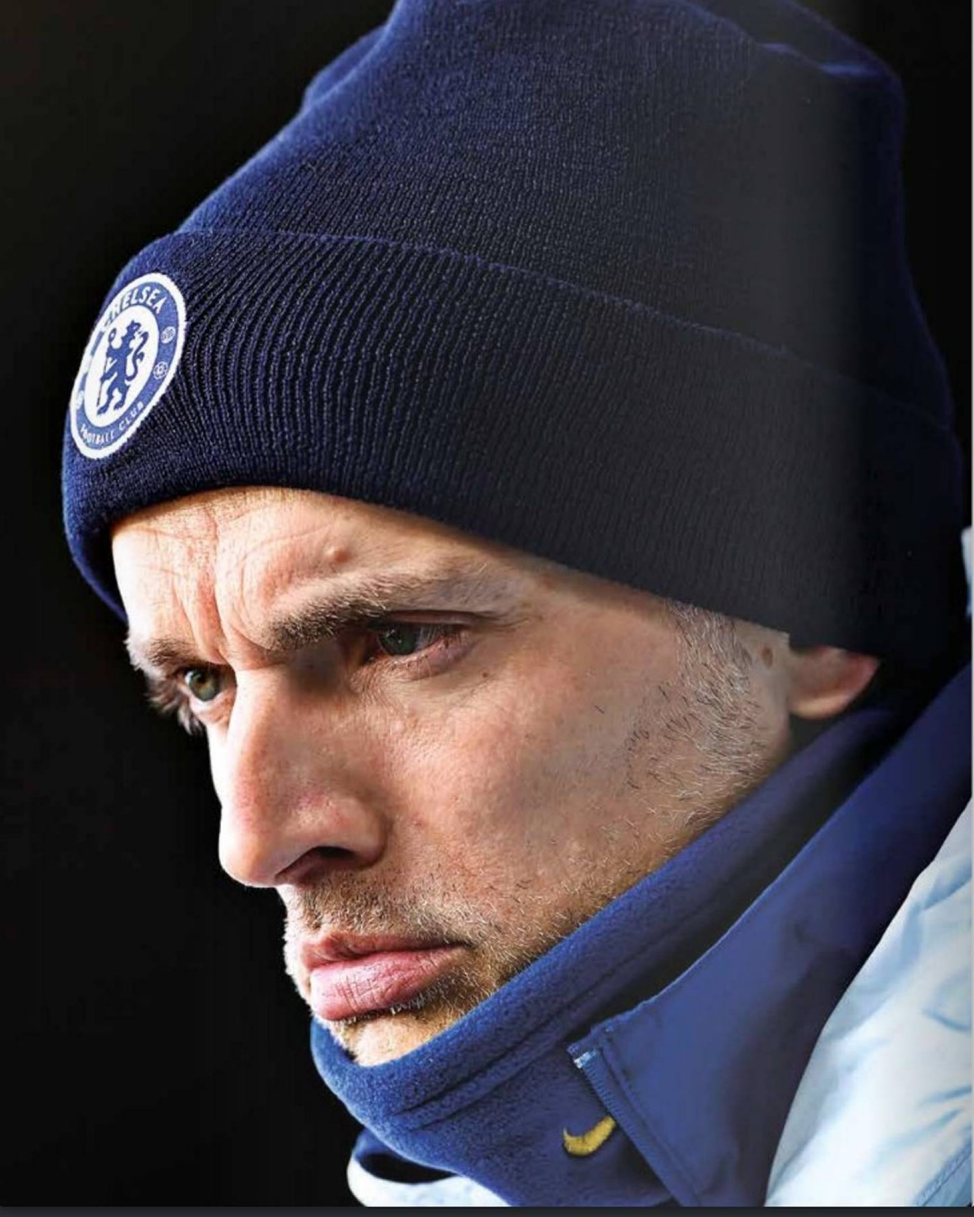
Peki takımlar veri analizini ne kadar kullanıyor? Yani bir teknik direktörün veya bir takımın maç taktiklerini ya da oyuncu transferlerini verilere bakarak düzenlediğini düşünüyor musunuz?

CE En azından benim verileri inceleyerek maç analizimi şekillendirdiğim oluyor. Hatta direkt maç maç örnekler verebilirim. Bu sezona (Mert) Nobre Hoca ile başlamıştık ve saha içinde farklı şeyler üzerinde çalışıyorduk. Video ve veri analizleri onlardan birkaçıydı. Hatta bir hafta yaptığımız video analizlerde o haftaki rakibin, santrforuna çok uzun top attığını ve o santrforun da hava toplarını sayı olarak lig ortalamasından çok fazla indirdiğini gördük. O zamana kadar hep dörtlü savunma oynamıştık ve eğer bu maça da iki stoperle çıkarsak rakip santrforun fiziğinden dolayı sıkıntı yaşayabileceğimizi ve tek adamla kalmanın bize sıkıntı yaratabileceğinden bahsetmiştik. Hoca da benzer şeyler söyledi ve rakip oyuncunun arkaya sektirebileceği topları süpürmesi için oraya bir üçüncü stoper ekledi.

Daha da eskiye gideyim... İbrahim Hoca (Üzülmez) alt ligde çalıştığımızda gelir gelmez veriler hakkında soru sormuştu. Kaydettiğim verileri onunla paylaşmıştım ve ilk dikkatini çeken nokta merkezden yediğimiz gollerin fazlalığı olmuştu. Hoca gelene kadar bizim takım merkezden en çok gol yiyen takımdı. Hoca bu problemi görünce takımı 4-5-1'e, zaman zaman da 4-6-0'a benzer bir yapıda oynattı ve merkezi kalabalık tuttu. Birlikte on maç çalıştık ve yedisini kazandık, 22 puan topladık. Muhtemelen o on maç bizi üst lige çıkaran en kilit periyottu.

MC Ben bu soruya daha tersten yaklaşıyorum. Neden kullanmasınlar ki? Milyonlarca dolarların döndüğü bir pazarda size galibiyeti getirmek için yardım edebilecek araçları kullanmamayı tercih etmek ve kendinizi sınırlandırmak, benim çok anlayabileceğim bir şey değil. Bu sadece bir araç. Veri kullanan insanlar "Futbol bilgisayarlar tarafından oynansın ve her şey istatistik kâğıdından belli olsun" demiyor. Hatta futbolda istatistiği ve futbolu değerli kılan en temel şey şans unsuru. Futbolu bilinmez olduğu için seviyoruz. Şu ana kadar konuştuğumuz binlerce sayıyı bir saniyede yerle bir edebilen bir unsur var futbolda. Ama siz çok çalışarak, karar mekanizmanıza verileri ve bilimi dahil ederek bu şans oranını minimize edebilir, bilinirliğin ihtimalini yükseltebilirsiniz. Golf efsanesi Gary Player'ın dediğin gibi "Ne kadar çok çalışırsam, kendimi o kadar şanslı hissediyorum." Aslında tüm mesele bu.

Getty Images Turkey

CHELSEA
FOOTBALL CLUB

BÜYÜK BAŞLANGIÇ, BÜYÜK TEHLİKE

Thomas Tuchel'in Ada macerası parlak bir şekilde başladı. Taktiksel zekâsıyla hep övülen Alman teknik adam, Chelsea'de neleri değiştirdi ve bundan sonra onu ne bekliyor?

EMRE ÖZCAN

Thomas Tuchel'in Chelsea'nin başına geçmesi, önce kulübün iki Alman transferi Timo Werner ve Kai Havertz'den verim almak istemesi üzerinden değerlendirilmişti. Genç teknik adam imzayı atmadan evvel Alman olması ve bu oyuncularla kurabileceği iletişim üzerinden yorumlanmıştı. Peki bir kulüp 130 milyon euro verdiği iki transferinden verim almak için diğer 25 oyuncuyu değerlendirmeye almayan bir hamle içine girebilir miydi? Kimi İngiliz kalem, girdiğine inanıyordu. Belki gerçekten de öyleydi. Ama Tuchel'in yaptıkları kısa sürede meselenin bundan çok daha fazlası olduğunu gösterdi.

Verdiği bir röportajda ilk maçı olan Wolves'a karşı oynayacakları dizilişi İngiltere'ye geliş yolunda uçakta ortaya çıkardıklarını belirten Tuchel'in Timo Werner'i yedek bırakması şaşırtıcıydı. Frank Lampard'la herhangi bir parlaklık ortaya koyamamış olan Kai Havertz'i sahaya atıp Mason Mount'u yedek kulübesine alışı da... Genç hoca maçtan sonra hayatının en adaletsiz forma dağıtımlarından birini mecburiyetten yaptığını belirtti ve oyuncularından özür diledi. Zamanla Timo Werner'i ilk 11'in değişmez isimlerinden biri haline getirdi fakat bir süre Kai Havertz'e karşı mesafeli tavrını sürdürdü. Wolves karşılaşmasındaki vasat performansı sonrasında genç yetenek Everton mücadelesine kadar yedi maç beklemek zorunda kaldı. Sakatlık nedeniyle dört maç kaçırması bu sürecin uzamasındaki faktörlerden biriydi. Zaten Burnley maçıyla birlikte Tuchel'in Havertz'e bakışının kısa vadede değiştiği de şu sözleriyle belli oluyordu: "Hâlâ çok genç bir oyuncu ve ilk kez yurtdışına çıkıyor. Burası Bundesliga'dan gelen oyuncular için temposuyla ve yoğunluğuyla zorlu bir lig. Ama zamanı gelecek çünkü çok yetenekli."

Chelsea, şu ana kadar Thomas Tuchel'le çıktığı 14 maçta on galibiyet ve dört beraberlik aldı. Evet, hiç kaybetmedi ama daha da önemlisi bu 14 maçın 12'sinde kalesini gole kapattı. Ondan önceki 14 maçta kalelerinde gördükleri 15 golü düşününce gelişim gerçekten muazzam. Peki Alman teknik adam bunu nasıl başardı?

> ***Tuchel, geldiği günden beri kontra pres vurgusu yapıyor ve kökenleri düşünülünce bu normal.***

"Wolves'a karşı tercih ettiğimiz 3-4-3 tamamen rakip odaklı bir yapıydı. Onlarla sahada en iyi eşleşebilecek sistemin bu olduğunu düşündük."

The Athletic'e verdiği röportajda Tuchel, 3-4-3'ün aslında genel bir yapı olarak ortaya çıkmadığını ifade etmişti. Fakat 14 maçın 13'üne bu şekilde çıkan Alman teknik adam, Leeds karşılaşmasına kadar dizilişi bozmadı. Oyuncuların yerini değiştirdi, farklı pozisyonlarda farklı oyuncular denedi, Kai Havertz'i en sonunda takımın bir parçası haline getirmeye başladı ama 3-4-3 sabit kaldı. Bu da muhtemelen ilk maçla birlikte ortaya çıkan resmin Tuchel'in çok hoşuna gitmesiyle alakalıydı.

Tuchel, geldiği günden bu yana sürekli bir kontra pres vurgusu yapıyor. Futbol fikrinin temeline, topa sahip olma teknik direktörlerinin birçoğunun yaptığı gibi gegenpress'i koyması, köklerini Bundesliga'da uzatmış biri için pek de anormal değil. Sonuç olarak Chelsea'nin oynadığı hemen her maçta topu kaybettikleri anda verdikleri pres reaksiyonunu ve topu geri kazanma sekanslarını artık bir Chelsea imzası olarak görebilirsiniz. Topun kaybedildiği anda top etrafına birikme ve eğer başarılı olunamazsa hemen alınan savunma şekli, hücum-savunma

Getty Images Turkey

geçişleriyle birlikte nitelikli bir savunma yapısının da kısa sürede inşa edilmesinde kritik noktalardan biri. Bundesliga kariyeri boyunca hep top odaklı ve set oyununu oynama becerisiyle şöhret yapmış bir teknik adam için başlangıcın tamamen topsuz hareketler olması futbolun temel prensiplerine dair de güzel çıkarımlar yapma fırsatını izleyicilere veriyor.

Lampard'la üretkenliğini belirli bir seviyenin üzerine hiç taşıyamamış ve özellikle derinde savunma yapan takımlara karşı sorun yaşamış Chelsea'de Tuchel'in gelir gelmez -alameti farikası olan konuda değil de- savunmayla işe başlaması, toplu oyunda gelişimi hâlâ sınırlı olan bir takımı beraberinde getirmiş durumda. Bu da 14 maçta iki gol yiyen Chelsea'nin bu süreçte 17 gol attığı bir denklemi ortaya çıkardı. Ondan önceki 14 maçlık periyotta ise 23 gol kaydetmişlerdi. Aynı yedikleri gol konusunda olduğu gibi bu da bize toplu oyun gelişimleriyle alakalı bir şeyler söylüyor gibi.

Ama ortaya çıkan sistem ve yapı getirilerinin yanında hemen her teknik adam değişikliğinde etkilenen şey ilk olarak futbolcuların performansıdır. Lampard'ın Reece James'e güvenip pek yüzüne bakmadığı Cesar Azpilicueta'ya -Antonio Conte'nin rolüyle- üçlü savunmasında yer açan Tuchel, yine Lampard'ın pek kullanmadığı Antonio Rüdiger, Andreas Christensen, Callum Hudson-Odoi, Jorginho, Marcos Alonso gibi oyunculardan büyük performanslar devşirdi. İngiliz teknik adamın kullandığı ama büyük verim alamadığı Mateo Kovacic, N'Golo Kante, Timo Werner, Kai Havertz, Mason Mount gibi oyuncuların sahada gösterdiklerini de kısa vadede en üst seviyeye çıkarmayı başardı.

> *"Premier Lig'in en iyi kadrosu Chelsea" görüşü, Tuchel'in başarılı girişiyle birlikte yeniden ortaya çıktı.*

A takımlar düzeyinde 2009'da başlayan teknik direktörlük kariyerinde Tuchel şu ana kadar nereye gittiyse başarılı oldu. On milyon euro bütçeli Mainz'ı Jürgen Klopp gibi başarılı bir teknik adamdan sonra alıp iki defa UEFA Avrupa Ligi'ne götüren Alman hoca, beş yıllık süreçte Bayern Münih, Borussia Dortmund, Schalke 04 ve Bayer Leverkusen dışındaki takımlardan daha fazla puan toplamıştı. Dortmund'da Pep Guardiola'nın Bayern'iyle mücadele edemedi ama iki sezon boyunca takımı hep heyecan verici futbol oynadı. Julian Weigl'dan çıkardığı oyuncu ve onun önüne koyduğu sol bek Raphael Guerreiro'yla oyun kurucu kenar Gonzalo Castro'dan oluşturduğu merkez orta saha, sezonun en etkileyici performanslarından birkaçına imza attı. Sorunlu Paris Saint-Germain'de büyük egolarla mücadele ederek Şampiyonlar Ligi'nde gördüğü final, yönettiği her takımda asgari başarı yakalamış bir teknik direktörü Premier Lig'e sunuyordu. Chelsea'deki başlangıcıysa kısa vadede hepsinin ötesine geçmiş olabilir.

Ne var ki bu beklenti ötesi başlangıçlar büyük tehlikeleri de beraberinde getirir. Lampard'ın laneti olan "Premier Lig'in en iyi kadrosu Chelsea" saptaması Tuchel'in başarılı başlangıcıyla birlikte bir kez daha benzer söylemleri ortaya çıkardı. Önümüzdeki sezonun en büyük şampiyonluk adayının Chelsea olduğunu iddia edenler de bu tehlikenin üzerine benzin dökmeye devam ediyor. Oysa ki Tuchel her zaman yaptığı gibi, sadece iki aylık bir süreçte bir kadronun ortalamasının üzerinde performans gösterdi. Bunun devam edeceğine dair bir garantiyi Premier Lig seviyesinde vermekse imkânsız. Ama sahada şekil olarak harika görünen 3-4-3, karşı pres, hücum-savunma ve savunma-hücum geçişleri, Timo Werner, Mason Mount, her oyunu oynayabilecek gibi görünen takım yapısıyla Chelsea, yeni hocasını mükemmel bir şekilde selamlıyor. Daha fazlasını gösterip gösteremeyeceklerini görmek içinse önümüzde heyecan verici 2021-2022 sezonu var. Chelsea taraftarı da bu süreçte fazlasıyla eğlenecek gibi görünüyor.

Fotoğraf: Getty Images Turkey

FRAZIER
10

Fotoğraf: Getty Images (Getty)

New York'ta Son Tango

New York Knicks ve şampiyonluk kelimeleri epeydir aynı cümlede kullanılmıyor. Karşınızda Knicks'in hatıralarda yaşayan son zaferinin hikâyesi...

MUSTAFA KAVGACI

Pixar'ın son alameti farikalarından Soul filminde Joe karakteri, geçirdiği kazanın ardından kendini öbür dünyada buluyor. Ufak yanlış anlaşılmaların da etkisiyle orada yolu '22' adında haşarı bir ruhla kesişiyor. 22, Joe'yu küçük bir oryantasyon turuna çıkarırken ruhlar aleminden dünyevi meselelere etki edebildiğini ve arada küçük şamarıklıkları da es geçmediğini gösteriyor. Bunların birinde Joe'ya dönüp "Şuna bak, bu takımla uzun yıllardır uğraşıyorum" diyor ve görüntü Knicks formalı bir oyuncunun kaçırdığı smaca odaklanıyor. Ardından spikerin sesi duyuluyor: "... ve Knicks yine kaybediyor."

Knicks'i tiye alan bu sahne gündem olunca, filmin eş yönetmeni Kemp Powers da konuya dair bir cevap verme ihtiyacı hissetmişti: "Evet, Knicks şakasının sorumlusu benim. Kendimi bildim bileli tutkulu bir Knicks taraftarıyım. Harcadıkları büyük paralara rağmen son kez şampiyon olduklarında 1973'tü. Yani doğduğum sene! Sanırım böyle bir şaka yapma hakkına sahibim."

Eğri oturup doğru konuşalım, Powers sonuna kadar haklı. Knicks, son şampiyonluğunu 1973 yılında kazandı. Zaten hepi topu iki şampiyonluğu var. İlki görkemli ama ikincisi biraz gözden uzakta. Belki sonuncusu olduğu için biraz daha hüzünle anılıyor, kıyıda köşede kalıyor. İyi de her güzel şey zaten önce filizleniyor, sonra gelişiyor ve daha sonra da sona eriyor. Bir zamanların şampiyon Knicks'ini de uzun zamandır sadece hatıralar geri getiriyor.

• • •

1967-68 sezonu, hatıralara sığınanlar için hiç fena bir başlangıç sayılmaz. Çünkü herhangi bir takımın; kültürel bir ikonu, tarihin görece en iyi koçunu ve bir ABD başkan adayını aynı dönemde kadrosuna katmasına pek sık rastlayamazsınız. Sırasıyla Walt 'Clyde' Frazier, Phil Jackson ve Bill Bradley, Knicks kadrosuna katıldığında bu saydığımız şeylerin hiçbiri henüz gerçekleşmemişti. Fakat Knicks tarihinin en başarılı yılları onları bekliyordu.

O dönemde takımın başında eski bir Knicks efsanesi Dick McGuire vardı. McGuire iyiydi hoştu ama bu koçluk işlerinden pek de hazzetmiyordu. Eşinin deyimiyle oyunculara bağırmaktan imtina eden, oyundan çıkardığında onlardan özür dileyen nazik bir beydi. Hal böyle olunca ortaya çıkan şeye ise insanın 'takım' diyesi gelmiyordu. Knicks yönetimi harekete geçti ve takımın dizginlerini halihazırda gözlemcilik görevini yürüten Red Holzman'a verdi. İşte o andan itibaren Knicks'in havası da kaderi de değişti.

"Her şeyin başı savunma" diyerek işe başlayan Holzman, sezon sonunda takımını play-off'a taşımayı başarmıştı başarmasına da ilk turdan ötesine nefesleri yetmeyecekti. Kuşkusuz, Knicks'in yetenekli oyuncuları vardı. Oysaki

kadro dengeli dağılmıyordu. Ağır toplardan Walt Bellamy pivot pozisyonunu işgal ettiği için Willis Reed alışkın olmadığı uzun forvet cenahına itilmişti. Takıma büyük beklentilerle katılan Bradley, NBA guard'larının karşısında yavaş kalınca bench'e demir atmıştı. Oyun kurucu Howard Komives'ın yedeği olan Frazier ise iyi bir performans gösteremeyince kendini alışverişe kaptırmıştı. Fakat bazen her şeyi yoluna koymak için tek bir hamle dahi yeterli gelebilirdi.

> "11 yaşındayken benim için dünyanın en güçlüsü babamdı. İkincisi ise DeBusschere."

Her şeyi değiştiren o hamle, takip eden sezonun ortalarına doğru gerçekleşti. Bellamy ve Komives, Detroit Pistons'ın yolunu tutarken Knicks, gürbüz forvet Dave DeBusschere'ı New York'a getiriyordu. Günümüz Knicks maçlarının saygıdeğer spikeri Mike Breen, DeBusschere'ın etkisini şu şekilde aktaracaktı: "11 yaşındayken benim için dünyanın en güçlü adamı babamdı. İkinci en güçlü ise Dave DeBusschere'dı."

DeBusschere'ın kuvveti ve çok yönlülüğü Knicks'e sınıf atlatmıştı. Sezon sonunda 54 galibiyete ulaşan takım, Madison Square Garden'ı tekrar NBA'in heyecan merkezine dönüştürmüştü. Ancak Doğu Finali'nde Bill Russell'lı Boston Celtics onları bekliyordu. Elendiler ama ezilmediler. Enseyi karartmaya gerek yoktu çünkü sıra artık o kutlu sezona gelmişti.

Mantık çerçevesinden bakınca "Her şerde bir hayır vardır" sözünün hafiften abartılı bir önerme olduğunu kabul etmek lazım. Ama bu söz Knicks'in 1969-70 sezonundaki hikâyesini iyi özetliyor. O sezon, Phil Jackson ve Cazzie Russell sakatlıklarla boğuşuyordu. Bill Bradley, zaruri olarak forvet pozisyonuna evrildi. Neticede bu zaruret, müthiş bir sonuç doğurmuş ve Bradley yeni rolünde harikalar yaratmayı başarmıştı. Diğer yandan Walt Frazier artık bu orkestrayı layıkıyla yönetecek kıvama gelmişti. Dick Barnett takımın neşesi, DeBusschere dinamosu, kaptan Willis Reed ise kalbiydi.

Knicks, ayaklarını çok daha sağlam basıyordu, sezonu galibiyetle tamamlamaları da bunun en büyük göstergesiydi. Bill Russell'ın emekli olmasıyla önleri açılmış ve NBA Finali'ne kadar ellerini kollarını sallayarak gelmişlerdi.

Şimdi rakip; Elgin Baylor, Jerry West, Wilt Chamberlain gibi yıldızlara sahip Los Angeles Lakers'tı. Böylesine bir düelloya da görkemli bir yedinci maç yakışırdı.

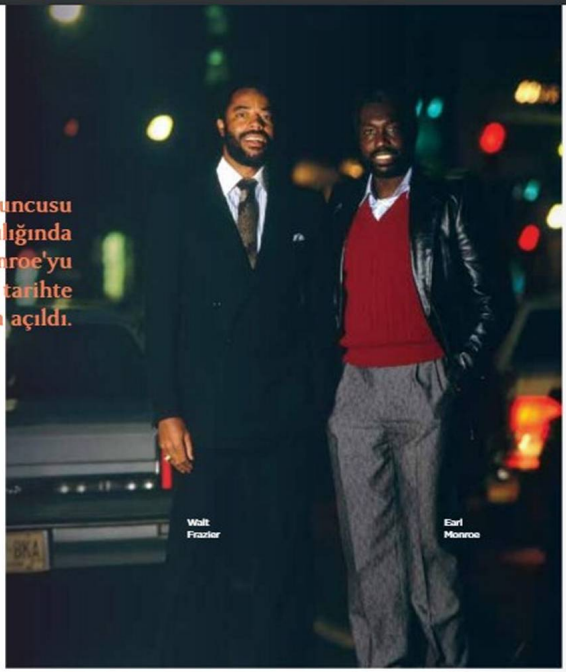
Gelgelelim, Willis Reed'in ciddi bir sakatlığı vardı ve son maçta sahaya çıkıp çıkamayacağı tam bir muammaydı. Kaptan dediğin, gemiyi öyle kolay kolay terk etmezdi. Etmedi de... Reed, seke seke de olsa ilk beştek yerini aldı. Maç başladığında hava atışı için bile sıçrayamamasına rağmen ilk Knicks hücumunda tereddüt göstermeksizin şuta kalkıyor ve Madison Square Garden'ı ateşe veriyordu. Sonraki şutunda yine aynı ritüeli tekrar eden Reed, maçı 4 sayıyla tamamlasa da fedakârlığıyla zaferin simgesi oluyordu. Maçın geri kalanı ise Walt 'Clyde' Frazier'a emanetti. Frazier, maçı 36 sayı ve 19 asistle tamamlarken New York'ta yer yerinden oynuyor, ilk şampiyonluk büyük bir sevgiyle kucaklanıyordu.

• • •

Knicks artık şampiyon bir takımdı. Şimdi böyle söyleyince kulağa bir garip geliyor ama hakikaten öyleydi. Red Holzman, Knicks koçluğu ona ilk teklif edildiğinde aslında kolay yolu seçip gözlemcilik koltuğunda kalmak istemişti. Ama iki buçuk yıl sonra zor olanı başarmıştı. New York artık onundu. Elinde şampiyonluk kupası, Tanrı ve Tanrı'dan sonra o...

1970'teki kutlamalardan. Soldan sağa: Dick Barnett, Walt Frazier, Bill Bradley, Dave DeBusschere ve Willis Reed.

Knicks, iki bench oyuncusu ve bir miktar para karşılığında Earl 'The Pearl' Monroe'yu New York'a getirince tarihte yeni bir sayfa açıldı.

Bir sonraki sezonda, Knicks kadrosu enerjisini biraz yitirmişti. Willis Reed'in sakatlıklarla olan yakın ilişkisi saha içindeki işlerini aksatıyor, iyice yaş alan Dick Barnett de akademik kariyerine daha fazla odaklanıyordu. Yine de Doğu Finali'ne kadar tırmanmayı başardılar ancak Baltimore Bullets karşısında tökezleyince tatile erken çıktılar. Onlara en çok sorun yaratan oyuncu ise Earl 'The Pearl' Monroe'ydu.

Knicks, tekrar şampiyon olmak için yine cesur bir hamle yapmak zorundaydı. Onlar da Cazzie Russell'ı San Francisco Warriors'a gönderip karşılığında Reed'i yedeklemek için Jerry Lucas'ı aldılar. Basketbol bir yana, gerçekten de çocukluğundan beri hafıza meselesiyle kafayı bozmuş olan Lucas, New York telefon rehberini ezberleyebiliyor, kat ettiği her mesafeyi adım cinsinden hesaplıyordu. Böylesine zeki biri de her takımda iş yapardı.

Asıl bomba, sezon başladıktan birkaç maç sonra patladı. Bir yıl önce Doğu Finali'nde Knicks'in kanına ekmek doğrayan Earl Monroe, istediği sözleşmeyi alamayınca Bullets'tan ayrılmayı kafasına koymuştu. Knicks, iki bench oyuncusu ve bir miktar para karşılığında Monroe'yu New York'a getirince yeni bir tarih sayfası daha açıldı.

—Ona ne diyorlardı biliyor musun? İsa (Jesus). Sana, İsa ismini vermemin asıl nedeni o.
—Bana adımı İncil'deki İsa'dan değil de Earl Monroe'dan esinlenerek mi verdin?
—İncil'deki İsa'dan değil, Philadelphia'lı İsa'dan.

Dünyanın en ünlü Knicks taraftarı Spike Lee'nin 1998 tarihli *He Got Game* filmini izleyenler bu diyaloğu hatırlayacaktır. Filmde Jake Shuttlesworth (Denzel Washington), oğlu Jesus Shuttlesworth'e (Ray Allen) isminin nereden geldiğini böyle anlatıyordu. Monroe, kaç kişinin ismine ilham kaynağı oldu bilinmez ama oyunu şiirsel zarafetle büyülü yeteneğin birleşimiydi.

Monroe'nun gelişi tabii ki büyük bir heyecan yaratmıştı. Öte yandan, New York medyası taşım taşım kaymıyor ve takımda Frazier varken Monroe'nun alınmasını sorguluyordu. Aynı pozisyonda oynayan iki oyuncu uyum sağlayabilecek miydi? Daha evvel hep tek tabanca takılan Monroe, takım oyununa ayak uydurabilecek miydi? Doğruya doğru; Monroe, Knicks'e geldikten sonra bir süre bocaladı. O bir sanatçıydı ama burada işleyen bir makinanın parçası olması gerekiyordu. Sırası geldiğinde de üzerine düşeni yapmalıydı.

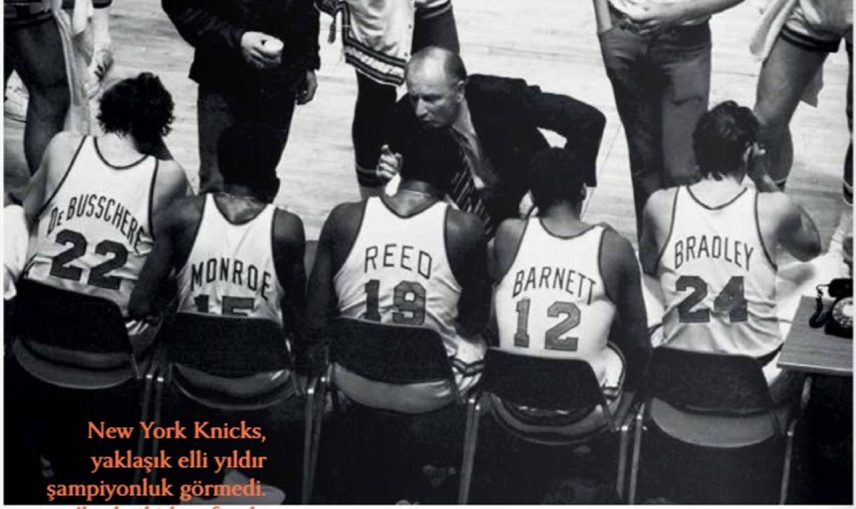
• • •

Knicks, 1972'de tekrar final görmeyi başarsa da bu kez Lakers seriyi 4-1 kazanarak şampiyonluğa ulaşacaktı. Yine zirveye yaklaşmışlardı fakat o son eşiği atlamak bir türlü mümkün olmamıştı. Bu kez bir kadro hamlesinden ziyade kazanma hırsını ateşleyecek bir kıvılcım gerekiyordu. 18 Kasım 1972'deki Milwaukee Bucks maçı ise ortalığı yangın yerine çevirecekti. Monroe da o gün üzerine düşeni ziyadesiyle yerine getirecekti.

Şimdi şöyle bir maç düşünelim... Rakip takımda Kareem Abdul-Jabbar ve Oscar Robertson gibi iki efsane var. Bitime 5 dakika 50 saniye kala Knicks 86-68 geride. Knicks'in son yirmi yılda böyle maçlarına talimliyiz ama o zamanlar henüz bu tür bir alışkanlık edinilmemiş. Taraftarların bir kısmı salonu terk ediyor fakat bir kısmı da jeneriği bekliyor. Çünkü bazen filmler bitti sandığınızda tam bitmezler ve olağanüstü anlara şahit olmak kaderinize yazılmışsa size sadece o ânın keyfini çıkarmak kalır.

Başka bir koç belki bu kadar farkın ardından yedek oyuncularını sahaya sürebilir ve teslim bayrağını çekebilirdi ama Holzman için böyle bir seçenek yoktu. Knicks, büyük bir baskı kurarak Bucks'ın yıldızlarına sayı şansı vermezken 19-0'lık bir seriyle maçı 87-86 kazanmayı başarıyor ve unutulmaz bir geri

Fotoğraf: NY Daily News/NY Daily News Archive/Getty Images Turkey

New York Knicks, yaklaşık elli yıldır şampiyonluk görmedi. 1990'larda iki kez finale çıkan Patrick Ewing'li takımdan bu yana Knicks taraftarının yüzü gülmedi.

dönüşe imza atıyordu. Son anlarda attığı 11 sayıyla galibiyeti getiren Monroe'nun bu resitali, bir anlamda şampiyonluk yürüyüşünün başlangıcını müjdeliyordu.

Earl Monroe ve Walt Frazier'dan oluşan guard ikilisi rakip savunmalar için oldukça yıpratıcıydı. Reed'in sakatlıkları onları çok zorlasa da Lucas sıklıkla imdada yetişiyordu. Phil Jackson da bu makinenin savunmadaki sorunlarına çözüm oluyordu. Öte yandan bir kişi daha vardı ki adını anmazsak olmaz: Dean 'The Dream' Meminger.

1973 Doğu Finali'nde Knicks'in karşısında Dave Cowens, John Havlicek ve Jo Jo White'lı kadrosuyla normal sezonu 68 galibiyetle tamamlayan Celtics vardı. Evet, Celtics o sezon galibiyet konusunu biraz abartmıştı. Ama Celtics'te Havlicek'in, Knicks'te ise Monroe'nun yaşadığı sakatlıkların ardından eğrisi doğrusuna denk gelmiş ve seri yedinci maça taşınmıştı. Yalnız Knicks açısından bakıldığında ortada minik bir sorun vardı: Celtics, daha önce sahasında oynadığı yedinci maçların hiçbirini kaybetmemişti. Monroe arızalı ayak bileğinin de etkisiyle arzu edilen performansı gösteremiyordu. Bu kez bölüm sonu canavarını geçmek için tüm tuşlara basmak gerekecekti. Monroe'nun yerine oyuna dahil olan Meminger, hırçın savunması ve bulduğu ekstra sayılarla beklenmedik bir kahramana dönüşüyordu. Frazier'ın da müthiş performansıyla Knicks, Boston'dan rahat bir galibiyetle ayrılıyordu. Zirvede son bir tango için her şey hazırdı.

Knicks ve Lakers, iki efsane takım, 1973 NBA Finali'nde karşı karşıyaydı. Öyle ki seride süre alan 17 oyuncudan dokuzu yıllar içinde Şöhretler Müzesi'ne dahil edilmişti. Ama şurası da bir gerçek, o finalde iki takım da biraz yorulmuş, biraz da yaşlanmıştı. Nispeten daha diri yıldızlara sahip olan Knicks, bir önceki senenin mağlubiyetini telafi etmek için avantajlı konumdaydı ve açıkçası basketbol severleri sıkıcı bir final serisi bekliyordu. Jerry West'e uygulanan baskı Knicks'in yolunu açıyor, Gail Goodrich'in başarılı performansı Lakers'a yetmiyor ve Wilt Chamberlain, parkelere veda ediyordu. "Son maç bittiğinde Dean'in yanına gidip, 'Hadi gidip bir şeyler yiyelim' dedim." Monroe ve Meminger, maçtan sonra otele gidip bir şeyler yediler. Doğu yakasında saat çoktan gece yarısını geçmişti. Knicks, son şampiyonluğuna New York'taki çılgın kalabalıktan uzakta, sessiz sedasız ulaşıyordu.

• • •

O andan sonrası, aynı yıl piyasaya çıkan Pink Floyd albümünün ismi gibi, ayın karanlık yüzü. Sonuç olarak Knicks, yaklaşık elli yıldır şampiyonluk görmedi. 1990'lı yılların iki kez finale çıkan Patrick Ewing'li takımından bu yana Knicks taraftarının yüzü pek gülmedi.

1973'teki son şampiyonlukta emeği geçen isimler NBA tarihine kazınırken yine 1973'te kurulan bir şirket, Charles F. Dolan adındaki bir işinsanının servetine servet kattı. Bir gün geldi, o servete Knicks de katıldı. Red Holzman, Dave DeBusschere ve Dean Meminger yıllar içinde bu dünyadan göçtüler. Knicks ise James Dolan'a kaldı. Son yirmi yılı kapsayan James Dolan döneminde, olumlu şeylerden bahsetmek pek mümkün değil. Şampiyonluk zaten uzak bir hatıra ama Knicks için play-off'a kalmak bile nadir görülen bir doğa olayı artık. En nihayetinde yirmi yıldır bu şerde pek bir hayır yok, zaten hikâye de mutlu sonla bitmiyor.

Uzun zamandır çileli bir yolun yolcusu olan Knicks taraftarları, yıllar sonra ilk kez bu sezon, genç oyuncuları ve yürekli liderleriyle beklentilerin üzerinde performans gösteren takımlarını izliyor. Evet, hâlâ çok iyi değiller. Fakat yine de aklımızda bulunsun, olağandışı şeylere şahit olmak istiyorsak, jeneriğin sonunu beklemek çoğu zaman fayda getiriyor.

dolmans
SRAM

GÖKKUŞAĞI, DAİMA

2020, Anna van der Breggen için mükemmel yıldı. 2021 ise emeklilik yolundaki efsanenin hem yol hem de zamana karşı yarışlarına gökkuşağı mayolu vedası olacak.

ATA ATAY

Kadınlar bisikletinde 2021 sezonu her zamanki gibi olağan tartışmalarla başladı: Kadınlar bisikletinin görünürlüğü, ödül paralarındaki büyük farklar ve aslında bu sorunların temel sebebi olan Uluslararası Bisiklet Federasyonu'nun (UCI) ataleti. Omloop Het Nieuwsblad'ın ödül farklarındaki uçurum alışılagelmiş kızgınlığı yine ortaya çıkarırken yarışın kendisi de kadınlar bisikletinin bildik güzelliğini bir kez daha kanıtladı. Anna van der Breggen son sezonunu zaferle açarken, Strade Bianche'de de harikulade ekip taktiğiyle takım arkadaşı Chantal van den Broek-Blaak'ın birinciliğine katkıda bulundu. Söylemeye gerek var mı? Kendisi de podyumdaydı.

1

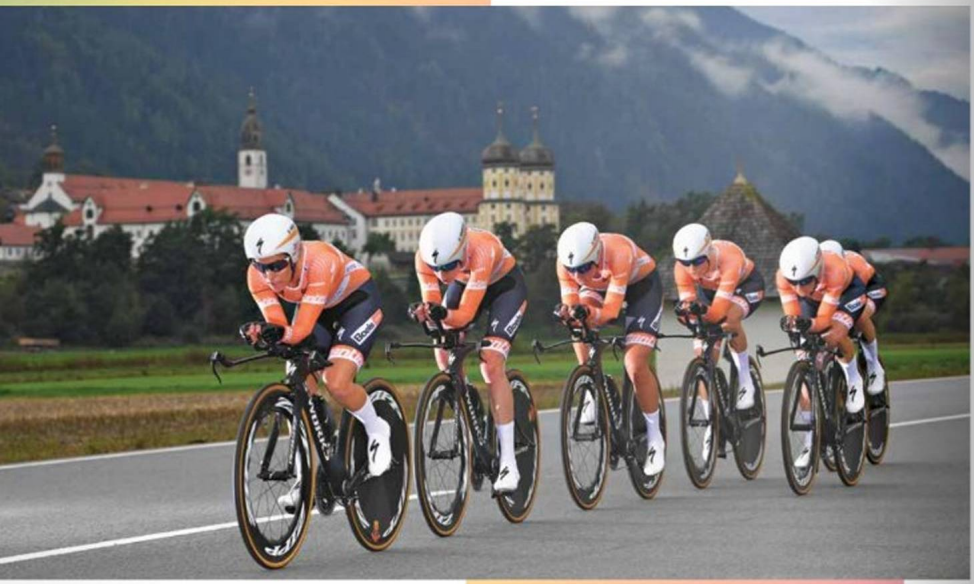
Pandemi ile bisiklet sezonu durduğunda Anna van der Breggen, bir gün partneri Sierk-Jan de Haan'ın da çalıştırdığı Jumbo-Visma Gelişim Takımı'nın kurallar gereği yeniden şekillendirdiği antrenman programlarından birine katıldı. Zamana karşı bisikleti üzerinde yapılan 130 kilometrelik bireysel antrenman sonucunda -kendi deyimiyle- bu disiplinle arasındaki sevgi-nefret ilişkisi de değişti. Kısaltılan ve daha kompakt bir hal alan 2020 takvimi başlamadan önce sadece Sierk-Jan, partnerinin zamana karşı dünya şampiyonluğu hedefini biliyordu.

Ağustos sonunda koşulan Hollanda Ulusal Şampiyonası'nda zaferle başlayıp Imola'da iki gökkuşağı mayoyla noktalanan inanılmaz bir beş hafta geçirdi Anna van der Breggen. Wijster'de en büyük rakiplerinden Annemiek van Vleuten'i geride bırakıp ilk kez Hollanda Ulusal Şampiyonu oldu. İki gün sonraki Avrupa Şampiyonası'nda zamana karşı hedefini herkese gösterdi. 2016'dan bu yana düzenlenen yarışların hepsinde zamana karşı şampiyonu olan Ellen van Dijk'ten 31 saniye hızlıydı. Ardından kadınlar takviminin en önemli yarışlarından biri olan Giro Rosa'da üçüncü kez pembe mayoyu üzerine geçirdi. En son, parçası olduğu takım zamana karşı performanlarıyla birlikte Imola'daki Yol Bisikleti Dünya Şampiyonası'na güçlü gidiyordu.

IMOLA'DA ZAMAN FARKLARI DEĞİL, BACAKLARINDAKİ GÜÇ ONU GÖKKUŞAĞI MAYOYA TAŞIYACAKTI.

Son üç şampiyonada zamana karşı disiplininde ikinci basamakta kalan Anna, Imola pistindeki profil kendisi için ideal olmasa da gökkuşağı mayoyu istiyordu. Bu uğurda katı bir düşüncesi vardı. Bir kulaklık uzaklıkta olan takım arabasından teknik bilgiler dışında hiçbir şey duymak istemiyordu. Onu zaman farkları değil, bacaklarındaki güç gökkuşağı mayoya taşıyacaktı. Son şampiyon Chloe Dygert unvanını koruma şansını talihsiz kazası nedeniyle kaybetmişti bile. Anna van der Breggen finişe geldiği sırada hoparlörden şampiyonluğu ilan edilirken içinde bulunduğu durumun farkında değildi. Zira takım arabasından bu konudaki bilgileri duymak istememişti. Fakat en nihayetinde istediğini almıştı. Üç yıl üst üste elde edilen ikinciliklerin ardından zamana karşıda gökkuşağı mayoyu üstüne geçirdi.

Ancak her şey daha bitmemişti. İki gün sonra yıllardır çift liderle şampiyonaya giden Hollanda yine direksiyondaydı. Annemiek van Vleuten bileğindeki kırığa rağmen unvanını korumak için Imola'daydı. Tabii ki Anna van der Breggen de... İki takım arkadaşı önceki yıllarda olduğu gibi yarış öncesinde anlaşma yapmadı. Oldukça zor parkura çıkılırken akıllarında sadece yarışmak vardı. Eğer biri atak yaparsa ve diğeri daha da güçlüyse iyi olan kazanacaktı. Annemiek van Vleuten kırık bileğine rağmen klasikleşmiş erken atağını gerçekleştirdi. Onu takip edebilen isimler arasında vatandaşı vardı. Anna, diğerleriyle arasındaki farkı biraz açtığını fark ettiğinde finişe kırk kilometre kalmıştı. 2018'de Innsbruck'te gökkuşağı mayoyu üzerine geçirdiğinde olduğu gibi... Gün sonunda Annemiek van Vleuten ile Elisa Longo Borghini'nin 1 dakika 20 saniye önünde yol

yarışında ikinci kez gökkuşağı mayoyu üstüne geçirdi. Imola'da hem zamana karşı hem de yol yarışında üstüne gökkuşağı mayoyu geçirip tarihteki yerini bir kez daha perçinliyordu. Bunu Jeannie Longo'nun ardından başaran ikinci isimdi.

2

"Anna van der Breggen isminin akıllara kazındığı ilk yarış nedir?" sorusuna pelotonun büyük çoğunluğu 2012 Yol Bisikleti Dünya Şampiyonası cevabını verecektir. O âna kadar dört zaferi bulunan, gelecek vadeden, 22 yaşında bir bisikletçiydi. Günün sonunda ise dünya şampiyonasında beşinciliği almış, Cauberg son kez geçilirken lider grubun önünde boy göstermiş bir elit bisikletçiydi. Filmi bugüne sardığımızda olimpiyat şampiyonu, üç gökkuşağı mayo sahibi, her klasik yarışı en az bir kez kazanmış bir yıldız görüyoruz. Küsuratlı sayı vermek gerekirse, 53 zaferinin 30'u klasiklerde gelmiş vaziyette ki bu yazı matbaaya giderken istatistikleri değişebilir.

Evet, o şampiyonada, Cauberg'de rüştünü ispat etmişti. 2013'te hemşirelik eğitimini tamamladıktan sonra potansiyelini iyiden iyiye gösterdi. O dönem iki tekerde hâkimiyet kuran Rabo-Liv takımının parçasıydı. Tek günlük yarışlardaki sürekliliğinin yanında etaplı yarışlarda da neler yapabileceğini gösteriyordu. Lüksemburg'daki Elsy Jacobs'ta ve Norveç Turu'nda genel klasman zaferine ulaşırken, Emakumeen Euskal Bira'da komple bir sporcu olmaya doğru evrildiğini tırmanış mayosuyla gösterecekti. Aynı mayoyu Belçika Turu'nda da sırtına geçirecekti. En büyük sinyallerden birini ise İtalya'da, kadınlar bisikletinin en büyük yarışında verdi. 2013'te ilk 10'un dışında kalmasına karşın çok iyi bir yarış çıkarıp gençler klasmanında dördüncü sırada tamamladığı Giro Rosa'da ilk podyumunu 2014'te Marianne Vos ve Pauline Ferrand-Prevot'un ardından üçüncü olarak gördü. Sezonu 2014 Yol Bisikleti Dünya Şampiyonası'nda herkesin beklediği gibi Rabo-Liv'le birlikte takım zamana karşı zaferiyle noktalamayı umuyordu. Annemiek van Vleuten'in yol kenarındaki bariyerlere takılmasıyla birlikte iki takım arkadaşının daha düşmesine neden olduğu kazadan büyük hasarı alan isim Anna van der Breggen olunca hayalleri suya düştü.

OLİMPİYAT ŞAMPİYONU, ÜÇ GÖKKUŞAĞI MAYO SAHİBİ, HER KLASİĞİ KAZANAN BİR YILDIZ KARŞIMIZDAKİ...

O kaza, kendisine kırık bir kalça kemiği verdi. Buna rağmen 2015'te, sezonun açılış yarışlarından Omloop'ta ilk büyük klasik zaferine ulaştı. Özellikle Arden Klasikleri ile adını özdeşleştirmeye başlayacağımız Anna van der Breggen için bu bir başlangıçtı. Şubat sonundaki Omloop'un ardından Mur de Huy'de art arda gelecek altı şampiyonluğun ilkine imza attı. La Fleche Wallonne'daki zaferlerinden ilki, Mur de Huy'ün ilk bölümünde yaptığı atakla geldi. Kadınlar takviminin en önemli yarışı Giro Rosa'da harikulade bir zamana karşı etabı koşarak

525 EDDY MERCKX

1800 yarış, 525 galibiyet. 11 Büyük Tur, 19 anıtsal klasik zaferi. Sarı mayoda 96 gün. Saat rekoru. Bisiklet tarihinde hangi zirveye baksanız karşınıza Eddy Merckx çıkar. Belçikalı, farklıydı. Altmışların sonu, yetmişlerin başında hem kazandıkları hem de hissettirdikleriyle tarihin en iyisi sıfatını sırtına geçirmişti. Ve o sıfatı sonsuza dek bırakmayacak. Bütün keçileri yenebilecek tek keçi: GOAT.

Merckx, profesyonel kariyerinde sezon başına kaç gün yol yarışlarına katıldı, o yarışların kaçını kazandı? ProCyclingStats.com verilerine göre derledik.

1972

Bisiklet, kaybedenlerin sporudur. Dünyanın en iyisi bile kazandığından çok kaybeder. Biri hariç. Merckx, iki Büyük Tur, üç anıtsal klasik kazandığı, 'Saat Rekoru'nu kırdığı 1972'de 73 günü yol yarışlarında olmak üzere 137 yarışa katılmış, bunların üçte birinden fazlasını kazanmıştı. 79 yarışta ise podyuma çıkmıştı. *Annus mirabilis.*

YAMYAM

"O halde, o bir yamyam olmalı." Peugeot bisikletçisi Christian Raymond, takım arkadaşı Eddy Merckx'in yarış kazanma şeklinden ve rakiplerine asla şans tanımamasından bahsettiğinde küçük kızından bu cümleyi işitmişti. Sonrasında, 'Yamyam' lakabı Merckx'in üzerine yapıştı. Hennie Kuiper, Yamyam'ın yarış açlığını şöyle tarif ediyordu: "Eddy'nin sezon başındaki Milan-San Remo'yu yedi, sezon sonundaki Giro di Lombardia'yı iki kez kazanması tesadüf değildi. O kadar çok yarışırdı ki Ekim'e geldiğinde tükenirdi."

SAVONA

Merckx, 1968 ile 1974 arasında beş İtalya Turu kazanmıştı. Neden altı değil? Zira 1969'da pembe mayo sırtındayken idrarında yasaklı maddeye rastlanmış ve Giro'dan men edilmişti. Genç yıldızın gözyaşları içinde ünlü röportajını verdiği, Belçika ve İtalya arasında diplomatik krize neden olan 'Savona Olayı' Merckx'in kariyerindeki en büyük leke. 1960'ların sonundan itibaren yavaş yavaş gelişen anti-doping sistemi, onu daha sonra iki kez daha pozitif yakalayacaktı ama hiçbiri Savona kadar sarsıcı olmayacaktı.

BÜYÜK TUR VE DÜNYA ŞAMPİYONASI KARNESİ

	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Tour de France	YK	YK	1	1	1	1	YK	1	2	YK	6
Etap Zaferi	-	-	6	8	4	6	-	8	2	-	0
Temmuz Klasmanı	-	-	1	1	3	2	-	2	2	-	11
Puan Klasmanı	-	-	1	2	1	1	-	2	2	-	5
Giro d'Italia	9	1	DSK	1	YK	1	1	1	YK	8	YK
Etap Zaferi	2	3	4	3	-	4	6	2	-	0	-
Temmuz Klasmanı	3	1	DSK	4	-	2	2	2	-	7	-
Puan Klasmanı	2	1	DSK	3	-	2	1	4	-	2	-
Vuelta a España	YK	YK	YK	YK	YK	YK	1	YK	YK	YK	YK
Etap Zaferi	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Temmuz Klasmanı	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Puan Klasmanı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Dünya Şampiyonası	1	8	YB	29	1	4	4	1	8	5	33

YK: Yarışa Katılmadı. YB: Yarışa Bilinmedi. DSK: Diskalifiye edildi.

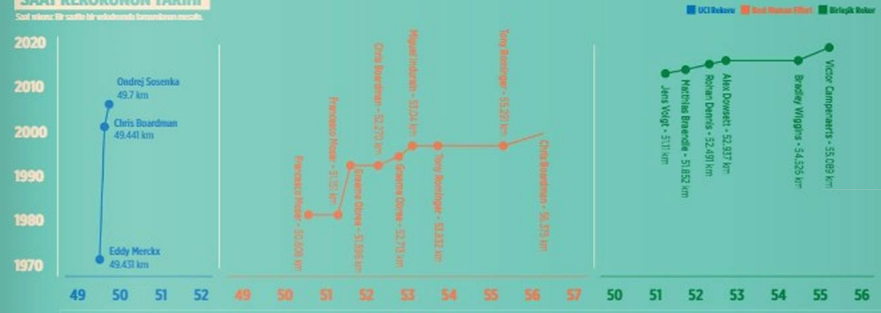
ANITSAL KLASİK KARNESİ

	Milan-San Remo	Ronde van Vlaanderen	Paris-Roubaix	Liège-Bastogne-Liège	Giro di Lombardia
1966	1	YB	15	8	2
1967	1	3	8	2	7
1968	31	9	1	-	3
1969	1	1	2	1	-
1970	8	3	1	3	4
1971	1	76	5	1	1
1972	1	7	7	1	1
1973	-	3	1	1	DSK
1974	-	3	4	4	2
1975	1	1	2	1	6
1976	1	17	6	6	-
1977	98	YB	11	6	-

Kaynak: Almanak Sport

SAAT REKORUNUN TARİHİ

Saat rekoru; bir saatte bir velodromda kaydedilen mesafedir.

EN FAZLA TOUR DE FRANCE ETABI KAZANANLAR

MEKSİKA

Merckx, 1972'de Meksika'da bir saatte 49 kilometre 431 metre yol kat ederek saat rekorunu ele geçirmişti. Rekorunu 12 yıl kimse yaklaşamadı. 1990'ların sonunda modern ekipmanlarla Merckx'in rekor kırarken kullandığı bisiklet arasındaki fark artınca, Uluslararası Bisiklet Birliği yeni bir kategori ekledi ve UCI Saat Rekoru ile 'Best Human Effort' olmak üzere iki farklı rekor üzerinden kayıt tutuldu. 2014'ten sonra ise rekor tek bir sınıfa indirgendi. Kafası karışanları sağ üstteki grafiğe alalım.

EDDY'NİN MAYOLARI

Solo-Superia (1965)
İlk durağı. Rik Van Looy liderliğindeki takımda kimseyle geçinemiyor.

Peugeot (1966-1967)
Adım adım zirveye. İlk ardışıl klasik zaferini Milan-San Remo'da tadıyor.

Faema (1968-1970)
İlk Büyük Tur galibiyeti Giro'da geliyor. Merckx fenomeni doğuyor.

Molteni (1971-1976)
Altın yıllar. Yarışam'la özdeşleşen ünlü İtalyan takımı.

Fiat France (1977)
Altıncı kez Tour de France'ı kazanma hedefi hüsranla bitiyor.

C&A (1978)
Sakatlıklar, yorgunluk, formsuzluk. Bir devrin sonu. Emeklilik vakti.

Kaynaklar: Wikipedia, Procyclingstats.com, Daily Mail ve The Guardian

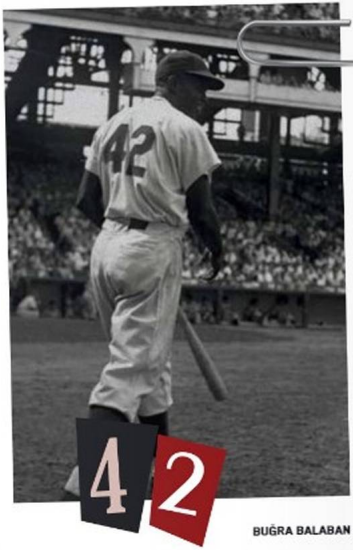

10.00

İNAN ÖZDEMİR

Kusursuz. Nadia Comaneci'nin 1976 Montreal performansını tanımlayan sıfat bu uzun yıllardır. Ünlü sporcu, asimetrik paralelde 10.00 tam puanı aldığında nesillerce sürecek bir ilhamın öznesi olmuştu. Peki her şey kusursuz muydu? Hayır. Oyunlar öncesi dört haneli rakamları skorbordlarda kullanmayı düşünen Omega, Olimpiyat Komitesi'nin "10.00 almak imkânsız" görüşü sonrası eski sistemle devam etmiş; tarihin en ünlü jimnastik performansı 1.00 diye yanıtılmıştı.

Comaneci'yi çalıştıran Bela ve Marta Karolyi'nin -tıpkı Nadia gibi- Demir Perde'den kaçıp sığındıkları ABD'de jimnastiğin kaderini değiştirmeleri yıllar boyunca devamlılık anlatısıyla sunuldu. Comaneci'den Mary Lou Retton'a, oradan Simone Biles'a uzanan bir köprü. Oysaki son yıllarda öğrendiklerimiz, o köprüyü karanlık bir tona büründürdü. ABD jimnastiği, olimpiyat altınlarına koşarken tacizin merkezi olmuştu. Yetenekli genç kadınlar, sistemli bir şekilde sömürülmüştü. Karolyi Ailesi'nin gözü önünde... Montreal sonrası bedeni siyasi bir malzeme haline getirilen Comaneci'nin ABD'de yaşananlarda bir suçu yoktu tabii ki. 1976 performansı, haklı bir şekilde tarihe kazınmıştı. Fakat yine de noktaları geriye doğru birleştirirken eskisi kadar rahat hissetmiyor kimse artık. 10.00 tam puanın omuzlarında yükselen jimnastik, mazideki kadar parlak durmuyor artık. Belki de skorbordu dinlemeliydik. O gün her şey kusursuz değildi.

42

BUĞRA BALABAN

Irkçılık karşıtı bir sembole ihtiyacınız olsa hangi numarayı seçerdiniz? Ulusal marş esnasında diz çöküp polis şiddetine ve ırk ayrımcılığına dikkat çeken Colin Kaepernick'in formasındaki 7'yi mi? Üçüncü grand slam şampiyonluğuna yürürken korta çıktığı her maçta polis şiddetiyle hayatını kaybeden bir Afrikalı-Amerikalının adını maskesine kazıyan Naomi Osaka'nın doğum yılı olan 97'yi mi? Sahip olduğu devasa platformu sosyal meseleler için cömertçe kullanan LeBron James'in 23'ünü mü? Amerikan profesyonel sporlarının bu soruya daha iyi bir cevabı var: 42.

Kuzey Amerika'nın en gelenekçi sporu beyzbolun tarihindeki en büyük kırılma noktalarından bir tanesi 15 Nisan 1947'de gerçekleşti. O âna dek tamamen beyazlara tahsis edilen profesyonel beyzbol sahaları, tam seksen sene sonra ilk kez bir Afrikalı-Amerikalıyı, 42 numaralı formasıyla Jackie Robinson'ı ağırladı. Robinson, takip eden on sezonda tarihi baştan yazdı. Altı kez All-Star seçildiği, konferansının en değerli oyuncusu ödülüne layık görülüp bir de lig şampiyonluğu yaşadığı kariyeriyle beyzboldaki ırk bariyerini yıktı. Onun ilk kez MLB'de sahne aldığı 15 Nisan, 2004'ten bu yana 'Jackie Robinson Günü' adıyla lig genelinde kutlanıyor. Her 15 Nisan MLB'de maça çıkan oyuncular, antrenörler, menajerler ve hakemler Robinson'ın 42 numarasını giyiyor. Robinson'ın forma numarasını onurlandıran bir diğer gelenekse 1997'den beri MLB'deki tüm takımların 42 numaralı formayı emekli etmesi.

fotoğraf: getty images / getty

MALİ SELIŞIK

İstanbul'da karşıma çıkan motosikletlerin çoğunda mutlaka 46 yapıştırması bulunur. Bazen sürücülerin kasklarının üstünde kocaman, bazense gövdenin üzerinde bir yerlerde. Etrafta bu kadar Kahramanmaraşlı olmadığını az çok tahmin ediyorum ama bu Valentino Rossi hayranı da yoktur muhtemelen. Fakat 46 öyle bir numara ki, motosiklete gönül vermiş herkesin olmazsa olmazı.

Spor tarihine bakıldığında bazı numaraların ayrıcalığı var gibi. 7, 10, 23 ve birkaç benzer numarayı pek çok sporda farklı sebeplerden tercih edilirken görüyoruz. 46'nın o açıdan da pek eşi benzeri yok. 9 kez dünya şampiyonu Valentino Rossi'nin babası, Valentino'nun doğduğu sene 250cc sınıfında kariyerinin ilk Grand Prix'sini kazanırken 46 numarayla yarışıyormuş. MotoGP'nin en büyük efsanesi de bu numarayı kariyerinin başından sonuna, her yarışta kullanarak kendi mitinin bir parçası haline getirdi. Yazı tipi, rengi ve her detayıyla ikonik bir numara 46. Valentino Rossi efsaneleştikçe numarası da efsaneleşti, Rossi'yi hep 46 ile yarıştıran eşsiz mantalite, MotoGP'nin tam aradığı şeydi. Yarışlarda geriye düşüp tek tek herkesi geçerek kazanan, zaferlerinden sonra mutlaka akıllıca ve iyi düşünülmüş bir kutlama hazırlayan, birbirinden çılgın kasklarıyla ve neon sarı 46 numarasıyla temsil ettiği sporun özünü tepeden tırnağa en iyi yansıtabilecek sporcuydu Rossi. Öyle bir noktaya geldi ki, 46'nın ünü eve yemek siparişi verdiğiniz bir gün kapıya gelen motosikletin üzerinde bile sizi karşılıyor. Rossi ve MotoGP bağlamının ötesinde, spor dünyasının bile üzerinde...

Rossi'nin 46'yı asla bırakmamasının bir sebebi var tabii ki. 1970'lerde ekürisi James Hunt ile çılgın partilerin aranan yarışçılarından olan Barry Sheene, şampiyon olduğu yıllarda dahi 7 numaradan vazgeçmemiş. Motor sporlarında normalde sezonu şampiyon bitiren sürücü ertesi yıl zaferin bir nişanesi olarak 1 numarayı aracında taşır. Herkese nasip olmayan bir onurdur fakat aslında şampiyonluğu korumanın zor olmasından dolayı 1 numarayla şampiyon olan sayısı şampiyon olamayanlara göre daha azdır. Bu da zaten batıl inançlı sporcuların 1 numaradan kaçmasına neden oluyor. 2014'ten beri Formula 1'de, 2012'den beri de MotoGP'de görmediğimiz 1 numara bu sezon da yok. Çiçeği burnunda şampiyon Joan Mir 36 numarayla, tarihin en iyi iki pilotundan biri olan Lewis Hamilton da 44 ile yarışıyor. WRC'de Sebastien Ogier ve Superbike Dünya Şampiyonası'nda Jonathan Rea 1 numaranın gelenekselliğine saygı duyanlardan. Şampiyon olup da kendi numarasını değiştirmeyenler sadece batıl inancından bunu yapmıyor tabii. Marka değerinin ve kurumsal kimliğin kişiselleştirilmiş numaralardan ciddi anlamda beslendiği modern spor dünyasında yarış numarasını değiştirmek tıpkı LeBron'un Lakers'a geldikten sonraki numara değişimi gibi sancılı olabiliyor.

Sayıların, özellikle de ondalıklı bölmelerin bu kadar kritik önem taşıdığı motor sporlarında genelde norm sürekli değişen sayılar. Bazense en iz bırakanlar, hiç değişmeyen sayılar oluyor.

147

ARAS YETİŞ

Şubat 2015'ten beri Eurosport ekranlarında snooker spikerliği yapabilmenin mutluluğunu yaşıyor olsam da içimde hâlâ bir ukde var. Öyle ki henüz bu sporun en büyülü sayısı olan 147'nin gerçekleştiği bir frame anlatma şansım olmadı. Eh, kendimi nasıl mı avutuyorum dersiniz? Öncelikle son siyah topta kaçan ve maksimum serinin kendisinden daha nadir olan iki tane 140'lık seriye denk geldim. Yine iki kez olmak üzere; kendine has deha Ronnie O'Sullivan'ın para ödülünü beğenmediği için maksimumdan vazgeçişiyle pembeye döndüğü 146'lık seride mikrofondaydım. Tabii 100 küsürlere ulaşıldığında, son renklilere gelindiğine ya da ben ağzımı açıp maksimum seri ihtimalinden bahsettiğimde kaçanlar da cabası. Ama moralimi bozmuyorum. Çok turnuva, çok maç, çok fazla frame beni bekliyor...

Bu kişisel hezeyanı geride bırakıp biraz da maksimum serinin ne olduğundan bahsetmek isterim. Snooker masasında beyaz isteka topu hariç 15 tane kırmızı ve altı tane de farklı renklerde top mevcut. Eğer işin içine hiçbir faul ya da ceza puanı girmezse, bu topların hepsinin ceplere atıldığı denklemde alınabilecek maksimum sayı adedi 147. Bunun için 15 kırmızının tamamını masadaki değeri yüksek top olan, yedi puanlık siyah ile oynamak ve ardından kalan renklileri sırayla temizlemek gerekiyor. Açıklaması kolay, yapması ise bir o kadar zor olan maksimum serilerden şimdiye dek sadece 166 tane gerçekleşti. Üstelik son dönemde artan maç adetleri ve yükselen oyuncu kalitesiyle beraber bir atılım mevcut ve birkaç sene öncesine kadar sayıları daha da azdı.

Şimdi dilerseniz biraz da maksimum seriler tarihinde gezintiye çıkıp birkaç belirleyici ana gidelim. Döneminin büyük oyuncusu Steve Davis, 1982'deki Lada Classic turnuvasında tarihin ilk profesyonel 147'sine imza atmıştı. Yaklaşık bir buçuk sene sonra Kanadalı Cliff Thorburn'ün gerçekleştirdiği ikinci maksimum ise Crucible Tiyatrosu'ndaki dünya şampiyonasında geldiği için kıymetliydi. 2010'lara kadar dünya şampiyonasında maksimum üretmenin 147 bin sterlin gibi devasa bir ödülü mevcuttu ki Thorburn'ün izinden yıllar içinde sadece altı oyuncu gidebildi. 147 dendiğinde akla gelen ilk isim, bu bazı fanilere bir kez dahi gülmeyen üç rakamı tam 15 kez yan yana getiren Ronnie O'Sullivan olmalı. Roket lakaplı yıldız, reddettikleri ve önemsemedikleriyle belki bu istatistiğin iki katına dahi ulaşabilirdi. Yine Mark Selby'nin yaptığı yüzüncü maksimum ve David Gilbert'ın elinden çıkan 147'nci 147'de de kendilerine has numerolojik imtiyazlara sahip.

Maksimum seri sık sık başka bireysel sporlardaki benzer özel payelerle kıyaslanıyor. Mesela 501 sayının dokuz atışta bitirildiği '9 dart', 147'nin heyecan bazındaki en büyük rakibi sayılmakta. Yine de tüm içtenliğimle; tamamen pozisyon keskinliğine dayanan 36 vuruşun, dokuz adet isabetli dart fırlatmaktan daha zor olduğu kanaatindeyim. Aynı şekilde ağırlıklı olarak üç parlık golf çukurlarında yapılan, topu tek vuruşta içeri göndermek anlamındaki 'Hole in one'ın da 147'ye eşdeğer olmadığına inanıyorum. Sonuçta 36→9→1...

ALİ ÇOLAK

CANER ELER

Bu sayfalarda farklı sporların sayılarla ilişkisini okuyorsunuz. 147, 23, 46... Liste uzar gider. Bir sporla özdeşleşerek artık marka olmuş onlarca farklı sayı var. Ancak dart sporunun sayılarla ilişkisi bu sembollerin çok ötesinde. Zira oyuncuların amacı 501'den başlayarak minimum atışla dart tahtasında sıfıra ulaşmak. 1'den 20'ye kadar sayıların ve onların iki ve üç katına (dart jargonuyla double ve triple) denk gelen küçük bölümlerin yer aldığı tahtanın orta noktasında 25 ve 50 sayılık iki bölüm daha var. Oyuncular da en fazla skora ulaşmak için triple 20 alanına hedef alıp tek dartla altmış sayıya ulaşmaya çalışırlar.

Sadece bu kadar sayı yoğunluğu bile benim gibi birçok sözelcinin korkulu rüyası olmaya yeterli. Ama dahası var. Dartta 'leg' diye adlandırılan periyotları kazanmak için sadece 501'den 0'a en az sayıda dartla ulaşmak yeterli değil. Attığınız son dartın da bir double olması gerekiyor. İşte bu noktada hesaplamalar devreye giriyor. Zira son dartınıza 17 gibi tek bir sayı kalırsa atış hakkı rakibinize geçer çünkü 17 hiçbir sayının iki katı değil. O nedenle son dart hakkınıza gelirken saniyeler içerisinde 1 ve 20 arasındaki sayıların iki katına denk gelecek bir noktada olmayı hesaplamanız gerekiyor. Dartın göründüğünden çok daha eğlenceli bir spor olmasında sayılarla olan yakın ilişkisinin de payı var. Bu kadar teorik bilgi ilginizi çektiyse evinize dart tahtası asması için Aras Yetiş'e müracaat edebilirsiniz, en az üç-dört eve dart tahtası asmış başka birini tanımıyorum.

Usain Bolt'un 100 metre dünya rekoru kırarken elde ettiği 9,58 saniyelik derece spor tarihinin en ikonik anlarından biri. Artık yaklaşılması bile zor bir derece. Atletizmde bu tip kırılması imkânsız gelen -bilhassa 1980'lerden kalma- başka rekorlar da var. Jarmila Kratochvílova'ya ait 800 metre rekoru da dahil, o yıllardan miras rekorlardan on tanesi kadınlara ait. Çoğunun yanına yaklaşılamadı ama Blanka Vlasic, Stefka Kostadinova'nın 1987 tarihli 2,09 metrelik yüksek atlama dünya rekorunu kırmaya birkaç kez yaklaştı. Mesela 2009 Berlin'de önce altını cebine koydu, sonra da çıtayı 2,10 metreye çekti. Ancak üç hakkında da geçemedi. Ne de olsa 2008 Beijing'de altını cepte görüp rekor odaklı gitmenin ceremesini çekmişti. Zaten 2,07 atladığı 2007'den sonra rekor misyonu omuzlarına yüklenmişti. 2,10'luk rekor, onun için âdeta bir Sisifos hikâyesiydi. Bir türlü kazanamadığı olimpiyat şampiyonluğunun bile önüne geçer gibi oldu. Hatta Ağustos 2009'da 2,08 atladığında sadece 2,10 hedefiyle anılıyordu. 2011'de kariyerine sekte vuran aşil sakatlığı misali, bu rekor onun zihinsel aşili haline gelmişti. 2014'teki sakatlık dönüşünde bile en büyük motivasyonunun rekor olduğundan söz ediyordu. 2016 Rio'da o kadar sıkıntıya rağmen bronz aldı ancak rekora uzaktı. "2020 Tokyo'ya katılacak mı?" diye merak edilirken, Şubat ayında, 37 yaşında emekli oldu. Kimbilir, belki de gelecekte çalıştırdığı bir öğrencisiyle 2,10'u alt edebilir. Etmese de adını Casablanca kentinden alan büyük yıldız; şampiyonlukları, yeteneği, zarafeti, dansı ve gülüşüyle atletizm meraklılarının kalplerinde ve hafızalarında büyük bir iz bıraktı bile. Bolt gibi.

10

İLHAN ÖZGEN

"Bunu her duyduğumda sinirleniyorum. Bu, tamamen saçmalık. Kendimizi kandırmayalım: Günümüz şartlarında her teknik direktör, Overath, Beckenbauer, Müller ya da Netzer, Rivera, Mazzola gibi bir oyuncusu olsa sevinir. Asıl gerçek olan artık böyle oyunculardan kalmamış olması. Bu isimler yerde yetişen mantar gibi yetişmiyor. Durum böyle olunca, antrenörler de çıkıp zorunluluktan 'Hepiniz koşacaksınız!' diye bağırıyorlar."

Günter Netzer, 44 sene evvel *Fussball Magazine*'e verdiği röportajda "Artık futbolun oyun kuruculardan ziyade çok yönlü oyunculara ihtiyaç duyduğu dile getiriliyor" şeklinde biten soruya böyle cevap vermiş. Yıllar içinde konu pek değişmemiş: Birkaç ismi ayıklarsak, 10 numaralar değişen futbola karşı... Puskas ile başladı, Pele ile arşa erdi ve Rivera, Zico, Rivelino, Maradona, Platini, Netzer gibi bir çırpıda yan yana koyacağımız en az otuz doğuştan yetenekle devam etti 10 numaranın efsanesi. Macarlar, mevkilerinde tarihin en iyi oyuncuları arasına girecek oyunculara sahipti ama jönleri Puskas'tı. Pele, Brezilya'nın hem kahramanı hem de facialardaki ilk sorumlusu oldu. Brezilya, 1970 Dünya Kupası'na giderken tartışma da "Rivelino, Pele ve Tostao, üç 10 numara aynı anda sahada kalabilir mi?" üzerine yapılıyordu. Rivera ve Netzer'in topsuz oyundaki tembelliği hep eleştirildi ama katı disiplinleriyle nam salan antrenörler dahi yaratıcılıklarından yararlanmak adına sahadaki ilk görevi onların noksanlarını kapamak olan en az bir oyuncuyu görevlendirdiler...

İdman tekniklerinin gelişmesi ve kondisyonun artık futbolun bir parçası olmasıyla tartışma gündemde kalmaya devam etti ama 1980'ler de 10'lu yıllar olarak geçti. 1990'larda yavaş yavaş rakip ceza sahasına kadar itildiler. 2000'li yıllarla birlikte iyice sistemler, hız, pres ya da koşu mesafeleri gibi kavramlar üzerinden konuşulan oyun, bir bakıma onları kenara çekti.

Netzer'in yıllar önce sinirlendiği minvalde yeni dünya futboluna isyan edenler bugün dahi var. Eskinin tadını alamayanlar için en belirleyici değişim, taktiksel oyunda oldu. Alanlar gitgide daraldı, görev tanımları daraltıldı ve yetenekli oyuncular dahi belli kılıflar içine sokulmaya başlandı, takım başına düşen kurtarıcı sayısında azalmalar oldu. Peki dünya futbolunda 10 numaralar gerçekten yok mu oldu?

Aslında o kadar dramatik bir 'sadece koşanların oyunu' da yok karşımızda. Bugün, İtalyan futbolu için konuşanların sık sık tekrarladığı 'regista' rolü, eski tip 10 numaralardan miras. Bu terimi üne kavuşturan Pirlo ya da Brozovic'le, Rivera ya da Giannini'yi karşılaştırdığınızda dönemin futbolu gereği farklı oyuncu tipleri karşınıza çıksa da görev olarak benzerlikler yadsınamaz. Ya da klasik 10 numara kavramını pek de kabullenmeyen Cruyff'un mirasçısı, Iniesta ve De Bruyne gibi son dönemin en yaratıcı hücum orta sahalarını şekillendiren Guardiola'nın, sadece koşan oyunculara fırsat verdiğini söylemek biraz haksızlık olur gibi. Hele Messi'nin de kilometrelerce koşmadığını düşününce...

13

KAAN DEMİREL

Genellikle yılın 13. cuma gününde yayımlanan, 13 sayısının uğursuzluğuyla ilgili yazılara baktıysanız bu inanışın pek de yeni olmadığını, hatta Babil'in altıncı kralı Hammurabi'nin kanunlarına kadar uzandığını biliyorsunuzdur. Hristiyanlıkta ise bu uğursuzlukla ilgili *Son Akşam Yemeği* tablosunda 13 konuğun olması ya da Balder'in ölümü gibi pek çok çıkış noktasından söz ediliyor.

13'ün uğursuzluk getirdiği inanışı sporda da vücut buluyor. Öyle ki 13 sayısından çekinen sporcuların, takımların, organizasyonların ya da taraftar gruplarının sayısı hiç de az değil. Mesela bisiklette bir gelenek vardır: Eğer 13 numaraya denk gelirsen numarayı sırtına ters çevirerek asarsın. Bunun fazlaca örneği var ama bu konuda akla ilk gelen isimlerinden biri Spartaküs, yani Fabian Cancellara. Bisiklet takipçileri, Spartaküs'ün 2007 Fransa Bisiklet Turu'nun ilk altı etabında sarı mayoyu taşırken sırtındaki 13 yazılı kâğıdın ters çevrili olduğunu hatırlayacaklardır. Bu hareket, Cancellara'ya şans getirmiş olabilir. Ya da şansı, bacaklarındaki kuvvet de olabilir.

Diğer taraftan, 13'ü bir cesaret nişanı gibi taşıyan sporcular da var. Wilt Chamberlain, Steve Nash, Eusebio, Alex Morgan, Alessandro Nesta, James Harden, Pavel Datsyuk, Dan Marino... Liste kabarık ama bu konuda başı Almanya Milli Futbol Takımı çekiyor. Zira Max Morlock, 1954'te kupayı kaldırırken sırtında 13 numara vardı. Kupa, 1974'te bu kez Gerd Müller'in ellerinde havalanırken onun sırt numarası da 13'tü. Son olarak Thomas Müller, 2014 Dünya Kupası'nı kazanan takımda 13 numaralı formayı giyiyordu. Hepsi kazanan taraftaydı. Oysa başlangıçta hepsinin korkunç bir kaderin izini taşıdıkları düşünülüyordu.

4-3-3

ARHAN ATA PİLAVOĞLU

Premier Lig'in en güçlü iki takımı, maçlarının büyük bölümüne 4-3-3 ile başlıyor. Fakat futbol, tek fazda oynanan bir spor değil. Sıranız geldiğinde savunmalı, sıranız geldiğinde hücum etmelisiniz. Bu yüzden takımları tek formasyona hapsetmek çok sağlıklı değil. Çünkü oyuncuların toplu ve topsuz oyundaki görevleri, bizlere bir şeyler anlatıyor.

Manchester City'yi ele alalım. Maçlarına 4-3-3 ile çıkan ve aksi bir durum olmadıkça topsuz oyunu da 4-3-3 ile oynayan bir takım. Fakat Maviler, doksan dakika boyunca topa rakibinden daha fazla sahip oluyor. Ve topa sahip olduklarında City'yi 4-3-3 ile tanımlamak doğru değil. Bu sezonun flaş isimlerinden Cancelo, toplu oyunda orta sahaya eklemleniyor ve kanadını terk ediyor. Cancelo'nun orta sahaya gelmesi ile birlikte İlkay bölgesinden daha ileriye giderek beşli bir hücum hattı oluşturuyor. Formasyondaki bu geçiş, her elit takımda görmeye alışkın olduğumuz bir düzen. Kimi takımlar beki, kimi takımlar ise kanatları ile genişliği sağlıyor ama amaçları birbirinden sapmıyor. Takımlar; topsuz oyunda kompakt kalarak alan daraltmaya, toplu oyunda ise genişlik sağlayarak alan yaratmaya çalışıyor. Bunu yaparken de 4-3-3, 4-4-2, 4-2-3-1 gibi formasyonları araç olarak kullanıyor ve bize bir soru yöneltiyorlar: Takımları tek bir formasyon ile tanımlamak ne kadar doğru?

Söz, Maurizio Sarri'de: "Bir hocam vardı ve formasyon konuşan insan futboldan anlamaz derdi. Aynı maç içinde 4-3-3 de oynadık, 4-3-2-1 de... Formasyon değil, önemli olan futbolumuzu oynamak."

DURANT
35

ALTINA **HÜCUM**

Bitcoin, kriptopara, token ve daha bir sürü şey. Dijital ekonomi, büyümeye devam ediyor. NBA Top Shot'ın gösterdiği gibi, spor da bundan nasibini alıyor.

BUĞRA BALABAN

Yoksa siz hâlâ bitcoin almadınız mı? Yıllar önce teknoloji meraklısı dostlarınızdan, pek de bir şey anlamadan dinlediğiniz kriptopara dünyası sohbetleri, artık her yeri sardı. Sabah Twitter'a baktığınızda adını bilmediğiniz bir kriptoparanın trend olduğunu görebilir, tıpkı kıymetli tashih partnerim Atahan Altınordu'nun esnaf lokantasında geçen ay başıma geldiği gibi, kuru fasulye yerken arka masada bitcoin tavsiyeleri işitebilirsiniz. Spor ekosistemi de kriptopara dünyasında şemsiyesiz gezmeye hazır. Geçen sezon Malatyaspor örneğinde gördüğümüz gibi kriptopara piyasalarının sponsor olduğu takımlar Arsenal'dan Barcelona'ya, organizasyonlarsa Snooker'dan Nascar'a kadar uzanıyor. Asıl büyük patlamaysa dijital sporcu kartı/videosu pazarlarında yaşanıyor. LeBron James'in smaç yaptığı bir video 200 bin dolara alıcı bulurken Cristiano Ronaldo'nun dijital sporcu kartı 290 bin dolar civarına satılıyor. Çok mu hızlı oldu? Sindire sindire ilerleyelim...

1

Koç Üniversitesi'nde ekonomi tahsilime ilişkin aldığım ilk derslerden birinde ekrana yansıyan slayt, paranın fonksiyonlarıyla alakalıydı: Değişim aracı olma, değer birimi sayılma ve değer biriktirme. Bu üç temel işlevi, insanoğlu daha önceleri ürettiği ürünleri takas ederek yerine getirdi. Tahıl, mücevher ya da şarap, bir değişim aracı olabilirdi. Zamanla bakır, demir, inci gibi metal ya da doğal kaynaklar bu görevi üstlendi. Aradan geçen yüzyıllarda Çin'deki ilk kâğıt para denemelerinden gümüş ve altın sikkelere birçok farklı tür madde, para işlevi gördü. 19. yüzyılla beraber altın standardı geçerlilik kazandı, banknot ve madeni paraların yanına zaman içerisinde çek, senet gibi araçlar eklendi. Yakın geçmişte de banka kartı, değişim aracı vazifesiyle hayatımızın olmazsa olmazlarından birine dönüştü.

Burada, sizin hesabınızdan eksilip ekmek aldığınız fırının hesabına yüklenen parayla cebinizden bir banknot uzatmanız arasında teknik bir fark yok. Bankalar, yalnızca güvenilir bir aracıdan ibaret. Peki o alışverişlerin kaydı bir banka yerine doğrudan dijital olarak işlenen defterlerde tutulsa? Neticede herhangi bir ürün ya da hizmet alırken verdiğiniz para da üzerinde bir Merkez Bankası'nın onayı olan basit bir kâğıt parçası aslında. Her geçen gün daha dijitalleşen dünyada, çoğu yazılıma duyulan güven, kimi devlet kurumlarından fazla.

> ***Temelde Bitcoin'i paraya benzetirsek, NFT'leri bir sanat eseri olarak düşünebiliriz.***

Satoshi Nakamoto mahlaslı, kimliği bugün dahi gizemini koruyan bir şahsı muhterem, finansal düzeni kökünden değiştirecek makaleyi yazdığında takvimler 2008'i gösteriyordu. Nakamoto imzalı *Bitcoin: Eşten Eşe Elektronik Nakit Ödeme Sistemi* başlıklı makalenin özet kısmı şöyle başlıyordu: "Elektronik nakit ödemenin salt eşten eşe yapılabildiği versiyonu, çevrimiçi ödemelerin bir partiden diğerine herhangi bir finansal kurum aracılığına ihtiyaç duymadan gönderilmesini sağlar." Finansal aracı olmadan para alıp göndermeye güvenmek kolay değildi. 2010'da Laszlo Hanyecz, bitcoin kullanılan ilk ticari alışverişte, Papa John's'tan söylediği iki pizzaya tam on bin bitcoin ödedi. O on bin bitcoin'in bugünkü değeri 500 milyon doların üzerinde...

2

İşin bir de Non-Fungible Token (NFT) boyutu var. Bitcoin ve diğer kriptoparaların arkasındaki blok zinciri (blockchain) temeline dayanan NFT'ler, bu sayede değiştirilemez, kendine özgü dijital eserlere dönüşüyor. Blok zincirinde o eserin geriye dönük hangi adımlardan geçtiği, kimden kime transfer edildiği dijital olarak kayıt altında tutulduğu için bir başka kopyasıyla değiştirilme ihtimali ortadan kalkıyor. Özetle bitcoin'i paraya benzetirsek, NFT'leri bir sanat eseri olarak düşünebiliriz. Evet, fırına gidip bir ekmek almak için NFT kullanamazsınız ama değerleneceğine inandığınız bir NFT'ye bugün yatırım yapıp yarın birkaç katına satabilirsiniz. Hatta birkaç milyon dolara...

Henüz 2015'te başlayan NFT üretimi, kısa sürede devasa bir piyasaya dönüştü. Az önce NFT'leri bir sanat eserine benzettik ama örneklerini ileride değerlenebileceğine inandığınız herhangi bir dijital içerik olarak düşünebilirsiniz. Bir sporcu kartı, Twitter CEO'su Jack Dorsey'nin platformda attığı ilk tweet ya da bir kedi videosu... Evet, ilk büyük NFT patlaması, 2017'deki CryptoKitties

Fotoğraf: Getty Images Turkey

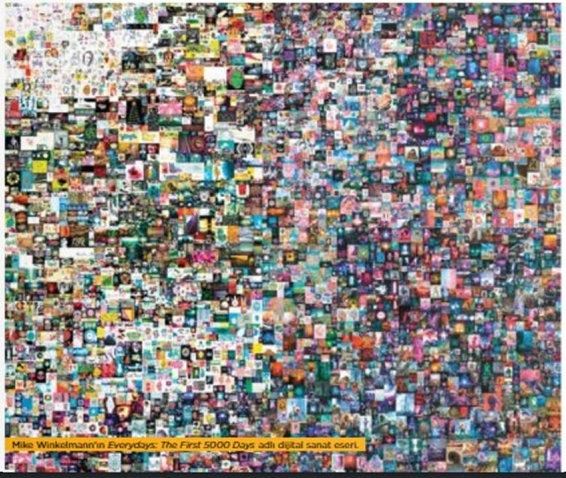

oyunuyla başladı. Dijital kediler alıp besleyip büyüterek satabildiğiniz bu oyundaki her kedi kendine özgüydü. Yani bir NFT idi. Ekim 2018'e gelindiğinde toplam bir milyon 'dijital kedi' sahibini bulmuş, değerleri artıp azalan kediler yaklaşık üç milyon kez alınıp satılmıştı.

Takip eden yıllarda NFT piyasası büyürken asıl patlama 2020'nin sonlarında geldi. Bir sanat galerisinde çok daha az alıcıya ulaşabilecek eserlerini NFT haline getirip dijital olarak satmaya karar veren sanatçılar, müzayede siteleri vasıtasıyla devasa satış rakamlarına ulaştılar. Mike Winkelmann, bu sayede milyoner olan bir çizer. Beeple ismiyle 2007'den beri her gün dijital bir çizimini internete yükleyen sanatçı, bu yılın başında beş bininci eserini tamamladı. Bu beş bin eseri kolaj halinde Everydays: The First 5000 Days adlı bir dijital sanat eserine dönüştürdü ve bu NFT, açık artırma yoluyla yaklaşık 69 milyon dolara alıcı buldu.

Çılgınca değil mi? Telefonunuzda duran bir fotoğrafa, Google'da herkesin ulaşabileceği bir resme onca para dökmek... İşin aslı biraz daha alengirli tabii. Neticede Pablo Picasso'nun *Guernica*'sını da internette bulabilir, yüksek çözünürlüklü halini bastırıp odanıza asabilirsiniz. Ancak orijinalinin Madrid'deki Reina Sofia'da sergilendiğini bilirsiniz. Beeple'ın milyonluk eserini de telefonunuza indirmeniz ya da odanıza asmanız, aslının başka birinin telefonunda olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Christie's gibi, mazisi 18'inci yüzyıla dayanan bir müzayede evinin ilk NFT satışının ileride çok daha değerlenebileceğini öngörüyorsanız, bunu bir yatırım aracı olarak görebilirsiniz. Tıpkı ileride dünyaca ün kazanacağına inandığınız bir ressamın eserini küçük galerisinde birkaç bin liraya satın alıp değerlenmesini beklemek gibi. Dijital dünyaya doğan jenerasyonların sahiplik algısı, 1990'lar başında ya da daha önce doğanlarınkine benzemiyor. Sahip oldukları paraya inanmak için çıkarıp saymaya, bir ürünün onlara ait olduğuna güvenmeleri için illa gidip dokunmaya ihtiyaçları yok. Yüz yüze görmedikleri, sanal kimlikleriyle tamıdığı arkadaşları, e-kitapları, sanal kredi kartları var. Pekâlâ, dijital sanat eserleri de olabilir. Paranın fonksiyonlarını hatırlayın: NFT'ler, değer biriktirme fonksiyonu için bire bir.

Mike Winkelmann'ın *Everydays: The First 5000 Days* adlı dijital sanat eseri.

3

Peki bir spor dergisinde neden bir ekonomi dersi işliyoruz? Çünkü NFT çılgınlığının en yoğun hissedildiği cephelerden biri, sporun ta kendisi. CryptoKitties oyununu yazan Dapper Labs şirketi, 2018'de NBA ile bir projeye başladı ve Ekim 2020'de NBA Top Shot doğdu. NBA maçlarından çeşitli kısa videoların NFT'ye dönüşmüş hallerini barındıran Top Shot, en basit tabiriyle dijital basketbol kartları alıp satabileceğiniz bir mecra. Beeple'ın tablosu gibi her bir video, blok zinciri vasıtasıyla kendine özgü bir seri numarasına sahip. Tıpkı çocukken peşinde koştuğumuz sporcu kartları gibi.
Bir LeBron James smacı ya da Steph Curry üçlüğü halinde bulabileceğiniz 'moment'ları, yani anları, iki şekilde elde edebiliyorsunuz: Birincisi, doğrudan Top Shot'tan satın almak. Kimi anlar, 35 bin adet üretilen genel kartlarken

bazları yalnızca 75 kopyası bulunan, çok daha değerli klasmandalar. Daha genel kartları barındıran çıkartma paketleri 9 dolardan satışa çıkarken 'efsanevi' sıfatına sahip daha ender bulunan kartları barındıran çıkartma paketlerinin satış fiyatı 230 doları bulabiliyor.

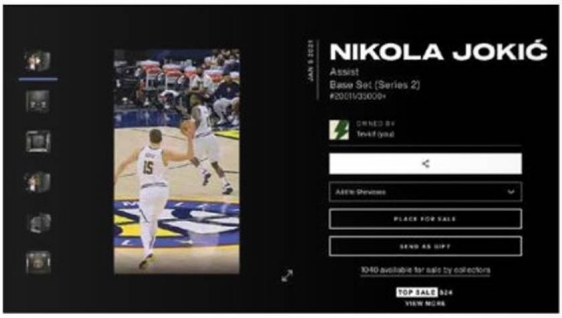
Kulağa pahalı geliyor olabilir. Bu da bizi ikinci satın alma opsiyonuna götürüyor: Diğer oyuncuların pazara koyduğu çıkartmaları onlardan satın almak. 230 dolarlık paketten çıkan kıymetli parçalardan en ucuzunun pazarda bugünkü değeri 1850 dolar. Yani şanslıysanız yaptığınız yatırımı kısa sürede sekize katlamanız mümkün. Şanslıysanız diyorum çünkü çıkartma paketleri her daim satışa çıkmıyor. Son olarak 22 Mart'ta 67.500 çıkartma paketi 14 dolardan satışa çıktı. Sıraya giren 300 bin kişiden biri de bendim... Satın almalar başlamadan önceki bir saatte sıraya girip süre dolduğunda sırada bulunanlara atanan rastgele numaranın yüzünüze gülmesini beklemelisiniz. Maalesef ilk denememde şanslı değildim ve 111 binin üzerindeki sıra numaramla, satın alma fırsatı yakalayamadım. Bir dahakine diyelim...

Top Shot'ın mantığı, sporcu kartı biriktirmekle neredeyse aynı. Türkiye'de Panini'nin özel turnuva kartlarının peşinde koşmakla sınırlı gibi görünen spor kartı koleksiyonculuğu, Amerika'da büyük bir pazar. Geçen Ocak ayında Michael Jordan'ın çaylak sezonuna ait bir fiziki sporcu kartı 211 bin dolara alıcı bulurken LeBron James'in çaylak sezonundan bir kart 37 bin dolara satıldı. 5 Mart'ta Tom Brady'nin imzaladığı çaylak kartına 1.32 milyon dolar paha biçildi. *Sports Illustrated*'ın araştırmasına göre, Kasım 2020'den Mart 2021'e kadar geçen sürede, ortalama bir fiziki sporcu kartının değeri yüzde 67 yükseldi.

"Elinde sağlam futbolcu kartı varsa seni yönlendirebileceğim birileri var, bu aralar futbol kartları çok revaçta." Bu sözler, Zoom üzerinden ulaştığım Ryan Cracknell'e ait. Mayıs 2020 sayımız için sevgili Aras Yetiş'in fiziki kart koleksiyonuyla alakalı lafladığı Cracknell'e ulaşmamdaki asıl amaç, geleneksel koleksiyoncuların Top Shot ve benzerlerine bakışını öğrenmek. Cracknell, dijital koleksiyonculuğa yabancı olmadığını belirterek giriyor söze: "Kullandığım birkaç sporcu kartı app'i zaten vardı. Topps, Quidd gibi. Kriptopara kısmıysa henüz şahsen bulaşmadığım bir alan. Şu anki pozisyonum, bırakayım ondan keyif alanlar Top Shot oynasın, ben de bildiklerimle devam edeyim." Top Shot'ı ilk duyduğundaki düşüncesi, NFT dünyasıyla tanışan birçoğumuzunkine benzermiş: "İlk aklımdaki şuydu: Neden başka birçok yerde izleyebileceğim ikinci el bir basketbol videosuna binlerce dolar harcayayım?" Zamanla, tıpkı Picasso tablosunun ya da kullandığı app'lerde sahip olduğu kartların çıktısını almakla orijinalini satın almanın aynı şey olmadığını bildiği gibi, Top Shot videolarının da münhasır olduğunu kabullenmiş.

Cracknell için fiziki kart koleksiyonunu dijitalden daha cazip kılan nokta, "Tasnif özgürlüğü. Sayısal sıraya koyabilirim, farklı şekillerde gruplayabilirim. Dijital app'lerse tasnifi sizin için yapıyor. En yeni aldığınız kart en önde çıkıyor. Kulağa garip gelebilir ama kartları sıralarken aranızda bir çeşit bağ oluşuyor." Küçükken Avrupa şampiyonası ya da

Ekim 2020'de hayatlarımıza giren Top Shot, en basit tabiriyle dijital basketbol kartları alıp satabileceğiniz bir mecra.

2000'den bir Keith Olbermann fotoğrafı. Ünlü televizyoncu ve spor spikeri, beyzbol kartı arşiviyle poz veriyor.

Dünya Kupası esnasında topladığım kartlarda beni mutlu eden kısım, dönüp dönüp kartları yeniden karıştırabilmekti. Öte yandan zaman içerisinde kartların zarar görebildiği gerçeğiyle de yüzleşmek zorundaydınız. Cracknell de dijital koleksiyonculuğun avantajlarını yadsımıyor: "Sahte bir kart almayacağınızı, dolandırılmayacağınızı bilmek dijital kart koleksiyonculuğunun güçlü noktalarından biri. Blockchain teknolojisine tamamen hâkim değilim ama şunu biliyorum: Geçmişe yönelik takip edilebiliyor, verilerle o videonun geçmişte kimlerin elinde olduğunu görüp orijinalliğini test edebiliyorsunuz. Keza, eskimiyor oluşu. Fiziksel kartlarda yırtık, defolu kartlarla karşılaşabilirsiniz. Eskiden bir çıkartma paketi aldığınızda dahi doğru paketlenmemişse içinden bazıları yıpranmış çıkabiliyordu. Bu da değerini düşürüyordu. Artık kartın vaziyeti bir değişken değil. Hepsi aynı." Bir de depolama alanı kısmı var. Cracknell, gözlemlerini paylaşıyor: "Kuzey Amerika'da birkaç metropol hariç evler devasa büyüklükte. Öte yandan birkaç sene önce bir Akdeniz turuna çıkmıştım ve çoğu yerde insanların küçük dairelerde yaşadığını görmüştüm. Bir koleksiyoncu olarak kendime 'Onca şeyi buraya nasıl sığdırırdım, birçoğunu atmam gerekirdi' diye düşünmüştüm. Top Shot gibi platformlarda böyle bir saklama alanı derdiniz kalmıyor."

> *"Kriptopara piyasası bana bir açıdan Vahşi Batı'yı hatırlatıyor. Altına hücum durumu var şu an."*

Sporcu kartı biriktirmenin duygusal tarafı, biraz da onlarla ne kadar sosyalleşebildiğinizle alakalı. Arkadaşlarınıza havalı bir Ronaldinho kartıyla hava atmak, hepsinin çıkartma defterinde eksik olan kartı afili şekilde mahallede sallamak, gününüzü gün etmeye yetebilir. Cracknell'e göre dijital koleksiyonlar, bu tarafta da yeni jenerasyona uygun: "Dijital koleksiyon, sosyalleşme kısmını da kolaylaştırdı. Hepimizin cebinde telefon var ve köpeğimizin fotoğrafını gösterir gibi telefonu çıkarıp sporcu kartlarımızı gösterebiliriz. Bak bende şu oyuncu var, bak seri numarası ne kadar düşük..."

Gerçekçi olalım. 300 bin kişinin çoğu, ben de dahil, Top Shot'ı duygusal bir koleksiyonerin tutkusuyla karıştırmıyor. Yatırdığınız parayı kısa sürede birkaç katına çıkarmak cazip bir fırsat. Hele ki dudak uçuklatan satışları duyduğunuzda... Ender bulunan kartlardan LeBron James'in bir smacı 208 bin dolara, Zion Williamson'ın bir bloğu veya Ja Morant'in bir smacı yaklaşık 100 bin dolara alıcı buldu. Bunlar elbette istisna ama pek göz önünde olmayan bir çaylağın bir hareketini ucuza alıp alev aldığı bir ayın ardından birkaç katına satmanız olası. Top Shot'ın ilk döneminde, çok daha az kullanıcı varken çıkartma paketleri sıra beklemeden alınabiliyor, ikinci el piyasasındaki videolar 2-3 dolara el değiştirebiliyordu. Bugünse pazardaki en ucuz video için dokuz doları gözden çıkarmanız gerekiyor. Cracknell de hayal kurarken dikkatli olmanızı öneriyor: "Kolay para kazanma kısmı, bence birkaç ay öncede kaldı. Artık on dolar koyup birkaç gün içinde 500 dolar çekmeyi bekleyebileceğiniz bir mecra değil. Piyasa biraz dengelendi ve bu iyi bir şey."

Yine de gelecekte talebin iyice artma ihtimali gerçek dışı mı? Cracknell "Top Shot nereye gidiyor, bugünden kestirmek güç" diyor ve devam ediyor: "Kriptopara piyasası kalıcı görünüyor. Bana kalırsa, bir açıdan durum Vahşi Batı'yı hatırlatıyor. Birkaç yüzyıl önce, Amerika'da Gold Rush (Altına Hücum) yaşandı. İnsanlar dağlara akın etti, altın bulmaya çalıştı ve zengin olma hayalleri kurdu. Bir avuç insan bunu başardı ama çok daha fazlası tüm parasını

kaybedip perişan oldu. Top Shot'ta yeni çıkan paketlere ödediğiniz meblağlar sizi iflas ettirmez. Ama ikinci el pazarında bazı anlara yüzbinlerce dolar ödeyenler olduğunu gördüm. Bunu yapanlar gerçekten koleksiyon tutkularıyla mı yapıyorlar yoksa basitçe bir yatırım fırsatı olarak mı? Kart piyasasına birçok insanın kolay para kazanmak için geldiğini gördüm ama basit bir kural var: Eğer bir yerde kolay para kazanmak isteyen çok fazla insan varsa sonunda birçoğu kazanamayacaktır. Benim için en önemlisi güven duygusudur. Havadan para kazanmak göründüğü kadar kolay değil."

Tecrübeli koleksiyoncu, kısa vadede uçuk kazançların gerçekçi olmayabileceğini anlatırken, uzun vadede çılgın meblağlar ödenebileceği ihtimalini de dikkate alıyor: "Bir noktada, bir gelenek başlamak zorunda. Top Shot, bugün başlangıç çizgisinde. Eğer elli sene sonra da devam ederse, bugün Jordan'ın çaylak kartına yüzbinlerce dolar veren insanlar olduğu gibi, bir Top Shot videosuna da milyonlar vermeye hazır koleksiyoncular çıkacaktır." Gelenek oluşturma konusunda, NBA oyuncuları da üzerine düşeni yapıyor. Yukarıda bahsettiğim çıkartma sıralarını beklerken, Top Shot'ta bir twitch yayını vardı ve sunucuların yanında yayına Cole Anthony, Terrence Ross ve Michael Carter-Williams gibi NBA oyuncuları katıldı. Çıkartmanızı beklerken NBA oyuncularının da sizinle aynı heyecan paylaştığını görmek, gözünüzde ürünün değerini artıran bir unsur. Tyrese Haliburton, Josh Hart gibi oyuncuların sıkça Twitter'da gönderme yaptığı Top Shot'a yatırım yapan oyuncular arasında Andre Iguodala, Spencer Dinwiddie, Aaron Gordon, JaVale McGee ve Garrett Temple da var. Terry Rozier, bir videosuna 100 bin dolar ödeyen biri çıkarsa onu bir NBA maçında saha içi koltuklarında ağırlayacağını, imzalı bir forma hediye edip takım arkadaşlarıyla tanıştıracağını vadetti. Tüm bunlar, Top Shot'ın popülerliğinini, kullanıcı sayısını ve mecrada dönen parayı artırıyor.

Para demişken... 22 Şubat günü, yalnızca 24 saat içerisinde Top Shot'taki satın alımlarda ulaşılan toplam meblağ 47 milyon dolar civarındaydı. İkinci el pazarında yapılan her alışverişte yüzde beşlik bir hizmet bedeli kesiliyor ve o para, Dapper Labs, NBA, NBA Oyuncular Birliği ve diğer yatırımcılar arasında paylaşılıyor. Dapper Labs, yakın gelecekte UFC ve WNBA için de NFT'ler üretmeye hazırlanıyor. Cracknell de Top Shot'a kapılarını tamamen kapatmıyor: "Asla, asla demem. Şu an, para harcadığım yeterli mecra var. Kendimi biliyorum; eğer bir şeye bulaşırsam, o işe tankla tüfekle girerim. Özellikle arkadaşlarım Top Shot oynamaya başlarsa, durum benim için sosyal bir boyut da kazanırsa dışarıda kalmak istemem ve arada birkaç paket Top Shot alabilirim."

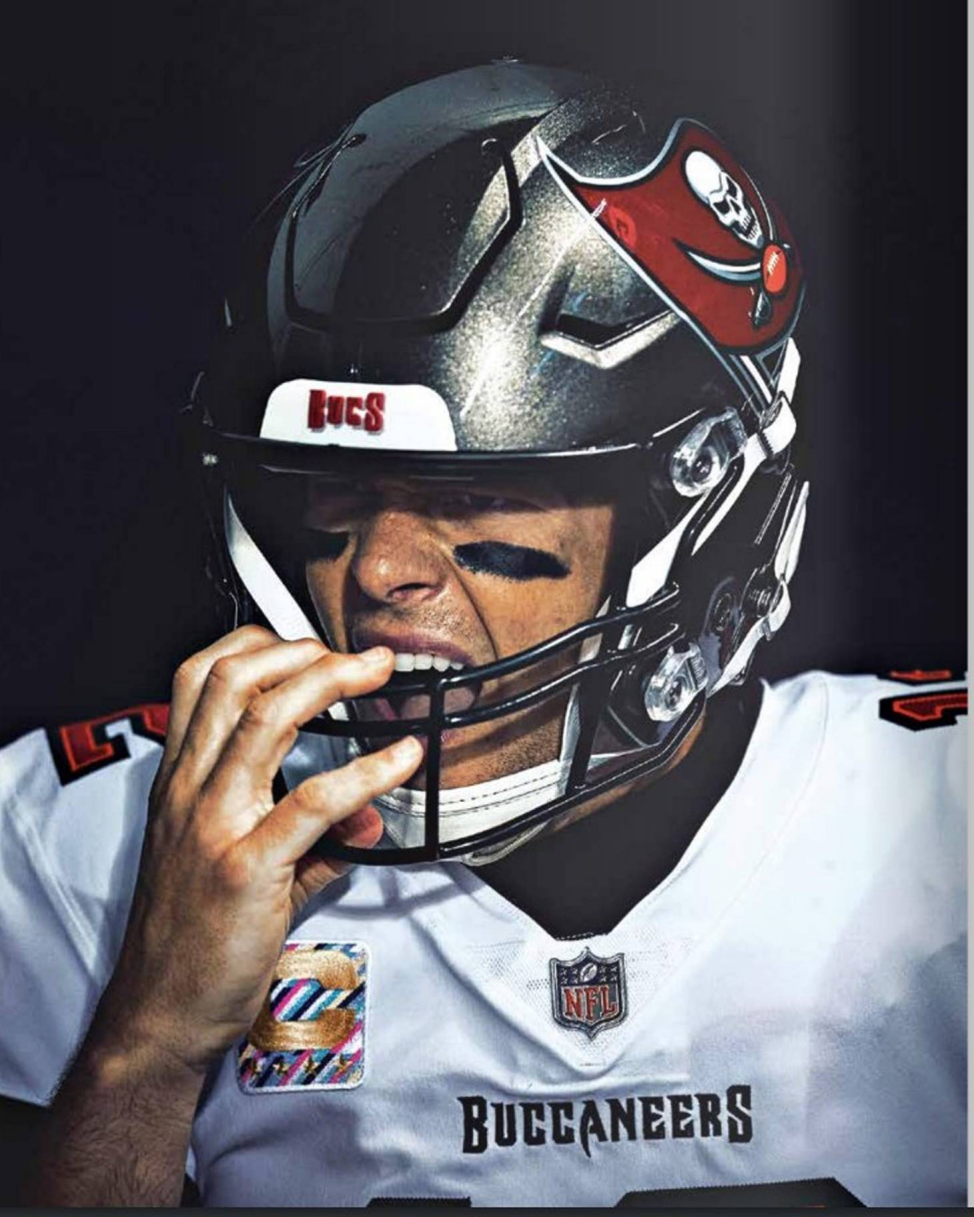
> *"İnsanların yüzde 99'u, dokunamadığınız bir şeye bu kadar para harcamayı aptalca buluyor. Ailem de..."*

4

Top Shot, spor dünyasındaki NFT'lerin tek örneği değil. Futbolcu kartlarını NFT olarak alıp satabileceğiniz Sorare, gün geçtikçe büyüyor. Geçen ay bir Cristiano Ronaldo kartı, yaklaşık 290 bin dolara satıldı. Amerikan futbolunda daha yüksek bir meblağ görmek mümkün. Rob Gronkowski'nin toplam 1.6 milyon dolar hacim yaratan NFT kartlarından en pahalısı, 435 bin dolardan alıcı buldu. Dijital bir ürüne bunca para dökmeyi anlamlandırmak için, o Ronaldo kartını satın alan Sorare kullanıcısının *Decrypt*'e söylediklerine kulak verelim: "Muhtemelen insanların yüzde 99'u, dokunamayacağınız bir şeye bu kadar para harcamayı aptalca buluyor. Ebeveynlerim de anlamıyor ve benim biraz delirdiğimi düşünüyor. Şahsen asla bir Picasso tablosu satın almam ama idolüme 300 bin dolar yatırım yaptığım için çok mutluyum." Dünya değişiyor. Paranızı bir gayrimenkule bağlayıp onun değerlenmesini beklemektense parlak bir kariyere sahip olacağını düşündüğünüz bir sporcunun NFT'lerine yatırmak daha yüksek bir getiri vadedebilir. Kimbilir, belki sizin de Amerikan rüyanız bu şekilde gerçeğe dönüşür. Yatırım tavsiyesi değildir... 5

Fotoğraf: Getty Images / Turkey

BUCS
NFL
BUCCANEERS

Şarap Gibi

"Ne zaman emekli olacaksın?" sorusuna kulağını tıkayıp yıllara meydan okuyanlar, "Yaş sadece bir sayıdan ibarettir" klişesini gerçeğe dönüştürenler... Karşınızda spor dünyasının durmak bilmez veteranları var.

ARAS YETİŞ

Gordie Howe ismi sporda uzun ömürlülükten bahsetmeye namzet yazımızın girişinde yer almayı epey hak ediyor. Bobby Orr ve Wayne Gretzky gibileri gelmeden önce buz hokeyinin en büyüğü olan Howe, NHL kariyerine 18 yaşında başladığında sene 1946'ydı. 1970-71 sezonu biterken Detroit Red Wings rekortmen yıldızının emekliliğini istemişti ve ona takımın yönetim kademelerinde iş vermeye hazırdı. Kendi mevkiinde bir oyuncuyu ilgilendiren aşağı yukarı her rekora sahip Kanadalı efsane, o noktada tüm ekipmanını kenara bırakıp formasını asmayı seçse kimse bunu garipsemezdi. Howe ise yaklaşık bir sene sonra NHL'e alternatif kurulan WHA'de mücadele eden Houston Aeros ile anlaşma imzaladı. 52'sine dek buzun üzerinde kalacak, oğulları Mark ve Marty ile aynı sahayı paylaşma hayalini gerçekleştirecekti.

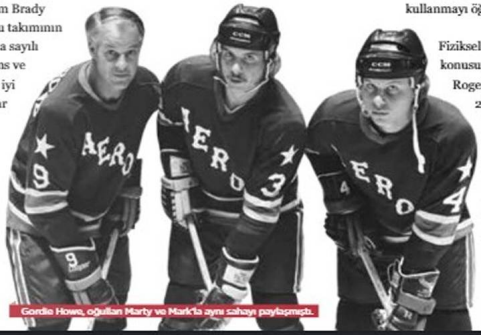
2021 senesinin ilk ayları itibarıyla Gordie Howe'un tuhaf hikâyesine bakıp o kadar da şaşırmayabiliriz. Sahi, 43'lük Tom Brady daha yeni Super Bowl şampiyonu takımının MVP'si olmadı mı? 40'lı yaşlarına sayılı günler kalmışken Serena Williams ve Roger Federer hâlâ dünyanın en iyi tenisçileri arasında yer almıyorlar mı? Kısa süre önce geçirdiği talihsiz trafik kazasından evvel Tiger Woods'un majör turnuva kazanma ihtimali gayet yüksek değil miydi? LeBron James, NBA'in en büyük rekorlarını kovalarken tıpkı Howe gibi oğluyla parkeye çıkmanın hayalini kurmuyor mu? Bu sorulara "Evet" cevabını verebiliyoruz ve yakın bir gelecekte belki benzer örnekleri anomali sınıfında dahi değerlendirmeyeceğiz. Zira sporcuların otuz yaşına geldikten sonra fiziken yokuş aşağı gittikleri, 35 olduklarında emekliliğin zaruret olduğu günler yavaş yavaş geride kalmakta.

David Epstein, geçen ay katıldığı ESPN Daily podcast'inde Tom Brady'den bahsederken; "Oyunun karmaşıklığı yaş alan sporcunun dostudur" sözleriyle mevzuyu nefis özetlemişti. *Sports Gene* ve *Range* isimli iki kitabında yaş hususu üzerine farklı örneklerle eğilen araştırmacı gazeteciye göre Brady'nin durumunda artan tecrübe, fiziksel yaşlanma götürülerini kompanse etmekteydi. Hatta ünlü oyun kurucu da 2017'de verdiği bir röportajda işinin yıllar ilerledikçe zorlaşmadığını, aksine kolaylaştığını çünkü oyunu daha iyi öğrendiğini söylemişti. Tabii sporların dinamikleri ve sporcuların deneyimledikleri arasında farklar var ancak konu üzerine uzman görüşü almak için basketbol tarihimizin önemli figürlerinden birine ulaştım. 42 yaşına dek parkede kalan Kerem Gönlüm de zaman geçtikçe bazı şeylerin zorlaştığını ama bazı detaylarda geliştiğini söylüyor:

> ***2021 senesinin ilk ayları itibarıyla Howe'un tuhaf hikâyesine bakıp o kadar da şaşırmayabiliriz.***

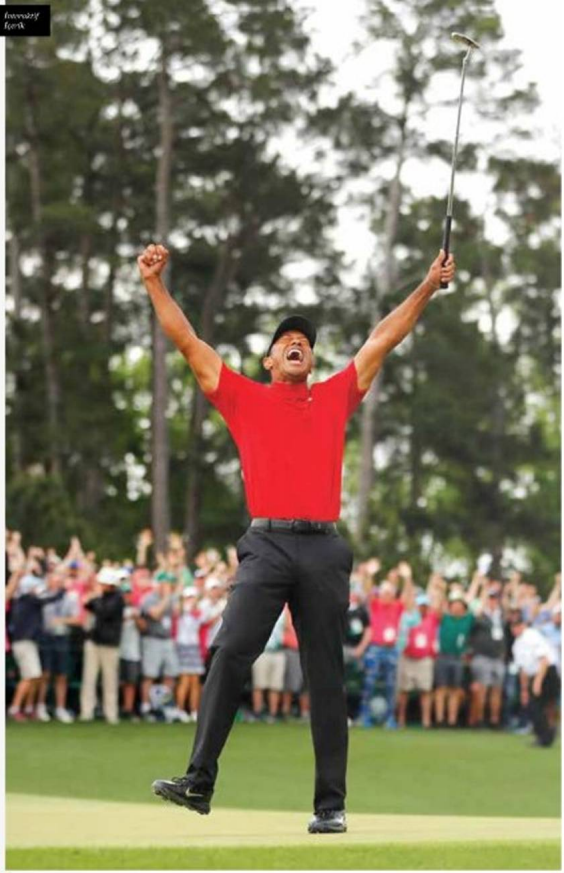
"Yaşım ilerledikçe muhakkak fiziksel düşüş yaşadım ama tecrübeyle doğru orantılı olarak bazı şeyler de kazandım. Eskiden çok hızlı beş adımda gidebileceğim yere doğru pozisyon alarak iki adımda gidilebileceğini gördüm mesela. Uzun oyuncuların geç gelişmesi benim avantajlarımdan bir tanesiydi. Atletizmi kaybettikçe yerine koyacak başka şeyler buldum. Vücut kapasitenizi ne kadar yukarda kullanırsanız ömrünü o kadar kısaltıyorsunuz. Yıllar bana oyunu tanıyıp vücudumu idareli kullanmayı öğretti."

Fiziksel kapasiteyi idareli kullanma konusunda herhalde çok az sporcu Roger Federer kadar maharetlidir. 20 kez Grand Slam şampiyonu, tenisinin ilk yıllarından beri puanları elinden geldiğince kısa tutmaya çalışan bir oyuncu. Etkili servisi, keskin forehand'i, yeri geldiğinde ona bitirici seçenekler sağlayan file önü oyunu sayesinde sayısız hızlı maç kazandı. 2014 senesinde

Gordie Howe, oğulları Marty ve Mark'la aynı sahayı paylaşmıştı.

Bettmann/Getty Images Turkey

Tiger Woods, kariyeri boyunca sayısız sorunla cebelleşmesine rağmen 40'lı yaşlarında üst düzeydeydi.

büyüttüğü raket kafasının ardından topları erken alma odaklı değişen backhand stratejisi de büyük ölçüde ikinci baharını yaşamasını sağladı. Öyle ki 35 yaşından sonra kazandığı üç Grand Slam şampiyonluğu esnasında her zamankinden agresif, daha sonuç odaklı bir tenis oynuyordu. Son zamanlarda işler biraz değişse de sık sakatlanmamak Federer'in raf ömrüne katkı verdi. Tofaş Spor Kulübü bünyesinde basketbol A takımının kuvvet ve kondisyon antrenörlüğünü yapan Eren Hangün de bu konuya parmak basıyor:

"İşin özü bence sakatlanmadan sahada kalabilmek. Sporcu sakatlanmıyor ve aylarca kenarda beklemiyorsa şevkini kaybetmiyor. Şevk kaybolmadığında kariyeri uzatmak mümkün. Bununla ilgili fazlaca akademik araştırma var. 20, 30 ve 35 yaşlarında denek gruplarına yapılmış; iki hafta boyunca sadece yatıyorlar ve kas kayıplarının miktarını görüyoruz. Yaş ilerledikçe kas kaybı artıyor ve antrenmanla geri kazanma işi ekstra zorlaşıyor. 20 yaşındaki denek grubu hemen eski kas gücünü geri kazanırken 35'e gelindiğinde süreç epey sıkıntılı ilerliyor. Sakatlık arası vermiş bir sporcu kas kaybı anlamında da sorun yaşıyor."

Az sakatlanmak uzun bir spor yaşantısının altın kuralı olabilir ama bazı özel örnekler de yok değil. Örneğin dünyanın en çok kazanan sporcularından biri olan Tiger Woods, kariyeri boyunca sayısız sorunla cebelleşmesine rağmen 40'lı yaşlarında en üst düzeyde mücadele edebildi. Golfün aslında göründüğünden fiziksel bir spor olduğunu bize Woods'un diz ve sırt problemleriyle dolu mazisi anlatabilir. Buna rağmen 2019'da dev turnuva Masters'ı kazanan ünlü yıldız, sakatlıklar yakasını bıraktığı müddetçe hâlâ en iyilerden biri olduğunu herkese göstermişti. Bu aralar geçirdiği ciddi kaza sonrası tekrar profesyonel spora dönüp dönemeyeceği konusunda soru işaretleri olsa da özne Tiger iken en azından şartların zorlanacağına şüphe yok. Peki kanıtlayacak bir şeyi kalmamış veteranlar, ciddi sakatlıklardan sonra sahaya dönecek motivasyonu nasıl üretiyor? Söz yine Gönlüm'de:

"Ben 36 yaşında ön çapraz bağımı kopardım ve oradan döndüm. O günlerde kimsenin ne dediği pek umrumda olmadı. Ben bitti demeden kimse emeklilik kararımı veremezdi. Özel hayatımda da hep pozitif ve enerjisini yüksek tutmaya çalışan bir insan olmuşumdur. Ne zaman istersem o zaman bırakacağım fikri beni hep motive etti. Geç yaşta sakatlansam da güçlü geri geldim ve kariyerimin en iyi dönemlerinden bir tanesini geçirdim. Türkiye'de 30'dan sonra "Emeklilik ne

zaman?" sorularının muhatabı olursun. Yeni tekniklerle, artan bilinçle beraber çoğu sporcunun 40'lara ulaşabilmeleri mümkün. '35 yaşındasın bırakırsın' diyorlar. Neden bırakayım? 42'ye kadar oynadım, antrenman yapsam hâlâ da oynarım."

Her sporda fitness ve beslenmenin önemi farklı zamanlarda idrak edildi. Ancak bireysel branşlarda bu gözlemleri yapmak takım sporlarına nazaran biraz daha kolay. 70'li ve 80'li yıllarda tenisin önde gelen figürlerinden Martina Navratilova, çağdaşı ve vatandaşı Ivan Lendl'la beraber profesyonelleşme alanında bir devrime imza atmıştı. Sağlıklı beslenmeyi, antrenman bilimini ve sporcu gibi yaşama mefhumunu hayatının merkezine yerleştiren ilk büyük atletlerden olan Navratilova'nın aktif sporculuğu aralıklarla 52 yaşına kadar sürdü. Hatta kendisi 2006 senesinde bir karışık çiftler Grand Slam'i dahi kazandı. Şimdilerde imkânlar namütenahi ve böyle uzun kariyerler görme şansımız daha yüksek. Zaten Eren Hangün'e göre hedef günümüz şartlarında en azından 40 olmalı:

"Sporcuların kendilerini atletik koçlara emanet ettikleri bir dönemdeyiz. Bizler burada mentorluk yaparak oyuncuyu motive etmeli, itici güç olmalıyız. Sporcu yağlı değilse, aerobik kapasitesi yerindeyse kondisyonu da yerindedir. Bunu idmanla maç kondisyonu haline getiriyoruz. Maç kondisyonunun sürdürülebilir hali ise tam olarak hedeflediğimiz şey. Aksilikler olmadıkça yaş ilerlese de onları bu düzeyde tutabilecek imkânımız var. NBA, EuroLeague seviyesinde oyuncularla çalıştım ve hepsinde ciddi bir mantalite olduğunu görüyorum. Birçoğu antrenman biliminin, beslenmenin bilincinde. İleri yaştakilere, 'Her şey artı bir yıl için' derim hep. Biz o artı bir yılı kazanmaya çalışıyoruz. Hedef her zaman 40, en olgun yaş da 35 civarı olmalı bu durumda."

> ***LeBron James de tıpkı Tom Brady gibi sporunu her geçen gün daha kolay gösteriyor.***

36 yaşındaki LeBron James bu 'ideal' senaryoyu kendi kariyerinde gayet dengeli şekilde uygulamakta. James'in birinci önceliği emekli olduğunda tarihin en iyi basketbolcusu şeklinde anılmak. Ayrıca günün birinde oğlu Bronny ile parkeyi paylaşma niyetini de birkaç kez kamuoyuyla paylaştı ki bunlar sadece lafla gerçekleşebilecek hedefler değil. LeBron da her özel şampiyon gibi ciddi fedakârlıklarda bulunuyor. Yılda 1,5 milyon dolar civarında tutarı fiziksel kondisyonu için harcayan efsane, teknolojinin tüm nimetlerinden sonuna kadar faydalanmakta. Kryoterapi, hiperbarik tedavi ve özel masaj cihazları LeBron'un emrine amade. Bireysel performans antrenörü Mike Mancias da tüm mesaisini oyuncuyu uzun ömürlü kılmak için vermekte. Geçtiğimiz sezon Final MVP'si olarak Lakers'ı şampiyonluğa taşıyan LeBron da Tom Brady gibi sporunu her geçen gün daha kolay gösteriyor. Bu yoldaki birincil enstrümanı olan fiziği ise tabiri caizse hâlâ tank kuvvetinde.

"Yaptığınız şeyi sevmek durumundasınız. Eğer seviyorsanız her acının, her ağrının, her sakatlığın üstesinden gelir ve uzun, çok uzun zaman oynamayı sürdürebilirsiniz" sözleri yazının girişinden de anımsayabileceğiniz Gordie Howe'a ait. Tam beş farklı on yılda profesyonel spor yapan Howe'un yolculuğu, herkese ilham olabilecek kadar güçlü. Serena Williams'ın 24'üncü Grand Slam kupasını arayışı, Gianluigi Buffon'un hâlâ çıkarmadığı eldivenleri veya Valentino Rossi'nin üstünden bir türlü inemediği motosikleti de öyle. Her sporcu, hikâyesine istediği sonu yazmakta özgür. Ya da yazmamakta... S

Fotoğraf: Getty Images Turkey

ROLEX
0.48
SETS GAMES POINTS
na WILLIAMS
0 2
nona HALEP
1

OYUN, SET VE GELECEK

Erkekler beş set oynamak zorunda mı? Peki kadınlar neden üç setle idare ediyor? Tenis dünyasının popüler matematik tartışmasına dahil olma zamanı...

EMRE YAZICIOL

"Ben beş setlik bir maçı seyirci olarak asla baştan sona takip etmem."

Geçen yıl bu cümleyi kuran Andy Murray, tenis dünyasında büyük yankı uyandırmıştı. En nihayetinde gelenekçiler için Grand Slam'lerde erkeklerin beş set oynaması bir kırmızı çizgidir, hem de en kalınından. Bayrak adamlardan, üstelik de kortta hep beş set oynamayı tercih edeceğini söyleyen biri, zemin evinin oturma odası olduğunda neden maçları kısa tutmaktan yanaydı?

Andy Murray aynı açıklamada, çoğu zaman insanların epik maçlarla uzun maçları karıştırdığından, beşinci sete giden maçların büyük kısmında ilk iki-üç setin kalite olarak vasat altı kaldığından ama neredeyse her beş setlik maçın epik diye etiketlendiğinden de dem vuruyordu. Kendisine Novak Djokovic'ten destek geldi. "Bu tarihi bir olgu da olsa neden beş set oynamamız gerektiğini anlamıyorum. Artık tenis takip eden kesimin, özellikle de gençlerin dikkat penceresi çok daha kısa. Biz de ürünümüzün ticari değerini korumak için onları hedef almalı ve değişikliğe gitmeliyiz." Karşı cephe, yani gelenekçiler veya püristler olarak nitelediğimiz cenahtan reaksiyon gecikmedi. Aralarında Gael Monfils gibi aktif oyuncuların, Brad Gilbert gibi efsane koçların da olduğu bu grup, hadiseye tenis anayasasının ilk üç maddesinden birinin tartışmaya açılması gibi yaklaştılar: "Teklif dahi edilemez!"

Bir müddet sonra, Şubat ayında sona eren Avustralya Açık'ın ardından, bu kez set adedi mevzusunda yeni bir cephe daha açıldı. Turnuvada gerçekleşen Serena Williams-Simona Halep, Aryna Sabalenka-Serena Williams, Naomi Osaka-Garbine Muguruza gibi eşleşmelerin damaklarda bıraktığı lezzetin porsiyonunu arturma düşüncesi çok mu arsız olurdu? Ya da son yıllarda sessiz sedasız biten kadınlar finallerinin son halkası Osaka-Brady maçının ertesinde, "En azından bir set daha olsaydı da bir şey anlasaydık" hayfı çok mu pervasız kaçardı? Tam aksine, kadınlarda da slam'lerin belli bir noktadan itibaren beş set üzerinden oynatılması gayet makul argümanlara sahipti işte. Bu eksende ses yükseltenlerin sayısı da arttı. Spekülasyonlar ve farklı düşünceler teniste de hep olmuştur. Ancak Justine Henin ve Amelie Mauresmo gibi yakın dönemin iki çok büyük oyuncusu da aynı istikamette açıklamalar yapınca işin şekli değişti.

> **Gelenekçiler için Grand Slam'lerde erkeklerin beş set oynaması kırmızı çizgidir, en kalınından.**

Bu yaklaşımlar birbirlerine tezat gibi görünebilir. Erkeklerde slam maçlarının çok uzun ve yeni jenerasyona hitap etmekten uzak olduğunu düşünenlerle kadınlar maçlarını 1 lira farkla büyük seçim yapmak isteyenlerin ortak bir paydada bulaşabilme fikri, kulağa ilk bakışta bir parça zorlayıcı geliyor. Ancak düşünsel altyapıya

Fotoğraf: Getty Images Turkey

biraz daha derinden bakıldığında, tenise toptan iyi gelecek bir revizyon planı mümkün.

Öncelikle neden bir revizyona ihtiyaç var, bunu idrak etmek gerekiyor. Tenis, şu anda dünyanın en çok takip edilen üçüncü sporu konumunda. Yani sistem, uzaktan bakınca saat misali işliyor gibi görünebilir. İşleyen bir sistemi ve 1800'lerden bu yana varlığını sürdüregelmiş bir oyunu fazla kurcamanın çok anlamlı olmadığı da söylenebilir. Ama burada durmak ve bir yanlışı düzeltmek lazım. Tenis ve maç formatı bugünlere bir kehribarın içinde korunup hiç bozulmadan ulaşmış değil. 1970'lerden önce tie-break diye bir kavram yoktu. Gelenekçiliğin yılmaz savunucusu olan Wimbledon, Isner-Mahut gibi haddinden fazla uzayan ve turnuvanın şirazesini kaydıran maçlara dayanamayıp 2019'da final setleri için 12-12'de tie-break kararı aldı. Çiftlerde tüm ATP turnuvaları 2015'ten bu yana son set maç tie-break'i şeklinde bitiriliyor. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Diğer taraftan Serena Williams'ın koçu Patrick Mouratoglou'nun organize ettiği UTS'te ya da ATP'nin pilot olarak Next Gen Finalleri'nde denediği gibi, skor sistemini kökten değiştirmeye kadar giden girişimler de -her ne kadar başarısız olmuş gibi gözükseler dahi- bir değişim ihtiyacının hasıl olmaya başladığının habercileri.

Sahiden de günümüz dünyasında, televizyon karşısında konsantrasyonu kaybetmeden bir şeyleri saatlerce takip etmek hayli zorlaşmış durumda. Fotoğraflar ve videolar bir parça gecikmeli yüklendiğinde Wi-Fi'ı kapatıp mobil veriyi açan bir nesle ürün satmak istiyorsanız, reformlar yapmak kaçınılmaz. Aslında kural kitaplarının yenilenmesi, sadece tenise ve içinde bulunduğumuz bugüne ait değil. Zaten sporun evriminde birçok sporda oyunu çabuklaştırmayı ve aksiyonu artırmayı amaçlayan radikal adımlar atıldı. Voleybolda sayı almayı çok zor kılan servis geçişi kaldırıldı, futbolda kalecilerin ayakla atılan geri paslarda topu ellerine almaları yasaklandı ve basketbolda hücum süresi 24 saniyeye indirildi. Scorpions'ın konumuza paralel şarkısı *Wind of Change*'in çıktığı 1990'dan beri sporda da, değişen dünyanın ruhunu ve gereksinimlerini yakalamaya doğru bir arayış sürmekte zaten.

Yalnız, tenisin problemi salt maçları kısaltmaktan biraz daha girift. *The New York Times*'ın tenis başyazarı Christopher Clarey, geçtiğimiz günlerde Twitter hesabından yaklaşık 3000 kişinin katıldığı bir anket yaptı. "Kadınların Grand Slam'lerde beş set oynamasını ister misiniz?" sorusunun altındaki üç seçenekten "Evet, her tur" yüzde 27.8, "Çeyrek finallerden itibaren" ise yüzde 34.8 oy aldı. Bu da katılımcıların yüzde 62.7'sinin, kadınların majör turnuvalarda beş set oynamasına sıcak baktığı anlamına geliyor. Çarpıcı bir veri. Ve bize, yeni yol haritası için anlattığı çok şey var.

Evvela, her ne kadar hız tutkusu çağın gerçeği olsa da biz insanların ve doğal olarak tüketici tarafımızın hâlâ daha fazla önemsediği şeyler var; kalite ve keyif. Andy Murray sözlerinde haklı olabilir. Çoğu zaman, beşinci sete giden maçların ilk setleri muhteşem değildir. Ancak herkes o son set dramasından bu kadar zevk alıyorsa demek ki bunda bir hikmet var. Murray'nin bahsettiği her beşinci sete giden uzun maçın epik olarak yaftalanması işi, belki içinde küçük bir illüzyon barındırıyor, doğru. Ancak belli ki sonuçta herkes bu şovdan tatmin olarak ayrılıyor. En iyi oyuncuları bir dakika izlemek bile hatırı sayılır bir ayrıcalıkken, uzun bir Grand Slam kapışmasında onları seyretmek tarifi olmayan hisler yaratıyor. Erkeklerde slam'lerin üç set oynanmasına en üst perdeden karşı çıkan Rafael Nadal'ın kitabında dediği gibi "Hayatın başka hiçbir alanında tadamayacağınız hisler..."

> ***Hız tutkusu, çağın gerçeği ama insanların hâlâ daha çok önemsediği şeyler var; kalite ve keyif.***

Kaldı ki bir beş set illüzyonundan bahsediyorsak ve sondaki o adrenalin ilk setlerin pürüzlerini örten bir fondöten görevi görüyorsa, kadınların da bu imkândan faydalanması nasıl bir beis yaratabilir ki? ATP ve WTA arasındaki makasın açılmasında, 'Üç Büyük' devriyle beraber beş setlik maraton maçların payı yadsınamaz. 2010'da vatani görev için Mardin'de üçer bir karakola gittiğimde tenisle hiç ilgisi olmayan asker arkadaşlarının, o yıl Wimbledon'da oynanan ve beşinci seti 70-68 biten Isner-Mahut maçını

Getty Images/Matt Roberts

konuştuklarını duyduğumdan beri bu keramete hep huşuyla yaklaşırım. Evet, belki o maç bir istisna ve artık o kadar da uzun boylu maçlar kimsenin işine gelmiyor. Ancak Federer-Nadal 2008 Wimbledon'da, Nadal-Djokovic 2012 Avustralya Açık'ta ya da Djokovic-Federer 2019 Wimbledon'da üç set üzerinden o finalleri oynasalardı, ATP ve oyuncuların çekim etkisi bu noktalarda olur muydu? Ya da Wimbledon'da 0-2'den yapılan bir geri dönüşle beşinci sete giden bir Serena-Halep finali, kadın tenisine daha fazla saygı ve ilgi getirmez miydi?

Kadınlara beş set oynatmanın karşısında duranların en büyük savlarından biri servisin erkeklerdeki kadar hâkim olmaması. Kadınlarda servis oyunları genelde kısa sürmüyor ve çok servis kırma olduğu için maçlar uzayabiliyor, oyuncular çok yoruluyor. Gelgelelim, kadınlarda bu sebepten dolayı 6-0 ya da 6-1 biten setler erkeklere kıyasla çok daha fazla. Kadın raketlerin uzun maçları kaldıramayacağı düşüncesi ise tamamen bir safsata. Günümüzün oyuncuları muhteşem idman yapıyorlar ve kondisyon bakımından genelde harika seviyedeler. On yıl önce Avustralya Açık'ta Francesca Schiavone ile Svetlana Kuznetsova'nın acayip bir tempoda 4 saat 44 dakikalık müthiş bir maç yaptıkları gerçeği önümüzde dururken kadınların beş seti kaldıramayacağını söylemek haksızlık.

Tüm turlarda beş set oynanması turnuvaların maç programları için ve aradaki seviye farkından dolayı çok pratik ve kazançlı olmayabilir. Ama eldeki bu verilerle, Grand Slam ikinci haftasından, o nadide ve kıymetli parçadan kadınların da bir an önce beslenmeye başlaması elzem. Erkeklerde tüm turların üç set üzerinden oynanması fikrine de bir cevap olarak okunabilir bu. Şayet erkeklerde ilk haftanın üç sete indirilmesinden bahsedeceksek, bu biraz daha elle tutulur cinsten. 32 seribaşlı sistemde bilhassa ilk iki tur çok fazla boş maç ortaya çıkabiliyor zira. Korta ayak basan dünya 97 numarası, Fransa'da Nadal'a ya da Avustralya'da Djokovic'e karşı beş setlik bir maçta milyonda bir şansı olduğunu biliyor. İşin kötüsü bizler de biliyoruz ve dünyanın en cazip olmayan şeylerinden biri, sonu belli bir filmi izlemektir. Eğer o filmin, defalarca izlemekten usanmayan fanatiklerinden değilseniz... Eh, popüler dizilere spoiler verenler için sinkaf edenlerden geçilmiyor sosyal medya.

> ***Kadın raketlerin uzun maçları kaldıramayacağı düşüncesi ise tamamen bir safsatadan ibaret.***

Üç setlik bir slam maçının gerginliğini kadınlarda ilk iki tur derinden hissederiz. Zaman zaman o stres şok mağlubiyetleri bile getirebiliyor favoriler için. Bu da erkeklerin ilk tur mücadelelerine bir nebze çeşni katabilir. Zaten günün sonunda en iyi oyuncular yüksek yüzdeyle kazanmaya devam edecektir. Ama Djokovic'in bir slam'de ilk turda birinci seti kaybetmesi sadece birkaç kaş kaldırırken üç setlik formatta ekran başına çekeceği gözleri bir düşünün. Ayrıca bu sistem, oyuncuların en büyülü yere, yani ikinci haftaya gelirken daha diri kalmalarına ve sakatlıkla çekilmelerin azalmasına da katkıda bulunacaktır.

Son olarak, tenisin pazarlamakta en zorlandığı yer zaten Grand Slam'ler değil. ATP ve WTA Tur içindeki maçları takip edenlerin sayısı giderek azalıyor. Yeni bir planlama yapılacaksa, 1000'likler hariç her turnuvada, final maçı dışında son setin maç tie-break'i olarak oynatılması bir açılım olabilir. Hem sakatlıklardan ve sezonun uzun olmasından yakınan oyuncuları korumak hem de maçı belirleyen on puanlık tie-break'in üreteceği elektrikten nemalanmak için bu bana en doğru yolmuş gibi geliyor. Ve yine büyük turnuva kovanının tüm balını hasat etmek için, tıpkı 2007'den önce olduğu gibi, 1000'lik turnuva finallerinin beş set oynatılması, atom profesörü olmayı hiç gerektirmeyen şahane bir opsiyon.

Havada gelecek kokusu var ve hepimiz her yerde bunu hissedebiliyoruz. Ve merkez korttaki Grand Slam bayrakları, bugünlerde değişim rüzgârıyla daha hızlı dalgalanıyor sanki.

ÜÇ Y

Yeliz Yılmaz ve Yeliz Özel, muazzam kariyerlerinin son dönemecinde bu kez de Yalıkavak formasıyla Türkiye'de ve Avrupa'da fırtınalar estiriyorlar. Hem de her şeyin güllük gülistanlık olmadığı bir dünyada...

OZAN CAN SÜLÜM

Yeliz Yılmaz ve Yeliz Özel, Türk hentbolunun son yirmi yılına damga vurdu. Milli takımın en başarılı döneminde onlar vardı. Şampiyon olmak isteyen her kulüp, önce onları kadrosuna kattı. İki Yeliz, şimdilerde Yalıkavak Spor Kulübü'nü Avrupa Kupası Finali'ne ve ilk lig şampiyonluğuna taşımakla meşguller. Onlarla buluştuğumuzda Yalıkavak antrenörü Kıvanç Özcan da aramıza katıldı, iş yine dönüp dolaşıp bu "Sporu nasıl kurtarırız?" sorusuna döndü.

Sohbete başlarken daha önce Beşiktaş Aygaz'la dergi için yaptığım röportajı hatırlattım. Orada da sakin sakin giden muhabbet derinlere indikçe yönetimden, ilgisizlikten, ödemelerden ve federasyondan şikâyetler silsilesine dönmüştü. Fakat oyuncular bir noktada "Ya bunları söylüyoruz ama sen yine de yazma" demişlerdi. Normal şartlarda bu, gazetecinin sinirini oynatacak bir cümle. Ama hentbolun içindekiler bilir, bu cümlenin sebebi ne korkudur ne de başka. Olumsuzluklardan yorulmuş insanların "Bunlar çözülmez, zaten yapacak da bir şey yok, vakit kaybetmeyelim" bıkkınlığıdır. O bıkkınlığı almak da tek röportajla mümkün değil...

Her ne kadar Şampiyonlar Ligi gruplarına kalan ilk Türk takımı bir Erkekler Süper Lig ekibi Beşiktaş Mogaz olsa da ekonomik şartların zorlaştığı bir dönemde, yönetim ve yapılanma açısından Kadınlar Süper Lig takımları bir adım öne geçti gibi. Buna katılır mısınız?

KIVANÇ ÖZCAN Bence kadın hentbolu her daim Türkiye'de erkek hentbolunun önünde oldu. Hem oyunculuk yıllarıma hem de 12 senedir çalıştırdığım kadın takımlarına baktığımda bunu net şekilde söyleyebilirim. Yani Türkiye'de ilk Avrupa Kupası finali gören hentbol ekibi bir kadın takımı, Akdeniz Oyunları madalyası alan yine Kadın Milli Hentbol Takımı, lig çekişmesi de daha üstün.

YELİZ YILMAZ Ben şöyle söyleyeyim, milli takımlar seviyesinde yeni nesille birlikte erkekler, tarihimizde ilk kez belki de kadın milli takımının önüne geçti. 2006 Avrupa Hentbol Şampiyonası'na bir golle gidememiştik, yine dört sene sonra eleme grubunda son maçta kaçırdık Kuzey Makedonya karşısında. O

dönemde erkek milli takım böyle bir seviyede değildi. 2000'lerin ortasından bu döneme kadar kadınlar hep öndeydi.

YELİZ ÖZEL Aslında bunun sebebi federasyonun son dönemde erkek hentbolunu kadın hentboluna göre daha fazla ön plana çıkarması. Mesela Yeliz'in ve hocamın bahsettiği dönemde kadınların getirdikleri başarıların hiç üstüne düşmediler.

YY Kadın erkek eşitsizliğine giriyoruz yavaştan.

YÇ Girelim girelim.

YY Güzel. Hangi alanda durum böyle değil ki? Bana erkek sporcularını veya takımlarını kadınlara göre ön planda tutmayan bir spor, bir federasyon söyleyebilir misiniz? Kadınlar çok çok daha başarılı olmak zorunda kalıyor erkeklere göre ki belki o zaman eşit ilgi veya övgü görebilsinler. İki tarafa da aynı özen gösterilse, kadın milli takımından bir anda el etek çekilmemiş olsa durum daha farklı olurdu. Neyse, zaten ülkenin her yerinde bu hikâye yok mu?

Şöyle sorayım o zaman, muazzam kariyerlere sahipsiniz ve Türk hentbolunun her şeyini gördünüz. Geçmişten bugüne değişen herhangi bir şey yok mu?

YÇ Kadınlarda altyapılar çok az destekleniyor, bu hiç değişmedi. Yani erkek oyuncu havuzu sürekli geniş, erkekler sporculuğa çok daha rahat adım atıyor.

YY İşte az önce söylediğim, erkek milli takımındaki yeni jenerasyon...

YÇ Aynen öyle. Bir de kariyerimin başından beri değişmeyen şey, kadın antrenör sayısının azlığı...

KÇ Ek olarak bizim ülke sporunun en kötü yönlerinden biri de şu: Bizde altyapı antrenörlüğü -ki kesinlikle üst yapıdan daha zordur ve daha fazla çalışma gerektirir- A takımlara geçmek için bir basamak olarak kullanılıyor. Altyapı antrenörlerinin elindeki genç oyuncuyu yetiştirmek gibi bir niyeti olmuyor. Bu da oyuncunun üst seviyeye ciddi eksiklerle gitmesi demek. Maalesef Türk hentbolu yıllar içinde fazla bir şey öğrenmedi.

> ***Yurtdışında fotoğraf çektirmek isteyen insanları görünce anladım nasıl bir sporcu olduğumu.*** - Özel

Bu aynı zamanda hentbolumuzun içine kapalı yapısından ileri gelmiyor mu? Yıllarca yurtdışında oynadınız, yabancı takım arkadaşlarınız, antrenörleriniz oldu, sizden iyi yanıtlayacak kimse yoktur...

YÇ Aslında bu soruya cevap vermek için yirmi yıllık kariyere falan gerek yok. Hentbolu anlatamadığınız, medyada da görmediğiniz bir noktada böyle yetişiyorsunuz. Biz küçükken de böyleydi. Yani hentbolcuyum demek beraberinde ya hentbolun ne olduğunu açıkladığınız bir konuşmayla devam ederdi ya da 'ana spor' olmadığı için şakalarla... Ben bu yaşa geldim, daha yeni aşmaya başladım o durumu. Arka planda kalmış bir sporun içine kapanmaması çok zor zaten. Örnek vereyim, yurtdışında oynarken fotoğraf çektirmek isteyenler etrafıma toplanınca veya gazeteye haber olunca fark ettim nasıl bir sporcu olduğumu.

YY Kapalılık bir de spor kültüründen. Yurtdışında oynayan bir sporcunun gelecek kaygısı yoktur mesela. Sistem bunu sağlıyor. Biz çocuklara rahat bir sportif gelecek sunmuyoruz.

Yeliz Özel

Yeliz Yılmaz

Önceliği hiçbir zaman spor olmuyor o çocuğun. Önceliği spor olsa belki yurtdışına gitme hedefi koyacak, kendini geliştirmek için burada gördüğüyle yetinmeyecek. Gelecek kaygımız olduğu, "Yurtdışında oynayıp dönsem iş bulabilir miyim?" diye düşündüğümüz sürece bu kapalılık değişmeyecek.

YO Ben yıllarca yurtdışında oynadım ama bir yandan okulu bitirmek ve öğretmenliği almak zorundaydım. İkiye bölünüyordu hayatım sürekli.

YY İşte... Kariyerim bittiğinde ne olacağım diye düşünmek zaten ne kendini ne oyununu geliştirmene izin veriyor. Bu korku varken belli bir süre sonra yılıyorsun zaten.

KO Biz eşikleri atlayamıyoruz. Yelizlerin söylediğine ek olarak desteksizlik de, cesaretsizlik de, ne istersen de... Düzgün bir yönetim ve planla biz bir büyük şampiyonaya gidebilmiş olsak -ki kıyısından döndük- belki ülkede hentbol sevilecek, sporcularımız büyük takımlarca takip edilecek ve yurtdışına gidecek.

OS Doruk Pehlivan mesela Akdeniz Oyunları'ndaki performansıyla transfer oldu Fivers'a.

KO Misal menajerim iki senedir yurtdışına CV'mi yolluyor. Fakat Türk antrenörünün yetenekleri öyle bilinmiyor ki... Hatta bana "Hocam keşke soyadınız Özcaniç falan olsaydı, eski Yugoslav antrenörleri kimse bu kadar sorgulamıyor" diyor. Sorunu medyada da arayabilirsin tabii ama hepsinin bir araya toplanmasından ileri geliyor bu içe kapalılık ve gelişmemişlik.

> ***Cesaretsiz sporcularız. Küçüklere hep söylüyorum. Sadece şut çekip durmayın, İngilizce öğrenin.*** - Özel

Yani hem yurtdışından iyi teklif gelmesine rağmen gitmemeyi seçenler -mesela Can Çelebi yine öğretmenlik durumundan dolayı Sporting'den gelen teklifi reddetmişti- hem de "Dil öğretmiş olsalar giderdim" diyen Tolga Özbahar gibi oyuncular var.

YO Biz cesaretsiz sporcularız. Küçüklere hep aynı şeyi söylüyorum, sadece şut çekip durmayın. Gidin İngilizce öğrenin. Kursa gidemeyebilirsiniz ama internet var. Bu çekingenliği kırmak kolay. Yani bir-iki kelime İngilizce bilerek benim oynadığım takıma transfer olan yabancı bir oyuncu tak diye adapte olurken biz neden korkuyoruz ki? Burada da yine aile ve altyapı eğitimi ön plana çıkıyor.

YY Misal Doruk örneğini verdin, annesi Zeynur Pehlivan ve babası Zeki Pehlivan da eski oyuncular ve çocuklarına Avrupa'ya gidebileceği bir zihniyet aşıladılar. Aile doğru yetiştirecek, altyapı antrenörü doğru eğitimi verecek, devlet "Sen git yurtdışına, dönünce öğretmenliğini veririm sana" diyecek. Hepsi birlikte olmalı.

***

Kökte sorun olunca her yere sirayet ediyor. Hentbolumuzun son dönemi de bir tuhaf. Kulüpler bazında Beşiktaş ilk kez Şampiyonlar Ligi gruplarına kaldıktan, hatta o sezonun şampiyonu Montpellier'yi deplasmanda yendikten birkaç sene sonra şu anda ekonomik sorunlarla boğuşuyor ve Kupa 2'de puansız grup sonuncusu oldu. Selkaspor diye bir takım kuruldu üç sene önce, büyük bir yatırım yapmışlardı, şampiyonluk gelmeyince sezon sonu kapatıldı. Kadınlar Süper Lig'de örnek gösterilen Ardeşen vardı, yok oldu. Antalya takımları Şampiyonlar Ligi'ne oynuyordu, yatırım çekildiği için şu an ligde üst sıraları zorlayamıyorlar. Kısacası hentbol, parası olan ve sporla ilgilenmek isteyenlerin oyuncağı olmaktan öteye gitmedi bir süredir. Fakat Yalıkavak'ta durumlar biraz daha farklı.

Yalıkavak'ın son iki sezonuna bakarsak ülke hentbolunun en büyük eksiğini tamamladığını görüyoruz: İstikrar.

KO Geçen sezon takımın başına geldiğimde bana "Süreklilik istiyoruz" dediler. İki-üç senelik bir planla şampiyonluğa gitmeyi hedefliyorlardı. "Bu sezon lideriz, şampiyon olursak ertesi sezon

büyük bütçelerle bir anda ortalığı dağıtmayalım" diye düşündüler. Yani, yapı sağlam. Sonuçta ayağını yorganına göre uzatmayan yapılar son dönemde hep kayboldu. Bunda hentbolu bilmeyen yöneticilerin payı büyük. Antrenörünü veya oyuncusunu dinlemeyen yöneticiler takımı da dibe sürüklüyor. Yalıkavak bana çok büyük bütçe değil, başarıya gidecek bir yapı sundu.

YY Kulüpler çok başarı endeksli. Ya sıkılan yöneticiler ya da ekonomik sorunlar kulüpleri küçülmeye veya yok olmaya götürüyor. Bu bir performans sporu. Sadece para harcayarak, kadro kurarak başarıya ulaşmak diye bir şey yok. İşler bir sezon hayal ettiğin gibi gitmez, ertesi sezon istediğini alırsın. Önce ekip ruhunu kurmak, bir plan sahibi olmak, transfer yapmaktan da bütçeyi büyütmekten de daha önemli.

YC Bir plana, kulübe ait hissetmek, antrenmana giderken keyifli olmak sporcuları başarıya götüren en büyük etkenler arasında. Çünkü o zaman takım için bir şeyler yapmak istiyorsun. Kıvanç Hoca'nın varlığı, oyuncu grubunun uyumu, yöneticilerin doğru planıyla birlikte 18'de 18 yaptık, Avrupa'da da yarı finaldeyiz.

> ***Bu bir performans sporu. Sadece para harcayarak başarıya ulaşmak diye bir şey yok.*** - Yılmaz

? Bu yapıyı kariyerinizin son bölümünde Yalıkavak'ta bulmak çok özel olsa gerek...

YY Benim çok unutulmaz sezonlarım var. Aklımdan hiç çıkmayan şampiyonluklar, Avrupa'da veya milli takımda güzel anılar... Ama kariyerimin bu döneminde böyle bir ekibin parçası olmak Yalıkavak'ı ayrı bir yere koyuyor.

YC Ben 41 oldum, Yeliz 40. Hâlâ başarıya aç hissediyorsak böyle bir ekipte olmamızın büyük etkisi var. Aramızda konuşuyoruz zaman zaman "Bizi ne itiyor?" diye, o yaptığın şeyden mutlu olmanın verdiği hissiyat bu.

KC İnsanların bize bakışı da çok olumlu. EHF Avrupa Kupası çeyrek finalinde Gran Canaria'yı yendik, bütün Süper Lig hocaları beni tebrik için aradı. Yarı final eşleşmemiz belli oldu, bütün hocalar bana rakibimiz Lokomotiva Zagreb'le ilgili bildiklerini yollamaya başladı yardımı dokunur belki diye.

? Röportajın merkezi Yeliz, Yeliz, Yalıkavak oldu madem, şunu sorayım: Üç Y'nin geleceğinde ne var?

KC Yalıkavak tarafını ben söyleyeyim. Her sene hedefin daha yukarı çıkmasını istiyoruz. Tabii ki Şampiyonlar Ligi'ne gitmek isteriz ama oradaki bütçeler beş milyon euro civarı. Çok büyük fark var. Biz bu sezonki yarı finalle birlikte düşük bütçeyle iyi işler yapılabileceğini gösterdik. Önce Kupa 2 olur, oradan daha da yukarıya tırmanırız. Adım adım gitmek istiyoruz.

YC Ben vücudum el verdikçe oynamaya devam etmek istiyorum. Bir sezon önceki başarımı tekrarlayamadığımı düşündüğümde bırakmayı düşünebilirim. Kariyerim boyunca yaptıklarımın altına düşmek, hedef küçültmek istemem. Sonrasını da emekli olunca düşüneceğim. Yüksek ihtimal yine hentbolun içinde olacağım ama...

YY Ben de bıraktıktan sonra bir şekilde bu spora yardımcı olmak istiyorum. Bu kadar uzun zamanını hentbola vermiş insanların dışarıda kalmaması gerek. Antrenör, menajer, kulüp yöneticisi, belki başkanı...

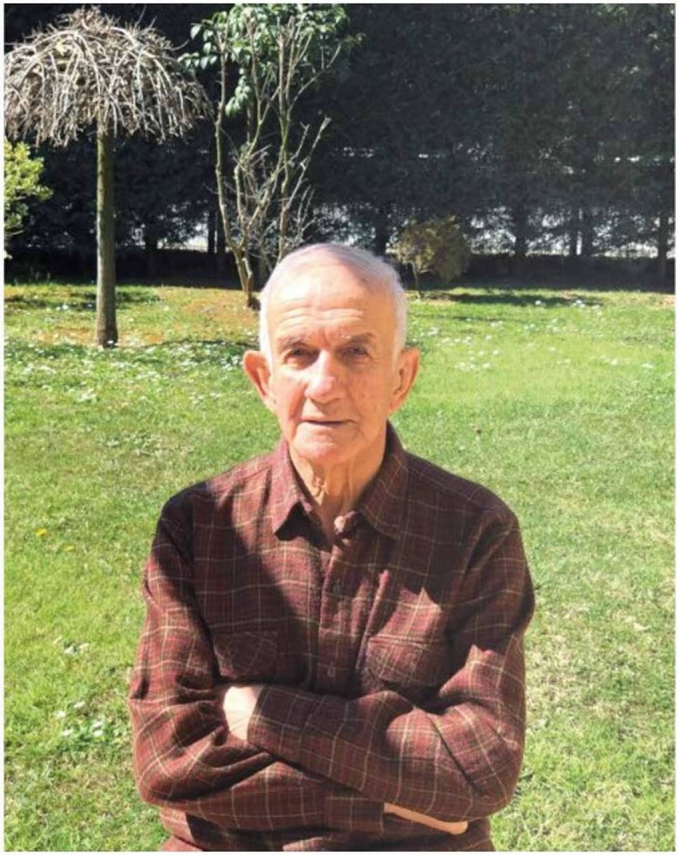
? İlk kadın Türkiye Hentbol Federasyonu Başkanı olmak ister misiniz?

YY Neden olmasın? Bu kadar sene neyin eksik olduğunu gördükten sonra o eksikleri düzeltmek gerek diye düşünüyorum. En azından düzeltmek için çalışmak...

***

Hentbola başlayan her çocuğun adını duyduğu, idol olarak aldığı Yelizler belki kariyerlerinin sonuna geliyor ancak görünen o ki hem Yalıkavak'ta mücadelelerini sürdürecekler hem de hentbolu bıraktıktan sonra sporun çözülemeyen sorunlarına çözüm aramaya devam edecekler. Üç Y Türk hentbolunu kurtarmaya yeter mi? Keşke ama zor...

Garip bir şey bu hentbol, canınızı yakıyor ama bırakamıyorsunuz da...

110

Basketbol tarihimizin en nevi şahsına münhasır rekorlarından biri 110. Hüdai Budanur'la Beşiktaş'ın tüm sayılarını kaydettiği o günü, Darüşşafaka dönemini ve Keds ayakkabıları konuştuk.

BUĞRA BALABAN

Meşhur hikâyedir. Wilt Chamberlain, 2 Mart 1962'de Philadelphia Warriors formasıyla New York Knicks'e 100 sayı atar. Henüz topallama dönemindeki NBA'de o maçın yayını yoktur, salona dört bin seyirci gelmiştir. Maçtan sonra Warriors çalışanı Harvey Pollack, soyunma odasında beyaz bir kâğıt bulur, üzerine çalakalem 100 yazar, oğlunu neşelendirmek için o gün salonda bulunan fotoğrafçı Paul Vathis, Wilt o kâğıdı tutarken deklanşöre basar.

O meşhur kareden 5 sene önce, İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda Beşiktaş, Karagücü'nü 110-56 yener. Maçı eşsiz kılan, 110 sayının tamamına imza atan Hüdai Budanur'dur. Ancak Budanur, Wilt kadar şanslı değildir. O günden öyle afili bir fotoğraf yoktur ama ertesi günün gazete küpürleri, özel performansın anısını yaşatmak için yeterlidir.

Pandemi dünyayı etkisi altına almadan önce, Sancaktepe'de Hüdai Bey ve eşi Gülseren Hanım'ı ziyaret ettim. Hem 110'un hikâyesini hem de Türkiye'de basketbolun ilk adımlarını dinledim. Lezzetli böreklerinden ikram eden Gülseren Hanım'ın, Hüdai Bey'in hatıralarına ekledikleri de oldu. Bir saati aşan hoş sohbetin ardından kaydı kapatırken, pek de yaratıcı olmayan bir fikrim vardı. Doktoları kıskandıracak kadar kötü el yazımla, beyaz bir kâğıda 110 yazdım, Hüdai Bey o kâğıdı tutarken telefonumun ekranına dokundum...

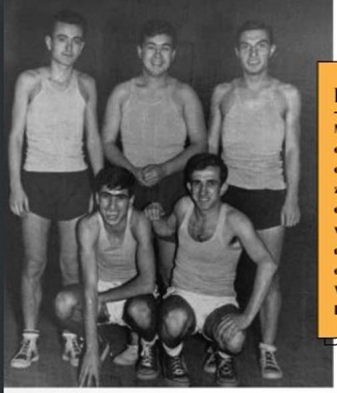
Darüşşafaka kolej olmadan önce, Fatih Çarşamba'daki kampüste başladım okula. Darüşşafaka'da bir evci olmak vardı, bir de bekâr olmak... Evci olanlar, haftasonu evlerine gider, bekâr diye tabir edilenler okulda kalırdı. Yalçın Granit benden üç-dört sınıf büyüktür, çok hevesliydi basketbola. Çarşafları yırtar, birbirine ince şeritler halinde dikip kâğıttan bez top yapardık. Tavandaki kalorifer borularının üzerinden basket atmaya çalışırdık. Salonun anahtarını ele geçirdiğimiz zaman dünyanın en mutlu insanları bizdik. Gider salona basket oynardık, başka mesguliyetimiz yoktu. Sonra açık hava sahası yapıldı, 24 saatin yemek hariç tamamını sahada geçirmeye başladık.

> *Amerikalı gemicilerden basketbol öğrenmek, 'Keds' ayakkabısı, basketbol topu almak için uğraşıyorduk.*

Tabii o zaman kitle iletişim araçları yoktu; bir tek portakal sandığı gibi radyo vardı. Denizi gözlerdik, Türkiye-NATO ilişkileri sebebiyle Amerikan gemileri gelirdi İstanbul'a. Missouri Zırhlısı meşhurdu, bir de uçak gemisi. O gemicilerle maç alıp onlardan basketbol öğrenmek, onlardan 'Keds' basketbol ayakkabısı, basketbol topu almak için uğraşıyorduk. İyi İngilizce bilen sınıf arkadaşım İsmail Kafesçioğlu, sonra Türkiye Petrolleri genel müdürü falan oldu, diyalog kurardı. Amerikalılar şaşırıyordu ama misafirler tabii, "Maç bitsin, veririz her şeyi" diyorlardı. Basketbol için ne saha ne malzeme vardı. Amerikalıların o dönem bilmediğimiz her fundamental hareketini not eder, öğrenmeye çalışırdık. Basketbolun emekleme dönemiydi... Şimdi bakıyorum, Gaziantep Basketbol, İstanbul takımlarını yeniyor. Artık ülkenin her yerine yayıldı basketbol, seviniyorum tabii.

Cumhuriyet
Spor
Hüdai, basketbol sayı rekoru kırdı
Beşiktaş Eskişehirde 7 - 0 galib

Spor ve Sergi Sarayı yapılmadan önce, şehirde basketbol oynayacak pek salon yoktu. Sultanahmet'te YMCA (Genç Hristiyan Erkekler Birliği) vardı Gülhane Parkı'nın orada. İkincisi, İTÜ Gümüşsuyu'ndaki sahaydı, en güzeli oydu. Asma seyirci alanları vardı. Çıkışta yakındaki Rus Lokantası'na gider, borş çorbası içer, şinitzel yerdik. Üç, Eminönü Öğrenci Lokali'ydi; seyirci yeri yoktu, tek tarafta bir balkon sadece. Bir de Beyoğlu'nda eski Galatasaray kulübünün bulunduğu Hasnun Galip Sokak'ta Galatasaray Lokali vardı. İstanbul'daki spor salonları bundan ibaretti. Bir de hakkını yemeyeyim, Moda'da Kadıköy Spor'un açık hava sahası. Yaz aylarında orada turnuva yapılırdı. Can Bartu, sınıf arkadaşım Mehmet Baturalp falan çok maça çıkmışızdır orada. Bunlar dışında Darüşşafaka Lisesi'nin kapalı spor salonu vardı ama zemin rabıta, kırık döküktü... Top da yok tabii, hep dikişli toplar.

PLASE

Mehmet Baturalp arka sıramda otururdu, sekiz sene yatılı okuduk onunla. Samimiyetle söylüyorum, o zaman plase dediğimiz atışı ben empoze etmiştim ona, önce kol, dirsek, bilek ve parmak uçları, top ne kadar geri dönerse o kadar yumuşar diye. Benim okul numaram 189'du, onunki 194... Vefatından birkaç gün önce telefonla konuşmuştuk, toprağı bol olsun.

İstanbul valisi Fahrettin Kerim Gökay adına düzenlenen bir Gökay Kupası vardı. Darüşşafaka'daki son zamanlarım, rakip Fenerbahçe'ydi. Son saniyelere yakın bir sayı gerideydik. Top bende, uzaktan 'jump shot'a kalktım ve basket oldu, bir sayıyla galip geldik. İlk defa Fenerbahçe'yi yendik, hiçbir zaman unutmam. Seyirciler sahaya atladılar; sarılanlar, öpenler...

Galatasaray o zaman monşer takımıydı. Fenerbahçe Çeşme Meydanı'yla özdeşleşmişti, Beşiktaş'sa arabacı takımıydı. Benim Beşiktaş'ı seçme sebebim şuydu: Darüşşafaka sosyal demokrattı, fakir çocukların yatılı okuduğu bir yerdi. Daha yakın hissettim Beşiktaş'a kendimi. Koyu Beşiktaşlı bir Asım vardı, o aracı oldu, iki bin lira verdiler o zaman, Beşiktaş'a geçtim.

Spor ve Sergi Sarayı yapıldı; "Oh" dedik, "Harbiye'de salon, sosyete de gelir..." Taksim'de inip yürüyerek giderdik oraya. Beşiktaş'ta oynadığım dönemde, Spor Sergi Sarayı'na bakan adama rüşvet götürürdük; baklavadır, tatlıdır... Yeter ki bize salonu açsın da antrenman yapalım. Haftasonu maç olurdu; Spor ve Sergi Sarayı'nda oynayacağımız için heyecanlanırdık. Biraz derme çatmaydı tabii ama yine de orada antrenman yapabilmek bir ayrıcalıktı. Göz bebeğimizdi o salon. Spor yazarları ve fotoğrafçılardan salona gelip maçları takip edenler, hatırladığım kadarıyla Cem Atabeyoğlu, Erdoğan Arıpınar, Togay Bayatlı, Mehmet Biber ve İlhan Demirel'di. Hiç unutmam, Beşiktaş seyircisi Spor Sergi'de ara sıra tezahürat yapardı: "Recep Adanır, Hüdai Budanır" diye. Benim soyadım Budanur halbuki ama kafiyeli olsun diye futbolcu Recep Adanır'ın soyadına benzetirlerdi benimkini de...

Takıma göre seyirci sayıları değişirdi. O zaman Beşiktaş'ın pek ismi yoktu. Biz Beşiktaş'ın adını duyurmaya başladıktan sonra seyirci gelmeye başladı. Fenerbahçe ve Galatasaray maçlarında daha fazla izleyici gelirdi. O yıllar çok istisnai durumlar hariç salonun yarısı bile dolmazdı. Basketbol çok bilinmiyordu. Küçük maçlarda taş çatlasın üçte biri dolardı salonun. Ulusal bir lig yoktu 1950'lerde, mahalli lig.

> ***Darüşşafaka sosyal demokrattı, fakir çocukların okuduğu bir yer. Daha yakın hissettim Beşiktaş'a.***

Samuel Fox gelmişti bir ara milli takımın başına, Amerikalı. Onun zamanında geniş kadroya çağrılmıştım birkaç kez. Bir huyu vardı, hata yapana "Bow!" yani "Eğil!" diye bağırırdı, sonra kıçına tekmeyi vururdu... Geniş kadrolara çağrılıyordum ama sonunda o ya da bu sebepten makas yiyordum. Milli takıma hep Galatasaray ve Fenerbahçe'den oyuncular çağrılıyordu. Beşiktaş'ın adı sanı yok, idareci baskısı yok, öksüz durumdaydı. Beşiktaş'ta antrenörümüz Yakovos Bilek'ti. Kurtuluş'ta da oynamış önceden. Bize antrenörlük yaptıktan sonra 1960'ların başında Batı Almanya'ya gitti. Orada milli takım antrenörlüğü yaptı hatta, çok önemlidir Alman basketbolu için. Neyse, Yakovos Bilek o meşhur Karagücü maçından önce "Biz Karagücü'nü nasıl olsa yeneriz. Protesto için bir taktik düşündüm, tüm topları Hüdai'de toplayacaksınız" dedi. O dönem fundamental'ım fevkalade, pivot adımları, 'jump shot'lar gözüm kapalı... O kadar formdayım. Bizim çocuklar; Vecdi (Bayrakgil), Orhan (Saydam), Yurdagün (Göker), Hasan Kozanoğlu falan tüm pasları bana veriyorlardı. Alışmışım zaten, her sefer basket yapıyordum. İlk

devre birkaç faul oldu; çocuklar ya bilerek kaçırdı ya da atamadılar. İlk devre yaklaşık altmış sayı attım. İkinci yarı aynı şekilde devam. Paslaşıyoruz ediyoruz, sonra top yine bana. Anlamadı Karagücü uzun süre, fark ettiklerinde de iş işten geçmişti. 110-56 galip geldik; koç şunu söyledi sonrasında: "Bakın çocuklar, eğer biz böyle disiplinli, tek kişiden oynamasaydık takım kaosa sürüklenir, rakip zayıf diye herkes atmaya kalkar ve belki 110 sayıyı bulamazdık. Hem Hüdai'nin milli takımda hakkı yendiği için bir protesto olarak hem de taktiksel açıdan bunu yaptım."

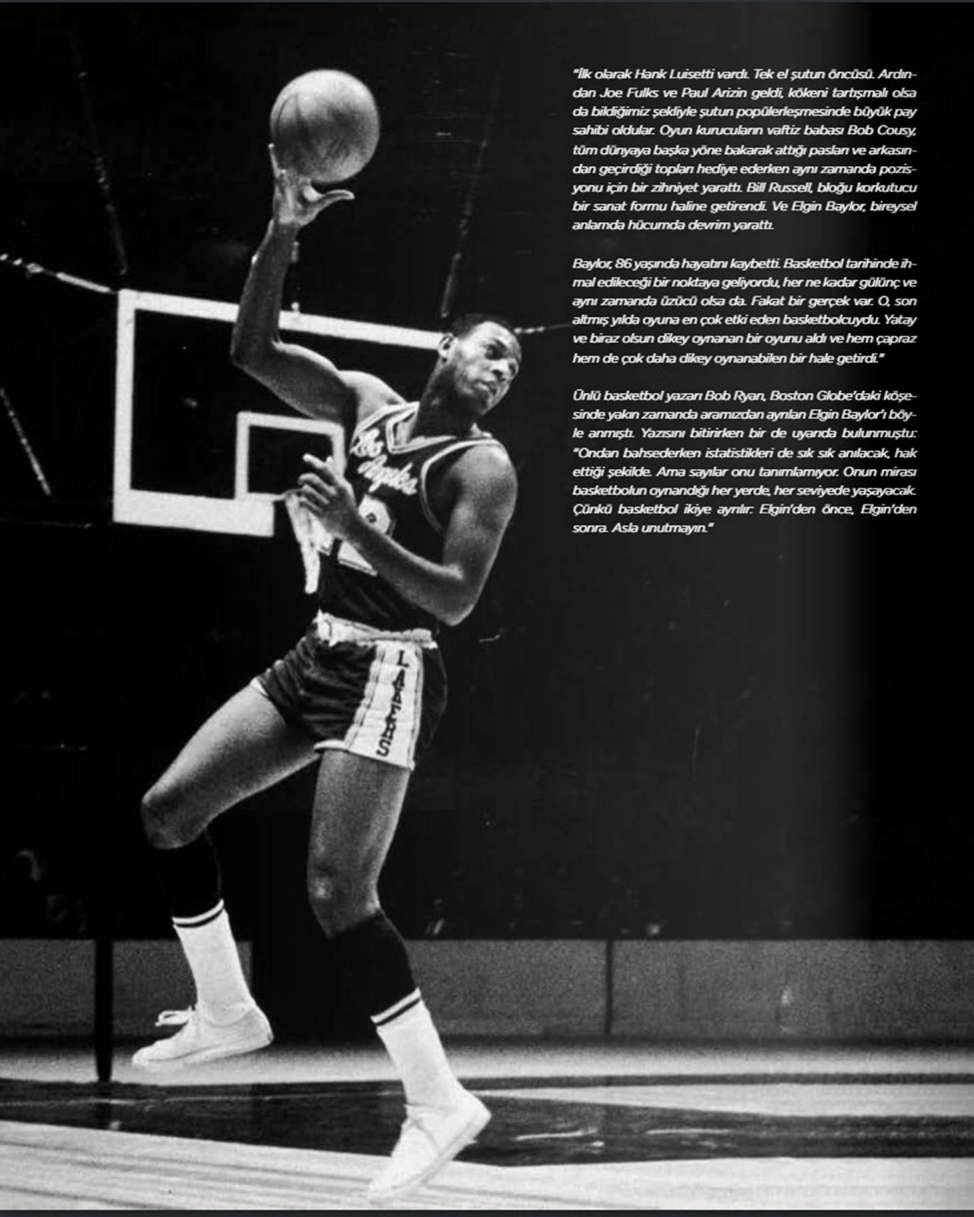
Okuldayken Yalçın Abi bizim liderimizdi. Lokomotif kabul ederdik onu. Jeoloji mühendisiydi o da hatta, bizim mühendislik fakültesine girmemize o önayak olmuştur. Ona özenerek jeolog olduk. Ben bir yandan basketbol oynarken bir yandan üniversiteyi bitirdim, Ankara'ya gideceğim Devlet Su İşleri'nde çalışmaya. Hüseyin Tanyu, Beşiktaş yöneticisiydi. Bana dedi ki "Ne yapacaksın gidip, gel sana Karaköy'de ofis açalım, gümrük komisyonculuğu yap." Bir rivayet vardı o zaman, Kahire'nin yarısı onun derlerdi Tanyu için. Ama Gülseren'le çoktan sözleşmiştim Ankara'ya gideceğiz diye, olmaz dedim. Gittim Ankara'ya, Devlet Su İşleri'nde çalışmaya. Bir yandan Etlik'teki salonda basketbol dersleri verdim. Aydın Örs küçüktü, o da öğrencilerim arasındaydı.

Devlet Su İşleri'nde ilk genel müdürüm Süleyman Demirel'di. Belli bir süre sonra o politikaya geçti, ben de yedek subay olarak askerliğe... 1961'in ikinci yarısında yedek subaylığımı yapmak üzere Tuzla'da altı ay eğitim aldım. Beni Muhafızgücü Basket Takımı'na alacaklardı, tam o sıralar bir yasa çıktı "Hiçbir şekilde tayin, nakil, becayiş yapılamaz" diye. Öyle olunca kura çekildi, gittim Amasya'ya. Bir buçuk sene orada yedek subaylık yaptım. Hanımla da askerliğim sırasında evlendik, Yeşilırmak'ın kenarındaki İş Bankası tesislerinde kalıyorduk... (Gülseren Hanım sesleniyor, gülerek: "Ayrıntıya girme o kadar!")

Koç "Hem Hüdai'nin milli takımda hakkı yendiği için bir protesto olarak hem de taktik açıdan bunu yaptım" dedi.

O zamanlar üniversite bitirip meslek sahibi olmak bir ayrıcalıktı. Memur olmayana, askerliğini yapmamış olana kız vermezlerdi. Türkiye'deki sosyal durum buydu. ("Biz de evlenemezdik!") Basketbolda bugünkü gibi profesyonellik yoktu. Emeklilik garantisi falan derken, memuriyeti tercih ettim. Fen Eğitim Müdürü, Şube Müdürü oldum. Araziye gidiyoruz, baraj yeri seçiyoruz. Burada yapılır, burada yapılmaz, yapılması durumunda nereden malzeme temin edilir... Zemin etütleri, stabilite etütleri bizim görevimizdi. Keban Barajı'nı kurtaran projenin içinde yer aldım. Baraj yapıldıktan sonra su kaçırmaya başlamıştı. Nereden kaçırıyor diye bakarken bir yeraltı mağarası buldum, kocaman. Süleymaniye Camisi'ni koy içine, o kadar büyük. Avrupa'dan uzmanlar geldi, ne yaparız ne ederiz diye. Barajlar Dairesi Başkanı Refik Bey'le (Akova) uzun bir çalışma sonunda 700 bin metreküp malzeme bastık, kaçakları azalttık. Otuz sene kaldık Ankara'da. Meclis duvarının hemen arkasında, Hoşdere Caddesi'ndeydi evimiz. İstanbul'u çok değişmiş bulduk dönünce. Zamanında Fatih Camisi'nin yanındaydı evimiz, tramvayla İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne giderdim. Fatih tertemiz, nezih bir yerdi. İstanbul'un nüfusu taş çatlasın bir milyon, tam bir Avrupa kentiydi. Döndüğümüzde toplum yapısı çok değişmişti.

Basketbolu hâlâ çok sıkı takip ediyorum. EuroLeague'i avcumun içi gibi bilirim. Şimdi basketbol oyunu perde üzerine, merkezi boş bırakıp oralara kat etme temelli bir sistem haline geldi. Bazen şablonu uygulayabilmek için oyuncular çok müsait olsalar da yakından şut atmayıp topu dışarı çıkarıyorlar. İnisiyatif kullanmıyorlar. Halbuki fake at, git potaya bitir. EuroLeague maçlarında bile görüyorum, çıldırıyorum bazen...

"İlk olarak Hank Luisetti vardı. Tek el şutun öncüsü. Ardından Joe Fulks ve Paul Arizin geldi, kökeni tartışmalı olsa da bildiğimiz şekliyle şutun popülerleşmesinde büyük pay sahibi oldular. Oyun kurucuların vaftiz babası Bob Cousy, tüm dünyaya başka yöne bakarak attığı pasları ve arkasından geçirdiği topları hediye ederken aynı zamanda pozisyonu için bir zihniyet yarattı. Bill Russell, bloğu korkutucu bir sanat formu haline getirendi. Ve Elgin Baylor, bireysel anlamda hücumda devrim yarattı.

Baylor, 86 yaşında hayatını kaybetti. Basketbol tarihinde ihmal edileceği bir noktaya geliyordu, her ne kadar gülünç ve aynı zamanda üzücü olsa da. Fakat bir gerçek var. O, son altmış yılda oyuna en çok etki eden basketbolcuydu. Yatay ve biraz olsun dikey oynanan bir oyunu aldı ve hem çapraz hem de çok daha dikey oynanabilen bir hale getirdi."

Ünlü basketbol yazarı Bob Ryan, Boston Globe'daki köşesinde yakın zamanda aramızdan ayrılan Elgin Baylor'ı böyle anmıştı. Yazısını bitirirken bir de uyarıda bulunmuştu: "Ondan bahsederken istatistikleri de sık sık anılacak, hak ettiği şekilde. Ama sayılar onu tanımlamıyor. Onun mirası basketbolun oynandığı her yerde, her seviyede yaşayacak. Çünkü basketbol ikiye ayrılır: Elgin'den önce, Elgin'den sonra. Asla unutmayın."

MERKEZ KORT 73

NEŞELİ

Atakaş Hatayspor'un en çok konuşulan oyuncusu Mame Diouf değil. Ama onun da anlatacağı özel şeyler var.

ARHAN ATA PİLAVOĞLU

Molde, Manchester United, Hannover, Stoke City... Hatayspor denince akla gelen ilk kişinin bu kariyere sahip Mame Diouf olmasını bekleyebilirsiniz. Ama Diouf bu sezon o rolü üstlenmiyor. Aaron Boupendza, şapkadan çıkardığı tavşanlarla birlikte filmin yeni başrolü. Yine de Diouf için bu bir sorun değil. Çünkü Senegalli, Boupendza'nın geçtiği yollardan daha önce geçti ve artık oyunu tek boyutlu görmüyor. 33 yaşındaki golcü; bu değişimin nereden geldiğini, Sir Alex Ferguson ile ilişkisini ve Stoke deplasmanlarında yaşadıklarını anlattı. Ve hemen her cevabının başına neşeli kahkahasını eklemeyi ihmal etmedi. Bize de o cümlelerin sonuna (Gülüyor.) ibaresini eklemek düştü...

İlk sorum biraz canınızı sıkabilir. 2002 Dünya Kupası, Senegal-Türkiye. 15 yaşındaki Mame Diouf maçı izlemiş miydi?

Evet, izlemiştim... Yenmiştiniz bizi! (Gülüyor.) Golü atan oyuncunuzu beğenmiştim hatta.

İlhan Mansız?

Evet, sanırım o. Saçları güzeldi...

Peki daha da genç Diouf'a kulak verelim şimdi. Futbola başlama hikâyeniz nasıl?

Ayakkabı yok, top yok, saha zaten yok. Sadece topa benzer şeyler var. Elimize geçen her şeyi top yapıp onları tekmeleyerek oynamaya çalıştık. Senegal'den iyi forvetler çıkmasının temel sebebi de bu bence. Top ve ayakkabı olmadan oynadıktan sonra onlara sahip olmak, oyununuzun çok daha fazla gelişmesini sağlıyor.

2007'de Molde'ye transfer süreci nasıl başlıyor? O sıralarda Senegalli Pape Diouf ve Madiou Konate de Molde'deydi, onların transferde etkisi oldu mu?

Çok çılgınca bir süreçti. Aslında Dakar'a beni izlemeye gelmemişlerdi. O maçta kimi istediklerini hatırlamıyorum ama sonrasında açıklamışlardı bana bunu. Ama o gün beni görüp beni transfer etmek istemişler. Sanırım o maçta

İyi oynadığım için benden etkilenmişlerdi, şans işte... Sonrasında da ilk fırsatta Norveç'e gittim. O sıralar 19 yaşlarındaydım. Okula orada başladım çünkü bir şeyler öğrenmem gerekiyordu, yaşam şartları çok farklıydı. Ne İngilizcem ne de Norveççem vardı. Dil bilmiyordum, sadece Fransızca biliyordum ama insanlarla orada iletişim kurmama yardımcı olmuyordu.

Aslında oraya gelecektim. Senegal'den 180 derece farklı bir iklim, farklı bir kültür. Norveç'teki ilk günleriniz nasıldı?

Of... Çok zordu. Afrika gibi sıcak iklimden çıkıp Norveç'in iklimine alışmak imkânsızdı. Hayatımda hiç kar görmemişim ve bir anda karın merkezine gidiyorum. Uyanmak bile zordu. Kimseyi tanımıyorsun, kimseyle konuşamıyorsun, dil bilmiyorsun ve 19 yaşındasın. Çok korkunçtu ama futbola odaklanmaya çalıştım çünkü beni sadece futbol için kadrolarına kattıklarını biliyordum. "Eğer iyi oynarsam, her sorun çözülür" diyordum.

İyi oynadığınız o maçların belki de zirvesi: Otuz dakika geçmeden dört gol attığınız Brann maçı...

Brann! Norveç'teki en sevdiğim takımdır çünkü kariyerimde en çok onlara gol attım (Gülüyor.) Her şey çok hızlı gelişmişti, neler olduğunu ben bile anlamadan hat-trick yapmıştım. İlk golü attım ve sonrası tamamen çözüldü. İlk ya da ikinci golden sonra aslında yavaşlayabilirdim ama ben rekabetçi bir adamım. Kaybetmeyi sevmiyorum ve hayatta her zaman işimi garantiye alırım. Ama o gün gerçekten ilginç bir gündü, kabul ediyorum. Maçta hatırladığım bir an var. Dördüncü golden sonra skorboarda baktığımda herhalde maçın sonlarına geliyoruz diye düşünmüştüm. Ama daha otuz dakika geçtiğini gördüğümde inanamamıştım.

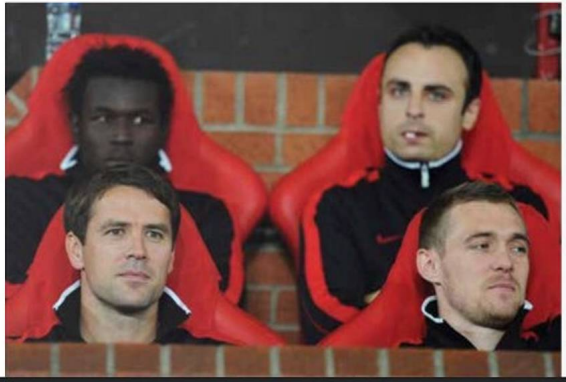
Bu performanslardan sonra o dönem Molde'nin kapısını Arsenal başta olmak üzere birçok kulübün çaldığı söylenmişti. Diğer tekliflerden farklı olarak Manchester United'ı seçmenizin nedeni neydi?

Aslında ortada bir seçim yoktu. Zaten Manchester'a gitmemem gerekiyordu, ortada hiç öyle bir plan yoktu. Danimarka'daki bir kulüple anlaşma aşamasındaydık ve ben de işleri menajerime devredip tatile çıkmıştım. Tatildeyken beni aradı ve "Konuşmamız gerekli" dedi. Ben de telefonla sakin bir yere geçtim ve onu dinlemeye başladım. Ama o tarz bir konuşmadan bahsetmiyordu, yanıma gelmek istediğini ve yüz yüze görüşmemiz gerektiğinden bahsetmişti. İşte o zaman işlerin gerçekten ciddi olduğunu anlamıştım. Geldi, United'ın teklifinden bahsetti ve bahsetmesiyle fikrim netleşti. Nerede olursanız olun, nereye gideceksiniz gidin... Eğer kapınızı Manchester United çalıyorsa, o kapıyı açarsınız. Ben de o kapıyı açtım ve hiç pişman değilim.

> *Eğer kapınızı Manchester United çalıyorsa, o kapıyı açarsınız. Ben de hiç pişman değilim.*

United'daki ilk senenizde çok forma giyemiyorsunuz zira müthiş bir rekabetin ortasına düşüyorsunuz. 21 yaşında böyle bir ortamda olmak nasıl bir duyguydu?

Çılgıncaydı. Bir pazar günü televizyonda izlediğim adamlarla aynı soyunma odasını paylaşıyordum. Soyunma odasına ilk girdiğim anı hatırlıyorum, erken gitmiştim ve gelenleri bekliyordum. Oda yavaş yavaş dolunca hissiyatım çok netti: "Vay be, ben nereye geldim?" İyi ki de gitmişim, iyi ki de o odalarda bulunmuşum çünkü futbola dair hemen her şeyi orada öğrendim. Futbolun ve bir takımın parçası olmanın ne demek olduğunu, bir organizasyon içinde nasıl hareket etmem gerektiğini... Hemen her şeyi orada öğrendim.

Fotoğraf Nasa Photos, Getty Images Turkey

Rooney, Berbatov, Owen... En çok hangisinden öğrendiniz?

Eğer masada güzel bir doğum günü pastası varsa o pastanın sadece bir dilimini almazsınız. Ben de öyle yaptım, her dilimden alabildiğim kadar şey almaya çalıştım. Her forveti dinledim, hepsinin yaptıklarına konsantre oldum. Gençlerin yaptığı hatalardan biri takımda yalnızca tek tük oyunculardan bir şeyler öğrenmek oluyor. Ama United gibi bir takıma gittiğinizde yapacağınız iki şey var: Öğrenmek ve gözlem yapmak. Ben de dinlemekten, gözlemlemekten, soru sormaktan hiçbir zaman sıkılmadım.

Sir Alex Ferguson da otobiyografisinde sıkça dinlemenin önemine yer verir. Hatta yalnızca oyuncuların değil, tesislerde çalışan aşçıya kadar herkesin hayatıyla ilgili olduğu, onların dertlerini dinlediği söylenir. Doğrular mısınız bu bilgiyi?

Elbette. Onun hakkında çok fazla konuşmayacağım çünkü tek kelime ile bile anlatabilirim: Efsane. Bence onu bu kadar iyi yapan esas şey kafanın içindekileri okuması. Senin içini bir ayna gibi görebilirdi. Kafanın bir şeylere takıldığını, saha içinde dalıp gittiğini veya iyi motive olduğunu çok iyi sezerdi. Sadece saha içi özelinde söylemiyorum bunu. Neden oynamadığımı düşünüğüm an yanıma gelir ve neden beni oynatmadığımı açıklardı. Sanki zihnimi okuyordu.

Gariptir, Manchester United'da çalıştığınız tek teknik direktör o değil. U23 takımında bugün A takımı çalıştıran Ole Gunnar Solskjaer'le de çalışmıştınız. Norveçli taktiksel donanım olarak o günlerde de ışık saçıyor muydu?

Kesinlikle. Ferguson gibi bir efsanenin yanında çalışırken bir şeyler kapmamanız imkânsız. O zamanlar hızlı ve çabuk bir oyun anlayışı vardı kafasında, Ferguson gibi. Kaleye en hızlı şekilde gitmenin yollarını arıyorduk. Bize her zaman en iyi savunmanın hücum etmek olduğunu söylerdi. Tabii aynı zamanda en iyi hücum da en iyi savunmadan geçer. Kötü bir savunmanız olduğunda o kadar rahat şekilde hücum edemezsiniz. O her zaman bu dengeyi sağlamaya çalıştı. Şu anda da işler onun için gayet iyi gidiyor, sadece biraz daha zamana ihtiyacı var. Manchester'a geldiğimde şehre ve kulübe adapte olmamda bana en çok yardım eden insanların başında gelir aynı zamanda.

> *Ferguson'ı bu kadar iyi yapan şey kafanın içindekileri okuması. İçini bir ayna gibi görebilirdi.*

Manchester'dan bir sonraki sene Blackburn'de de yine yoğun bir forvet havuzunun içinde buluyorsunuz kendinizi. El-Hadji Diouf, Benjani, Roque Santa Cruz, Nikola Kalinic, Jason Roberts... Fakat bu isimlere rağmen en çok forma giyen oyuncu da sizsiniz. Premier Lig'deki ilk tam sezonunuz nasıldı?

Aslında United beni göndermeyip yedekte tutmak istiyordu ama ben çok gençtim ve o kafa yapısıyla oynamak istiyordum. Blackburn'den de teklif gelince hiç düşünmeden kabul ettim. United'a benzer bir rotasyon ve çok değerli oyuncular vardı ama az önce dediğim gibi sadece onları dinledim. Dinledim çünkü onlar benim daha iyi olmam için benimle konuşuyorlardı. Eğer iyiliğimi istemeseler, neden bana bir şeyler söylemek için zahmette bulunsunlar ki?

O Blackburn takımında günümüzün popüler menajerlerinden biriyle çalışmıştınız: Sam Allardyce.

Big Sam! Aklı olan kimse onunla ters düşmez (Gülüyor.) Sam Allardyce, kariyerimde çalışmaktan en çok keyif aldığım hocalardandır. Zaten dikkat edin, kariyeri boyunca hak ettiği değeri görmemiş forvetlerle çok iyi anlaşır, onları yükseltir. Forvetlerinin üzerinden baskıyı alır ve onlara özgürlük tanır. Bana da tanımıştı, maç önlerinde yanıma gelir ve "Sahaya çık ve eğlen. Eğer eğlenmezsen bu oyunu oynamanın hiçbir anlamı yok. Stadyuma gelen herkes eğlenmek istiyor ve onları eğlendirmek istiyorsan önce kendin eğlenmelisin" derdi.

Blackburn sonrası Premier Lig'e kısa bir veda ve Hannover macerası ile Bundesliga'da hızlı bir başlangıç. Almanya ve İngiltere'deki en temel farkı sorsam, aklınıza ilk hangi cevap gelir?

Sanırım faullerin zor çalınmasını söyleyebilirim. Almanya'da alabileceğiniz bir faulü İngiltere'de almanız çok zor. Premier Lig'de her zaman hakemler oyunun devamını istiyor ama

Almanya'da hakemler genellikle oyuncuları koruyor, özellikle de kalecileri.

Hannover'den eski takım arkadaşınız Lars Stindl son yıllarda Gladbach ile çılgınca şeyler yapıyor. Şampiyonlar Ligi'nde Manchester City karşısında yine kaptandı hatta. Bu yükselişi bekliyor muydunuz ondan?

Tabii ki. Şimdi bile onunla bunu konuşuyorum ve geçmişte ona söylediğim şeyleri hatırlatıyorum. Oldum olası gol atmaktan önce asist yapmayı isterdi. Ne zaman asist yapsa soyunma odasında daha neşeli olurdu. Otomatiğe bağlamış bir zihni vardı, şimdi bunu daha büyük sahnede gösteriyor. Onu kaptan olarak izlemek, City'ye karşı en üst seviyede rekabet ederken görmek gurur verici. Lars, kesinlikle hak ettiği yerde.

City demişken, onlara da attığınız inanılmaz bir solo gol var...

O gol de hakikaten güzeldi. Premier Lig'e uzun süre sonra geri dönmüştüm ve o gol benim için bir mesaj golüydü. Şampiyona karşı atmak ve bu sayede Manchester City'ye karşı Stoke tarihindeki ilk deplasman zaferini getirmek inanılmaz bir duyguydu.

Güzel gollerden devam edelim o zaman. Dakika 90, Schalke 5-3 önde ve Mame Diouf kaleye hayli uzak bir mesafeden bir anda röveşataya kalkıyor. O anda nasıl karar verdiniz o topa vurmaya?

İçgüdüsel bir goldü o. Belli anlarda oyun o kadar hızlı akar ki düşünmeye vaktiniz olmaz. Hatta o anlarda düşünürseniz yanlış yaparsınız. Bu yüzden içgüdünüzü devreye sokmanız gerekir. Hani hep derler ya, 'Golcü içgüdüsü, yıldız içgüdüsü' diye. Bence o içgüdü tam olarak budur. Kaleci ile karşı karşıya kaldığınızda iki değil, bir kere bile düşünmemeniz gerekir bazen. Topu havada gördüğüm ilk an o röveşataya kalkmam gerektiğini hissettim. Eğer ikinci kez düşünsem, muhtemelen topun yere inmesini bekleyecek ve kötü bir kontrolle topu kaptıracaktım. Ama içgüdüme güvendim, "Hadi, bir şansımı deneyeyim" dedim ve öyle bir gol attım. Dönüp bakınca tek bir şey diyorum: "İyi ki güvenmişim!"

Geçenlerde Giroud'nun Atletico Madrid'e attığı golü görünce "Ya ben bunun daha iyisini atmıştım" dediniz mi?

Evet, gerçekten de söyledim bunu! (Gülüyor.) Bir arkadaşım bana Giroud'nun golünü attı ve ben de golü görür görmez "Ben bunu daha önceden atmıştım. Hem de daha iyisini" dedim.

Hannover sonrası Ada'ya dönüşünüzde Mark Hughes'un rolü var mıydı?

Vardı, hatta transferin başından sonuna kadar benimle iletişim halindeydi. Zaten benim Almanya'ya gitme amacım aslında İngiltere'ye geri dönmenin yolunu bulmaktı. İngiltere'de kendimi yeniden ispatlayıp gerçek Diouf'u göstermek istiyordum. Mark Hughes da bu imkânı sağladı ve o sene takımın en golcü oyuncusu oldum.

> ***Mark Hughes sürekli yanıma gelip "Ben senin yaşında bunların hepsini gol yapıyordum" derdi.***

O da eski bir forvet, gol vuruşlarında sizinle konuştuğu oluyor muydu?

Sustuğunu hatırlamıyorum ki! (Gülüyor.) "Ben senin yaşında bunların hepsini gol yapıyordum" derdi. Haklıydı, harika bir forvetti ama bana takılmak için bunları söylediğini de biliyordum.

Stoke zamanına geldiysek... "Bunları soğuk ve yağmurlu bir Stoke akşamında yapabilir mi?" Altı sene Stoke akşamlarını bizzat yaşamak nasıl bir duyguydu?

Mark Hughes

Fotoğraf: Getty Images / Getty

Hiç sorma, hiç sorma! (Gülüyor.) Emin ol, İngiltere'deki tüm takımlar bizim sahamıza gelmekten çekiniyorlardı. Garip bir havası vardı evimizde oynadığımız maçların. Soğuk, puslu. Çok sıkı savunma yapan bir takımız, elli metreye taç atan bir oyuncumuz var ve oradan seken topları toplayabiliyoruz. Hem ortam hem iklim hem de oynadığımız oyun rakiplere ters geliyordu. Hele de büyük takımlara karşı girdiğimiz ikili mücadelelerin hemen hepsini kazandığımız maçlar hatırlıyorum. Mistik bir havası vardı o maçların. Futbolu oynamanın en zor olduğu yerlerden biri soğuk ve yağmurlu bir Stoke akşamıdır yani, inanın bana.

Hiç şüphem yok... Ne de olsa Liverpool formasıyla son maçına çıkan Steven Gerrard'ı altı golle uğurlamış bir deplasmandan bahsediyoruz. Sizin iki golünüzle birlikte tabii...

O maç inanılmaz bir skor almıştık, dediğin gibi iki gol atmıştım ama yine de o gün Gerrard için üzülmüştüm. Son maçını hatırladığında hoşuna gittiğini hiç sanmıyorum. Skorun bu kadar artmasında o gün çok rahat ve özgürce oynamamızın bir payı var bence. Sezonun son maçıydı, kaybedecek hiçbir şeyimiz yoktu. Steven için kötü bir gün olsa da İngiltere'de yaşadığım en güzel tecrübelerden biriydi. Üzgünüz Steve!

> *Futbol oynamanın en zor olduğu yerlerden biri soğuk ve yağmurlu bir Stoke akşamıdır...*

Bu soruyu cevaplamak istemezseniz anlarım ama sormadan da geçmek istemedim. Neredeyse 2000 kişinin hayatını kaybettiği bir trajedide, 2015'te yaşanan Haç İzdihamı'nda siz de annenizi kaybediyorsunuz. Nasıldı o süreci yönetmek?

Anne hayattaki her şeydir. Senegal'den ayrılalı uzun bir süre oluyor ve oradan ayrıldığım ilk günden beri her tatilde, her fırsatta annemin yanına gidip onunla zaman geçiriyordum. Onun kaybının ne ifade ettiğini şu an burada açıklayamam, hatta hiçbir yerde açıklayamam. İnsanlar sorduğunda da kullanılacak kelime bulamıyorum çünkü bunu yaşamak zorundasınız, yaşamadan bu acının nasıl bir şey olduğunu anlamanız mümkün değil.

14/15'te takımın en golcü oyuncusu olduktan sonra 15/16 sezonuna da çok iyi başlıyorsunuz fakat performansınız sonraki haftalarda hayli düşüyor. Bu düşüşte annenizin kaybının payı var mı?

Çok ama çok zorlu dönemlerden geçtim. Yalan söylemeyeceğim, belki de kariyerim boyunca performansımı en çok etkileyen şeydi. Ama hayat bir yolculuk, hepimizin yolculuğu da bir yolun sonuna çıkıyor. Annemin yolculuğu da o gün son buldu. Neyse, daha fazla konuşmasak daha iyi.

Elbette... Futbola geri dönelim. Championship'in Avrupa'daki en zorlu beş ligden biri olduğu söylenir. Sıkışık fikstür, yoğun şartlar. Katılır mısınız?

Dedikleri kadar zorlu bir lig. Taktiksel olarak bir şeyler inşa etmeye çalıştığınızda sonuç da alamazsanız işler sizin için felakete dönüşebilir çünkü orada oyun genel olarak hıza ve tempoya dayanıyor. 46 maç oynayıp her maçı taktiksel sınavlarla kazanmanız zaten mümkün değil. Bence oradaki asıl savaş, psikolojik olarak 46 tane üst düzey maça her hafta hazır olmaya çalışmak.

Örneğin Sunderland bu savaşı kaybetti.

Evet, kesinlikle. Düştüğünüzden sonraki sene geri çıkamıyorsanız işler çok ama çok zorlaşıyor.

Türkiye'ye uzanalım. Hatayspor'a transferiniz nasıl gerçekleşti? Türkiye ile ilgili fikir alabileceğiniz onlarca isim vardı, hiç o isimlerden biri ile konuştunuz mu?

Badou Ndiaye ile konuştum, evet. Milli takım ve Stoke City'de birlikte oynamıştık onunla.

Fotoğraf: Getty Images Turkey, Alper Pestav

KISA KISA

SADIO MANE İnanılmaz oyuncu, inanılmaz. Gördüğüm en mütevazı insan. Ülkede gördüğü alelalmaz ilgiye rağmen her zaman insanlarla ilgili olması, onun ne kadar iyi bir insan olduğunun göstergesi.

RORY DELAP Adamım! Taç atışını baştan aşağı değiştiren adam.

KALIDOU KOULIBALY Büyük stoper, büyük savunmacı. Hızlı, lider, oyunu çok çabuk okuyabiliyor ve her iki ayağını da kullanıyor. Bir savunmacıda ne ararsanız var.

PETER CROUCH Şimdiye kadar sorduğun en iyi soru buydu işte! (Gülüyor.) Peter Crouch mükemmel bir insandır, insanlığın başyapıtıdır hatta. Saha dışında tanıyabileceğiniz en komik, en iyi insan olabilir. Seni seviyorum Koca Pete!

KÜNEFE Künefe, künefe, künefe... Senden korkuyorum dostum. Çok iyisin, çok! Künefenin en büyük sorunu çok iyi bir tatlı olması. Masaya ne zaman künefe gelse oturduğum yeri değiştiriyorum çünkü çok şekerli ama bir o kadar da lezzetli. Onu yemeden duramıyorum ne yazık ki.

Türkiye'nin güzel bir ülke olduğunu ve gitmem gerektiğini söylemişti. Üst üste altı senedir İngiltere'de oynuyordum ve yeni bir meydan okumaya ihtiyacım vardı. Meydan okumaları seviyorum, kariyerim boyunca masada daha iyi teklifler varken zor olan kulüpleri seçtim. Hatay da benzer bir yol. Başka teklifler vardı ama Süper Lig'e yeni yükselmiş olan Hatayspor'u seçmek istedim. Transfer sürecinde dikkat ettiğim diğer şey ise her zaman hocanın bana olan yaklaşımıdır. Sonuçta sizi isteyen, sizinle çalışmak için planları olan bir teknik direktörün yanına gitmek istersiniz. Ben de öyle yaptım ve şu anda da işler bizim için çok iyi gidiyor.

Bu sezon oynadığınız her maça 11 başladığınızı göz önüne getirince Ömer Erdoğan'ın sisteminde farklı bir yerinizin olduğu aşikâr. Hocanın topsuz oyunda sizden beklentileri neler? Hatayspor ligin en iyi pres yapan takımlarından biri.

Ömer Hoca her zaman en iyi savunmanın hücum etmek olduğunu söylüyor ve bunu sahada yaptığımız presle göstermeye çalışıyor. Ben de presin en ucundaki oyuncuyum, topsuz oyunda ilk işim presi yönetmek. Özellikle hocanın sisteminde topsuz şekilde gezinmeniz pek mümkün değil çünkü bundan hoşlanmıyor. Her zaman kompakt kalmamızı ve merkezde kalabalık olmamızı istiyor. Ben de ileri uçtaki arkadaşlarımla bu pres hattının yerini ve merkezin darlığını belirlemeye çalışıyorum.

Süper Lig'in bu sezonki en büyük sürprizi Aaron Boupendza. İnanılmaz farklı goller atabilme becerisi bir yana, Boupendza'nın daha çok pozisyona girmesinde sizin derine inerek yarattığınız alanların da büyük bir payı olduğunu düşünüyorum. Katılır mısınız?

Forvet olmak sadece gol atmaktan ibaret bir şey değil. Yıllarca insanlar forvetleri gol sayılarından yargıladı ama bir forvetin aklında yalnızca gol yoktur. En azından benim aklımda yok. Takım arkadaşlarımı nasıl daha iyi gösterebilirim diye düşünürüm her zaman. Çünkü ben de onların geçtiği yollardan geçtim. Ben de onlar gibi gol atmak için her şeyimi verdim, kendimi gole odakladım. O dönemlerde oynadığım takım arkadaşlarım da şu anda benim bulunduğum konumdaydı. Oyunu sadece gol atmak olarak görmeyen ve takım arkadaşlarına pozisyonlar yaratan bir konumdan söz ediyorum.

Dediğim gibi onların yollarından geçerek başarılı oldum. Golcülüğümle ilgili kimseye bir şey kanıtlamak zorunda değilim, isteyenler istatistiklere bakabilir. Bu yüzden tek amacım gol atmak değil. Takım arkadaşlarıma yardım etmek, onlara alan açmak, baskıyla stoperi üzerime çekerek onları bire birde bırakmak ve topsuz oyunda hocanın isteklerini yerine getirmek de görevlerim arasında. Kısacası, buraya sadece gol atmaya gelmedim. Kafamda, herkesin yükselebileceği bir sistemin parçası olmak vardı.

Ömer Erdoğan kariyerinin çok başında olmasına rağmen bu sezon yaptığı işlerle büyük bir takdiri hak ediyor. Geçmişte pek çok büyük hoca ile çalışmış biri olarak Ömer Hoca'yı çalıştığınız isimler arasından kimlere benzetirsiniz?

Sir Alex Ferguson gibi oyuncularıyla ilgili, onlarla yakın. Oyuncularının sorunlarını dinliyor ve onlar için çözüm arıyor. Mark Hughes gibi oyuncularına gereken yerlerde özgürlük veriyor ve herkesin oyundan keyif almasını istiyor. Almanya'da eğitim gördüğü için de Mirko Slomka gibi oyuncularından pres ve yoğunluk istiyor. Tüm bunları toplayınca onun için tam bir karışım diyebilirim. Çok da güzel bir karışım hatta. Parlak bir gelecek onu bekliyor, bundan eminim.

TAHSİL

1960'ların 'Kolej Takımı' Eskişehirspor'un yıldızlarından biriydi. 1990'larda ise bu sefer Beşiktaş'ta eşofmanlarıyla döndü kolej günlerine. İz bırakan iki takımı 'mühendis topçu' Kamuran Yavuz'dan dinledik...

İLHAN ÖZGEN

Kamuran Yavuz'la yıllar önce ilk kez görüştüğümüzde kendisini Eskişehir'deki çalışma odasında ziyaret etmiştim. Birkaç yıl sonra Kolej Havası belgeseli için bu sefer o misafirimiz oldu. Şimdi hem 'yeni normale' ayak uydurma hem de kariyerini baştan sona gözden geçirme zamanı. Kameralarımızı açtık, ses kontrolünü yaptık, başlıyoruz!

1960'larda mahallede başladı her şey. Daha 11-12 yaşlarındayken mahallede beni izlemeye gelenler oluyordu. 14 yaşından 15'e geçerken Toprakspor'da amatör kümede oynamaya başladım. O zaman şehir karması turnuvaları olurdu. Eskişehir Karması'na da seçiliyordum. O maçlardan birinin sonunda bir adam geldi yanıma, federasyon görevlisi olduğunu söyledi. Kısa süre sonra da milli takım kampına davet edildim. İkinci senemde genç milli takımın devamlı elemanı oldum. O zaman Anadolu'dan böyle bir şeye imza atmam Eskişehir'de ses getirmişti. Ertesi yıl, 1964-1965 sezonunun sonunda bir büyük olay daha oldu ve Eskişehirspor kuruldu.

Lise sondaydım. Başarılı bir talebeydim ve tek hayalim vardı: İstanbul'daki üniversite sınavlarına girip kimya mühendisi olmak.

Fakat Eskişehirspor için düşünülen oyuncu grubu içerisinde de adım vardı. Yöneticilere durumu anlattım, "Kimya mühendisliği kazanırsam giderim" dedim, kabul ettiler. Bu esnada İstanbul'daki takımlar da beni takip ediyormuş. Genç oyuncuların çoğunlukta olduğu Feriköy'le görüştüm. İstanbul'a gelirsem hem okuyup hem de orada oynayacağım konusunda anlaştık...

Sınavlara girdim, sonuçlar açıklandı: Kimya için yedekte kalmıştım, yer açılması zordu. Birçok yere puanım tutuyordu ama tercih yapmadım. O sırada Eskişehirspor yönetimi, "Kamuran, buradaki üniversiteye kayıt yaptır sonra istediğin üniversiteye geçiş yaparsın" teklifini getirdi. İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ne girdim ve Eskişehirspor'da oynamaya başladım. Kurulduğumuz sene 1. Lig'e çıktık. Hem üniversiteye devam ediyor hem de 1. Lig'de oynuyordum. Tam da o dönemde özel üniversiteler açılmaya başlamış ve Eskişehir'de de kimya mühendisliği bölümü oluşturulmuştu. Kaydımı hemen oraya aldırdım. Bir sene sonra özel üniversiteleri devlet üniversitesine çevirdiler ve Anadolu Üniversitesi himayesine girdi okul. Ben de oradan mezun oldum.

Tahsil futbola fayda sağlar mı? Didi futbolcudan da öte bir sanatçıydı, okumayı bile bilmiyordu. Ama futbol yaşantısı ve ilişkilerin oturması yönünden okumanın, eğitimin avantajı olur. Mesela Eskişehir'in 1.Lig'e çıkan takımında 24 oyuncu vardı, sanırım 16'sı yüksekokul okuyordu. Bence bizi farklı yapan şeylerden biri de buydu. Sahaya yansıdı mı? Belki yansımadı ama duruşumuzun farklı olması bir kimlik kazandırdı bize.

ÖZELEŞTİRİ

İlk sene ligde kalma savaşıydı, antrenör de Cihat Arman'dı. Başımızda duran bir abi gibiydi daha çok. Sadece o değil ki; o zaman ülkedeki antrenörlerin büyük çoğunluğu öyleydi. Sonra Abdullah Gegic geldi... Eskişehirspor efsanesini yaratan adam! Partizan'la final oynadığı sene Avrupa'da yılın antrenörü seçilmiş adam, iki sene sonra antrenörünüz oluyor. Büyük bir hayranlık, bunun da ötesinde biraz korku var. Oyuncularla haşır neşir olup da espri falan yapan türden bir adam hiç değildi. Hep mesafe vardı aramızda. Muhakkak sevgi dolu biriydi ama bunu belli etmezdi.

> ***Bugünkü antrenman modellerini incelerken sık sık "Gegic bize bunu yaptırıyordu" diyorum.***

Atletizm yani takım çalıştırma, idman yaptırma açısından dünya çapında bir adamdı. Gegic geldiğinde haftada iki ya da üç idman yapılırdı, ondan sonra günde çift idmanlar çıktı işte yavaş yavaş. Ülkedeki bakışı da değiştirdi. Geçenlerde yine Eskişehirspor'da top oynayan eski bir arkadaşımla konuşuyorduk, konu bugünkü antrenman metotlarına geldi. Ona da söyledim: "Gegic, 1967-1968 sezonunda bize bu idmanları yaptırıyordu." Kanat organizasyonları, beklerin hücuma katılması, orta sahanın hücum bölgesine geçişi... Antrenörlüğümde de temelim hep Gegic'ti. Elbette zamana göre yeniliyorduk ama temel onun çizdiği modeldi, müthiş bir şey bu. Tekrar söylüyorum; çalıştırıcı, idman verici olarak dünya futbol tarihinde yeri olan bir adamdı.

ÇOCUK

Genç milli takımdayken bir turnuva için yurtdışına gittik. Balkanlardan bir takım ve Hollanda ile eşleşmiştik. Balkan takımı gelmedi, biz de Hollanda ile iki maç yapacağız... Onlarla aynı yerde kamp yapıyoruz. Kamp yerinde sıska bir çocuk gördük, "Yöneticilerden birinin oğlu herhalde" dedim. Tamam, hepimiz de 15-16'yız ama çok cılız bu, anlatamam. Sonra maça çıktık, dizildik... "Aaaa küçük çocuk da oynuyor" dedi biri, "Kesin yeneriz bunları!" Sonra bu 'çocuk' yanımdan geçti, arkasından bir baktım, melek gibi bir adam. Uzun bacaklı, adaleler oluşmuş... Sonra iki maçta da bizi 4'lediler yanlış hatırlamıyorsam. Üç-dört golü o çocuk attı. Döndüğümüzde herkese "Dünyaya yeni bir yıldız gelecek" dedim. Adını da söyleyemiyorduk o zaman. Bu olaydan iki sene sonra sanırım Ajax ile Beşiktaş, Şampiyon Kulüpler Kupası'nda eşleşti. Süreyya Abi (Özkefe) o zaman Beşiktaş'ta oynuyordu. Bir yerde karşılaştık, "Abi" dedim, "Bunlarda sapsan bir çocuk var, çok genç, adı da Cruyff. Dikkat edin, sizi perişan eder." Süreyya Abi'yi bilirsin, rahat konuşur biraz, "Ne o ya öyle! Çoluk çocuk onlar" yaptı. Sonra iki maçta da yendiler Beşiktaş'ı, Süreyya Abi'yi gördüm "Bu ne böyle ya, nasıl bir adam!" dedi. En gurur duyduğum anlardan biridir Johan Cruyff'a karşı oynamış olmak.

Fotoğraf: Nuvi Photos

Ama antrenör olduktan sonra şunu anladım: Takımı psikolojik olarak maça hazırlama ve sahaya müdahale etme açısından o kadar güçlü değildi. Sahaya çıkıyorsunuz, vücut olarak en iyi şekilde hazırsınız ama Gegic, rakiplere karşı işler kötü gitmeye başladığı anda izlerdi... Misal, oyuncuyu inandırma dediğimiz Mustafa Denizli'nin fark yarattığı özellik. Futbolcuyu canavar gibi yapar söyledikleriyle... Gegic'in o yönden etkisi azdı. Yoksa taktiksel, fiziksel olarak kusursuzdu. Onlar da olsa zaten bence daha da büyük takımlara giderdi Partizan'ın ardından.

Şöyle örnek vereyim: Galatasaray'la çekiştiğimiz ilk dönemde onların başında Tomislav Kaloperovic vardı. Bizim kadromuz bana göre o Galatasaray'ın kadro kalitesinden daha iyiydi. Ama Kaloperovic inanılmaz bir taktisyen, tam da 'kurt' dedikleri cinsten bir saha içi hocasıydı. Artık kariyerinin sonuna gelmiş Metin (Oktay) Abi ve genç Mehmet'ten (Oğuz) doğru zamanlarda verim alarak takımı şampiyon yaptı. Onlarla İstanbul'da oynadığımız bir maç vardı, 2-0 öne geçtik, yirmi gol atacakken 2-2 bitti. Şekerspor maçı falan denir de bence orada gitti şampiyonluk. O Kaloperovic bizim için şunu dermiş: "Eğer bu takım benim elimde olsa Avrupa'da finallere çıkarma yolunu zorlardım."

O Eskişehir için bugün 'efsane' diyoruz. Bir Türkiye Kupası, bir Cumhurbaşkanlığı Kupası, Sevilla maçı, tamam. Evet şampiyonluğu da hak ettik, Nejat Şener olayı gibi büyük rezillikler yaşadık, kabul ama baktığımızda şampiyon olamadık işte! Ender (Konca), ben ve İsmail (Arca), milli takımın as oyuncularıyız. Devamlı olmasa da milli takıma giden arkadaşlarımız var. Çok değerli bir kadro. Geri dönüp bakınca burada bir hata da var demek ki. O Eskişehirspor çok az başarı yakaladı. Sadece çok popüler oldu. Özeleştiri yapalım: Avrupa'da başarılı olabilecek bir potansiyele sahiptik ama kabuğumuzu kıramadık. Ha, ne yaptık? Duvarı öyle zorladık ki bizden sonra Trabzonspor çıktı ortaya ve hegemonyayı sona erdirdi.

Abdullah Gegic

FULYA GÜNLERİ

Beşiktaş'ta rahmetli Ali Emeç vardı, Gordon Milne'in yanında. Futbol adamı değildir ama ilgisi çoktur ve futbol beyni takdire şayandır. Fakat kulüple bir sıkıntı yaşadı ve ayrıldı. Gordon da o arada "Bana tercümanlık yapsın ama futbolun da içinde olsun" diye bir istekte bulunuyor. Ben de Mitrovic'in yanında yardımcılıkla başlamışım. Bir arkadaş da beni tavsiye etmiş Süleyman Seba'ya. Kendisiyle tanışıklığım olmasına rağmen Süleyman Abi "O Beşiktaşlı değil ki!" diyerek karşı çıkmış. Neyse bir şekilde ikna oluyor ve bizim evi arıyor... Annem açıyor telefonu, "Merhaba, ben Süleyman Seba..." diye başlıyor Süleyman Abi. Eve geldim, Annem "Seni Süleyman Seba diye biri aradı" deyince hemen döndüm ve Gordon'un isteğinden bahsetti. Neyse gittim ama Gordon o zaman günde iki-üç adayla görüşüyor, çok yoğun. En sonunda bana ulaştılar:

— Gordon seni bekliyor.
— Nerede?
— Fulya'da.

İyi de ben Fulya'nın nerede olduğunu bile bilmiyorum! Ertesi gün gittim yanına. O zamana kadar 10-15 dakika sürüyormuş adaylarla görüşmesi. Biz bir başladık, en son aile ve yemekler üzerine konuşmaya

Özeleştiri yapalım: Avrupa'da başarılı olabilecek bir potansiyele sahiptik ama kabuğumuzu kıramadık.

Fenerbahçe Fotoğraf, Belgesel ve Arşiv Dairesi Başkanlığı Arşivi

daldığımızda üç saat geçmişti. En sonunda kalktım, "Sana haber göndereceğim" dedi. Perşembe aradılar, "Gordon seni bekliyor." Gittim yanına, "Senle çalışmak istiyorum" dedi. Sevindim tabii, "Ne zaman başlarım?" diye sordum. Cevabı, "Giy eşofmanları, idmana çıkıyoruz!" Zor ikna ettim, şimdi Süleyman Abi'ye gitmeden olmaz yani. Sonrasını anlatmaya gerek var mı? Muazzam yıllar...

İdmanlarda çift kalelerde oynuyordum. Fena da değildim form olarak, hatta bir ara Gordon "Sana da lisans çıkaralım" esprileri yapıyordu. Beşiktaş'taki o birlik duygusu, çocukların yardımcı antrenöre bile bir arkadaş gibi davranması muazzam bir duyguydu. Bizim Eskişehir takımı gibiydiler. Okumuş gençler çoğunlukta. O kültürlü, tahsilli çocukların sosyal hayattaki duruşu çok önemliydi. Hele büyük takımda oynayıp o yükü kaldırmak çok büyük bir olay. Apayrı bir şey oradaki ilgi.

Bak şöyle anlatayım: Eskişehir'le sezona başlarız, harika bir sezon geçer; şampiyonluğu zorlarız, sezon biter ve üç büyükler çoğumuzun kapısındadır. O zaman kulüp salmadan gidemiyordun. Sözleşmem bittiğinde de gitmedim. E ama niye gideyim ki? Eskişehirspor benim oynadığım dönemde üç büyüklerden iyi takımdı ya! Yıllar geçti, Beşiktaş'a antrenör oldum, ikinci ayımda şunu dedim: "Keşke 12 yıl değil de 10 yıl Eskişehir'de oynasaydım da hiç olmazsa iki sene üç büyüklere gelseymişim, çok daha farklı şeyler yaşayabilirmişim." Sosyal çevre, itibar, büyük takımda oynamak cidden hem daha zor hem daha ayrıcalıklı bir duygu.

Gordon'un en dikkat ettiği şeylerden biri düzendi. Takımı grup grup küçük takımlar gibi düşünürdü. Onların bir takım oluşturmasını isterdi. Sağ taraf Rıza, sağ iç Şifo -saha içi özgürlüğü olan tek adam- ve sağ bek Recep. Bütün varyete orada işler. Sonra herkesin hatırladığı gibi Rıza ortalar, Metin-Ali-Feyyaz bitirir. Ama sol tarafta bir türlü istediğimizi bulamadık. Kadir vardı ama onun önüne bir Rıza bulamadık. Mrkela çok önemli oyuncuydu, o bile tutmadı. En çok verim aldığımız isim Walsh oldu. Mrkela mı, Walsh mu? Mukayese edilmez, Mrkela Kızılyıldız'da, Twente'de oynamış harika bir yetenek. Walsh? İngiltere'de 2. ya da 3. Lig'den gelmişti sanırım. Ne çıkıyor buradan? Takımın yapısı, bir futbolcunun yapısını ve verimini değiştirebiliyor.

Beni Beşiktaş'a öneriyorlar ama Süleyman Abi'nin aklında hep şu var: "O Beşiktaşlı değil ki!"

Gordon'da rakibe önlem falan yoktu. Çıkıp oyunumuzu oynarız, kendimizi geliştiririz düşüncesi vardı. Bir tek özel önlemi PSV maçında Romario'ya karşı aldık. Düşündük taşındık, Recep'i markaja vermeyi düşündük. 65. dakikada falan tabela kalktı, Romario çıktı oyundan. Çok üzüldüğüm bir eşleşmedir PSV maçları, misal 2-1 kaybettiğimiz maçı hak etmiştik. Maçtan sonra ne olmuş ama? Bobby Robson, Gordon'a "Kim bu adam?" diye soruyor. Recep'teki stili dünya futbolu çok az görmüştür...

Gordon altı sene Beşiktaş'ta kaldı bir kere bile hakemler hakkında konuşmadı. Bir kere ona biraz itiraz ettim bu konuda. Şunu dedi: "Kamuran, bütün sezon lehimize ve aleyhimize olan hakem hatalarını topla, büyük ihtimal yarı yarıya olacaktır. Şimdi ben hakemi bir kararından dolayı suçlarım, öbür maçta başka bir hakem aynı hatayı benim lehime yapar.

Fotoğraf: Deniz Yücel

BALET

Vahap-Burhan-Kamuran... Şeytan üçgeniydik. Top almak falan imkânsız gibiydi o üçlüden. Bizim arkamızda Süreyya Abi, Nuri Abi, Faik Abi oynardı ve "Maçı bırakıyoruz, sizi seyrediyoruz" derlerdi. Almanya ile oynadığımız maç boyunca ben de Beckenbauer'i öyle izledim işte. Gol attım, 1-1 kaldık, büyük bir başarıydı ama ben onu izledim. Nasıl pas veriyor, neler yapıyor... Acayipti, balet gibiydi. "Oyun o zaman yavaş" diyorlar. İyi de Beckenbauer oyun nasıl oynanması gerekiyorsa oynar zaten. Bu kadar zarif bir şeyi sahada çok az görürsünüz.

O zaman ne diyeceğim?" Evet, daha büyük taktisyenler, daha büyük çalıştırıcılar bu ülkeye gelmiştir ama Gordon bir antrenörün nasıl davranması gerektiğini göstermiştir Türkiye'ye. Süleyman Seba'nın asalet üzerine kurduğu düzeni simgeleyen antrenördür. Hem de kupalar kazanmıştır. Bütün bunlarla birlikte nazarımda ülkeye gelmiş en iyi yabancı hocadır. Ona ve Süleyman Abi'ye çok şey borçlu olduğumu hep söylerim.

Gordon'a "Çok sakin adam" denirdi hep. Bir de bana sorun! Yanında oturduğum için kollarım ve bacaklarım çürükler içinde kalırdı. Heyecanlanır, çok belli etmek istemez ve kolumu ya da bacağımı sıkmaya başlardı. Benim de gerildiğim, heyecanlandığım anlar oluyordu tabii. Kadir'in Trabzonspor maçında çizgiden çıkardığı top... Ölüyorum sandım ya, yok böyle bir şey. Gordon da gözlerini kapamış, açtı "Ne oldu?" diye sordu, "Şampiyon olduk" dedim. 3-2 kazandık ve o müdahale, bizi şampiyon yaptı işte. Şimdi bahsedince bile tüylerim diken diken oldu. Harikaydı ya! Dördüncü şampiyonluk da gelirdi ama Galatasaray maçı, Aydın maçı derken gitti şampiyonluk.

Aydın maçı, Beşiktaş kariyerimde en üzüldüğüm maçtır. 1-1 bitti, Şifo'nun son dakikalardaki golünü Hasan Ceylan ofsayt gerekçesiyle vermedi. Alakası da yoktu ofsaytla. Oradaki dağılışı toparlayamadık. Toplantılar yapıldı, Süleyman Abi ufak bir sitem etti. Hatta Gordon'a, "Başkan bile teslim oldu sanırım" dediğimi hatırlıyorum. Sonra ilginç bir şey oldu. Feyyaz ayağa kalktı, "Başkanım neler söylüyorsunuz? Bizi öldürdünüz!" dedi. Hiç beklemiyordum. Haklıydı aslında, kafa kafayaydık Galatasaray'la ve 7 puan geriye düşmüşüz gibi konuşmuştu başkan. O çok tesir etti takıma bana göre.

> ***Gordon, Süleyman Seba'nın asalet üzerine kurduğu düzeni simgeleyen antrenördür.***

Beşiktaş'ta antrenörüm; Van'a, Ankara'ya, Kayseri'ye, yani Türkiye'nin her yerine gittim ama nereye gidersem gideyim, "Eskişehirsporlu Kamuran" diye çağrıyorlardı beni. Televizyonun olmadığı bir dönemde yarattığımız etkinin büyüklüğüne bakın! Üzülüyorum işte, o Eskişehirspor şampiyonluklar yaşamalıydı!

İDMAN DEĞİL, EĞİTİM!

Futbolun en önemli olayı eğitim. 1980'lerin sonu ile 1990'ların sonu arasında dünya futbolunda bir çöküş oldu. Bütün futbolcular aynı tipti. Çok koşan, mücadele eden, didinen oyuncular mevcuttu ama işin ince kısmı yoktu. İnanılmaz kondisyon veriyorlardı. Baktılar olmayacak, dünyanın büyük beyinleri toplantılar yapıyor ve Jira Projesi'ni futbolun yeni anayasasına yazıyorlar. Teklif eden de Mösyö Jira, Çek bir futbol adamı. Onun adı veriliyor. Kondisyona yönelik eğitimlerin yerini sahada çalışma aldı. Biz antrenör olmak için kursa gittik daha önceki yıllarda. 15 günlük kurs boyunca sadece bir gün sahaya çıkardık. Şimdi 15 günlük eğitimin 15'inde de sahadayız. Teoriden pratiğe geçti yani. Anlatılan teorinin sahada uygulanmasını futbolcuya öğretmekti amacımız artık. Yani artık antrenörler idman yaptırmıyor, eğitim veriyordu.

Biz 2007'de eğitimi İngiliz antrenörlerden almaya başladık. Ekibin başında da Leeds United'ı şampiyon yapan Howard Wilkinson

Fotoğraf: İsmail Bülbüloğlu / Sigahi'nin Sesi Arşivi

vardı. Bir gün bana şunu dedi: "Dünyanın bütün ülkelerinde eğitim veriyorum. Şerefim üzerine yemin ederim, futbol yatkınlığınız Brezilya'dan aşağıda kalmaz ama çok kötü eğitim veriyorsunuz." Federasyonda çalıştığım dönemde şu andaki hocaların eğitimini de Wilkinson'dan öğrendiklerimiz sonucunda ben verdim. Orada hocalara şunu söylüyordum: "Antrenman yaptırmayın, eğitim verin." Gidip seyrediyordum da fırsat buldukça kurstan sonraki antrenmanlarını. Bir süre eğitim veriyorlar ama sonra bildiklerini okuyup antrenman yaptırmaya devam ediyorlardı. Çocuklar yetişiyor, eğitime başlıyorlar, yürümeyi öğreniyorlar. Sonra yürümeye başlayınca önlerine sırat köprüsü çıkıyor. Orada eğitime ihtiyaç var. Eline bir değnek verecek ya da kucaklayacak bir antrenör lazım. Bizim proje faaliyete geçtikten sonra kıpırtı oldu ama sonra yine başa sardık.

8-12 arası öğrenmenin altın çağı futbolda. Bizde 18'den sonra eğitim verip bir de gelişmesini bekliyorsun.

"İdman değil, eğitim verin" ne demektir? Orta saha oyuncusu santra çizgisinde topu aldı, sağ kanada atacak, topu atıyor. Kanat oyuncusu alacak, verkaç yapacak, bir aksiyon olacak... Hocalar çalıştırıyor; orta saha topu kanada atıyor, kanat oyuncusu alıyor, dripling yapıyor, orta atıyor... Sonuçsuz! Oyun hâlâ durmuyor, antrenör yürüyor sahada... Top kanada giderken dört-beş yanlış var aslında. Pasın hızı, pas hedefi iyi değil, yüksekliği yanlış. Bu sadece pası atanın yanlışları... Alana geçelim; topu kontrol edişi yanlış. Alıyor, bir daha düzeltiyor ya da vücudu yanlış. 'Golden Touch' diye bir tabir var, onunla alırsan oyuna hemen başlarsın. Bütün bunlar olurken hoca izliyor. "Devam oğlum, devam oğlum!" Bu yanlış da devam ediyor ve düzeltilemez bir hâl alıyor. 8-12 arası öğrenmenin altın çağı futbolda. Bundan sonra öğrendiklerini geliştirirsin. Avrupa'da eğitimin temelinde bu var. Bizde 18'den sonra eğitim verip o yaştan sonra bir de onu geliştirmesini bekliyorsun. Ben milli takım seviyesinde oyuncunun rakibini önden marke edip "Top gelince önce ben alırım" dediğini gördüm, vahşet bu.

ZEKÂ

Çok büyük topçularla oynadım. Yusuf Tunaoğlu, Can Bartu, 'Büyük' Mehmet, Metin Oktay... Beckenbauer, Cruyff, Overath, Best, Deyna, Antognoni... Netzer'i gördüm, İnönü'de ecel terleri döktürdü bize. Orta sahayı kontrol etmek ne demek, ders gibiydi. Adamı tanıyorsun da sahada ona karşı çaresiz kalmak farklı bir şey. Şifo (Mehmet) benim için ayrıdır. Hem çok iyi futbolcudur hem de yüreğiyle, insanlığıyla çok kıymetlidir benim için. Sonra Rıdvan! Rıdvan, Rıdvan... Offf! Çok yetenekliydi çok. Daha da sayabiliriz. Ama Sergen apayrı bir şeydi, dehşet! Kafasını sadece futbola verse dünyanın en iyisi olabilirdi. Gordon onu direkt takıma almadı. Ara ara "PAF'a gitsin" derdi, ben de kızardım. Meğer Sergen'in direkt A takıma alınmasını psikolojisi açısından istemiyormuş. Yavaş yavaş hazırladı onu. Bir gün "Oldu bu iş Kamuran" dedi ve sonra da Sergen acayip bir etki yaptı oyuna girdiği anda. Ama işte köprü diyoruz ya, Sergen orayı saf yeteneği ve Serpil Hamdi'den aldığı eğitimle geçti. Ama aslında A takım antrenörlerinin o köprüden geçirmesi lazım. O açıdan Gordon'u da takdir etmeli. Onun da payı var Sergen'de. İnanır mısın, daha top oynarken iyi antrenör olacağı belliydi. O zekâyı görüyordunuz daha çocukken bile. Sonra antrenör adayıyken öğrencim de oldu. Favori talebelerimden biriydi. Bir ara televizyonda yorumculuğa başladı, hoşuna da gitti. Çok korktum antrenörlüğü bırakacak diye. Çok kıymetli bir antrenör olacak, ona inanıyorum.

Fotoğraf: Getty Images

SİNYOR NE DİYOR?

BİZ BU AY NEREDEYDİK?

Socrates ekibi birazcık evde kalmaya, birazcık da hava almaya devam ediyor. Aşağıdaki önerilerin çoğu evden, bazıları da dışarıdan...

RUHAT AKKUŞ

GEÇEN YIL BUGÜN

Mart 2020 ile tam anlamıyla hayatımıza giren Covid-19, bir yılı aşkın süredir bizleri ofisten uzak tutmaya devam ediyor. Geçtiğimiz yıl Mart ayının ortasında evlere kapanan bizler için bulduğum yeni hobi; galerimdeki 'Geçen yıl bugün' çektiğim veya galerimde bulunan fotoğrafları dönüp o gün neler yaptığımı hatırlamak. Ofis içerisinde çekilen bu fotoğrafların çoğunluğu Aras Yetiş kadrajından çıksa da yukarıya koymuş olduğum fotoğraf Cemre Özdemir imzalı. Ama bana soracak olursanız yerinde olmak istenilecek tek kişi Aras Yetiş'ten başkası değil. En nihayetinde ne kadar çok fotoğraf, o kadar çok anı... **/ İSMAİL YASİN YILMAZ**

KÖPRÜDEN MANZARALAR

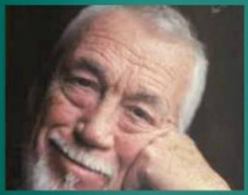
Ivo Andric'in *Drina Köprüsü* romanı, yıllardır nedensiz yere okumayı ertelediğim bir kitaptı. Yakın zamanda bunun ne kadar büyük bir hata olduğunu fark ettim. Andric, kitaba adını veren köprünün yüzlerce yıl tanık olduğu olayları harika bir örgüyle aktarmış romanında. Balkanlar'ın yaşadığı büyük trajediler iskeleti oluştururken Višegrad kasabasından insan hikâyeleri de sizi kitaba daha fazla bağlıyor. Odağında Drina Köprüsü olan farklı hikâyeler arasındaki kusursuz akış da bana *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı hatırlattı. Muhtemelen Marquez de Balkanlar'da yaşamış olsa böyle bir roman yazardı. **/ ALİ ÇOLAK**

CLUBHOUSE FENOMENİ

İzmir'den İstanbul'a döndüğüm günden bu yana günlerimin çoğu evde geçiyor. Haliyle biraz aksiyon, biraz heyecan arıyor insan... Bu arayış içerisinde kendimi her pazar akşamı telefon başında buldum. Evet, Clubhouse'tan bahsediyorum. 'NBA'de Kritik Gece' adıyla açılan ve asla NBA konuşulmayan odada Orkun Çalakoğlu, Kubilay Kahveci, Caner Eler, İnan Özdemir başta olmak üzere birçok insanla sohbet edip bu sohbeti başkalarıyla paylaşma imkânımız oldu. 300'den fazla kişiyle aynı anda *Çile Bülbülüm*'ün söylendiği bu oda Clubhouse'un en uzun ömürlü Late Night Show'u sayılır... **/ RUHAT AKKUŞ**

HAYAT GİBİ HAYAT

"Hayatımı yazsam roman, anlatsam film olur." Efsane sinemacı John Huston, tam da bu hayatı yaşayanlardan. *An Open Book* [Açık Bir Kitap] adlı meşhur otobiyografisini bitirdiğinizde, sakın dertlenmeyin. "Bu hayatsa benim yaşadığım ne?" sorusunu soran tek okuyucu değilsiniz. Zaten birçok bölüm, sinemaya aktarılmak için yazılmış ufak senaryo taslakları gibi. *The African Queen* ile *The Treasure of the Sierra Madre* çekimleri, İkinci Dünya Savaşı yılları, dedesinin kravatları ve Errol Flynn ile saatler süren boks maçı benim favorilerim... / İLHAN ÖZGEN

NOMADLAND

Nomadland, 2021 Akademi Ödülleri'nde En İyi Film Oscar'ı için favorilerden biri olacak. Altın Küre ve Ulusal Film Eleştirmenleri Birliği Ödülleri'nde en iyi film ve en iyi yönetmen ödüllerine uzanan Chloe Zhao, limanı değil yolculuğu ön plana koymayı harika resmediyor. Ekonomik kriz üzerine bir zorunlulukmuş gibi başlayan maceranın, akış içerisinde başlı başına bir tercih olduğunu hissediyorsunuz. Bir açıdan acıyarak başladığınız filmden imrenerek çıkma ihtimaliniz hiç az değil. Bana kalırsa, *Into the Wild*'ın bizim jenerasyon üzerinde bıraktığı etkinin benzerini yeni neslin hatıralarına işleyebilir. / BUĞRA BALABAN

VARSAYALIM İSMAİL

Rasim Öztekin'in vefatının ardından izlemediğim işlerinin bir kısmına yöneldim. Bir Ferhan Şensoy hayranı olarak *Varsayalım İsmail*'i hiç izlememiş olduğumu fark edince bir akşam bu açığı kapatmaya karar verdim ve bu ay geçirdiğim en verimli akşam da oydu diyebilirim. Zamanının bu kadar ötesinde, bu kadar dâhice yazılmış bir diziyi daha önce izlememiş olmak bir yandan şanssızlık, bir yandan da şans tabii. YouTube'da yalnızca 1986 yılında çekilmiş 13 bölümü ve 1992 Yılbaşı özel bölümleri var, umarım bir gün diğer bölümlerine de ulaşma imkânı bulabilirim. / ATAHAN ALTINORDU

BİSİKLET

Kabul edelim, bugüne kadar hepimizin toplumsal baskılardan dolayı açıklamaktan çekindiği sırları olmuştur. Benim de oldu. Ama artık bu sır hakkında gönül rahatlığıyla konuşabilirim. Bendeniz, bugüne kadar bisiklet kullanmayı bilmiyordum. Sokakta bisikletli çocukların arkasından parmak arası terliklerle koşmaktan yorulup bu makûs talihe son vermeyi denemiş olsam da hiç başarılı olamamıştım. Ta ki bu aya kadar. Ben bu ay, sevgili Alara Üzdel sayesinde bisiklet öğrendim. Teşekkürler Alara Üzdel, teşekkürler bisikletli çocuklar ve teşekkürler parmak arası terliğim... / ARHAN ATA PİLAVOĞLU

EVE DÖNÜŞ

"Cassandra, ikizinin düğünü için eve geri döner ve olaylar gelişir." Dorothy Baker'ın 1962 tarihli romanı *Cassandra Düğünde*, böylesine basit bir şekilde özetlenebilir. Ama Amerikan kırsalının derinden derine kendini hissettiren gerilliminde yeşeren aile hikâyelerine ilginiz varsa, bu roman sizi yavaşça sarhoş edecek. İznimizle abartabilir miyim? 15 yaşında *Çavdar Tarlasında Çocuklar*'ı, 18 yaşında *Muhteşem Gatsby*'yi okurken aldığım lezzetin bir parçasını Dorothy Baker'ın satırlarında buldum. Evet Cassandra, keşke daha önce tanışabilseydik. / İNAN ÖZDEMİR

EV TİPİ TIGER

Electronic Arts yapımı meşhur Tiger Woods serisi de dahil olmak üzere bugüne kadar hiç golf oyunu oynamamıştım. Açıkçası sık sık golfün aslında video oyun konseptine ne kadar uygun bir spor olduğunu düşünüp hiç denememek de benim tembelliğimdi. Nihayetinde PlayStation Store'daki indirimde gözüme çarpan PGA Tour 2K21'i indirdim ve maceraya atıldım. Basitçe söyleyebilirim ki fazla beklemişim. Özellikle de golf gibi sahaya çıkıp oynamanın ülkemiz şartlarında pek kolay olmadığı bir sporu ev ortamında deneyimleme şansı epey hoşuma gitti. Başarılı pata vuruşlarından sonra tıpkı Tiger gibi yumruk sıkabilmek de cabası... / ARAS YETİŞ

OKYANUS ARKADAŞLIĞI

Oscar adaylarına göz gezdirirken izleme listemde olan bir filme rastladım. Hakkında hep güzel şeyler duyduğum *My Octopus Teacher*, en iyi belgesel dalında aday gösterilmişti. Belgesel, yönetmen Craig Foster'ın düzenli olarak yaptığı okyanus dalışlarında bir ahtapotla tanışmasını konu alıyor. Foster ahtapotu gördüğü andan itibaren ondan çok etkileniyor ve her gün ahtapotun bulunduğu yosun ormanına gidiyor. Gün geçtikçe hem ahtapotun güvenini kazanıyor hem de su altındaki hayatta kalma mücadelesine hayran oluyor. Hikâye zaten ilgi çekici ama okyanusun ürkütücü güzelliğini gösteren çekimler de filmi izlemek için başlı başına bir sebep. **/ BAŞAK CAN**

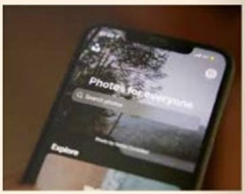

DUCK SOUP

Marx Kardeşlerin 1933 tarihli bu filmi, ekibin klasik absürt komediliğinin yanı sıra vodvil öğelerini içeriyor. Eser, Freedonia ve Sylvania isimli iki ülkenin çatışmasını anlatıyor. Günümüz komedi standartlarına uyabilecek bir ya da iki espri bulabilirsiniz ama dönem filmlerini izlerken bunu göz önünde bulundurmakta fayda var. Groucho Marx'a daha sonraki dönemlerde *Duck Soup*'un bu kadar büyük etki yaratması hakkında soru sorulduğunda şunu söylüyor: "Biz sadece eğlenmeye çalışan dört Yahudiydik." Filmin Mussolini tarafından İtalya'da yasaklanmasını da dipnot olarak düşelim. **/ MURAT GÜL**

UNSPLASH

Muhtemelen pek çok fotoğrafçının ve tasarımcının çok iyi bildiği, benim de müdavimi olduğum bir internet sitesi/aplikasyon var: Unsplash. Herkese açık, ucu bucağı olmayan bir fotoğraf arşivi gibi adeta. Dünyanın her yerinden, aklınıza gelebilecek her konuyla ilgili çeşitli fotoğraflar mevcut. Yani, dünyanın bir noktasından birileri çekip Unsplash'e yüklüyor. Bir ara kullanmayı azaltmıştım ama son haftalarda yine Unsplash'te epey vakit harcamaya başladığımı fark ettim. Favorilerim sokak ve cadde fotoğrafları, barlar, renkli, güzel ışıklı mekânlar, restoranlar... **/ KAAN DEMİREL**

KOMEDİ VE TRAJEDİ

Scorsese sinemasında 80'lerin yeri farklıdır. Döneme *Raging Bull* ile giren Marty, 1990'daki *Goodfellas*'a kadar bir dizi deneme yapar. Bunlar arasında *After Hours*, en sevdiğim Scorsese filmidir. Şu sıralar MUBI'de olan *The King of Comedy* de aynı dönemin eseri. Belki de en özel Robert de Niro performansını barındırmasının yanında 1980'ler New York'unu da nefis bir şekilde perdeye yansıtıyor. Teknisiz Scorsese evreninde medyanın dönüşümünü ve 15 saniyeliğine ünlü olma sevdasının toplumu getirdiği noktayı seyrediyoruz. Ve Joker filminin ilhamını nereden aldığını... **/ ALİ EMRE TURAN**

YIKIM

'Bir Babanın Günlüğü'nde bu ay oğlumla çocuk atlasında bayrak renkleriyle çok vakit geçirdik. Çocukluğundan beri coğrafyaya tutkun biri olarak bu deneyimi Simon Garfield'ın *Harita Üzerinde* kitabıyla destekledim. Haritalarda aslında insanlığın keşif, merak ve yıkım tarihine de tanık oluyorsunuz. Yıkım demişken Thomas Vinterberg'in filmi *Druk*'u bir daha izledim. Vinterberg'in, çekimden önce hayatını kaybeden kızı Ida'ya adadığı film o yas ağırlığını hissettiriyor. Başroldeki Mads Mikkelsen ruhları o yıkımdan alıp başka bir dünyaya götürüyor. Şimdi bu ağır gündemden uzaklaşıp *Line of Duty*'nin yeni sezonunu izlemek adına izninizi rica ediyorum. **/ CANER ELER**

ZOMBİ İSTİLASI

Küçük yaşlarımdan beri bir zombi istilası beklerim. Hatta eğer bir gün böyle bir durumla karşı karşıya kalırsak diye hazırladığım bazı planlar bile var. "Survival" film ve oyun konseptine olan tutkumun temeli de sanırım küçüklüğümden beri kurduğum fanteziler. Birkaç yıl önce dört arkadaş Steam'den neredeyse bedavaya aldığımız iki oyunluk Left 4 Dead serisi şu ana kadar beni hayatta kalma anlamında en çok tatmin eden oyun oldu. Hayatta kalma konseptini seven herkese gönül rahatlığıyla dört kişilik bir ekiple hikâye modunu tavsiye edebilirim. **/ ALPTUĞ USLU**